

Vasile Timur CHIŞ

Bistra

Бистрий

REPEDEA 2023

Lucrare realizată și publicată cu sprijinul finanțării al Primăriei Bistra și Consiliului Local Bistra

The work was carried out and published with the financial support of the Bistra Local Council

Робота виконана та опублікована за фінансової підтримки Бистрівської місцевої ради

Colaboratorii/ Collaborators/Співавтори:

Fundația Ucrainenilor Huțuli din România
Fundation of Ukrainian Hutsuls in Romania
Фундація Українських Гуцулів у Румунії

Asociația Centrul de Ecologie și Turism Maramureș (C.E.T.M.)
Association of the Maramures Ecology and Tourism Centre (C.E.T.M.)
Асоціація центру екології та туризму Марамуреш (C.E.T.M.)

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Primăriei Bistra și a Consiliului Local Bistra
The content of this material does not necessarily represent the official position of the Bistra City Hall and of the Bistra Local Council

Зміст цього матеріалу не обов'язково відображає офіційну позицію мерії Бистри та місцевої ради Бистри

Vasile Timur CHIŞ

Comuna Bistra Bistra Commune Бистрий Petrovabisztra

Repedea, 2023

Traducătorii: Iulia Picu (engleză), Dorin Tivodar, Vasile Popovici (ucraineană), Vasyl Pokynchereda (floră, faună - ucraineană), Ferțadi Marian (slavonă).

Foto: Vasile Timur Chiș.

Colaborator: Nicolae Maricec (Valea Vișeului)

Mulțumesc primarului, viceprimarului și consilierilor comunei Bistra pentru sprijinul acordat în publicare albumului: Duciuc Vasile - primar, Bumbar Vasile - viceprimar, Ardelean Dumitru, Cinar Ioan, Duciuc Gheorghe, Godenciu Iosif, Iordăchianu Irina, Marteniuc Ioan-Florin, Mocernac Alexandru-Gheorghe, Oniujec Vasile, Petretchi P. Ion, Popadiuc Ilie, Taficiuc Nicolae, Venger Nicolae.

Mulțumesc pentru informații: Dumitru Coreniuc (Bistra), Iulian Petru Moga (Bistra), Nicorici Vasile (Bistra), Venger Nicolae (Crasna Vișeului), Ardelean Vasile (Crasna Vișeului), Gheorghe Mocernac (Crasna Vișeului), Boiciuc Iulișca (Crasna Vișeului), Poenar Iuliana (Valea Vișeului).

Translators: Picu Iulia (English), Dorin Tivodar, Vasile Popovici (Ukrainian), Pokynchereda Vasyl (flora, fauna - Ukrainian), Ferțadi Marian (Slavonic).

Photo: Chiș Vasile Timur.

Collaborator: Maricec Nicolae (Vișeului Valley)

I thank the mayor, vice-mayor and councilors of Bistra commune for their support in publishing this album: Duciuc Vasile - mayor, Bumbar Vasile - vice-mayor, Ardelean Dumitru, Cinar Ioan, Duciuc Gheorghe, Godenciu Iosif, Iordăchianu Irina, Marteniuc Ioan-Florin, Mocernac Alexandru-Gheorghe, Oniujec Vasile, Petretchi P. Ion, Popadiuc Ilie, Taficiuc Nicolae, Venger Nicolae.

Thanks for the information provided to: Coreniuc Dumitru (Bistra), Moga Julian Petru (Bistra), Nicorici Vasile (Bistra), Venger Nicolae (Crasna Vișeului), Ardelean Vasile (Crasna Vișeului), Mocernac Gheorghe (Crasna Vișeului), Boiciuc Iulișca (Crasna Vișeului), Poenar Iuliana (Valea Vișeului).

Перекладачі: Юлія Піку (англійська), Дорін Тіводар, Василь Попович (українська), Василь Покиньчереда (флора, фауна-українська), Ферцаді Маріан (слов'янська).

Фото: Василе Тимур Кіш.

Співавтор: Николае Марическ (Валя Вішеулуй)

Я дякую меру, віце-меру та радникам села Бістра за підтримку у виданні альбому: Дучуку Василе - меру, Бумбару Василе - віце-меру, Арделеану Думітру, Цинару Йоану, Дучуку Георге, Годенчуку Йосифу, Йордекіану Ірині, Мартенюк Йоану -Флорін, Мочернак Александру-Георге, Оніуец Василе, Петретчі П. Іон, Попадюк Іліє, Тафіціук Ніколае, Венгер Ніколае.

Дякуємо за інформацію: Думітру Коренюк (Бістра), Юліан Петру Мога (Бістра), Венгер Ніколае (Красна Вішеулуй), Арделеан Василе (Красна Вішеулуй), Георге Мочернак (Красна Вішеулуй), Бойчук Іуліска (Красна Вішеулуй), Поенар Юліана (Валя Вішеулуй).

Vasile Popovici

Director editura „HUTULII”

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CHIȘ, VASILE TIMUR

Comuna Bistra = Bistra commune = Bistrij = Petrovabisztra / Vasile Timur Chiș. - Repedea : Editura Huțulii, 2023

ISBN 978-606-94701-5-2

Comuna Bistra este o aşezare de munte din Țara Maramureșului cu populație majoritară de etnie ucraineană care are tradiții, obiceiuri, patrimoniu istoric, cultural și natural deosebit.

Mulțumesc locuitorilor din Bistra, Crasna Vișeului și Valea Vișeului că ați avut încredere în mine, când m-ați ales primar.

Vă doresc tuturor sănătate, prosperitate și tot ce este mai bun.

Primar, Duciuc Vasile

The commune of Bistra is a mountain settlement in Maramureș county having a population of mostly Ukrainian ethnicity that has special traditions, customs, historical, cultural and natural heritage.

I thank the residents of Bistra, Crasna Vișeului and Valea Vișeului for offering me their trust when they elected me mayor.

I wish you all health, prosperity and all the best.

Mayor, Duciuc Vasile

Село Бистра – це гірське поселення у повіті Марамуреш, де більшість населення становлять українці, які мають особливі традиції, звичаї, історичну, культурну та природну спадщину.

Я дякую жителям Бистри, Красна Вішеулуй і Валя Вішеулуй за довіру мені, коли ви обрали мене мером.

Бажаю всім здоров'я, процвітання та всього найкращого.

Мер Села Бистрий, Василь Дучук

Acet album poate reprezenta un act de identitate pentru orice locuitor din satele de pe Valea Vișeului. Un pașaport cultural al comunității ucrainene din nordul României, care stă mărturie a trăinicieei unei culturi, reușind să răzbească în fața atâtorevenimente istorice, vicisitudini ale vieții de zi cu zi, care a reușit să-și păstreze demnitatea și să predea generației tinere motive de reală mândrie și satisfacție culturală.

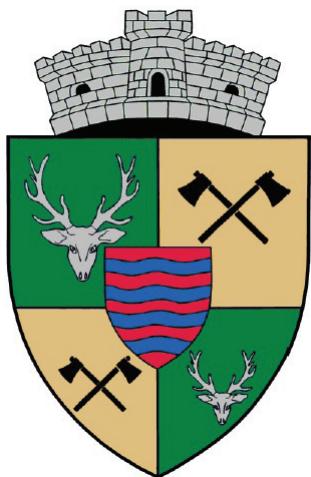
Vasile Popovici
Director, Editura „Huțulii”

Цей альбом може бути документом, що засвідчує особу будь-якого жителя сіл Вишівської Долини. Культурний паспорт української громади півночі Румунії, який є свідченням життєвої сили культури, яка зуміла дати відсіч стільком історичним подіям, перипетіям повсякденного життя, зуміла зберегти свою гідність і передати молодому поколінню причини справжньої гордості та культурного задоволення.

Василь Попович
Директор видавництва «Гуцули».

Any resident of the villages of Viseu Valley could admit they needed an identity document such as this album. A cultural passport of the Ukrainian community in the north of Romania that bears witness to the vivacity of a culture that managed to fight back in the face of so many historical events, vicissitudes of everyday life, that managed to preserve its dignity and leave the young generation with reasons for real cultural pride and satisfaction.

Vasile Popovici
Director of the "Huțulii" publishing house

Stema Comunei Bistra

**Primăria Bistra
Consiliul Local Bistra**

**Bistra Town Hall
Bistra Local Council**

**Ратуша Бистра
Селищна Рада Бистрий**

Comuna Bistra

Localizare geografică

Comuna Bistra este așezată în partea de nord a României, în Depresiunea Maramureșului, județul Maramureș pe cursul inferior al Râului Vișeu.

Comuna Bistra se învecinează: cu Ucraina la nord, comuna Repedea la nord-est și est, comuna Ruscova la sud-est și sud, comuna Petrova la sud și sud-vest și comuna Rona de Sus la vest și nord-vest.

Comuna Bistra este formată din trei sate: satul Bistra (Бистрий), satul Valea Vișeului (Вишівська Долина) și satul Crasna Vișeului (Вишівська Красна).

Suprafața teritoriului administrativ

Suprafața teritoriului administrativ al comunei Bistra este de 13.229 ha, din care: 4.440 ha teren agricol (520 ha arabil, 52 ha livezi, 1.830 ha pășuni, 2.038 ha fânețe), 8.416 ha păduri, 91 ha curți și construcții și 282 ha alte terenuri.

Date istorice despre comuna Bistra

Comuna Bistra a fost înființată în anul 1925, prin legea Unificării Administrative, primele alegeri pentru primar au fost în luna februarie 1926.

În anul 1951 se desființează primăria comunei Valea Vișeului și devine sat al comuna Bistra.

În anul 1957 se înființează Biblioteca Comunală Bistra, iar în anul 2008 se mută în incinta Căminului Cultural.

În data de 31 mai 1968 prin reorganizarea administrativ-teritorială este desființată primăria comuna Crasna Vișeului și devine sat al comuna Bistra.

În data de 31 mai 1968 se alege primul Comitet Executiv al Consiliului Popular al Comunei Bistra.

În data de 07.04.1992 s-a înființat Consiliul Local Bistra.

În anul 1998, prin hotărârea nr. 9/30.06.1998 a Consiliului Local Bistra este atribuit numele poetului popular Havrelo Klempuș, Casei Muzeu.

În anul 1999 prin hotărârea nr. 4/28.02.1999 a Consiliului Local Bistra, poetului Havrelo Klempuș, primește titlul de cetățean de onoare, post mortem al Comunei Bistra.

În anul 2003 prin hotărârea nr. 9/12.03.2003 a Consiliului Local Bistra, se instituie regimul de arie naturală protejată pe teritoriul comunei, care face parte din Parcul Natural Munții Maramureșului.

În anul 2014 prin hotărârea nr. 868 a Guvernului României este adoptată stema Comunei Bistra. Stema Comunei Bistra, potrivit anexei nr. 1.1, se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite, scartelat cu un scut mic broșat în inimă. În partea superioară, în dreapta, și în vîrful scutului, în stânga, în câmp verde, se află câte un cap de cerb de argint văzut din față. În partea superioară, în stânga, și în vîrful scutului, în dreapta, în câmp auriu, se află câte două topoare negre, încrucișate în sărătoare. Scutul broșat în inimă este mobilat cu patru unde albastre pe câmp roșu. Scutul este timbrat de o coroană murală de argint cu un turn crenelat. Semnificația elementelor însumate. Capul de cerb reprezintă bogăția cinegetică a zonei. Topoarele încrucișate reprezintă arma străveche de luptă și instrument pentru tăiat și despicate, specifice comunității de huțuli de pe teritoriul localitatii. Scutul broșat în inimă reprezintă apele care străbat localitatea, respectiv râurile Tisa, Vișeu, Crasna (Frumușaua) și Bistra. Coroana murală cu un turn crenelat semnifică faptul că localitatea are rangul de comună.

Date despre populația comunei Bistra

Locuitorii comunei Bistra sunt majoritari de etnie ucraineană și fac parte din grupul etnografic al huțulilor din Carpații Orientali de pe teritoriul Ucrainei și României.

Huțulii sunt o populație slavă, un grup etnic ce trăiesc în zona montană a Carpaților din județul Maramureș, Munții Maramureșului (Valea Vișeului, Bistra, Crasna Vișeului, Ruscova, Repedea și Poienile de Sub Munte), județul Suceava (Bucovina), regiunea Transcarpatia (raionul Rahău, raionul Teceu), regiunea Ivano-Frankivsk (raionul Verhovina, Colomeea, Cosău) și regiunea Cernăuți (raionul Vîjnița).

Termenul de „huțul” nu a fost pe deplin explicat de oamenii de știință.

Cercetătorii ucraineni B.V. Kobylanskyi și V. V. Hrabovețkyi au adus completări la termenul de „huțul”, în poloneză termenul de „huțul” (гутули), provine de la națiune, de „кочувати”=„a migra” prin transformare fictivă în termenii „kochuly”, „кочули”, „hochuly”, „кочули” și „huțuly”, „кочули” (1, pg. 66).

Etnograful A. Petrușevici, explică că termenul „huțul”, în limba română ar fi provenit de la „hoț”, „războinic” – „haiduc” = „oprýšok”, „опришок”, ce ar fi apărut în urma revoltelor țărănești (1, pg. 66).

Populația satelor și comunelor Bistra, Valea Vișeului, Crasna Vișeului în perioada 1910-1966, după etnie (2, pg. 26). Populația comunei Bistra în perioada 1977-2021, după etnie (2, pg. 26),(4).

Населення сіл/селищ Бистра, Валя Вішеулуй, Красна Вішеулуй у період 1910-1966 рр. за національністю (2, pg. 26). Населення селища Бістра в період 1977-2021 рр. за національністю (2, pg. 26),(4).

a
recensământul
după limba
maternă. n -
recensământul
d u p ă
naționalitate
a - перепис за
р і д н о ю
мовою. n -
п е р е п и с
населення за
національніс
тю

Anul/ Year Pék/ Év	Total/ In total Сумма/ Összesen	Total/ In total Сумма/ Összesen									
1910	2114	-									
1956	4424	-									
1966 a	5473	646	Sex masculin/ Males Чоловічя статъ/ Férfiak	11	Sex feminin/ Females Жіноча статъ Nők	26	Români/ Romanians Румунъ/ Románok	4809	1	6	4424
1966 n	5473	646		6		4811	1			9	
1977 n	5062	-		445	4	4606	3				
1992 a	4902	-		527	4	4368	3				
1992 n	4902	-		493	4	4402	3				
2002 a	4423	-		400	3	4019	1				
2002 n	4423	-		399	3	4021	-				
2011	4174	2192	1982	443	2	3543	-	7	69	110	
2021	3716	1927	1789	394		2486			296	536	

Populația
satelor și a
comunelor
Bistra în
perioada
1910-2021,
după religie
(3. pg. 39),(4).

Населення сіл
та селища
Бістра в
період 1910-
2021 рр. за
віросповіданн
ям (3. pg.
39),(4)

Anul/ Year Pék/ Év	Total/ In total Сумма/ Összesen										
1910	2114	1591	Greco-catolică/ Greek-catholicism Греко-Католик/ Görög-katolikus egyház	98	14	Armenian Apostolic Orthodox Church Вірменській/ Örmény apostoli ortodox egyház	Mosulmană/ Islam Мусульману/ Izslám vallásuk	411	Pentecostală/ Pentecostalism Пятидесятнича/ Pünkösdí egyház	75	Fără religie / Without religion Без религii/ Vallás nélkülik
1992	4902	4653	Orthodoxă/ Orthodox Church Православний/ Ortodox egyház	22	7	Reformată/ Reformed Church Реформаторий/ Református egyház	Zsidó vallásuk Мозаїка/ Zsidó vallásuk	4	Martorii lui Iehova/ Jehovah's Witnesses Свідків Єхови/ Jehova Tanú	1	Alte religii/ Other religions Інші релігii/ Más vallásuk
2002	4423	4160	Romană Catolică/ Roman-catholicism Романо Католик/ Romaikatolikus egyház	81	-	Unitariană/ Unitarianism Unitarianc/ Unitarianus egyház	Adventistă/ Adventism Адвентист/ Adventista egyház	-	75	4	134
2011	4174	3830	Protestantă/ Protestantism Протестант/ Püspöki egyház	82	7	Mozaică / Judaism Мозаїка/ Zsidó vallásuk	Pentecostală/ Pentecostalism Пятидесятнича/ Pünkösdí egyház	1	79	8	102
2021	3716										110

Relief

Relieful comunei Bistra cuprinde: Culoarul Râului Tisa, Culoarul Râului Vișeu, Defileul Tisei, Defileul Vișeului, Bazinetul Valea Vișeului, Bazinetul Bistra, Dealurile Maramureșului (Culmea Judeleva), Glacisul Vișeului și Munții Maramureșului (Muntele Muncelașu, Muntele Cetina, Muntele Pop Ivan).

Altitudinea minimă a localității este de aproximativ 330 m în localitatea Valea Vișeului la confluența râului Vișeu cu râul Tisa, iar altitudinea maximă este de 1937 m în Vârful Pop Ivan.

Geologia

Pe teritoriul localității întâlnim diferite tipuri de roci care sunt specifice lanțului carpatic:

- gresii, marne și conglomerate (Muntele Muncelașu, Dealul Tocarnea)
- șisturi epimetamorfice ale seriei de Repedea (Muntele Poloninca)
- șisturi sericito-cloritoase (Dealul Tocarnea, Valea Bistra)
- conglomerate, marno-argile (Valea Luhei)
- fliș marno-grezos, șisturi bituminoase (Valea Luhei, cursul mijlociu al Văii Frumușaua)
- șisturi mezometamorfice ale seriei de Bretila și micașisturi (Muntele Pop Ivan)
- nisipuri, pietrișuri (Bazinetul Valea Vișeului, Bazinetul Bistra, Bazinetul Petrovei, culoarul râurilor Vișeu și Tisa)
- fliș (gresii, marne-argile) (Glacisul Vișeului)
- calcare eocene (Dealul Tocarnea, Muntele Muncelașu, Valea Vișeului)

Hidrografia

Apele curgătoare de pe teritoriul localității, aparțin de bazinul hidrologic al Râului Vișeu și al Râului Tisa.

Râul Tisa curge pe teritoriul localității Valea Vișeului și colectează Râul Vișeu, Valea Norița și Valea Hereșchiu.

Râul Vișeu curge pe teritoriul localităților Crasna, Bistra, Valea Vișeului și colectează afluenții din dreapta: Valea Hrihoreț, Valea Frumușaua, Valea Bistra, Valea Pașină, Valea Runcul Mic, Valea Runcul Mare și afluenții din stânga: Valea Neagră, Valea Tocarnea și Valea Luhei.

Apele minerale (borculturile) sunt prezente în localitatea Valea Vișeului în zona „Pitpoghir” și Valea Luhei și în localitatea Crasna Vișeului, pe valea Tomnatec și Valea Hrihoreț unde au funcționat și Băile din Crasna.

Specii de plante rare și ocrotite ca monument al naturii în România aflate pe teritoriul comunei Bistra:

Papucul doamnei (*Cypripedium calceolus* L.) specie ocrotită ca monument al naturii, în Dealul Tocarnea

Bulbuci de munte (*Trollius europaeus* L. ssp. *transsilvanicus*) specie ocrotită ca monument al naturii, în Dealul Tocarnea și Muntele Poloninca.

Smirdar (*Rhododendron myrtifolium* Schott et Kotschy) specie ocrotită ca monument al naturii, în jurul vârfului Pop Ivan, Râpa.

Tisă (*Taxus baccata* L.) specie rară, relict terțiar în flora României și ocrotită ca monument al naturii pe valea Topoleu.

Vuietoare (*Empetrum nigrum* L. ssp. *hermaphroditum* (Hagerup) Böcher) specie rară și relict glaciar în flora României pe vârful Poloninca și Pop Ivan.

Narcisele (*Narcissus poeticus* L. ssp. *radiiflorus* (Salisb.) Baker.), sunt prezente pe Muntele Șerban, Muntele Pop Ivan, Valea Criva, Valea Pop Ivan și în Rezervația Naturală Poiana cu Narcise Tomnatec-Sehleanu

Vegetația și flora comunei Bistra

Vegetația de pe raza teritoriului administrativ al comunei Bistra este specifică etajului nemoral (al pădurilor de foioase), etajului boreal (al pădurilor de molid), etajului subalpin (al jneapănului) și etajului alpin.

Pădurile de pe raza localității sunt formate din amestec de gorun și fag (*Quercus petraea* (Matt.) Liebl.), *Fagus sylvatica* L., de fag (*Fagus sylvatica* L.), de molid (*Picea abies* (L.) H. Karst.) și de amestec (fag, molid, paltin, frasin, etc.).

Flora este specifică zonelor de deal și munte, aici întâlnim următoarele specii: brândușă (*Crocus vernus* (L.) Hill ssp. *vernus*), spânz (*Helleborus purpurascens* Waldst. et Kit.), orhidee (*Orchis (Neotinea) ustulata* L.), Mâna Maică Domnului (*Dactylorhiza maculata* (L.) Soo ssp. *maculata*), buhai (*Listera ovata* (L.) R. Br.),

podbal (*Tussilago farfara* L.), bănuței (*Bellis perennis* L.), păpădie (*Taraxacum officinale* Weber), mierea ursului (*Pulmonaria officinalis* L.), ferigă de câmp (*Pteridium aquilinum* L. Khun), trifoi alb (*Trifolium repens* L.), trifoi roșu (*Trifolium pratense* L.), ghizdei (*Lotus corniculatus* L.), lumânărica pământului (*Gentiana asclepiadea* L.), coada șoricelului (*Achillea millefolium* L.), sunătoare (*Hypericum perforatum* L.), traista ciobanului (*Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik. ssp. *bursa-pastoris*), pătlagină (*Plantago lanceolata* L., *Plantago media* L.), tremurătoare (*Briza media* L.), etc.

Pe malul râului Tisa, Vișeu și Frumușaua sunt zăvoaie unde vegetația este formată din: răchită (*Salix fragilis* L.), răchită roșie (*Salix purpurea* L.), arin negru (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.) și plante agățătoare: hamei (*Humulus lupulus* L.), curpen (*Clematis vitalba* L.) și viță de pădure (*Vitis sylvestris* L. ssp. *sylvestris* (C. C. Gmel.) Hegi). Stratul ierbos este format din: crețușcă (*Filipendula ulmaria* (L.) Maxim.), lumânărică (*Verbascum blattaria* L.), urzică (*Urtica dioica* L. ssp. *dioica*), nap porcesc (*Helianthus tuberosus* L.), iulișcă (*Reynoutria japonica* Houtt.), etc.

În Defileul Vișeului, Valea Bistra, Valea Criva, Valea Pop Ivan și Valea Tomnatec, întâlnim, păduri seculare virgine și cvasi-virgine de fag (*Fagus sylvatica* L.) și molid (*Picea abies* (L.) H. Karst.) sau în amestec cu: brad (*Abies alba* Mill.), paltin de munte (*Acer pseudoplatanus* L.), frasin (*Fraxinus excelsior* L.), mestecătan (*Betula pendula* Roth), etc.

Arbuștii prezenți sunt: tulichină (*Daphne mezereum* L.), alun (*Corylus avellana* L.), păducel (*Crataegus monogyna* Jacq.). Flora în aceste păduri este formată din: breabăn (*Cardamine glanduligera* O. Schwarz), limba cerbului (*Asplenium scolopendrium* L.), ruginiță (*Asplenium ruta-muraria* L.), feriguță (*Polypodium vulgare* L.), șarpe (*Polystichum lonchitis* (L.) Roth), lopătea (*Lunaria rediviva* L.), strașnic (*Asplenium trichomanes* L. ssp. *trichomanes*), iederă (*Hedera helix* L.), popâlnic iepuresc (*Hepatica nobilis* Schreb.), măseaua ciutei (*Erythronium dens-canis* L.), floarea paștelui (*Anemone nemorosa* L. ssp. *nemorosa*), ciuboțica cucului (*Primula vulgaris* Huds. ssp. *vulgaris*), vioarea (*Scilla bifolia* L. ssp. *bifolia*), brustur negru (*Sympyrum cordatum* Waldst. et Kit. ex Willd.), etc.

În zona montană, în etajul subalpin (muntele Poloninca, Șerban, Pop Ivan și Paltin) întâlnim jneapă (Pinus mugo Turra), ienupăr (*Juniperus communis* ssp. *alpina* (Suter) Celak.), arin de munte (*Alnus viridis* (Chaix) DC. ssp. *viridis*), afin (*Vaccinium myrtillus* L.), merișor (*Vaccinium vitis-idaea* L. ssp. *vitis-idaea*), afin vânăt pitic (*Vaccinium uliginosum* L. ssp. *microphyllum* (Lange) Tolm), vuieatoare (*Empetrum nigrum* L. ssp. *hermaphroditum* (Hagerup) Böcher), specie rară și relict glaciar în flora României, ghișteuă (*Gentiana punctata* L.), cupe (*Gentiana acaulis* L.), etc.

În etajul alpin care se află în jurul vârfului Pop Ivan întâlnim smirdar (*Rhododendron myrtifolium* Schott et Kotschy), specie ocrotită ca monument al naturii, clopoței pitici (*Campanula alpina* Jacq.), ochiul găinii (*Primula minima* L.), sisineii de munte (*Pulsatilla alba* Rchb.), etc.

Fauna comunei Bistra

Mamiferele prezente pe teritoriul administrativ al comunei Bistra sunt: arici răsărîtean (*Erinaceus concolor* Martin), cărtiță (*Talpa europaea* L.), iepure de câmp (*Lepus europaeus* Pallas), liliac mare cu nas potcoavă (*Rhinolophus ferrumequinum* Schreber), liliac mic cu nas potcoavă (*Rhinolophus hipposideros* Behstein), liliac mare (*Myotis myotis* Borkhouse), veveriță (*Sciurus vulgaris* L.), pârș mare (*Glis glis* L.), șoarece de pădure (*Apodemus sylvaticus* L.), mistreț (*Sus scrofa* L.), cerb (*Cervus elaphus* L.), căprioară (*Capreolus capreolus* L.), vulpe (*Vulpes vulpes* L.), lup (*Canis lupus* L.), urs (*Ursus arctos* L.), bursuc (*Meles meles* L.), nevăstuică (*Mustela nivalis* L.), hermină (*Mustela erminea* L.), dihor (*Putorius putorius* L.), jder de copac (*Martes martes* L.), jder de piatră (*Martes foina* Erxleben), pisică sălbatică (*Felis silvestris* Schreber), râs (*Lynx lynx* L.). Pe lângă aceste specii în zona râului Tisa și Vișeu întâlnim: castor (*Castor fiber* L.) și vidră (*Lutra lutra* L.).

Păsările sunt reprezentate în zonă prin: rață mare (*Anas platyrhynchos* L.), uliu porumbar (*Accipiter gentilis* L.), uliu păsărar (*Accipiter nisus* L.), șorecar (*Buteo buteo* L.), vânturel roșu

(*Falco tinnunculus* L.), ieruncă (*Tetrastes bonasia* L.), cocoș de munte (*Tetrao urogallus* L.), fazan (*Phasianus colchicus* L.), porumbel de scorbură (*Columba palumbus* L.), cuc (*Cuculus canorus* L.), buhă (*Bubo bubo* L.), huhurez mic (*Strix aluco* L.), huhurez mare (*Strix uralensis* Pallas), ghionoai verde (*Picus viridis* L.), ciocântoare pestriță mare (*Dendrocopos major* L.), ciocântoare neagră (*Dryocopus martius* L.), ciocârlie de pădure (*Lullula arborea* L.), rândunică (*Hirundo rustica* L.), grangur (*Oriolus oriolus* L.), gaiță (*Garrulus glandarius* L.), cioară de semănătură (*Corvus frugilegus* L.), cioară grivă (*Corvus corone cornix* L.), corb (*Corvus corax* L.), coțofană (*Pica pica* L.) alunar (*Nucifraga caryocatactes caryocatactes* L.), pițgoi mare (*Parus major* L.), pițgoi de munte (*Parus montanus* Baldenstein), țiclean (*Sitta europaea* Wolf), pescărel negru (*Cinclus cinclus* L.), ochiu boului (*Troglodytes troglodytes* L.), mierlă (*Turdus merula* L.), codobatură de munte (*Motacilla cinerea* Tunst.), codobatură albă (*Motacilla alba* L.), vrabie de casă (*Passer domesticus* L.), vrabie de câmp (*Passer montanus* L.), cînteză (*Fringilla coelebs* L.), etc.

Amfibienii și reptilele prezente în zonă sunt: salamandă (*Salamandra salamandra* L.), buhaiul de baltă cu burta galbenă (*Bombina variegata* L.), broască roșie de munte (*Rana temporaria* L.), șopârlă de câmp (*Lacerta agilis* L.), șopârlă de munte (*Lacerta vivipara* Jacquin), șarpele orb (*Anguis fragilis* L.), șarpe a lui Esculap (*Elaphe longissima* Laur.), șarpe de alun (*Coronella austriaca* Laur.), șarpe de casă (*Natrix natrix* L.) și viperă (*Vipera berus* L.).

Speciile de pești întâlnite în Râul Tisa, Vișeu și afluenții de pe raza localității sunt: păstrav (*Salmo trutta fario* L.), lostriță (*Hucho hucho* L.), clean (*Leuciscus cephalus* L.), clean dungat (*Leuciscus souffia agassizi* Cuv. et Val.), plătică (*Abramis brama* L.), morunaș (*Vimba vimba* L.), boiștean (*Phoxinus phoxinus* L.), mreană (*Barbus barbus* L.), scobar (*Chondrostoma nasus* L.), mihalț (*Lota lota* L.), etc.

Zone protejate

Pe teritoriul administrativ al comunei Bistra sunt următoarele arii protejate:

Parcul Natural Munții Maramureșului, categoria V-a IUCN. În zona comunei Bistra sunt zone de protecție integrală (Dealul Tocarnea, Defileul Vișeului, Zaslău, Dealul Arșița, Valea Runcu Mic, Muntele Muncelașu, Valea Hliuboca, Valea Scorodna, Valea Senderschi, Valea Topoleu, Muntele Poloninca, Izvorul lui Șerban, Valea Frumușaua, Muntele Șerban, Valea Criva, Valea Pop Ivan, Muntele Pop Ivan, Muntele Paltinu, Muntele Tomnatecu, Valea Tomnatec), zone de management durabil și zone de dezvoltare durabilă.

Rezervația Naturală Poiana cu Narcise (*Narcissus poeticus* L. ssp. *radiiflorus* (Salisb.) Baker.) Tomnatec-Sehleanu

Situl Natura 2000 RO SCI 0124 Munții Maramureșului

Situl Natura 2000 RO SPA 0131 Munții Maramureșului

Situl Natura 2000 RO SCI0251 Tisa Superioară.

Bistra commune

Geographical location

Bistra commune is located in the northern part of Romania, in the Maramureș Basin, on the lower course of the Vișeu River, in Maramureș county.

Bistra commune borders: Ukraine to the north, Repedea commune to the northeast and east, Ruscova commune to the southeast and south, Petrova commune to the south and southwest and Rona de Sus commune to the west and northwest.

Bistra commune consists of three villages: Bistra (Бистрий), Valea Vișeului (Вишівська Долина) and Crasna Vișeului (Вишівська Красна).

The surface of the administrative territory

The surface of the administrative territory of Bistra commune is 13,229 ha, of which: 4,440 ha of agricultural land (520 ha of arable land, 52 ha of orchards, 1,830 ha of pastures, 2,038 ha of hayfields), 8,416 ha of forests, 91 ha of yards and buildings and 282 ha of other types of land.

Historical data about the Bistra commune

The commune of Bistra was established in 1925, by the Law of Administrative Unification, the first elections for the mayor being held in February 1926.

In 1951, Valea Vișeului commune was abolished and it became a component village of Bistra commune.

In 1957, the Bistra Communal Library was established, and in 2008 it was moved to the premises of the Cultural Home.

On May 31st 1968, through the administrative-territorial reorganization, the commune of Crasna Vișeului is abolished and it becomes a component village of the commune of Bistra.

On May 31st 1968, the first Executive Committee of the People's Council of Bistra Commune was elected.

On 7th April 1992, the Bistra Local Council was formed.

In 1998, by decision no. 9/30.06.1998 of the Bistra Local Council, the name of the folk poet Havrelo Klempuș is assigned to the Museum House. In 1999 by the decision no. 4/28.02.1999 of the Bistra Local Council, the poet Havrelo Klempus, receives, post mortem, the title of honorary citizen of the commune.

In 2003 by decision no. 9/12.03.2003 of the Bistra Local Council, the regime of protected natural area is established on the territory of the commune, which is part of the Maramureș Mountains Natural Park.

In Resolution no. 868 of 2014, the Romanian government adopted the coat of arms of the commune of Bistra. According to Annex No. 1.1, the coat of arms of the municipality of Bistra consists of a triangular shield with a rounded edge divided into four parts. On the coat of arms, there is a silver stag's head in the two green fields, and two crossed axes in the two yellow fields. In the middle, there is a smaller shield on which the rivers of the area are indicated in blue on a red background: the Tisza, the Vișeu, the Crasna and the Bistra. At the top of the shield there is part of a castle wall with one tower, which indicates the legal status of the locality as a commune.

Data about the population of Bistra commune

The inhabitants of the Bistra commune are mostly of Ukrainian ethnicity, and they are part of the ethnographic group of Hutsuls native to the Eastern Carpathians on the territory of Ukraine and Romania.

The Hutsuls are a Slavic population, an ethnic group living in the mountainous area of the Carpathians in Maramureș County, Maramureș Mountains (Valea Vișeului, Bistra, Crasna Vișeului, Ruscova, Repedea and Poienile de Sub Munte), Suceava County (Bucovina), Transcarpathia region (Rahău district), Ivano-Frankivsk region (Verhovina, Colommea, Cosău district) and Chernivtsi region (Vîjnítsa district).

The term "Hutsul" has not been fully explained by scientists.

Ukrainian researchers B.V. Kobylanskyi and V.V. The Hrabovețkyi tried to find an explanation for the origin of the word "hucul". According to them, it comes from the Polish language and can mean wanderer (1, pg. 66).

Ethnographer A. Petrușevici explains that the term "Hutsul" in Romanian would have come from "thief", "warrior" - "outlaw" = "oprýšok", "опришок", which would have appeared as a result of peasant revolts (1, pg. 66)

The population of the communes of Bistra, Valea Vișeului, Crasna Vișeului in the period 1910-1966, by ethnicity (2, pg. 26).

The population of Bistra Commune in the period 1977-2011, by ethnicity (2, pg. 26), (4).

a - census by mother tongue

n - census by nationality

The population of the communes of Bistra, Valea Vișeului, Crasna Vișeului in 1910, by religion (2, pg. 26).

The population of Bistra commune in the period 1992-2011, by religion (3, pg. 39), (4).

The terrain

The terrain of the commune of Bistra includes: the Tisza River Corridor, the Vișeu River Corridor, the Tisza Gorge, the Vișeu Gorge, the Valea Vișeului Basin, the Bistrița Basin, the Maramureș Mountains (Judeleva Ridge), the Vișeu Glacis and the Maramureș Mountains (Muncelașu Mountain, Cetina Mountain, Pop Ivan Mountain).

The minimum altitude of the locality is approximately 332 m in Valea Vișeului, and the maximum altitude is 1937 m at the top of Pop Ivan Peak.

Geology

On the territory of the commune we encounter different types of rocks that are specific to the Carpathians:

- sandstones, marls and conglomerates (Mount Muncelașu, Tocarnea Hill)
- epimetamorphic schists of the Repedea series (Poloninca Mountain)
- sericite-chlorite shales (Dealul Tocarnea, Bistra Valley)
- conglomerates, marl-clays (Luhei Valley)
- marl-sandstone flysch, bituminous shale (Luhei Valley, middle course of the Frumușaua Valley)
- mesometamorphic shale of the Bretila series and mica shale (Mount Pop Ivan)
- sand, gravel (Valea Vișeului Basin, Bistrița Basin, Petrova Basin)
- flysch (sandstones, marl-clays) (Glacisul Vișeului)
- Eocene limestone (Tocarnea Hill, Muncelașu Mountain)

Hydrography

The streams on the territory of the locality belong to the hydrological basin of the Vișeu River and the Tisza River.

The Tisza River flows through the territory of Valea Vișeului and collects the Vișeu River, the Norița and the Hereșchiu Creeks.

The Vișeu River flows through the Crasna Vișeului, Bistra, Valea Vișeului and collects from the right these tributaries: Hrihoreț, Frumușaua, Bistra, Pașnina, Runcul Mic, Runcul Mare creeks and from the left: Neagră, Tocarnea, Luhei creeks.

Mineral waters are present in Valea Vișeului in the "Pitpoghir" area and in Luhei Valley and in Crasna Vișeului, in Tomnatec and Hrihoreț Valleys where the Baths of Crasna Vișeului also functioned.

Vegetation and flora of Bistra commune

The vegetation within the radius of the administrative territory of the locality is specific to the nemoral floor (of deciduous forests), the boreal floor (of spruce forests), the subalpine floor (of juniper) and the alpine floor.

The forests within the locality are made up of a mixture of Sessile oak (*Quercus petraea* (Matt.) Liebl.), European beech (*Fagus sylvatica*), spruce (*Picea abies* (L.) H. Karst.) or of a combination of these.

The forests within the locality are made up of a mixture of Sessile oak (*Quercus petraea* (Matt.) Liebl.), European beech (*Fagus sylvatica*), spruce (*Picea abies* (L.) H. Karst.) or of a combination of these.

The flora is specific to hill and mountain areas, here we meet the following species: spring crocus (*Crocus vernus* (L.) Hill ssp. *vernus*), hellebore (*Helleborus purpurascens* Waldst. et Kit.), burnt-tip orchid (*Orchis (Neotinea) ustulata* L.), heath spotted orchid (*Dactylorhiza maculata* (L.) Soo ssp. *maculata*), common twayblade (*Listera ovata* (L.) R. Br.), coltsfoot (*Tussilago farfara* L.), English daisy (*Bellis perennis* L.), common dandelion (*Taraxacum officinale* Weber), common lungwort (*Pulmonaria officinalis* L.), bracken (*Pteridium aquilinum* L. Khun), white clover (*Trifolium repens* L.), red clover (*Trifolium pratense* L.), common bird's-foot trefoil (*Lotus corniculatus* L.), willow gentian (*Gentiana asclepiadea* L.), common yarrow (*Achillea millefolium* L.), St. John's wort (*Hypericum perforatum* L.), shepherd's purse (*Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik. ssp. *bursa-pastoris*), ribwort plantain (*Plantago lanceolata* L., *Plantago media* L.), quaking grass (*Briza media* L.), etc.

On the banks of the Tisa river, Vișeu and Frumușaua are well-developed groves where the vegetation consists of: crack willow (*Salix fragilis* L.), purple osier willow (*Salix purpurea* L.), blackalder (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.) and of climbing plants: common hop (*Humulus lupulus* L.), traveller's joy (*Clematis vitalba* L.) and of the European wild grape (*Vitis sylvestris* L. ssp. *sylvestris* (C. C. Gmel.) Hegi). The grassy layer consists of: meadowsweet (*Filipendula ulmaria* (L.) Maxim.), moth mullein (*Verbascum blattaria* L.), stinging nettle (*Urtica dioica* L. ssp. *dioica*), Jerusalem artichoke (*Helianthus tuberosus* L.), Japanese knotweed (*Reynoutria japonica* Houtt.), etc.

In the Gorge of Vișeu, Valea Bistra, Valea Criva, Valea Pop Ivan and Valea Tomnatec, we find secular virgin and quasi-virgin forests of European beech (*Fagus sylvatica* L.) and European spruce (*Picea abies* (L.) H. Karst.) or mixed with: silver fir (*Abies alba* Mill.), sycamore maple (*Acer pseudoplatanus* L.), European ash (*Fraxinus excelsior* L.), silver birch (*Betula pendula* Roth).

The shrubs present are: spurge olive (*Daphne mezereum* L.), common hazel (*Corylus avellana* L.), common hawthorn (*Crataegus monogyna* Jacq.). The flora in these forests consists of: bittercresses (*Cardamine glanduligera* O. Schwarz), Hart's-tongue fern (*Asplenium scolopendrium* L.), wall rue (*Asplenium ruta-muraria* L.), common polypody (*Polypodium vulgare* L.), northern hollyfern (*Polystichum lonchitis* (L.) Roth), perennial honesty (*Lunaria rediviva* L.), maidenhair spleenwort (*Asplenium trichomanes* L. ssp. *trichomanes*), common ivy (*Hedera helix* L.), liverleaf (*Hepatica nobilis* Schreb.), dog's tooth violet (*Erythronium dens-canis* L.), wood anemone (*Anemone nemorosa* L. ssp. *nemorosa*), common primrose (*Primula vulgaris* Huds. ssp. *vulgaris*), alpine squill (*Scilla bifolia* L. ssp. *bifolia*), comfrey (*Symphytum cordatum* Waldst. et Kit. ex Willd.), etc.

In the mountain area in the subalpine floor (Poloninca, Ţerban, Pop Ivan and Paltin mountains) we meet the bog pine (*Pinus mugo* Turra), the alpine juniper (*Juniperus communis* ssp. *alpina* (Suter) Celak.), the green alder (*Alnus viridis* (Chaix) DC . ssp. *viridis*), the European blueberry (*Vaccinium myrtillus* L.), the lingonberry (*Vaccinium vitis-idaea* L. ssp. *vitis-idaea*), the alpine blueberry (*Vaccinium uliginosum* L. ssp. *microphyllum* (Lange) Tolm), the black crowberry (*Empetrum nigrum* L. ssp. *hermafroditum* (Hagerup) Böcher), the spotted gentian (*Gentiana punctata* L.), the stemless gentian (*Gentiana acaulis* L.), etc.

In the alpine floor that is around the peak of Pop Ivan we meet Carpathian Kotschy's alpenrose heaths (*Rhododendron myrtifolium* Schott et Kotschy), alpine bellflower (*Campanula alpina* Jacq.), least primrose (*Primula minima* L.), alpine pasqueflower (*Pulsatilla alba* Rchb.), etc.

Rare species and protected as a monument of nature in Romania located on the territory of Bistra commune: lady's-slipper orchid (*Cypripedium calceolus* L.) species protected as a monument of nature, in Tocarnea Hill, globe flower (*Trollius europaeus* L. ssp. *transsilvanicus*) species protected as a monument of nature, in Tocarnea Hill and Poloninca Mountain, Carpathian Kotschy's alpenrose heaths (*Rhododendron myrtifolium* Schott et Kotschy) species protected as a natural monument, around Pop Ivan peak, European yew (*Taxus baccata* L.), rare species, tertiary relict in the flora of Romania and protected as a nature monument in the Topoleu valley and crowberry (*Empetrum nigrum* L. ssp. *hermafroditum* (Hagerup) Böcher) rare species and glacial relict in the flora of Romania around the Poloninca and Pop Ivan peaks.

Poet's narcissus (*Narcissus poeticus* L. ssp. *radiiflorus* (Salisb.) Baker.), is present on Mount Ţerban, on Mount Pop Ivan, on Criva Valley, on Pop Ivan Valley and in the Tomnatec-Sehleanu Daffodil Glade Natural Reserve.

Fauna of Bistra commune

The mammals present in the administrative territory of the locality are: the Southern white-breasted hedgehog (*Erinaceus concolor* Martin), the European mole (*Talpa europaea* L.), the brown hare (*Lepus europaeus* Pallas), the greater horseshoe bat (*Rhinolophus ferrumequinum* Schreber), the lesser horseshoe bat (*Rhinolophus hipposideros* Behstein), the greater mouse-eared bat (*Myotis myotis* Borkhausen), the red squirrel (*Sciurus vulgaris* L.), the European edible dormouse (*Glis glis* L.), the wood mouse (*Apodemus sylvaticus* L.), the European badger (*Meles meles* L.), the wild boar (*Sus scrofa* L.), the red deer (*Cervus elaphus* L.), the roe deer (*Capreolus capreolus* L.), the red fox (*Vulpes vulpes* L.), the wolf (*Canis lupus* L.), the brown bear (*Ursus arctos* L.), the least weasel (*Mustela nivalis* L.), the stoat (*Mustela erminea* L.), the European polecat (*Putorius putorius* L.), European pine marten (*Martes martes* L.), the beech marten (*Martes foina* Erxleben), the wildcat (*Felis silvestris* Schreber), the Eurasian lynx (*Lynx lynx* L.). In addition to these species in the area of the Tisa and Vișeu rivers we meet: the Eurasian beaver (*Castor fiber* L.) and the Eurasian otter (*Lutra lutra* L.).

Birds are represented in the area by: the mallard (*Anas platyrhynchos* L.), the Northern goshawk (*Accipiter gentilis* L.), the Eurasian sparrowhawk (*Accipiter nisus* L.), the common buzzard (*Buteo buteo* L.), the common kestrel (*Falco tinnunculus* L.), the hazel grouse (*Tetrastes bonasia* L.), the western capercaillie

(*Tetrao urogallus* L.), the woodpigeon (*Columba palumbus* L.), the common cuckoo (*Cuculus canorus* L.), the Eurasian eagle-owl (*Bubo bubo* L.), the tawny owl (*Strix aluco* L.), the Ural owl (*Strix uralensis* Pallas), the European green woodpecker (*Picus viridis* L.), the great spotted woodpecker (*Dendrocopos major* L.), the black woodpecker (*Dryocopus martius* L.), the woodlark (*Lullula arborea* L.), the barn swallow (*Hirundo rustica* L.), the Eurasian golden oriole (*Oriolus oriolus* L.), the Eurasian jay (*Garrulus glandarius* L.), the rook (*Corvus frugilegus* L.), the hooded crow (*Corvus corone cornix* L.), the common raven (*Corvus corax* L.), the Eurasian magpie (*Pica pica* L.), the spotted nutcracker (*Nucifraga caryocatactes caryocatactes* L.), the great tit (*Parus major* L.), the willow tit (*Parus montanus* Baldenstein), the Eurasian nuthatch (*Sitta europaea* Wolf), the white-throated dipper (*Cinclus cinclus* L.), the Eurasian wren (*Troglodytes troglodytes* L.), the common blackbird (*Turdus merula* L.), the gray wagtail (*Motacilla cinerea* Tunst.), the white wagtail (*Motacilla alba* L.), the house sparrow (*Passer domesticus* L.), the Eurasian tree sparrow (*Passer montanus* L.), the common chaffinch (*Fringilla coelebs* L.), etc.

The amphibians and reptiles present in the area are: fire salamander (*Salamandra salamandra* L.), yellow-bellied toad (*Bombina variegata* L.), common frog (*Rana temporaria* L.), sand lizard (*Lacerta agilis* L.), viviparous lizard (*Lacerta vivipara* Jacquin), slow worm (*Anguis fragilis* L.), Aesculapian snake (*Elaphe longissima* Laur.), smooth snake (*Coronella austriaca* Laur.), grass snake (*Natrix natrix* L.) and common European adder (*Vipera berus* L.).

The species of fish found in the Tisa and Vișeu Rivers and in their tributaries are: river trout (*Salmo trutta fario* L.), huchen (*Hucho hucho* L.), chub (*Leuciscus cephalus* L.), western vairone (*Leuciscus souffia agassizi* Cuv . et Val.), common bream (*Abramis brama* L.), vimba bream (*Vimba vimba* L.), common minnow (*Phoxinus phoxinus* L.), common barbel (*Barbus barbus* L.), common nase (*Chondrostoma nasus* L.), Burbot (*Lota lota* L.) etc.

Protected areas

On the administrative territory of the commune of Bistra are the following protected areas:

Maramureș Mountains Natural Park, IUCN category V. In the area of Bistra commune there are integral protection zones (Tocarnea Hill, Gorge of Vișeu, Zaslău, Arșita Hill, Runcu Mic Valley, Muncelașu Mountain, Hliuboca Valley, Scorodna Valley, Senderschi Valley, Topoleu Valley, Poloninca Mountain, Izvorul lui Șerban, Frumușaua Valley, Șerban Mountain, Criva Valley, Pop Ivan Valley, Pop Ivan Mountain, Paltinu Mountain, Tomnatec Mountain, Tomnatec Valley), sustainable management areas and sustainable development areas.

Tomnatec-Sehleanu Daffodil Glade Natural Reserve (*Narcissus poeticus* L. ssp. *radiiflorus* (Salisb.) Baker.)

Site Natura 2000 RO SCI 0124 Maramureș Mountains

Site Natura 2000 RO SPA 0131 Maramureș Mountains

Site Natura 2000 RO SCI0251 Upper Tisza.

Селище Бистра

Г е о г р а ф і ч н е

положення

Селище Бистра розташоване в північній частині Румунії, у Марамороській западині Марамороського повіту, у нижній течії річки Вішеу.

Селище Бистра межує з Україною на півночі, із селищем Репедя – на північному сході та сході, із селищем Рускова – на південному сході та півдні, із селищем Петрова – на півдні та південному заході та селищем Рона-де-Сус – на заході та північному заході.

До складу громади входить 3 населених пунктів, а саме: село Бистра (Бистрий), село Валя Вішеулуй (Вишівська Долина) та село Красна Вішеулуй (Вишівська Красна).

П л о щ а адміністративної території

Площа адміністративної території селища Бистра становить 13.229 га, з яких: 4.440 га сільськогосподарських угідь (520 га орні землі (рілля), 52 га садів, 1.830 га пасовищ, 2.038 га сіножатей), 8.416 га лісів, 91 га господарських будівель і дворів, і 282 га інших.

Історичні відомості про селище Бістра

Селище Бістра було засноване в 1925 році Законом про адміністративне об'єднання. Перші місцеві вибори відбулися в лютому 1926 року.

У 1951 році було розосновано сільраду Валя Вішеулуй і віднесено до селища Бістра.

У 1957 році була заснована Бистрівська селищна бібліотека, яку в 2008 році перенесено до приміщення Будинку культури.

Внаслідок адміністративно-територіальної реорганізації 31 травня 1968 року було розосновано сільраду Красна Вішеулуй і віднесено до селища Бістра.

31 травня 1968 року було обрано перший виконавчий комітет Народної ради селища Бістра.

07.04.1992 р. була створена Бистрівська місцева рада.

Рішенням № 9/30.06.1998 Бистрівської місцевої ради Будинку-музею присвоєно ім'я народного поета Гаврело Клемпуш.

Рішенням № 4/28.02.1999 Бистрівської місцевої ради поет Гаврело Клемпуш отримує звання почесного громадянина селища Бістра (посмертно).

Рішенням № 9/12.03.2003 Бистрівської місцевої ради, на території селища, що входить до природного парку «Марамороські гори», встановлено режим охоронної природної території. У 2014 році рішенням № 868 У ряду Румунії було затверджено герб селища Бістра. Герб селища Бістра, згідно з додатком № 1.1, складається з трикутного щита із закругленими краями, розділений на чотири рівні частини горизонтальною і перпендикулярною лініями, з невеликим парковим щитком в центрі. Праворуч угорі та ліворуч у верхній частині щита, в зеленому полі зображене срібну голову оленя, вид спереду. Ліворуч угорі та праворуч угорі щита, в золотому полі, зображені дві чорні хрещені топірці. Брошований щит, що в центрі, оздоблений чотирма синіми хвилями на червоному полі. Щит затаврований срібною настінною короною із зубчастою вежею.

Значення елементів: Голова оленя символізує мисливське багатство місцевості. Схрещені топірці представляють давню бойову зброю та знаряддя для рубання та розколювання, характерні для гуцулів цієї місцевості. Брошований щит у центрі символізує річки, які перетинають територію, а саме: річка Тиса, річка Вішеу, річка Красна (Фрумушау) та річка Бістра. Настінна корона із зубчастою вежею свідчить про те, що місцевість має статус селища.

Дані про населення селища Бістра

Мешканці селища Бістра переважно української національності і входять до етнографічної групи гуцулів Східних Карпат України та Румунії. Гуцули — слов'янське населення, етнічна група, що проживає в гірській місцевості Карпат Марамороського повіту (Валя Вішеулуй, Бістра, Красна Вішеулуй, Рускова, Репедя та Поеніле-де-Суб-Мунте), Сучавського повіту (Буковина), Закарпатської області (Рахівський район, Тячівський район), Івано-Франківська область (Верховинський, Коломийський, Косівський райони) та Чернівецька область (Вижницький район).

Рельєф

Рельєф селища Бістра включає в себе коридор річки Тиса, коридор річки Вішеу, ущелину Тиси, ущелину Вішеу, невеликий басейн Валя Вішеулуй, невеликий басейн Бістра, Марамороські пагорби (Culmea Judeleva), Гласис Вішеу та Марамороських гір (гора Мучелашу, гора Четіна, гора Поп Іван).

Найнижчі позначки зафіксовано в населеному пункті Валя Вішеулуй при впадінні річки Вішеу в річку Тиса, приблизно 330 м, а найвищі позначки – 1937 м на вершині Поп Іван.

Геологія

На території зустрічаємо різні типи гірських порід, характерні для Карпат:

- пісковики, мергелі та конгломерати (гора Мунчелашу, пагорб Токарня)
- епіметаморфічні сланці репедейської серії (гора Полонінка)
- серицит-хлоритові сланці (пагорб Токарня, долина Бістра)
- конгломерати, мергелясті глини (долина Лугей)

- піщано-мергельний фліш, бітумінозні сланці (долина Лугей, середня течія долини Фрумушауа)
- мезометаморфічні сланці бретильської серії та слюдяні сланці (гора Поп Іван)
- пісок, гравій (басейн Валя Вішеулуй, басейн Бістра, басейн Петрова)
- фліш (пісковики, мергелясті глини) (Гласіс Вішеу)
- Еоценовий вапняк (пагорб Токарня, гора Мунчелашу)

Гідрографія

Текучі води цієї місцевості належать до гідрологічного басейну річок Вішеу та Тиси.

Річка Тиса протікає територією Валя Вішеулуй і об'єднує річку Вішеу, долини Норіца та Герешкіу.

Річка Вішеу протікає через населені пункти Красна, Бістра, Валя Вішеулуй і збирає притоки з правої сторони, а саме: Долина Грігорець, Долина Фрумушауа, Долина Бістра, Долина Пашина, Долина Рункул Мік, Долина Рункул Mare, а також притоки зліва: Долина Нягри, Долина Токарня, Долина Лугей.

Газовані мінеральні води (боркут) знаходяться в населеному пункті Валя Вішеулуй, в районі «Пітпогір», а також в долині Лугей села Красна Вішеулуй, долинах Томнатек і Грігорець, де також функціонувала купальня Красна.

Рідкісні види, що охороняються як пам'ятки природи в Румунії, які знаходяться на території селища Бістра:

Зозулині черевички справжні (*Cypripedium calceolus* L.), охороняється як пам'ятка природи, зустрічається на пагорбі Токарня

Купальниця європейська (*Trollius europaeus* L. ssp. *transsilvanicus*) вид, що охороняється як пам'ятка природи, зустрічається на пагорбі Токарня та горі Полонінка.

рододендрон східнокарпатський (*Rhododendron myrtifolium* Schott et Kotschy) вид, що охороняється як пам'ятка природи, зустрічається навколо вершини Поп Іван та Рипа.

Тис (*Taxus baccata* L.) рідкісний вид, третинний релікт флори Румунії, охороняється як пам'ятка природи, зустрічається в долині Тополеу.

Водяника чорна (*Empetrum nigrum* L. ssp. *hermaphroditum* (Hagerup) Böcher) – рідкісний вид і льодовиковий релікт флори Румунії, зустрічається на вершині Полонінка та Поп Іван.

Нарцис вузьколистий (*Narcissus poeticus* L. ssp. *radiiflorus* (Salisb.) Baker.), зустрічається на горі Шербан, горі Піп-Іван, долині Кріва, долині Піп-Іван і в природному заповіднику Поляна Нарцисів-Томнатек-Сегляну.

Рослинність і флора селища Бістра

Рослинний світ місцевості характерний для неморального (широколистяних лісів), бореального (ялинових), субальпійського (ялівцевого) та альпійського (ялівцевих) поверхів.

Ліси місцевості складаються із суміші дуба скельного та буків лісового (*Quercus petraea* (Matt.) Liebl.), *Fagus sylvatica* L.), буків (*Fagus sylvatica* L.), ялини (*Picea abies* (L.) H. Karst) і суміші.

Флора, характерна для пагорбних і гірських районів, тут зустрічаються такі види: шафран (*Crocus vernus* (L.) Hill ssp. *vernus*), чемерник червонуватий (*Helleborus purpurascens* Waldst. et Kit.), неотенія обпалена (*Orchis (Neotinea) ustulata* L.), зозульки плямисті (*Dactylorhiza maculata* (L.) Soo ssp. *maculata*), Зозулині слози яйцеподібні (*Listera ovata* (L.) R. Br.), підбліл (*Tussilago farfara* L.), стокротки (*Bellis perennis* L.), кульбаба (*Taraxacum officinale* Weber), медунка лікарська (*Pulmonaria officinalis* L.), орляк (*Pteridium aquilinum* L. Khun), конюшина біла (*Trifolium repens* L.), конюшина лучна (*Trifolium pratense* L.), лядвенець рогатий (*Lotus corniculatus* L.), тирлич-свічурник (*Gentiana asclepiadea* L.), деревій (*Achillea millefolium* L.), звіробій) (*Hypericum perforatum* L.), грицики (*Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik. ssp. *bursa-pastoris*), подорожник (*Plantago lanceolata* L., *Plantago media* L.), трясучка середня (*Briza media* L.), та інші.

На берегах річок Тиса, Вішеу та Фрумушауа – луки, тут зустрічається наступні види рослин: верба ламка (*Salix fragilis* L.), верба пурпурова (*Salix purpurea* L.), вільха чорна (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.) і ампеліні рослини: хміль (*Humulus lupulus* L.), ломиніс (*Clematis vitalba* L.) і виноград лісовий (гадючник) (*Vitis sylvestris* L. ssp. *sylvestris* (C. C. Gmel.) Hegi).

Травянистий ярус складається з: гадючник (*Filipendula ulmaria* (L.) Maxim.), дивина тарганяча (*Verbascum blattaria* L.), кропива (*Urtica dioica* L. ssp. *dioica*), топінамбур (*Helianthus tuberosus* L.), гречка японська (*Reynoutria japonica* Houtt.), та інші.

В ущелині Вішеулуй, Валя-Бістра, Валя-Кріва, Валя-Поп-Іван і Валя-Томнатек ми зустрічаємо вікові незаймані та квазі-праздні, бук (*Fagus sylvatica* L.) і ялина (*Picea abies* (L.) H. Karst.) або суміш з: ялиця (*Abies alba* Mill.), явір (*Acer pseudoplatanus* L.), ясен (*Fraxinus excelsior* L.), береза (*Betula pendula* Roth).

Наявні кущі є: вовчі ягоди (*Daphne mezereum* L.), ліщина (*Corylus avellana* L.), глід (*Crataegus monogyna* Jacq.). флора цих лісів складається з: згубниця залозиста (*Cardamine glanduligera* O. Schwarz), листовик сколопендровий (*Asplenium scolopendrium* L.), селезінник муртовий (*Asplenium ruta-muraria* L.), багатоніжка (*Polypodium vulgare* L.), багаторядник (*Polystichum lonchitis* (L.) Roth), місячниця (*Lunaria rediviva* L.), селезінник волосинчастий (*Asplenium trichomanes* L. ssp. *trichomanes*), плющ (*Hedera helix* L.), печіночниця (*Hepatica nobilis* Schreb.), собачий зуб (*Erythronium dens-canis* L.), анемона дібровна (*Anemone nemorosa* L. ssp. *nemorosa*), первоцвіт звичайний (*Primula vulgaris* Huds. ssp. *vulgaris*), проліска (*Scilla bifolia* L. ssp. *bifolia*), живокіст (*Sympyrum cordatum* Waldst. et Kit. ex Willd.), та інші.

У гірській місцевості в субальпійському підлозі (гора Полонинка, Шербан, Поп Іван і Палтин) зустрічаємо сосна гірська (*Pinus mugo* Turra), яловець гірський (*Juniperus communis* ssp. *alpina* (Suter) Celak.), вільха зелена (*Alnus viridis* (Chaix) DC. ssp. *viridis*), чорница (*Vaccinium myrtillus* L.), бруслиця (*Vaccinium vitis-idaea* L. ssp. *vitis-idaea*), буяхи (*Vaccinium uliginosum* L. ssp. *microphyllum* (Lange) Tolm), водянка чорна (*Empetrum nigrum* L. ssp. *hermafroditum* (Hagerup) Böcher), тирлич крапчастий (*Gentiana punctata* L.), тирлич безстеблий (*Gentiana acaulis* L.), etc.

В альпійському полі, що навколо вершини Поп Іван, зустрічаємося рододендрон миртолистий (*Rhododendron myrtifolium* Schott et Kotschy), дзвоники альпійські (*Campanula alpina* Jacq.), первоцвіт дрібний (*Primula minima* L.), сон білий (*Pulsatilla alba* Rchb.), та інші.

Рідкісні види, що знаходяться на території селища Бістра, які охороняються та внесені до списку пам'ятників природи Румунії: зозулині черевички (*Cypripedium calceolus* L.) вид, що охороняється як пам'ятка природи, на пагорбі Токарня, купальниця європейська (*Trollius europaeus* L. ssp. *transsilvanicus*) вид, що охороняється як пам'ятка природи, на пагорбі Токарня та горі Полонінка, рододендрон миртолистий (*Rhododendron myrtifolium* Schott et Kotschy) вид, що охороняється як пам'ятка природи, навколо вершини Поп Іван, тис (*Taxus baccata* L.) рідкісний вид, третинний релікт у флорі Румунії та охороняється як пам'ятка природи в долині Тополеу та водянка чорна (*Empetrum nigrum* L. ssp. *hermafroditum* (Hagerup) Böcher) рідкісний вид і льодовиковий релікт флори Румунії, зустрічається на вершині Полонинка та Поп Іван.

Нарцис вузьколистий (*Narcissus poeticus* L. ssp. *radiiflorus* (Salisb.) Baker.), вони присутні на горі Шербан, горі Поп Іван, Валя Кріва, Валя Поп Іван і в природному заповіднику Пояна з нарцисом Томнатек-Сехлеану.

Фауна Села Бистрий

На адміністративній території населеного пункту зустрічаємо такі види ссавці: їжак (*Erinaceus concolor* Martin), кріт (*Talpa europaea* L.), заєць сірий (*Lepus europaeus* Pallas), підковик великий (*Rhinolophus ferrumequinum* Schreber), підковик малий (*Rhinolophus hipposideros* Behstein), нічниця велика (*Myotis myotis* Borkhause), вивірка (*Sciurus vulgaris* L.), вовчик сірий (*Glis glis* L.), мишак європейський (*Apodemus sylvaticus* L.), кабан (*Sus scrofa* L.), олень благородний (*Cervus elaphus* L.), козуля (*Capreolus capreolus* L.) лисиця (*Vulpes vulpes* L.), вовк (*Canis lupus* L.), ведмідь (*Ursus arctos* L.), борсук (*Meles meles* L.), ласиця (*Mustela nivalis* L.), горностай (*Mustela erminea* L.), тхір (*Putorius putorius* L.), куниця лісова (*Martes martes* L.), куниця кам'яна (*Martes foina* Erxleben), кіт лісовий (*Felis silvestris* Schreber), рись (*Lynx lynx* L.).

Крім цих видів в районі річок Тиса і Вішеу зустрічаються: бобер (*Castor fiber* L.) і видра (*Lutra lutra* L.).

На території зустрічаються такі види птахів: крижень (*Anas platyrhynchos* L.), яструб великий (*Accipiter gentilis* L.), яструб малий (*Accipiter nisus* L.), канюк (*Buteo buteo* L.), боривітер звичайний (*Falco tinnunculus* L.), орябок (*Tetrastes bonasia* L.), глухар (*Tetrao urogallus* L.), фазан (*Phasianus colchicus* L.), припутень (*Columba palumbus* L.), зозуля (*Cuculus canorus* L.), пугач (*Bubo bubo* L.), сова сіра (*Strix aluco* L.), сова довгохвоста (*Strix uralensis* Pallas), дятел зелений (*Picus viridis* L.), дятел звичайний (*Dendrocopos major* L.), жовна (*Dryocopus martius* L.), жайворонок лісовий (*Lullula arborea* L.), ластівка сільська (*Hirundo rustica* L.), вивільга (*Oriolus oriolus* L.), сойка (*Garrulus glandarius* L.), грак (*Corvus frugilegus* L.), ворона сіра (*Corvus corone cornix* L.), крук (*Corvus corax* L.), сорока (*Pica pica* L.) горіхівка (*Nucifraga caryocatactes* L.), синиця велика (*Parus major* L.), гаїчка-пухляк (*Parus montanus* Baldenstein), повзик (*Sitta europaea* Wolf), пронурок (*Cinclus cinclus* L.), волове очко (*Troglodytes troglodytes* L.), дрізд чорний (*Turdus merula* L.), плиска гірська (*Motacilla cinerea* Tunst.), плиска біла (*Motacilla alba* L.), горобець хатній (*Passer domesticus* L.), горобець польовий (*Passer montanus* L.), зяблик (*Fringilla coelebs* L.), та інші.

Амфібії та рептилії, присутні в цьому районі: саламандра плямиста (*Salamandra salamandra* L.), кумка гірська (*Bombina variegata* L.), жаба трав'яна (*Rana temporaria* L.), ящірка прудка (*Lacerta agilis* L.), ящірка живородна (*Lacerta vivipara* Jacquin), веретільниця ламка (*Anguis fragilis* L.), полоз лісовий (*Elaphe longissima* Laur.), мідянка (*Coronella austriaca* Laur.), вуж звичайний (*Natrix natrix* L.) і гадюка звичайна (*Vipera berus* L.).

У річці Тиса, Вішеу та їхніх притоках зустрічаються такі види риб: струг струмковий (*Salmo trutta fario* L.), головатиця (*Hucho hucho* L.), головень європейський (*Leuciscus cephalus* L.), ялець-андруга закарпатський (*Leuciscus souffia agassizi* Cuv. et Val.), лящ (*Abramis brama* L.), рибець звичайний (*Vimba vimba* L.), мересниця річкова (*Phoxinus phoxinus* L.), марена (*Barbus barbus* L.), підуст (*Chondrostoma nasus* L.), минь (*Lota lota* L.), та інші.

Заповідні території

На адміністративній території селища Бістра знаходяться наступні природоохоронні території:

Природний парк «Марамороські гори», категорія МСОП V. На території селища Бістра знаходяться цілісні природоохоронні зони (пагорб Токарня, ущелина Вішеу, Заслау, пагорб Аршица, долина Рунку Мік, гора Мунчелашу, долина Глюбока, долина Скородна, долина Шендерські, долина Тополеу, гора Полонінка, Ізворул луй Шербан, долина Фрумушауа, гора Шербан, долина Кріва, долина Поп Іван, гора Поп Іван, гора Палтіну, гора Томнатеку, долина Томнатек), зони сталого управління та зони сталого розвитку і т.д.

Природний заповідник *Narcissus Glade* (*Narcissus poeticus* L. ssp. *radiiflorus* (Salisb.) Baker.) Томнатек-Сегляну

Територія Natura 2000 RO SCI 0124
Марамороські гори

Територія Natura 2000 RO SPA 0131
Марамороські гори

Територія Natura 2000 2000 RO SCI0251
Верхня Тиса.

NOTE/BIBLIOGRAFIE

1. Vasile Cureleac, Ilie Gherhes, Vasile Bumbar, Stelian Gigel Borlan, Mihai Petrețchi, Adrian Toader Mandric, Vasile Oniujec, Dumitru Coreniuc – *Comuna Bistra, Județul Maramureș*, Editura Eurotip, Baia Mare, 2011

2. Varga E. Árpád, *Máramaros megye településeinek etnikai (anyanyelvi/nemzetiségi) adatai, 1850/1869-2002*.

3. Varga E. Árpád, *Máramaros megye településeinek felekezeti adatai, 1850/1869-2002*

4. *** <https://www.recensamantromania.ro>

Satul Bistra

The locality of Bistra

Бистрий

Satul Bistra

Satul Bistra este așezat în Bazinul Bistra la confluența Văii Bistra cu Râul Vișeu, pe prima și a doua terasă a Râului Vișeu.

Bazinul Bistra este o zonă depresionară mică aflată la confluența Văii Bistra cu Râul Vișeu, la poalele Vârfului Muncelașu (1318 m) din Munții Maramureșului și a Vârfului Arșița (846 m), Vârfului Tocarnea (887 m) din Culmea Judeleva, Dealurile Maramureșului.

Accesul auto în localitatea Bistra se face din drumul național DN 18, pe drumul județean DJ 185 din localitatea Petrova și pe DJ 185 din localitatea Valea Vișeului. Accesul se poate face și pe calea ferată Sighetu Marmației - Valea Vișeului - Bistra - Salva. În localitatea Bistra este o haltă (gară) CFR.

Etimologia numelui localității

Numele localității provine de la numele Văii Bistra, din substantivul „Vale” și hidronimul „Bistra”, în ucraineană Bystryy = Бистрий = repede.

Date despre istoricul localității Bistra

Localitatea Bistra a fost întemeiată în secolul Ia XVI, prin colonizarea populație slave de huțuli și ruteni din Pociuția și Maramureș.

Localitățile Bistra și Crasna Vișeului în secolele XVI-XVIII, făceau parte din domeniul feudal al localității Petrova (4, pg. 45).

În anul 1643 s-a construit pe teritoriul satului Bistra, Mănăstirea Ortodoxă Petrova, lângă valea Bistra, o dată cu donarea terenul, de către familia nobilă Petrovay din Petrova (1, pg. 237,245). Această mănăstire a fost reședința Episcopul ortodox de Maramureș Serafim Petrovay de Petrova (1711-1714/15), moare în anul 1722. Mănăstirea Petrova a fost desființată în perioada 1730-1740. Mănăstirea a fost construită pe terenul unde se află actuala Biserică Ortodoxă Ucraineană cu hramul „Înălțarea Domnului” din Bistra.

În localitatea Bistra pe harta Iosefină a Comitatului Maramureș, din perioada 1782-1785, pe coala XXXV, secțiunea VI apar toponimele: Corban Vhat (Valea Șerban, azi Valea Bistra), Csorban b. (Vf. Șeban). În localitate sunt trecute două gospodării pe Valea Bistra și o gospodărie la ieșirea din localitatea Bistra (12).

Localitatea Bistra pe harta militară a Imperiului Habsburgic, din perioada 1819-1869 apare trecută cu denumirea de Bistra și toponimele: Krasznansky potok (Valea Crăsnicioara=Valea Bistra), Val. Kreny potok (Valea Neagră), Arziza Denkova, Preslop, Szalome (Poiana Lungă), Polonenka (Vf. Poloninca), Serban (Vf. Șerban), Jalenka B. (Vf. Tocarnea), Vf. Grujula, Megura skabrina, Okron csernu (13).

În anul 1861 a fost construită casa parohială din lemn (11, pg. 146).

În anul 1863 este construită biserică de lemn greco-catolică cu hramul „Înălțarea Domnului” (11, pg. 146), pe locul fostei Mănăstiri Ortodoxe Petrova.

În anul 1868 este pusă crucea din fontă, care se află în fața bisericii, la mormântul credincioasei V. P. Anna Godenciu, care a trăit 19 ani, a fost soția lui Mihailo Mușinschii. Crucea a fost pusă de către părinții Ilia Godenco și Maria Neamciuc.

Localitatea Bistra pe harta militară a Imperiului Habsburgic, din perioada 1869-1887 apare trecut cu denumirea de Bistra și toponimele: Denkova, Skinderzki, Menczul, Prislop, Preluka (Poiana Lungă), Polonenka (Vf. Poloninca), Serban (Vf. Șerban), Preluka Bistrinului (Muntele Poloninca), Podireiu, Arsitia, Tokarnia, V. negra mica, Valea negra mare, V. Bistra, Pereu Topoleu, Luboki potok, Skorodni zvur (14).

În anul 1870 câțiva credincioși greco-catolici din Bistra finanțează un clopot mic, care este turnat în Satu Mare. Acest clopot a fost donat și se află în biserică de zid din Valea Vișeului. Pe clopot se află inscripția în limba maghiară „A BISZTRAI LAKOCSSÁG EGYNEHANY JÓLTEVÖJE ÁLTAL ÖNTETTE 1870 441 SZÁM” (a fost comandat de câțiva binefăcători din localitatea Bistra, în anul 1870 nr. 441 Satu Mare).

Pe harta Comitatului Maramureș (Máramoros vármegye) din anul 1876, pe Valea Bistra, probabil amonte de confluența dintre Valea Bistra și Valea Topoleu, este menționată o mină de unde se exploata minereu de fier, care era dus la topitoria din Valea Vișeului (2).

În anul 1880 este pusă crucea monument din fața Bisericii Ortodoxe Ucrainene, la mormântul preotului greco-catolic Nosa Feodor, fiul lui Feodor, care s-a născut pe 14 februarie 1852 și a murit în 11 august 1879. Nosa Feodor a fost sfîntit preot în data de 16 februarie 1878 și a slujit în biserică din localitatea Bistra și Crasna Vișeului. Crucea monument a fost făcută din fontă în stil gotic, în localitatea Ujhorod.

În anul 1907 a fost construită în curtea bisericii, școală confesională Greco-Catolică din Bistra.

În satul Bistra în anul 1910 știau să citească 72 persoane iar în anul 1934, 190 persoane (3, pg. 137).

În anul 1923 în localitate este menționată o școală construită din piatră, care este amplasată lângă biserică. Învățătorii Ion Panait și Ioan M. Mihaiu locuiau lângă școală, în casa cantorală, construită din lemn în anul 1896 (4, pg. 140).

Localitatea Bistra de la întemeiere și până în anul 1925 a fost cătun și sat ce a aparținut de Comuna Petrova.

În anul 1925 prin legea Unificării Administrative, satul Bistra devine comună, iar primele alegeri pentru primar au fost în luna februarie 1926.

În data de 5 martie 1926, comuna Bistra apare pe tabelul comunelor care se află la o distanță de 15 km de la frontiera de stat dintre România și Cehoslovacia (9).

În anul 1930 credincioși greco-catolici au comandat un clopot care a fost turnat de Höning Frigyes la turnătoria HÖNIG din Arad. Pe clopot se află inscripție în limba slavonă „НА МАИ ВИЛЬИКУ БОЖУ СЛАВУ КУПИЛИ ГР КАΘ ВѢРЊИКИ ВБ БИСЋРОМ ГОДА 1930 АИД УПРАВЉЕЊИЕМ ВЛАДИМИР МАРИНА ПАРОХ ГР КаΘ.” „FR HÖNIG ARAD” (Pentru o slăvire mai mare a Domnului au cumpărat Credincioșii greco-catolici din Bistra, Anul 1930, Vladimir Marina, Paroh Gr Cat).

În anul 1931 în ședința din 28 februarie a Consiliului Județean Maramureș, prin Hotărârea nr. 3071 s-a decis marcarea animalelor din speciile „boului și bivolului”, pe corn, în afara cornului stâng cu o marcă arsă cu fierul roșu. Pentru comuna Bistra marca este 1831 (18-județul, 3-plaza, 1- Bistra) (9).

În anul 1934 în Bistra era primărie, biserică greco-catolică, sinagogă și școală primară (3, pg. 145).

În anul 1934 în Bistra sunt recenzate și consemnate 256 vite, 16 cai, 588 oi și capre, 19 porci, 823 păsări de curte și 20 familii de stupi (13).

În anul 1935 în localitatea Bistra sunt menționate numeroase vărări și o fabrică de cherestea (3, pg. 96). Vărăriile (instalații pentru fabricarea varului) au funcționat de la sfârșitul secolului al XIX-lea până în anul 1996 și erau amplasate pe Valea Senderschi. La Biserica Ortodoxă Ucraineană construită în perioada 1991-1995, a fost folosit var de la ultima vărărie care a funcționat pe Valea Senderschi. Piatra folosită pentru var, era calcar eocen, exploata din Cariera Șenderschi. Fabrica de cherestea a aparținut evreului Sainer și a funcționat de la începutul secolului până în anul 1945 când a fost incendiată de soldații unguri, în timpul retragerii.

În anul 1936 în localitate sunt menționati 302 evrei, care aveau o casă de rugăciune (11, pg. 146).

În anul 1936 credincioșii și preotul greco-catolic O. M. Nahirniac din Bistra, au comandat un clopot la turnătoria NOVOTNY din Timișoara. Pe clopot se află inscripția în limba slavonă: „ОТЧЕ СВЯТИЙ , СОЛБЮДИ ЙХ ВО ИМЯ ТВОЕ. ЙОАН 17,11 МИ ЛЮДИ ТВОІ – ТЕЫ НА СЛАВУ. ГРЕКО – КАТОЛИЦЬКІ ВІРНІ СЕЛА БИСТРА І Х ОТЕЦЬ ДУХОВНИЙ О. М. НАГІРНЯК. РІК БОЖІЙ 1936.” (Doamne Sfinte, în numele Tău, ai grija de ei 17,11 Suntem oamenii tăi – Tie spre slavă credincioșii greco-catolici și părintele lor spiritual O. M. Nahirniac, anul Domnului 1936) și inscripția turnătoriei „НОВОТНЫ ТИМИШОАРА БР. 5881” (Novotny Timișoara Nr. 5881).

Al treilea clopot de la biserică a fost turnat în atelierul turnătoriei HÖNIG din Arad, de Höning Frigyes, are o inscripție care probabil a fost scrisă ulterior, în timpul unei restaurări. Inscriptia actuală de pe clopot este: „PAROHIA ORTODOXĂ VIȘEU - BISTRA JUDEȚUL MARAMUREŞ 1934-1935”. Inscriptia cu atelierul unde a fost turnat clopotul „FR. HÖNIG ARAD”.

În perioada războiului 1940-1944, la școală lucrează învățătoarea Schleihner Lola, care era din localitatea Rahiv (4, pg. 141).

În data de 1 decembrie 1946 primăria Bistra-Vișeului, avea în inventar pășune împădurită 373,31 ha, pășune alpină 86,86 ha și pădure comunală 517,68 ha. Biserica greco-catolică avea 0,6 ha, două cimitire 0,26 și 0,91 ha, fânețe 1,58 ha, școală confesională 0,50 ha, arabil 0,56 ha și 0,58 ha. Pe inventarul comunei apare o sinagogă cu 6 ari, baie cu 4 ari și cimitir evreiesc 0,25 ha (9). Primar Iurcuț Nicolae.

În anul 1951 primăria comunei Valea Vișeului este desființată și devine sat în administrarea comunei Bistra.

În data de 11 iulie 1951 se naște poetul umorist Dumitru Coreniuc, profesor, director și primar în comuna Bistra. A scris trei volume de poezi Demokrația v postolach (Democrația în opinici), Veselo i hirko (vesel și amar) și Ha daraïb do Evropi (La revedere Europei).

În anul școlar 1955-1956 în clădirea din lemn, unde era școală și în cea de piatră de lângă biserică se înființează internatul pentru elevii din Valea Vișeului, Crasna Vișeului și Bistra. În clădirea din lemn era bucătăria, sala de mese și internatul pentru fete, iar în clădirea din piatră era internatul pentru băieți (4, pg. 142).

În perioada 1961-1962 se construiește școală din cărămidă care există și astăzi (4, pg. 144).

În primăvara anului 1991 un incendiu a ars biserica veche de lemn construită în anul 1863.

În perioada 1991-1995 a fost construită, din cărămidă, Biserica Ortodoxă Ucraineană cu hramul „Înălțarea Domnului”, prin contribuția credincioșilor din localitate, sub îndrumarea preoților Maciocă Ioan și Ardelean Ioan.

Biserica a fost pictată în perioada 2003-2006 de pictorul Bob Liviu.

În anul 1993 este construit de credincioșii din localitatea Bistra, lăcașul de cult, Sala Regatului a Martorilor lui Iehova.

În data de 22 iunie 2007, a fost sfintită Biserica Ortodoxă Ucraineană de către IPS Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăuților, PS Episcop Vicar Iustin Sigheteanu al Maramureșului și Sătmăreanu și Părintele Vicar Ioan Pițura.

În anul 2011 a fost amplasat Monumentul Eroilor din Bistra, în centrul localității, în fața căminului cultural, vizavi de primărie. Monumentul este închinat Eroilor din Primul și al Doilea Război Mondial și tuturor eroilor din această localitate. Monumentul a fost ridicat la inițiativa primarului Bumbar Vasile, fiind finanțat de primăria Bistra și dezvelit cu ocazia atestării documentare a 600 de ani, a localității (5, pg. 72).

În luna august 2011 se inaugurează podul de peste râul Vișeu, Bistra-Valea Neagră, distrus de inundații, primar Vasile Bumbar.

În anul 2021 se inaugurează podul de peste râul Vișeu spre valea Tocarnea, primar Duciuc Vasile.

În perioada 2022-2023 s-a construit sala de sport din localitatea Bistra, primar Duciuc Vasile.

Istoricul numelui localității

Localitatea Bistra în decursul timpului a avut denumirea de: Bistra (1819-1869), Bistra, Bisztra (1869-1887), Bisztra (1870, 1876), Bistra (1887), Bisztra (1889, 1910), Bistra (1918-1940), Petrovabisztra (1940-1944), Bistra-Vișeului (1945-1946) și Bistra din 1946.

În limba ucraineană localitatea se numește Бистрий.

În limba maghiară localitatea se numește Petrovabisztra.

Activitatea economică a locuitorilor

Principala activitate a locuitorilor din satul Bistra este creșterea animalelor și exploatarea lemnului.

Animalele crescute în gospodăria locuitorilor sunt: bovine (Brună de Maramureș), ovine (Țurcană), caprine, porcine, cabaline, păsări (găini) și albine. Cultivarea terenurilor se face pe suprafete mici și doar pentru consum propriu. În localitate se cultivă: cartofi, fasole, ceapă, morcovi și rar porumb și cereale (ovăz). Exploatarea și prelucrarea primară a lemnului se face de către firmele din localitate. O activitate sezonieră a locuitorilor este culesul fructelor (afine, zmeură, mure) și a ciupercilor din pădure. Alte activități din localitate sunt comerțul cu amănuntul, reparării auto și spălătorie auto.

În localitate există o pensiune turistică, Pensiunea Roxana și o bancă, Banca Tisa.

Manifestări culturale

Mira la Huțuli (mulșul măsurii), obicei pastoral la huțuli, care are loc primăvara în luna mai.

Date despre populația localității Bistra

Populația din satul Bistra este majoritară de etnie ucraineană și face parte din grupul etnografic al huțulilor din Carpații Orientali de pe teritoriul Ucrainei și României.

Locuitorii din Bistra sunt numiți: bistreni, bistrean, bistreană, bistrene, bistreancă, bistrence, în ucraineană „Bestryny”.

Porecla locuitorilor din satul Bistra este „Pelechaci” (cu părul încâlcit).

Populația localității Bistra în perioada 1882-2021, după etnie (6, pg. 21), (11).

a - recensământul după limbă maternă.

n - recensământul după naționalitate

Populația localității Bistra în perioada 1896-2021, după religie (6, pg. 21), (11).

Населення с. Бистрий в період 1882-2021 рр., за національністю (6, pg. 21), (11).

Населення с. Бистрий в період 1896-2021 рр., за віросповіданням 6, pg. 21), (11).

Anul	Total	Sex. Masculin	Sex. Feminin	Români	Maghiari	Ucraineni	Germani	Ebrei	Romi	Ruteni	Informație nedisponibilă
1882	550	-	-	-	-	-	-	-	-	-	550
1896	661	-	-	-	-	-	-	-	-	-	661
1910 a	862	-	-	22	6	569	265	-	-	-	-
1930 a	947	-	-	14	24	603	1	303	-	-	2
1930 n	947	-	-	15	15	610	-	303	-	-	4
1941 a	1101	-	-	24	43	739	-	295	-	-	-
1941 n	1101	-	-	23	40	743	-	295	-	-	-
1948	861	-	-	-	-	-	-	-	-	-	861
1956 n	1063	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1063
1966 a	1284	-	-	79	4	1200	1	-	-	-	-
1966 n	1284	-	-	81	3	1199	1	-	-	-	-
1977 n	1211	-	-	136	4	1068	3	-	-	-	-
1992 a	1137	-	-	100	1	1035	1	-	-	-	-
2002 n	1316	-	-	131	1	1184	-	-	-	-	-
2011	1017	534	483	98	-	821	-	-	7	68	23
2021	943	490	453								

The population of Bistra in the period 1882-2011, by ethnicity (6, pg. 21), (11).

a - census by mother tongue

n - the census by nationality

The population of Bistra in the period 1896-2011, by religion 6, pg. 21), (11).

Anul	Total	Ortodoxă	Greco-catolică	Romanocatolică	Reformată	Unitariană	Mozaiță	Adventistă	Muslimană	Martorii lui Iehova	Informație nedisponibilă
1896	661	-	470	38	-	-	153	-	-	-	-
1910	862	-	596	1	-	-	265	-	-	-	-
1930	947	2	626	13	2	-	303	-	-	-	1
1941	1101	-	781	18	6	-	296	-	-	-	-
1992	1137	1062	1	1	-	1	-	-	-	-	72
2002	1316	1234	5	-	1	-	-	9	-	-	67
2011	1017	917	23	-	-	-	-	-	1	53	23
2021	943										

În anul 2023 în localitatea Bistra sunt menționate 136 de nume de familii
In the year 2023, 136 family names are mentioned in the town of Bistra

Nr.	Nume de familie	Ім'я	Nr. fam. Кількість родин
1	AGAPCIUC	АГАПЧУК	2
2	ANIŞORAC	АНİŞОРАК	8
3	APOPEI	АПОПЕЙ	1
4	ARDELEAN	АРДЕЛЯН	21
5	BABIUC	БАБЮК	4
6	BAIAS	БАЯС	4
7	BAKREV	БАКРЕВ	1
8	BANEANSCHI	БАНЯНСЬКІ	16
9	BEJERA	БЕЖЕРА	2
10	BERNAR	БЕРНАР	4
11	BILCEC	БІЛЧЕК	4
12	BILCSEK	БІЛЧЕК	2
13	BOCICOR	БОЧКОР	1
14	BOCIOREC	БОЧКОРЕК	19
15	BODEA	БОДЯ	1
16	BOICIUC	БОЙЧУК	28
17	BOICUK	БОЙЧУК	2
18	BOITIUC	БОЙТОК	10
19	BOTIUC	БОТОК	6
20	BOTIZAN	БОТИЗАН	2
21	BRODNEI	БРОДНЕЙ	2
22	CHASCEC	ХАШЧЕК	1
23	CHINDRIŞ	КІНДРІШ	2
24	CIORNEI	ЧОРНЕЙ	7
25	CLIPETI	КЛІПЕЙ	2
26	COCERJUC	КОЧЕРЖУК	2
27	CORENIUC	КОРЕНІЮК	3
28	COSTANIUC	КОСТАНІЮК	1
29	CRASUC	КРАСУК	11
30	CROITORU	КРОІТОРУ	5
31	CSUBIKA	ЧУБІКА	1
32	CURELEAC	КУРЕЛЯК	2
33	CZIFRAK	ЦІФРАК	1
34	DEMIAN	ДЕМ'ЯН	3
35	DOBROTCHI	ДОБРОЦЬКІ	3
36	DODA	ДОДА	2
37	DOHOTAR	ДОГОТАР	5
38	DRIMUŞ	ДРІМУШ	2
39	DROZD	ДРОЗД	1
40	DUCIUC	ДУЧУК	36
41	DUCSUK	ДУЧУК	3
42	DUICIUC	ДУЙЧУК	1
43	DUTCIUC	ДУТЧУК	35
44	FETCO	ФЕТЬКО	4

45	GABOREAN	ГАБОРЯН	2
46	GALEA	ГАЛЯ	1
47	GAVA	ГАВА	1
48	GHERLECIUC	ГЕРЛЕЧУК	6
49	GLODEAN	ГЛОДЯН	36
50	GLOGHEAN	ГЛОГЯН	4
51	GODÂNCA	ГОДИНКА	4
52	GODENCIUC	ГОДЕНЧУК	3
53	GODINCA	ГОДИНКА	4
54	GRECENIU	ГРЕЧЕНЮК	2
55	GREDJUC	ГРЕДЖУК	1
56	HARASEMIUC	ГАРАСЕМ'ЮК	1
57	HORJ	ГОРЖ	2
58	HRITUC	ГРИЦУК	5
59	IACOBCIUC	ЯКОБЧУК	2
60	IAVOROVSCHI	ЯВОРОВСЬКІ	1
61	IENCI	ІНЧІ	1
62	IFTODE	ІФТОДЕ	2
63	IHNATOVITS	ІГНАТОВІЦЬ	1
64	ILEŞ	ІЛІШ	5
65	IORDĂCHIANU	ІОРДІК'ЯНУ	5
66	IURAC	ЮРАК	8
67	IURCUȚ	ЮРКУЦ	21
68	LAURIUC	ЛАУРЮК	3
69	LAZĂR	ЛАЗИР	2
70	LEACH	ЛЯК	2
71	LOGOŞ	ЛОГОШ	5
72	LUNG	ЛУНГ	3
73	LUPSAC	ЛУПШАК	1
74	MADIAR	МАДЯР	5
75	MAGHAR	МАГАР	5
76	MARCHIŞ	МАРКІШ	18
77	MARIAN	МАР'ЯН	2
78	MARICEC	МАРІЧЕК	8
79	MARTIN	МАРТИН	6
80	MASCALIUC	МАСКАЛЮК	28
81	MASZKALYUK	МАСКАЛЮК	2
82	MATEEŞ	МАТЕСШ	2
83	MATICIUC	МАТИЧУК	2
84	MIHALI	МІГАЛІ	3
85	MOCERNAC	МОЧЕРНАК	4
86	MOGA	МОІГА	1
87	MOROCILA	МОРОЧІЛА	1
88	NAN	НАН	9
89	NĀSUI	НИСУЙ	2
90	NEAMCIUC	НЯМЧУК	2

У 2023 році в с. Бистрий зареєстровано 136 прізвищ

91	NEMZET	НЕМЗЕТ	8
92	NIAMCIUC	НЯМЧУК	12
93	NICORICI	НІКОРІЧ	18
94	NICURICI	НІКУРІЧ	6
95	ONIUJEC	ОНЮЖЕК	2
96	ONUJEC	ОНУЖЕК	8
97	PAPARIGA	ПАПАРИГА	4
98	PEREJUC	ПЕРЕЖУК	5
99	PETREȚCHI	ПЕТРЕЦЬКІ	15
100	PICEC	ПІЧЕК	5
101	PICEK	ПІЧЕК	9
102	PISTEN	ПІСТЕН	3
103	POLAC	ПОЛАК	1
104	PRODANIUC	ПРОДАНЮК	2
105	Rafei	РАФЕЙ	1
106	RAICOVICI	РАЙКОВІЧ	5
107	ROMAN	РОМАН	14
108	ROMANIUC	РОМАНЮК	8
109	RUS	РУС	2
110	RUSNAC	РУСНАК	1
111	SASCIUC	САСЧУК	9
112	SAUCIUC	САУЧУК	7
113	SEMENIUC	СЕМЕНЮК	4
114	SENEGAEAC	СЕНЕДЖАК	4
115	SIDAU	СІДИУ	3
116	SENATOVICI	СЕНАТОВІЧ	1
117	SMULEAC	ШМУЛЯК	1
118	SOFIA	СОФІЯ	2
119	SPİVALJUC	СПІВАЛЮК	1
120	STELEAC	ШТЕЛЯК	2
121	STELIAC	ШТЕЛЯК	6
122	SEMOTA	ШЕМОТА	2
123	SORBAN	ШОРБАН	10
124	TIVADAR	ТІВАДАР	4
125	TOMENIUC	ТОМЕНЮК	2
126	TOMOIGA	ТОМОЙГА	2
127	TURCIN	ТУРЧІН	5
128	TURUŞ	ТУРУШ	24
129	TİR	ТИР	1
130	ULICI	УЛІЧ	13
131	VARGA	ВАРГА	1
132	ZELENCIUC	ЗЕЛЕНЧУК	23
133	ZELENSUK	ЗЕЛЕНЧУК	3
134	ZERNI	ЗЕРНІ	2
135	ZOLOBCIUC	ЗОЛОБЧУК	3
136	ZVUNCA	ЗВУНКА	1

Bistra village

The village of Bistra is located in the Basin of Bistrița, at the confluence of the Bistra Creek with the Vișeu River, on the first and second terraces of the Vișeu River.

The Bistriței Basin is a basin located at the confluence of the Bistra Valley with the Vișeu River, at the foot of the Muncelașu Peak (1318 m) in the Maramureș Mountains and the Arșita Peak (846 m), the Tocarnea Peak (887 m) in the Judeleva Ridge, the Maramureș Hills.

Access to the village of Bistra is possible from DN 18 national road, on DJ 185 county road from Petrova and Valea Vișeului. It can also be reached by using the Sighetu Marmatiei - Valea Vișeului - Bistra - Salva railway. There is a railway stop (station) in the locality.

Etymology of the town name

The name of the locality comes from the name of the Bystra River, which in turn derives from the Ukrainian Bystryj = Бистрий = fast.

Data about the history of the town of Bistra

The villages of Bistra and Crasna Vișeului in the 16th-18th centuries were part of the feudal domain of Petrova (4, pg 45).

In 1643, the Petrova Orthodox Monastery was built near the Bistra valley, at the same time with the donation of the land by the noble family Petrovay from Petrova (1, pg. 237, 245). The Orthodox Bishop of Maramureș Serafim Petrovan of Petrova retired to this monastery. The Petrova Monastery was abolished in the period 1730-1740. The monastery was built on the land where the present Ukrainian Orthodox Church dedicated to "The Ascension of the Lord" is located in Bistra.

In 1861, the wooden parish house was built (11, pg. 146).

In 1863, the Greek-Catholic wooden church dedicated to the "Ascension of the Lord" (11, pg. 146) was built, on the site of the former Petrova Orthodox Monastery.

In 1868, the cast iron cross, situated in front of the church, was placed at the grave of the faithful V. P. Anna Godenciu, who lived for 19 years, the wife of Mihailo Mușinschi. The cross was placed by parents Ilia Godenco and Maria Neamciuc.

On the map of Maramureș County (Máramoros vármegye) from 1876, on the Bistra Valley, probably upstream of the confluence between the Bistra and the Topoleu Creeks, a mine is mentioned where iron ore was mined, which was taken to the smelter in the Vișeului Valley (3).

In 1870, some Greek-Catholic believers from Bistra financed a small bell, which was cast in Satu Mare. This bell is in the wall church in Valea Vișeului. On the bell is the inscription in Hungarian "A BISZTRAI LAKOCSSÁG EGYNEHANY JÓLTEVÖJE ÁLTAL ÖNTETTE 1870 441 SZÁM" (it was ordered by some benefactors from the town of Bistra, in 1870 no. 441 Satu Mare).

In 1880, the monument cross was placed in front of the Ukrainian Orthodox Church, at the grave of the Greek-Catholic priest Nosa Feodor, son of Feodor, who was born on 14th February 1852 and died on 11th August 1879. Nosa Feodor was ordained a priest on 16th February 1878 and served in the churches in Bistra and Crasna Vișeului. The monument cross was made of cast iron in the Gothic style, in the town of Uzhhorod.

In 1907, the Greek-Catholic confessional school in Bistra was built in the church yard.

In the village of Bistra in 1910, 72 people could read and in 1934, 190 people (3, pg. 137).

In 1923, a stone-built school is mentioned in the locality, which is located next to the church. The teachers Ion Panait and Ioan M. Mihaiu lived near the school, in the cantonal house, built of wood in 1896 (4, pg. 140).

The locality of Bistra, from its foundation until 1925, was a hamlet and a village that belonged to the Petrova Commune.

In 1925, through the Law of Administrative Unification, the village of Bistra became a commune, and the first elections for the mayor were held in February 1926.

On March 5, 1926, the commune of Bistra appears in the table of communes that are located at a distance of 15 km from the state border between Romania and Czechoslovakia (9).

In 1930 the faithful and the Greek-Catholic parish priest Vladimir Marina from Bistra ordered a bell from the HÖNIG foundry in Arad, which was cast by Hönig Friges. On the bell is the inscription in Slavonic "НА МАИ ВИЛЬИКУ БОЖУ СЛЯВУ КУПИЛИ ГР КАΘ ВТ҃РЊИКИ ВБ БИСЋРОМ ГОДА 1930 АИД УПРАВЉЕЊИЕМ ВЉАДИМИР МАРИНА ПАРОХ ГР КаΘ." (For the glory of the Lord, the Greek-Catholic Believers of Bistra bought the Year 1930 Vladimir Marina Parish Priest Gr Cat.) and the inscription of the foundry "FR HÖNIGARAD".

In its 3071st resolution dated 28th February 1931, the Maramaros County Council decided that animals belonging to the "ox and buffalo" species are to be marked with a mark burned with red iron on the horn, on the outer side of the left horn. In the case of the village of Bistra, the trademark is 1831 (18-county, 3-administrative unit, 1-Bistra) (9).

In 1934, Bistra had a town hall, a Greek-Catholic church, a synagogue and a primary school (3, pg. 145).

In 1934, 256 cattle, 16 horses, 588 sheep and goats, 19 pigs, 823 poultry and 20 beehive families were reviewed and recorded in Bistra (3, pg. 126).

In the year 1935, in Bistra, numerous lime factories and a lumber factory are mentioned (3, pg. 96). The lime works (facilities for the manufacture of lime) operated from the end of the 19th century until 1995 and were located in the Senderschi Valley. At the Ukrainian Orthodox Church built during 1991-1995, lime from the last factory that operated in the Senderschi Valley was used. The stone used for lime was Eocene limestone, mined from the Senderschi Quarry. The sawmill belonged to the Jew Sainer and operated from the beginning of the century until 1945 when it was burned down by the retreating Hungarian soldiers.

In 1936, 302 Jews were mentioned in the locality, who had a house of prayer (9).

In 1936, the faithful and the Greek-Catholic priest O. M. Nahirniac from Bistra ordered a bell from the NOVOTNY foundry in Timișoara. On the bell is the inscription in the Slavonic language: "ОТЧЕ СВЯТИЙ , СОЛБЮДИ ЇХ ВО ИМЯ ТВОЕ. ЙОАН 17,11 МИ ЛЮДИ ТВОЇ – ТЕЫ НА СЛАВУ. ГРЕКО – КАТОЛИЦЬКІ ВИРНИ СЕЛА БИСТР I ЇХ ОТЕЦЬ ДУХОВНИЙ О. М. НАГИРНЯК. РИК БОЖИЙ 1936." (Holy Lord, in your name, take care of them 17,11 We are your people – For your glory the Greek Catholic faithful and their spiritual father O. M. Nahirniac, the year of the Lord 1936) and the inscription of the foundry "НОВОТНИ ТИМИШОАРА БР. 5881" (Novotny Timisoara No. 5881).

The third bell at the church was cast in the workshop of the HÖNIG foundry in Arad by Hönig Friges, it has an inscription that was probably written later, during a restoration. The current inscription on the bell is: "VISEU-BISTRA ORTHODOX PARISH JUDEȚUL MARAMUREȘ 1934-1935". The inscription with the workshop where the bell was cast is original "FR. HÖNIG ARAD".

During 1940-1944, teacher Lola Schleihner, who was from Rahiv, worked at the school (4, pg. 141).

On 1st December 1946, the town hall of Bistra-Vișeu had in its inventory 373.31 ha of wooded pasture, 86.86 ha of alpine pasture and 517.68 ha of communal forest. The Greek Catholic church had 0.6 ha, two cemeteries 0.26 and 0.91 ha, hayfields 1.58 ha, denominational school 0.50 ha, arable 0.56 ha and 0.58 ha. A synagogue with 6 ares, a bathroom with 4 ares and a 0.25 ha Jewish cemetery appear on the commune's inventory (9). Mayor Iurcuț Nicolaie.

In 1951, Valea Vișeului commune was dissolved and became a village under the administration of Bistra commune.

On 11th July 1951, the humorous poet Dumitru Coreniuc was born, teacher, director and mayor in Bistra commune. He wrote three volumes of poems Demokratia v postolach (Democracy in Sandals), Veselo i hirko (Merry and Bitter) and Ha дараіб до Европі (Goodbye to Europe).

In the 1955-1956 school year, the boarding school for students from Valea Vișeului, Crasna Vișeului and Bistra was established in the wooden building where the school functioned and in the stone one next to the church. The wooden building housed the kitchen, dining hall and girls' boarding school, and the stone building housed the boys' boarding school (4, pg. 142).

In the period 1961-1962, the brick school that still exists today was built (4, pg. 144).

In the spring of 1991, a fire burned down the old wooden church built in 1863.

In the period 1991-1995, the Ukrainian Orthodox Church dedicated to the "Ascension of the Lord" was built of brick, with the contribution of local believers, under the guidance of priests Macioca Ioan and Ardelean Ioan. The church was painted in the period 2003-2006 by the painter Bob Liviu.

In 1993, the place of worship, the Kingdom Hall of Jehovah's Witnesses, was built by the believers from the town of Bistra.

On June 22nd 2007, the Ukrainian Orthodox Church was consecrated by Archbishop Pimen of Suceava and Rădăuți, Vicar Bishop Iustin Sigheteanu of Maramureș and Sătmăra and Father Vicar Ioan Pițura.

In the period 2006-2008, the Cultural Home in Bistra was built, mayor Vasile Bumbar.

In 2011, the Monument to the Heroes of Bistra was placed in the centre of the village, in front of the cultural home, opposite the town hall. The monument is dedicated to the Heroes of the First and Second World Wars and to all the heroes of this locality. The monument was erected at the initiative of the mayor Bumbar Vasile, being financed by the town hall of Bistra and unveiled on the occasion of the 600 documentary attestation of the locality (5, pg.72).

In August 2011, the bridge over the Vișeu river, Bistra-Valea Neagră, destroyed by floods, was inaugurated, mayor Vasile Bumbar.

In 2021, the bridge over the Vișeu river to the Tocanea valley was inaugurated, mayor Duciuc Vasile.

In the period 2022-2023, the sports hall was built in the town of Bistra, mayor Duciuc Vasile.

History of the town name

Over time, the village of Bistra was named: Bistra (1819-1869), Bistra, Bisztra (1869-1887), Bisztra (1870, 1876), Bistra (1887), Bisztra (1889, 1910), Bistra (1918-1940), Petrovabisztra (1940-1944), Bistra-Vișeului (1945-1946) and Bistra from 1946.

In Ukrainian, the locality is called Бистрий. In Hungarian, the locality is called Petrovabisztra.

The economic activities of the inhabitants

The main activity of the inhabitants of Bistra village is animal breeding and wood exploitation.

The animals raised in the residents' households are: cattle (Brună de Maramureș), sheep (Țurcana), goats, pigs, horses, poultry (chickens) and bees.

Land cultivation is done on small areas and only for own consumption. The locality grows: potatoes, beans, onions, carrots and rarely corn and cereals (oats).

The exploitation and primary processing of wood is done by local companies.

Other activities in the locality are retail, car repair and car wash.

In the locality there is a tourist guesthouse, Pensiunea Roxana and a bank, Banca Tisa.

Data about the population of Bistra

The population of the village of Bistra is mostly of Ukrainian ethnicity and is part of the ethnographic group of Hutsuls from the Eastern Carpathians living on the territory of Ukraine and Romania.

The inhabitants of Bistra are called: bistreni, bistrean, bistreana, bistrene, bistreanca, bistrence, in Ukrainian Bestryny, and the nickname Pelechaci (with tangled hair).

Село Бистрий

Село Бистрий (рум. Bistra) розташоване в басейні річки Бистрий на стику долини Бистра з річкою Вишівка (Вішеу), на першій і другій терасах річки.

Басейн річки Бистрий — невелика улоговина, розташована на стику долини Бистрий з річкою Вишівка, у підніжжі Марамороських гір: вершини Мунчелашу (1318 м), Аршіца (846 м), (887 м), вершини Жуделева, Марамороські пагорби.

Заїзд до села Бистрий здійснюється з національної дороги DN 18, по повітовій дорозі DJ 185 з населеного пункту Петрова та DJ 185 з населеного пункту Вишівська Долина (Валя Вішеулуй). До села Бистрий також можна дістатися потягом за маршрутом Сігету Мармаціей - Валя Вішеулуй - Бістра - Салва. У населеному пункті знаходиться залізнична станція Румунської залізниці.

Етимологія походження назви населеного пункту

Назва місцевості походить від назви Долина Бистрий, від іменника «Долина» та гідроніма Бистрий (укр. Bystriй = Бистрий = швидкий).

Дані про історію населеного пункту Бистрий

У XVI-XVIII століттях населені пункти Бистрий і Красний Вишній були частиною феодального володіння с. Петрова (4, pg 45).

У 1643 році біля долини Бистрий після пожертвуванням земельної ділянки дворянським родом Петровай із с. Петрова (1, pg. 237, 245), був побудований православний монастир Петрова. У цьому монастирі усамітнився Марамороський православний єпископ Серафим Петрован-де-Петрова. Монастир Петрова був закритий з 1730 р. по 1740 р. Монастир було збудовано на території нинішньої Української православної церкви Вознесіння Господнього с. Бистрий.

У с. Бистрий на Йозефінській мапі Марамороського комітату періоду 1782-1785 рр., на аркуші XXXV, розділ VI, з'являються топоніми: Corban Vhat (Valea Șerban = Valea Bistra/Долина Шербан = Долина Бистрий), Csorban b. (Вершина Шорбан). У місцевості долини Бистрий позначені два домогосподарства і одне домогосподарство на виїзді з населеного пункту Бистрий (12).

На військовій мапі Габсбурзької імперії періоду 1819-1869 рр. знаходимо населений пункт, позначений під назвою Бистрий та топоніми: Krasznansky potok (Valea Crăsnicioara = Краснянська Долина), Val. Kreny potok (Valea Neagră = Чорна Долина), Arziza Denkova, Preslop, Szalome (Poiana Lungă = Довга Поляна), Polonenka (Vf. Poloninca = Вершина Полонінка), Serban (Vf. Șerban = Вершина Шербан), Jalenka B. (Vf. Tocarnea = Вершина Токарня), Vf. Grujula, Megura skabrina, Okron csernu (Гружула, Мегура скабрина, Окрон чорний) (13).

У 1861 році було збудовано дерев'яний парафіяльний будинок (11, pg. 146).

У 1863 році на місці колишнього Петрівського православного монастиря була побудована дерев'яна греко-католицька церква Вознесіння Господнього (11, pg. 146).

У 1868 році перед церквою на могилі вірянки Анни Годенчук, яка прожила 19 років і була дружиною Михайла Мушінського, було встановлено чавунний хрест її батьками Іллаю Годенчуком та Марією Нямчук.

На військовій мапі Габсбурзької імперії періоду 1869-1887 рр. знаходимо населений пункт, позначений під назвою Бистрий та топоніми: Denkova, Skinderzki, Menczul, Prislop, Preluka (Довга Поляна), Polonenka (Вершина Полонінка), Serban (Вершина Шербан), Preluka Bistrinului (Гора Полонінка), Podireiu, Arsitia, Tokarnia, V. negra mica, Valea negra mare, V. Bistra, Pereu Topoleu, Luboki potok, Skorodni zvur (14).

У 1870 році декілька греко-католицьких віруючих с. Бистрий фінансово посприяли придбанню малого дзвону, який був відлитий у м. Сату-Маре. Цей дзвін знаходиться в мурованій церкві села Вишівська Долина (Валя Вішеулуй). На дзвоні знаходиться напис угорською мовою «A BISZTRAI LAKOCSÁG EGYNEHANY JÓLTEVÖJE ÁLTAL ÖNTETTE 1870 441 SZÁM» («Замовлено деякими благодійниками с. Бистрий, 1870 р., № 441, Сату-Маре»).

На мапі Марамороського комітату (*Máramoros vármegye*) 1876 року в долині Бистрий, ймовірно, вище за течією від місця злиття річки Бистрий з річкою Тополеу згадується шахта, де видобували залізну руду, яку доставляли на плавильню села Вишівська Долина.

У 1880 році перед Українською Православною Церквою на могилі греко-католицького священика Носи Феодора, сина Феодора, 14 лютого 1852 року народження, який помер 11 серпня 1879 року, встановлено хрест-пам'ятник. Носа Феодор був висвячений на священника 16 лютого 1878 р. і служив у церкві с. Бистрий та с. Красний. Чавунний хрест-пам'ятник був виготовлений у готичному стилі в м. Ужгороді.

У 1907 році на церковному подвір'ї с. Бистрий було побудовано греко-католицьку конфесійну школу.

У 1910 році вміло читати 72 мешканців с. Бистрий, а в 1934 році – 190 осіб (3, pg. 137).

У 1923 році згадується мурвана школа, яка знаходилася біля церкви. Вчителі Іон Панайт та Іоан М. Мігаю мешкали поруч зі школою, у конторському будинку, побудованому з дерева в 1896 році (4, pg. 140).

Від заснування і до 1925 року, населений пункт Бистрий був присілком і селом, що належало до селища Петрова.

Законом про адміністративне об'єднання 1925 року село Бистрий стало селищем, а перші вибори відбулися в лютому 1926 року.

5 березня 1926 р. село Бистрий з'являється в таблиці селищ, розташованих на відстані 15 км від державного кордону Румунії та Чехословаччини (9).

На засіданні 28 лютого 1931 р. Марамороської повітової ради було прийнято рішення № 3071 щодо таврування тварин виду «віл і буйвол» на розі, ззовні лівого рогу, розпеченим залізом. Для селища Бистрий позначкою було 1831 (18 – повіт, 3 – пласа (адміністративна одиниця другого порядку), 1 – Бистрий) (9).

У 1934 році в с. Бистрий діяли сільська рада, греко-католицька церква, синагога, початкова школа (3, pg. 145).

У 1934 році в с. Бистрий було оглянуто та обліковано 256 голів великої рогатої худоби, 16 коней, 588 голів малої рогатої худоби, 19 свиней, 823 птиці та 20 бджолиних сімей (3, pg. 126).

У 1935 році в с. Бистрий згадуються численні вапняні цехи та одна фабрика пиломатеріалів (3, pg. 96). Вапняні цехи (об'єкти для виробництва вапна) працювали з кінця 19 століття до 1995 року, вони були розташовані в долині Шендерські. Для будування української православної церкви у 1991-1995 роках використовували вапно виробництва останнього цеху, що діяв у долині Шендерські. Для виготовлення вапна використовувався еоценовий вапняк, видобутий у кар'єрі Шендерські. Фабрика пиломатеріалів належала єврею Шайннеру, була введена в експлуатацію на початку століття і діяла до 1945 року. Спалена угорськими солдатами під час їхнього відступу.

У 1936 році в населеному пункті мешкало 302 євреї, які мали молитовний дім (11, pg. 146).

У 1936 році віруючі разом із греко-католицьким священиком О. М. Нагірняком с. Бистрий замовили дзвін у ливарному заводі NOVOTNY у Тимішоарі. На дзвоні напис слов'янською мовою: «ОТЧЕ СВЯТИЙ, СОБЛЮДИ ЇХ ВО ИМЯ ТВОЕ. ЙОАН 17,11 МИ ЛЮДИ ТВОЇ – ТЕБІ НА СЛАВУ. ГРЕКО – КАТОЛИЦЬКІ ВІРНІ СЕЛА БИСТРИЙ і ЇХ ОТЕЦЬ ДУХОВНИЙ О. М. НАГІРНЯК. РІК БОЖИЙ 1936». (Святий Господи, в Твоє ім'я, опікуйся ними 17.11 Ми Твій народ – Тобі на славу вірних греко-католиків і їх духовного отця О. М. Нагірняка, рік Господній 1936) та напис ливарного заводу «НОВОТНИ». ТИМІШОАРА БР. 5881».

Третій дзвін церкви був відлитий Хенігом Фрігесом у майстерні ливарного заводу HÖNIG у м. Араді, на ньому є напис, який, ймовірно, був написаний пізніше, під час реставрації. Сучасний напис на дзвоні: «PAROHIA ORTODOXĂ VIŞEU - BISTRA JUDEȚUL MARAMUREŞ 1934-1935/ ПРАВОСЛАВНА ПАРАФІЯ ВІШЕУ-БІСТРА МАРАМОРОСЬКИЙ ПОВІТ 1934-1935». Напис із майстерні, де відлито дзвін, оригінальний «Ф.Р. HÖNIG ARAD».

Під час війни 1940-1944 рр. у школі працювала вчителька Лола Шлейнер, яка була родом з м. Рахова (4, pg. 141).

1 грудня 1946 року комуна Бистрий-Вішеу мала 373,31 га лісистих пасовищ, 86,86 га альпійських пасовищ і 517,68 га селищних лісів. Греко-католицька церква мала 0,6 га, два цвинтарі – 0,26 га та 0,91 га, сіножаті – 1,58 га, конфесійна школа – 0,50 га, 0,56 га і 0,58 га орних земель. В інвентарі селища знаходимо одну синагогу з 6 сотками земельної ділянки, лазня з 4 сотками земельної ділянки та єврейський цвинтар площею 0,25 га (9). Селищний голова Юркуц Никола.

У 1951 році населений пункт Валя Вішеулуй втрачає статус селища і стає селом у складі селища Бистрий.

11 липня 1951 року народився поет-гуморист Дмитро Коренюк, учитель, директор і селищний голова. Він опублікував три томи віршів «Демократія в постолах», «Весело і гірко» та «На дарабі до Європи».

У 1955-1956 навчальному році, в дерев'яному будинку, в якому діяла школа, а також у кам'яному будинку біля церкви було відкрито гуртожиток для учнів сіл Вишівська Долина, Красний та Бистрий. У дерев'яному будинку знаходилася кухня, їdalня та гуртожиток для дівчат, а в кам'яному — гуртожиток для хлопчиків (4, pg. 142).

У 1961-1962 рр. була побудована цегляна школа, яка існує і зараз (4, pg. 144).

Навесні 1991 року в пожежі згоріла стара дерев'яна церква, побудована 1863 року.

У 1991-1995 роках за кошти місцевих віруючих під керівництвом священників Мачоки Іоана та Арделяна Іоана була побудована з цегли українська православна церква Вознесіння Господнього. Церква була розписана 2003-2006 рр. художником Боб Лів'ю.

У 1993 році силами віруючих с. Бистрий було збудовано культовий храм – Зал Царства Свідків Єгови.

22 червня 2007 року Високопреосвященнішим отцем Піменом, архієпископом Сучави та Радівців, пресвятійшим епископом вікарієм Юстином Сігетяну Марамурешу та Сатмару та отцем-вікарієм Іоан Піцура було освячено Українську Православну Церкву.

У період 2006-2008 роках за каденції прімара Василя Бумбара у с. Бистрий був побудований Будинок культури.

У 2011 році в центрі села, навпроти будинку культури та примарії (селищної ради), було встановлено пам'ятник Героям с. Бистрий. Пам'ятник присвячено Героям Першої та Другої світових воєн, а також всім героям цього населеного пункту. Його було встановлено за ініціативи селищного голови Василя Бумбара та фінансової підтримки Бистрівської прімарії. Урочисте відкриття пам'ятника відбулося з нагоди 600-річчя від першої писемної згадки про село Бистрий (20).

У серпні 2011 року за каденції прімара Василя Бумбара було урочисто відкрито відбудований міст через річку Вишівку, Бістра-Валя Нягри, який був зруйнований повенями.

У 2021 році за каденції прімара Василя Дучука було урочисто відкрито міст через річку Вишівку, що веде в долину Токарня.

У період 2022-2023 роках за каденції прімара Василя Дучука у селі Бистрий було побудовано спортивний зал.

Походження назви села

Протягом певних періодів село Бистрий називалося румунською мовою: Bistra (1819-1869), Bistra, Bisztra (1869-1887), Bisztra (1870, 1876), Bistra (1887), Bisztra (1889, 1910), Bistra (1918-1940), Petrovabisztra (1940-1944), Bistra-Vișeului (1945-1946) і Бистрий з 1946 року.

Українською мовою місцевість називається Бистрий.

Угорською мовою місцевість називається Петровабістра (Petrovabisztra).

Господарська діяльність мешканців

Основним видом діяльності жителів села Бистрий є тваринництво та лісозаготівля.

Тварини, які розводять у домогосподарствах жителів: велика рогата худоба (Бура карпатська), вівці (Цурканя), кози, свині, коні, птахи (кури) і бджоли.

Землі обробляються невеликими ділянками і тільки для власного споживання. В місцевості вирощують: картоплю, квасолю, цибулю, моркву, рідше кукурудзу та зернові (овес).

Лісозаготівлею та первинною обробкою деревини займаються місцеві підприємства. Інші види діяльності в районі: роздрібна торгівля, автопослуги - ремонт автомобілів та автомийки. У населеному пункті працює туристичний пансіонат «Роксан» та банк Банка Tica.

Дані про населення с. Бистрий.

Населення села Бистрий переважно етнічні українці-гуцули, які входять до етнографічної групи горян Східних Карпат території України та Румунії.

Мешканців с. Бистрий називають: бістрень, бістрян, бістрянка, бістрянки, бістрянка, українською – бистряни, а прозивають їх «пелехачі» (зі скуйовдженим волоссям).

NOTE/BIBLIOGRAFIE

1. Alexandru Baboş – „Tracing a Sacred Building Tradition, Wooden Churches, Carpenters and Founders in Maramureş until the turn of the 18th century”, Norrköping, Lunds universitet, 2004
2. Szilagyi Istvan, Máramoros vármegye, Budapest, 1876
3. I. Dermer, Ioan Marin - Maramureşul Românesc, studiu de geografie, editura Cartea Românească, Bucureşti, 1934
4. Vasile Cureleac, Ilie Gherhes, Vasile Bumbar, Stelian Gigel Borlan, Mihai Petreşchi, Adrian Toader Mandric, Vasile Oniujec, Dumitru Coreniuc – Comuna Bistra, Judeţul Maramureş, Editura Eurotip, Baia Mare, 2011
5. Vasile Timur Chiş – Monumente închinatene eroilor și martirilor din Primul și al Doilea Război Mondial din Țara Maramureșului, Editura Huțulii, Repedea, 2021
6. Varga E. Árpád, Máramaros megye településeinek etnikai (anyanyelvi/nemzetiségi) adatai, 1850/1869-2002
7. Istvan Dumitru, Francisc Cséterki, Peşterile din Dealul Tocarnea (Munții Maramureșului), Buletin Speologic al C.C.S.S. nr. 9, editura CNEFS Bucureşti, 1985, p 53-59
8. *** CD - Clubul de Speologie Montana Baia Mare, 25 de ani de activitate 1976-2001, Istvan Dumitru, Minghiras Traian, Ravai Nagy Sandor, Amati Odile, Negrean Sergiu, Vascuțiu Catalin, Ravai Nagy Zsolt, Ravai Nagy Levente
9. ***Arhivele Naționale Maramureş, fondul Prefectura judeţul Maramureş, 1926, nr. 70, inv. 1045; 1932, nr. 72, vol. II; 1940, nr. 76, inv. 1006;
10. ***<https://www.recensamantromania.ro>
11. ***Şematismul Veneratului Cler al Eparhiei Greco-Catolice Române a Maramureșului pe anul 1936, editura Surorilor Lauretane, Baia Mare, 2011
12. ***Harta Iosefină a Comitatului Maramureş, 1782-1785
13. *** Harta militară a Imperiului Habsburgic, 1819-1869
14. ***harta militară a Imperiului Habsburgic, 1869-1887

Procesiune din Bistra

Процесія с. Бистрий

Procession from Bistra

Localitatea Bistra
Bazinul Bistra

The locality of Bistra
The basin of Bistra

Село Бистрий
Басейн Бистрий

Intrarea în localitatea Bistra
Muntele și Vârful Muncelașu (Muncelului), 1318 m

The entrance to the town of Bistra
Muncelașu (Muncelului) Mountain and Peak, 1318 m

Заїзд до с. Бистрий
Гора та вершина Мунчелашу (Мунчелулуй) - 1318 м

Localitatea Bistra
Bazinul Bistra

The locality of Bistra
The basin of Bistra

Село Бистрий
Басейн Бистрий

Sala de sport Bistra
Спортивний зал с. Бистрий

Biserica Ortodoxă Ucraineană cu hramul „Înălțarea Domnului”

Coordinate GPS: 47°52'01.3N; 24°11'57.1"E.

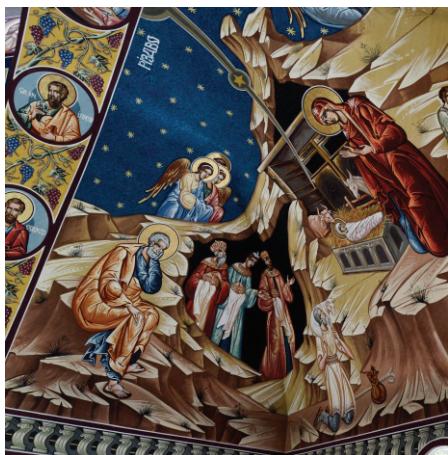
Biserica a fost construită în perioada 1991-1995, după ce biserică veche din lemn a ars într-un incendiu.

Construcția bisericii a fost începută de preotul Ioan Macioca și terminată de preotul Ioan Ardelean.

Pictura din biserică a fost făcută de pictorul Liviu Bob în perioada 2003-2006.

Biserica a fost sfântită în data de 22.VII.2007 de către IPS Pimen Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților și PS Iustin Episcopul Maramureșului și Sătmarului.

Biserica este construită din cărămidă, are un plan treflat cu abside laterale foarte mici dreptunghiulare, cu trei pereți și altar decroșat de formă poligonală cu cinci pereți. Cele două turnuri clopotniță din față sunt înalte, de formă pătrată cu foișoare deschise și acoperite cu un coif scund. În centru, biserică are un turn poligonal înalt, prin care pătrunde lumina în biserică.

Ukrainian Orthodox Church dedicated to the "Ascension of the Lord"

GPS coordinates: 47°52'01.3N; 24°11'57.1"E.

The church was built between 1991 and 1995, after the old wooden church burned down in a fire.

The construction of the church was started by the priest Ioan Macioca and finished by his successor Ioan Ardelean.

The interior painting of the church was done by the painter Liviu Bob between 2003 and 2006.

The church was consecrated on 22nd July 2007 by Pimen the Archbishop of Suceava and Rădăuți and Iustin the Bishop of Maramureș and Satu Mare.

The church is built out of brick, has a trefoil plan with very small rectangular lateral apses with three walls and an open altar of polygonal shape with five walls. The two front belfry towers are tall, of square shape with open bowers and topped with a low spire. In the center, the church has a tall polygonal tower, through which light enters the church.

Українська Православна Церква на честь Вознесіння Господнього

GPS координати: 47°52'01.3N; 24°11'57.1"E.

Церква була побудована в 1991-1995 рр., після того, як стара дерев'яна церква згоріла.

Будівництво храму розпочав священик Іоан Мачока, а закінчив – священик Іоан Арделян.

Розпис церкви виконав художник Лів'ю Боб у 2003-2006 рр.

Церква була освячена 22.VII.2007 р. Високопреосвященнішим отцем Піменом, архієпископом Сучави та Радівців, пресвятійшим єпископом вікарієм Юстином Сігетяну, єпископом Марамурешу та Сатмару.

Церква мур迫ана, має трилисник у плані з невеликими прямокутними бічними апсидами з трьома стінами та відкритим вітarem, багатокутної форми з п'ятьма стінами. Дві передні вежі-дзвіниці високі, квадратної форми з розкритими вежами та покриті низьким шпилем. У центрі церкви має високу багатокутну вежу, через яку проникає світло.

Дзвін, відлитий 1930 року

Він був відлитий ливарником дзвонів Фрідес Хеніг на ливарному заводі HÖNIG у м. Арад

Напис на дзвоні слов'янською мовою:

Переклад: «Для більшої Божої слави купили вірні греко-католики с. Бистрий
Рік 1930 Владимир Марина Парох Гр кат.»

Clopot din anul 1930

A fost turnat de Hönig Frigyes la turnătoria HÖNIG din Arad
Inscriptie în limba slavonă

„НА МАИ ВИЛЬИКУ БОЖУ СЛАВУ КУПИЛИ
ГР КАӨ ВЋРЊИКИ ВБ БИСЋРОМ
ГОДА 1930
АИД УПРАВЉЕЊИЕМ
ВЉАДИМИР МАРИНА
ПАРОХ ГР КАӨ.”
„FR HÖNIG ARAD”

Traducere

Pentru o slăvire mai mare a Domnului au cumpărat
Credincioșii greco-catolici din Bistra

Anul 1930 Vladimir Marina Paroh Gr Cat.

Bell from 1930

It was cast by Frigyes Hönig at the HÖNIG foundry in Arad
Inscription in Slavonic

Translation

For a greater glory of the Lord was bought
By the Greek-Catholic faithful from Bistra

The year 1930 Vladimir Marina Gr. Cat. Parish priest

Clopot turnat de Frigyes Hönig la turnătoria HÖNIG din Arad

Inscriptia de pe clopot probabil a fost scrisă ulterior, în timpul unei restaurări.

Inscriptia actuală de pe clopot este
„PAROHIA ORTODOXĂ VIŞEU -
BISTRA JUDEȚUL MARAMUREŞ
1934-1935”.

Inscriptia cu atelierul unde a fost turnat
clopotul „FR. HÖNIG ARAD”.

Дзвін, відлитий ливарником дзвонів Фрідес Хеніг на ливарному заводі HÖNIG у м. Араді.

Напис на дзвоні, ймовірно, було зроблено пізніше, під час реставрації.

Сучасний напис на дзвоні: «PAROHIA ORTODOXĂ VIŞEU-BISTRA JUDEȚUL MARAMUREŞ 1934-1935».

Назва ливарного заводу, де відливали дзвін: «FR. HÖNIG ARAD».

Bell cast by Frigyes Hönig at the HÖNIG foundry in Arad

The inscription on the bell was probably written later, during a restoration. The current inscription on the bell is „THE ORTHODOX PARISH VIŞEU-BISTRA MARAMUREŞ COUNTY 1934-1935”.

The inscription with the workshop where the bell was cast "FR. HÖNIG ARAD".

Bell from 1936

It was cast at the Novotni foundry in Timisoara

Inscription in Slavonic

"ОТЧЕ СВЯТИЙ, СОЛБЮДИ ЇХ ВО ИМЯ
ТВОЕ. JOHN 17,11

МИ ЛЮДИ ТВОІ – ТЕЫ НА СЛАВУ.
ГРЕКО – КАТОЛИЦЬКІ ВІРНІ SELA
BISTRA

И ЇХ ОТЕЦЬ ДУХОВНИЙ О. М. НАГІРНЯК.
РИК БОЖИЙ 1936.

НОВОТНИ ТИМИШОАРА БР. 5881."

Translation

Holy Lord, in your name, take care of them 17.11

Clopot din anul 1936

A fost turnat la turnătoria Novotni din Timișoara

Inscriptie în limba slavonă

„ОТЧЕ СВЯТИЙ, СОЛБЮДИ ЇХ ВО ИМЯ ТВОЕ. ЙОАН

17,11

МИ ЛЮДИ ТВОІ – ТЕЫ НА СЛАВУ.

ГРЕКО – КАТОЛИЦЬКІ ВІРНІ СЕЛА БИСТРА

І ЇХ ОТЕЦЬ ДУХОВНИЙ О. М. НАГІРНЯК. РІК БОЖИЙ
1936.

НОВОТНИ ТИМИШОАРА БР. 5881.”

Traducere

Doamne Sfinte, în numele Tău, ai grijă de ei 17,11

Suntem oamenii tăi – Te spătă slavă

Credincioșii greco-catolici

Și părintele lor spiritual O. M. Nahirniac, anul Domnului 1936

Novotni Timișoara Nr. 5881

Дзвін, відлитий 1936 року

Він був відлитий на ливарному заводі Новотні у м. Тімішоара

Напис на дзвоні слов'янською мовою:

„ОТЧЕ СВЯТИЙ, СОЛБЮДИ ЇХ ВО ИМЯ ТВОЕ. ЙОАН
17,11 МИ ЛЮДИ ТВОІ – ТЕЫ НА СЛАВУ. ГРЕКО –
КАТОЛИЦЬКІ ВІРНІ СЕЛА БИСТРА И ЇХ ОТЕЦЬ
ДУХОВНИЙ О. М. НАГІРНЯК. РІК БОЖИЙ 1936.
НОВОТНИ ТИМИШОАРА БР. 5881.”

Переклад:

«ОТЧЕ СВЯТИЙ, В ІМ'Я ТВОЕ, ПІКЛУЙСЯ ПРО НИХ
17,11 МИ ТВОІ ЛЮДИ – ТОБІ НА СЛАВУ ВІРНІ ГРЕКО-
КАТОЛИКИ СЕЛА БИСТРИЙ ТА ЇХ ДУХОВНИЙ ОТЕЦЬ
О. М. НАГІРНЯК, РІК БОЖИЙ 1936 НОВОТНІ, м.
ТИМІШОАРА БР. 5881»

We are your people - for your glory

The Greek Catholic faithful

And their spiritual father O. M. Nahirniac, the year of the Lord

1936

Novotni Timisoara No. 5881

Cruce monument din anul 1880

Crucea a fost pusă la mormântul preotului Feodor Noşa, preot greco-catolic în localitatea Bistra și Crasna în perioada 16 februarie 1878 - 11 august 1879.

Crucea monument este confecționată din fontă, în stil gotic și este cea mai frumoasă din Depresiunea Maramureșului.

Monumentul a fost confecționat de Kovaliczky Peter în localitatea Ungvar (azi Uzhhorod, Ucraina).

Crucea monument are o înălțime totală de 3,78 m (postament + soclu + cruce). Postamentul este din piatră și are 0,97X0,97/0,46 m. Soclul este din fontă și are 0,70X0,70/1,38 m. Crucea este din fontă și are 2,40 m înălțime.

Pe monument sunt amplasate patru plăci inscripționate, din care trei sunt scrise în limba slavonă (slavă veche) și una este scrisă în limba maghiară.

Monument cross from 1880

The cross was placed at the grave of priest Feodor Noşa, a Greek-Catholic priest in the localities of Bistra and Crasna between 16th February 1878 and 11th August 1879.

The monument cross is made of cast iron, in Gothic style and it is the most beautiful in the Maramureş Depression.

The monument was made by Péter Kovaliczky in the town of Ungvár (today Uzhhorod, Ukraine).

The monument cross has a total height of 3.78 m (pedestal + plinth + cross). The pedestal is made of stone and is 0.97X0.97/0.46 m. The plinth is made of cast iron and is 0.70X0.70/1.38 m. The cross is made of cast iron and is 2.40 m high.

There are four inscribed plaques on the monument, three of which are written in Slavonic (Old Slavonic) and one is written in Hungarian.

Пам'ятний Хрест 1880 року

Хрест було встановлено на могилі священика Феодора Носи, греко-католицького священика с. Бистрий і с. Красний з 16 лютого 1878 року по 11 серпня 1879 року.

Пам'ятний Хрест, виготовлений із чавуну в готичному стилі, найкрасивіший у Марамороській угловині.

Пам'ятник був виготовлений Петром Ковалицьким із міста Ужгорода (сьогодні Україна).

Загальна висота пам'ятного хреста становить 3,78 м (постамент + цоколь + хрест).

Постамент кам'яний, розміри - 0,97X0,97/0,46 м. Цоколь чавунний, розміри 0,70X0,70/1,38 м. Хрест чавунний, висота 2,40 м.

На пам'ятнику – чотири таблички з написами, три з яких написані слов'янською (старослов'янською) і одна – угорською мовами.

KÉSZITETTE. KOVALICZKY
PÉTER ARANYOZÓ ÉS
KÉPFABAGÓ UNGVÁRTT

Realizata de Kovaliczky Peter aurar și sculptor, la Ungvar (Uzhhorod)

Made by Peter Kovaliczky goldsmith and sculptor, in Ungvar (Uzhhorod)

Виготовив скульптор Ковалицький
Петро в м. Ужгород

Inscripția de pe placă:

Памятник сей Сердечная болезнь
поставила тронутых родителей
ФЕДОРА НОСЫ И супруги его МАРИИ
В красный моражъ ..??... 1880 года

Acest monument a fost înălțat de durerea inimii, a părinților
mișcați Nosa Fedor și a soției acestuia Maria în (..?) anul 1880

«Цей пам'ятник був встановлений з болю в серці, батьків
Носи Федора та його дружини Марії в (..) 1880 році».

This monument was erected by the heartache of the bereaved
parents Nosa Feodor and his wife Maria in the (..) year 1880

Inscriptia de pe placă:

Здесь
спочивает во памяти
ФЕОДОР ФЕОДОРОВИЧ НОСА
Иногда душпастырь
Красно-быстрянский?
Родился 14 февраля 1852 года
В браке вступил с **МАРИЕЮ ИВ.**
ФИРЦАК
21 января 1879 года
В иереи посвящен
16 февраля 1878 года
Скончался 11 августа 1879 года
ВЕЧНАЯ ЕМУ ПАМЯТЬ!

Aici se odihnește pentru pomenire
Nosa Feodor, fiul lui Feodor
Câteodată păstor de suflete al Bistrei și Crasnei
s-a născut la 14 februarie 1852
s-a căsătorit cu Maria Firțac, fiica lui Iv
21 ianuarie, anul 1879
a fost sfînțit iereu la 16 februarie 1878
a murit la 11 august 1879
Veșnică pomenire

Inscriptia de pe placă:

О, безжалісна смерть!
Ти розірвала барвистий вінець шлюбу,
Зірвала надію
Батьківських сердець
Ах, як Батько, Мати гірко плачуть,
Так «Вдові» слізози протікають.

O moarte nemiloasă!
Tu ai sfâșiat cununa colorată a
căsătoriei
Ai frânt speranța
Și inimile părintilor
Ah cum plânge amar tata și mama
Și lacrimile văduvei se scurg

Here he rests for remembrance
Nosa Feodor, son of Feodor
Sometimes shepherd of souls of
Bistra and Crasna
He was born on 14th February 1852
He married Maria Firtac, daughter
of Iv
He was ordained a priest on 16th
February 1878
He died on 11th August 1879
Eternal remembrance

Тут спочиває, на пам'ять
Носа Феодор Феодорович
Пастир душ с. Бистрий та с.
Красний
14 лютого 1852 року народження
Одружився з Фірцак Марією
Іванівною
16 лютого 1878 р. висвячений на
священика
Помер 11 серпня 1879 р.
Вічна йому пам'ять!

Oh, merciless death!
You tore apart the colorful crown of
marriage
You dashed hope
And the hearts of parents
Ah, how bitterly father and mother cry
And the widow's tears flow

Безжальна смерть!
Ти зірвала барвистий вінець
шлюбу
Ти розвіяли надію
І серця батьків
Ах, як гірко плачуть батько й мати
І течуть удовині слізози

Хрест, поставлений 1868 р.

на могилі вірної В. П. Анни Годенчук

Це найдавніший надмогильний хрест у с. Бистрий.

Загальна висота пам'ятного хреста 2,34 м (постамент + хрест).

Постамент кам'яний, висота 0,59Х0,59/0,50м. Хрест чавунний, висота 1,84 м.

На хресті табличка з написом слов'янською (старослов'янською) мовою.

„Цей пам'ятник В.П.

Ганні Годенчуковій, дружині Михайла Мішинського

Прожила 19 років і 1868 р. померла

Поставили засмучені батьки

Ілля Годенко та Марія Нямчук

1869”

Cruce din anul 1868

Crucea este pusă la mormântul credincioasei V. P.

Anna Godenciu

Este cea mai veche cruce de mormânt din localitatea Bistra.

Crucea monument are o înălțime totală de 2,34 m (postament + cruce).

Postamentul este din piatră și are 0,59X0,59/0,50 m înălțime. Crucea este din fontă și are 1,84 m înălțime.

Pe cruce este amplasată o placă inscripționată în limba slavonă (slavă veche).

„Сей памятник В.П.

Анне Годенчуковой супрузе Михайла
Мишинский

Поживше 19 лет жизни и 1868 умершой

Поставили засмучени родители

Илия Годенко и Мария Нямчук
1869”

„Acest monument a fost ridicat pentru

V. P. Anna Godenciu, soția lui Mihailo Mușinschii de către părinții îndurerăți Ilia Godenco și Maria Neamciuc

A trăit 19 ani din viață și în anul 1868 a murit

Cross from 1868

The cross is placed at the grave of the faithful V. P. Anna Godenciu

It is the oldest grave cross in the town of Bistra.

The monument cross has a total height of 2.34 m (pedestal + cross).

The pedestal is made of stone and is 0.59X0.59/0.50 m high.

The cross is made of cast iron and is 1.84 m high.

On the cross is a plaque inscribed in the Slavonic (Old Slavonic) language.

"This monument was erected for

V. P. Anna Godenciu, Mihailo Mușinschii's wife
by the grieving parents Ilia Godenco and Maria Neamciuc
She lived 19 years of her life and in 1868 she died"

Cruce din fontă
„Tuj szpaeseváje
Marika jurkuez
rodilász 1897-1918,,

Хрест чавунний
Тут спочиває
Марія Юркуц
Народилася 1897-1918

Cruce din fontă
„Tuj szpaeseváje
Jevdohá popáriga
rodilász 1846-1918,,

Хрест чавунний
Тут спочиває
Марія Юркуц
Народилася 1846-1918

Troiță
Roadside crucifix
Розп'яття

Troiță din Tocarnea
Coordinate GPS:
47°52'45.3N;
24°09'3.4"E.
Розп'яття з Токарні
Координати GPS:
47°52'45.3N;
24°09'3.4"E.

Roadside crucifix from Tocarnea
GPS coordinates: 47°52'45.3N; 24°09'3.4"E.

Capela și cimitirul
Bisericii Ortodoxe
Ucrainene
Coordonate GPS:
47°51'48.1N;
24°11'13.7"E.

Каплиця та цвинтар
у країнської
православної церкви
Координати GPS:
47°51'48.1N;
24°11'13.7"E.

Ukrainian Orthodox
Church Chapel and
Cemetery
GPS coordinates:
47°51'48.1N;
24°11'13.7"E.

Școala confesională

Se află lângă Biserica Ortodoxă Ucraineană cu hramul „Înălțarea Domnului”

A fost construită în anul 1907 de biserica Greco-Catolică din Bistra.

Конфесійна школа

Знаходиться поряд з українською православною церквою Вознесіння Господнього.

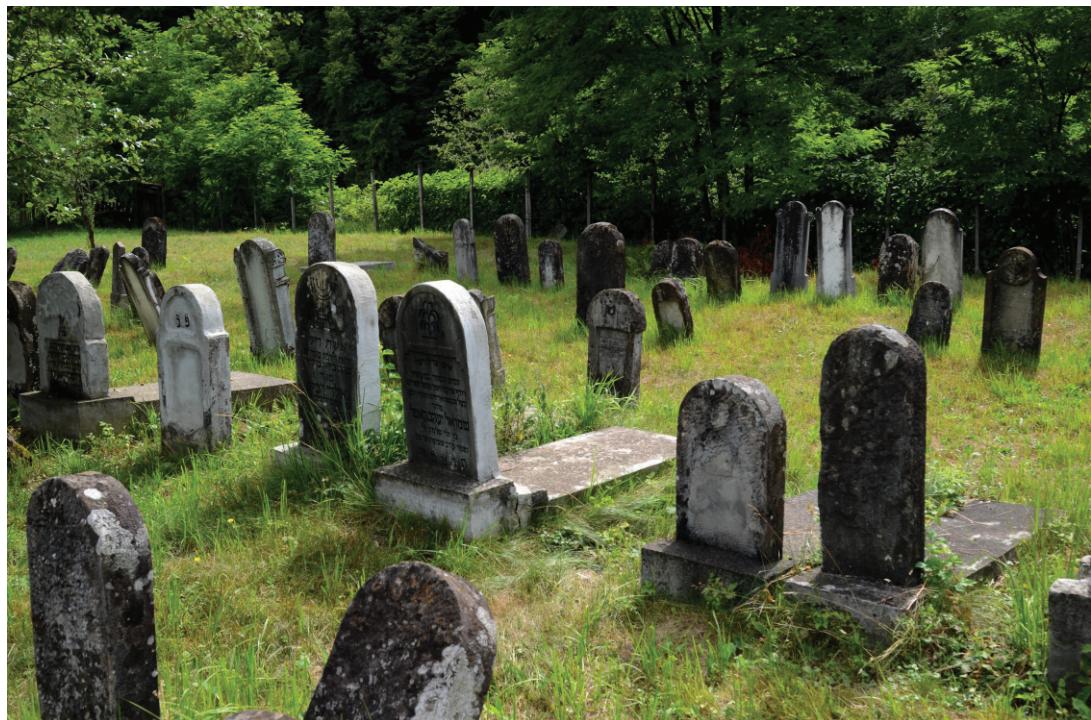
Збудована в 1907 році греко-католицькою церквою с. Бистрий.

The confessional school

It is located next to the Ukrainian Orthodox Church dedicated to the "Ascension of the Lord"

It was built in 1907 by the Greek-Catholic church of Bistra.

Cimitirul evreiesc
Coordinate GPS:
47°51'55.0N;
24°11'02.7"E.

The Jewish cemetery
GPS coordinates:
47°51'55.0N;
24°11'02.7"E.

Єврейський цвинтар
Координати GPS:
47°51'55.0N;
24°11'02.7"E.

Sala Regatului a Martorilor lui Iehova
Coordinate GPS: 47°51'56.5N;
24°11'13.7"E.
A fost construită în anul 1993

Kingdom Hall of Jehovah's Witnesses
GPS coordinates: 47°51'56.5N;
24°11'13.7"E.
It was built in 1993

Зал Царства Свідків Єгови
Координати GPS: 47°51'56.5N;
24°11'13.7"E.
Був побудована в 1993 р.

Monumentul Eroilor din Bistra

Coordinate GPS: 47°51'51.8N; 24°11'26.5"E.

Monumentul a fost amplasat în anul 2011 în centrul localității, în fața căminului cultural, vizavi de primărie. Monumentul este închinat Eroilor din Primul și al Doilea Război Mondial și tuturor eroilor din această localitate. A fost ridicat la inițiativa primarului Bumbar Vasile cu sprijinul financiar al primăriei Bistra.

Monumentul are o înălțime totală de 2,15 m (postament + soclu + monument).

Postamentul este din beton și are 1X0,91/0,30 m.

Socul este din beton și are 0,50X0,40/0,24 m.

Monumentul are forma unui obelisc de 1,84 m înălțime, la bază 0,40/0,30 m și sus 0,17/0,16,5 m și este confecționat din andezit.

Pe monument este amplasată o placă de marmură albă de 0,60X0,50 m.

Inscriptia de pe placă de marmură

„GLORIE ETERNĂ CELOR CARE

PRIN FAPTA LOR ZIDITOARE

NE-AU NETEZIT CALEA”

Пам'ятник героям с. Бистрий

GPS координати: 47°51'51.8N; 24°11'26,5"E.

Пам'ятник встановлено в 2011 році в центрі міста, навпроти будинку культури та прімарії.

Пам'ятник присвячений Героям Першої та Другої світових воєн та всім героям цього населеного пункту. Його збудували за ініціативи голови селищної ради Бумбара Василя, за фінансової підтримки Бистрівської прімарії.

Загальна висота пам'ятника становить 2,15 м (постамент + цоколь + пам'ятник).

Постамент бетонний розміром 1X0,91/0,30m.

Цоколь бетонний 0,50X0,40/0,24m.

Пам'ятник побудований у формі обеліска висотою 1,84 м, в основі 0,40/0,30 м і у вершині 0,17/0,16,5 м, виготовлений з андезиту.

На пам'ятнику встановлено плиту з білого мармуру 0,60X0,50 м.

Напис на мармуровій плиті

«ВІЧНА СЛАВА ТИМ, ХТО
ЧЕРЕЗ ЇХНЮ БУДІВЕЛЬНУ СПРАВУ
ЗГЛАДИЛИ НАМ ШЛЯХ»

Monument dedicated to the Heroes of Bistra

GPS coordinates: 47°51'51.8N; 24°11'26.5"E.

The monument was placed in 2011 in the centre of the village, in front of the House of Culture, opposite the City Hall. The monument is dedicated to the Heroes of the First and Second World Wars and to all the heroes of this locality. It was built at the initiative of the mayor Vasile Bumbar with the financial support of the Bistra City Hall.

The monument has a total height of 2.15 m (pedestal + plinth + monument).

The pedestal is made of concrete and is 1X0.91/0.30 m.

The plinth is made of concrete and is 0.50X0.40/0.24 m.

The monument is in the shape of an obelisk 1.84 m high, at the base 0.40/0.30 m and at the top 0.17/0.16.5 m and is made of andesite.

A white marble slab of 0.60X0.50 m is placed on the monument.

The inscription on the marble slab reads

“ETERNAL GLORY TO THOSE WHO
THROUGH THEIR BUILDING WORK
SMOOTHED OUR PATH”

Școala Generală Bistra

Bistra General School

Бистрівська загальноосвітня школа

Casa de Cultură și Biblioteca Comunei Bistra

The House of Culture and the Library of Bistra Commune

Будинок культури та бібліотека комуни Бистрий

Portul popular din satul Bistra

Portul este specific grupului etnografic al huțulilor din Ucraina și România, dar are și o individualitate specifică localității Bistra.

Multe piese din portul popular vechi au dispărut iar altele au suferit modificări în decursul timpului, azi (2023) doar unele piese din portul popular se poartă de sărbători sau cu ocazia unor evenimente.

Portul popular azi la fete și femei.

Fetele poartă de sărbători, în picioare, uneori, opinci (postole) de culoare cărămizie (roșiatic) și ciorapi (capciuri) din lână albă.

Cămașa „huțulca” sau „vyshyvanka” de culoare albă este de două tipuri: cu guler în jurul gâtului de 1,5-2,5 cm și deschizătură în față prevăzută cu șnur cu ciucure (ghetițe) și bumbi (nasturi) sau cu gura rotundă și strânsă cu șnur și ciucure (ghetițe). Aceste cămași sunt brodate cu motive geometrice și florale, în jurul gâtului, pe guler, pe umăr și pe manșeta de la mânceci, preponderent cu roșu, verde și galben.

Cămașa „sorocika” are influințe maramureșene și este de culoare albă, cu gura (deschizătura) pătrată la gât prevăzută cu colțisori, mâneca este lungă și strânsă prin încrețire și se terminată prin bezeri cu colțisori mari sau mici, sau fără bezeri, cu bartă (manșetă) cu colțisori mici. Cămașa are bentițe late de 1,5-4 cm, brodate cu motive geometrice și florale în jurul gâtului, pe umăr și pe manșeta de la mânceci.

Începând cu anii 1920-1925 la unele cămași, broderia cu motive geometrice și florale este făcută din mărgele mici colorate.

Fustele, sumnele (sukne) sunt înflorate și au culoarea preponderent roșie, verde sau albastră.

Poalele (pengil) sunt albe și în partea de jos au colțisori (cipke) sau dantelă.

Cojocul (kojuch, teptarek) este de culoare albă, fără mânceci și brodat cu motive geometrice și florale în față, în jurul gâtului (guler), în zona buzunarelor și predominant culoarea roșie și negră. Pe broderia din față sunt ciucuri (ghetițe) mici și rotunzi.

Pe cap poartă batic (șerincă) înflorat de culoare roșie, verde sau albastru iar femeile mai în vîrstă poartă baticuri de culoare negră și mai puțin înflorate.

La înmormântare poartă haine negre și batic (șerincă) negru.

Iarna portul este identic cu cel de vară, dar pe cap poartă batic gros (șerincă).

Portul popular la mireasă (moloda) este același dar pe cap poartă coroniță (vinok) din flori artificiale de culoare albă și voal (peremitca). Domnișoara de onoare (drușca, drujca) are același port ca mireasa, dar pe cap poartă coroniță (vinok) fără voal.

La gât unele fete poartă zgărdan (selencia) din mărgele mici, cu motive florale sau geometrice, late de 1-2 cm.

Până în anii 1960, iarna femeile purtau opinci (postole), obiele (onuci) din pânură albă, lecric, suman (sardak) scurt, de culoare gri sau maroniu spre cărămiziu (ca scorțisoara), vopsit cu coajă de stejar și arin.

Zadiile au fost purtate până prin anii 1950, acestea aveau dungi înguste de culoare roșie spre cărămiziu (ca scorțisoara), vopsite cu coajă de stejar și arin.

Portul popular azi la feciori și bărbați.

Cămașa „huțulca” de culoare albă cu guler în jurul gâtului de 1,5-2,5 cm, are o deschizătură mare în față prevăzută cu șnur cu ciucure (ghetițe) și bumbi (nasturi) este brodată cu motive geometrice și florale, în jurul gâtului (guler), în față și pe manșeta de la mânceci, culorile de bază fiind roșu și albastru.

Cămașa „sorocika” de culoare albă cu guler întors, are o deschizătură mare în față prevăzută cu șnur cu ciucure (ghetițe) și bumbi (nasturi) și este brodată cu motive geometrice și florale, în față, pe guler și pe manșeta de la mânceci culorile de bază fiind roșu și albastru.

Cămașa „sorocika” de culoare albă cu guler întors, are o deschizătură mare în față prevăzută cu șnur cu ciucure (ghetițe) și bumbi (nasturi) și este brodată cu motive geometrice și florale, în față, pe guler și pe manșeta de la mânceci culorile de bază fiind roșu și albastru.

Începând cu anii 1920-1925 la unele cămași, broderia cu motive geometrice și florale este făcută din mărgele mici colorate.

Cămaşa „sorocika” de culoare albă cu guler întors, are o deschizătura mare în față prevăzută cu șnur cu ciucure (ghetițe) și bumbi (nasturi) și este brodată cu motive geometrice și florale, în față, pe guler și pe manșeta de la mânci colorile de bază fiind roșu și albastru.

Începând cu anii 1920-1925 la unele cămăși, broderia cu motive geometrice și florale este făcută din mărgele mici colorate.

Cojocul (kojuch, teptarek) este de culoare albă, fără mânci și brodat cu motive geometrice și florale în față, în jurul gâtului (guler), în zona buzunarelor și predomină culoarea roșie și neagră. Pe broderia din față sunt ciucuri (ghetițe) mici și rotunzi.

Pe cap poartă pălărie (kresane) verde sau neagră.

Iarna portul popular este identic cu cel de vară, doar pe cap poartă căciulă (șepka) din blană de miel de culoare neagră sau albă.

Portul popular la mire (molodei) este același, doar pe cap poartă pălărie (kresane) împodobită (înstrănată) cu ramuri de rozmarin și struț din flori artificiale de culoare albă cu oglinzi. Domnișorii de onoare (drujba) și stegarul are același port, doar struțul de la pălărie este mai mic decât la mire. La nuntă domnișorii de onoare poartă un baltag, pe care se află un colăcel, ramuri mici de bervinok (saschiu = *Vinca minor* L.) și panglici roșii, albe, albastre și verzi.

Până în anii 1960 majoritatea bărbaților purtau opinci (postole), obiele (onuci) din pânură albă, cioareci (haci) din pânură de lână, albi sau vopsiți maroniu spre cărămiziu (ca scorțioara), cu coajă de stejar și arin, lecric, suman (sardak) din pânură de lână, vopsit maroniu spre cărămiziu (ca scorțioara) și cureau lată (remin), vara purtau gatii de culoare albă.

De la mijlocul secolului al XVIII-lea și până prin anii 1980 femeile și bărbații purtau de sărbători cizme lungi din piele (schireni ciobote) de culoare neagră.

The Bistra national costume

The Bistra national costume is typical of the ethnographic group of Hutsuls living in Ukraine and Romania, but it also has individualities characteristic for the locality of Bistra.

Many pieces of the old national costume have disappeared, others have undergone changes over time, today (2023) only some pieces of the national costume are worn on holidays or events.

The Bistra women's national costume.

On holidays, girls sometimes wear brick-coloured (reddish) opanaks (postole) and white woolen stockings (capciur).

The white "huțulka" or "vyshyvanka" shirt is of two types: with a 1.5-2.5 cm collar at the neck and an opening at the front, with tassels and buttons or a drawstring with a mouth, round and narrow with a cord and tassel. These shirts are embroidered with geometric and floral motifs around the neck, collar, shoulder and sleeve cuffs, predominantly in red, green and yellow.

The "sorocika" shirt has characteristics of Maramureș, it is white, with a square mouth at the neck, equipped with corners, the sleeves are long and wrinkled. The shirt has 1.5-4 cm wide, geometric and floral embroidered ribbons on the neck, shoulder and sleeve cuffs.

Between 1920-1925, some shirts were embroidered with geometric and floral motifs made with small coloured beads.

The skirts are floral, and their colour is predominantly red, green or blue.

The petticoats are white, decorated with lace at the bottom.

The vest (kojuch, teptarek) is white, sleeveless, embroidered with geometric and floral motifs on the front, around the neck (collar) and on the pockets, and the red and black colours dominate. There are small round tassels on the front embroidery.

On their heads they wear red, green or blue headscarves decorated with floral motifs, and older women wear black and less flowery headscarves.

At funerals, they wear black clothes and black scarves.

In winter, the dress is the same as the summer dress, but a thick scarf (sherinca) is worn on the head.

The bride's national costume is the same, but on her head she wears a crown (vinok) made of white artificial flowers and a veil (peremita). The bridesmaid (drușca, drujca) has the same dress as the bride, but wears the crown (vinok) on her head without a veil.

Around the neck, girls wear a 1-2 cm wide necklace (selenca) decorated with floral or geometric motifs made with small beads.

Until the 1960s, in winter, women wore opanaks, a footcloth made of white wool, and a short gray, brown or brick (cinnamon coloured) coat painted with oak and alder bark.

Zadis (apron-like woolen garments) were worn until the 1950s and had narrow stripes ranging in colour from red to brick (cinnamon). These were painted with oak and alder bark.

Today's men's national costume.

The white "huțulca" shirt has a 1.5-2.5 cm collar in the neck, a large opening in the front, a drawstring with tassels and buttons, embroidered with geometric and floral motifs, the basic colours are red and blue on the collar, front and cuffs.

The white "sorocika" shirt with a fold-down collar has a large opening at the front, a drawstring with tassels and buttons, cuffs embroidered with geometric and floral motifs on the front, collar and sleeves, and the basic colours are red and blue.

Between 1920-1925, some shirts were embroidered with geometric and floral motifs made with small coloured beads.

The vest (kojuch, teptarek) is white, sleeveless, embroidered with geometric and floral motifs on the front, around the neck (collar), and the red and black colours dominate. There are small round tassels on the front embroidery.

They wear a green or black hat (kresane) on their head.

In winter, the national costume is the same as in summer, only a cap made of black or white sheep fur is worn on the head.

The groom's national costume is the same, only he wears a hat decorated with rosemary sprigs and white artificial flowers and small mirrors on his head. The best man and his attendants wear the same clothes, only the decoration on their hat is smaller than that of the groom. At the wedding, the groom carries an ax on which there is a cake, a few small lesser periwinkle (*Vinca minor* L.) branches and red, white, blue and green ribbons.

Until the 1960s, most men wore opanaks, a footcloth made of white wool, and white, brown (dyed with oak and alder bark) or brick (cinnamon) coloured wool trousers. They also wore coats made of woolen fabric, dyed brown or brick (cinnamon coloured) and a wide belt (remin), and in summer they wore white coats.

From the mid-18th century until the 1980s, women and men wore long black leather boots (shireni ciobote) on holidays.

Щоденний народний жіночий одяг.

На свята дівчата іноді одягають цегляного кольору (червонуваті) постоли і шкарпетки (капчури) з білої вовни.

Біла сорочка «гуцулка» або «вишиванка» буває двох видів: з коміром на шиї 1,5-2,5 см і вирізом спереду, із зав'язкою з китицями і гудзиками або з круглим отвором, стягнутим шнурком і китицями. Ці сорочки, вишиті геометричними та квітковими мотивами навколо отвору, коміра, плечей та манжетів рукавів, переважно червоного, зеленого та жовтого кольорів.

Сорочки мають характерний марамороський вплив, білого кольору, з квадратним отвором на шиї, з кутами, рукав довгий, стягнений складками і закінчується великими чи дрібними оборками, або без оборок, із манжетом з невеликими кутами. На шиї, на плечах і манжетах сорочки, вишиті геометричні та квіткові мотиви, стрічками шириною 1,5-4 см.

З 1920-1925 рр. на деяких сорочках дрібним кольоровим бісером виконано вишивку з геометричними та квітковими мотивами.

Спідниця, сукня квітчаста, має переважно червоний, зелений або синій кольори.

Білий фартух із кутиками (чіпками) або мереживом унизу.

Кожух (кептар) білого кольору, без рукавів, вишитий геометричними та квітковими мотивами спереду, на комірі, кишені, переважно червоно-чорного кольору. На вишивці спереду – маленькі круглі китиці.

На голові жінки носять червону, зелену або синю квітчасту хустку, а старші жінки носять чорні та менш квітчасті хустки.

На похоронах одягають чорний одяг і чорну хустку.

В зимку плаття ідентичне літньому періоду, але на голові одягають товсту хустку (шерінка).

Народний одяг нареченої (молодої) такий же, але на голові вона носить вінок зі штучних білих квітів і вуаль (перемітка). Дружка має такий же одяг, як і наречена, але на голові вона носить вінок без фати.

Деякі дівчата носять на ший намисто (силянку) з дрібного бісеру, з квітковими або геометричними мотивами, ширину 1-2 см.

До 1960-х років взимку жінки носили постоли, онучі з білої вовни, лекрек, короткий суман (сардак), сірого або коричневого до цегляного (як кориця) кольору, фарбовані дубовою та вільховою корою.

Запаски носили до 1950-х років, вони мали вузькі смужки червоного до цегляного (як кориця) кольору, фарбовані дубовою та вільховою корою.

Сьогоденний чоловічий народний одяг.

Біла сорочка «гуцулка» з коміром навколо шиї 1,5-2,5 см, має великий отвір спереду, із шнурком з китицями і гудзиками, вишиті геометричними та квітковими мотивами, навколо комірка, спереду та на манжеті рукава, основні кольори – червоний і синій.

З 1920-1925 рр. на деяких сорочках виконано вишивку геометричними та квітчастими мотивами з дрібним кольоровим бісером.

Кожух (кептар) білого кольору, без рукавів, вишитий геометричними та квітчастими мотивами спереду, на комірі, на кишенях, переважає червоно-чорний колір. На вишивці спереду – маленькі круглі китиці.

На голові носять зелену або чорну кресаню.

Взимку народний костюм ідентичний із літнім, за винятком, що на голові носять шапку (шепку) з чорного або білого хутра ягняти.

Народне вбрання нареченого (молодий) таке ж, тільки на голові він носить кресаню, прикрашену гілочками розмарину та прикрасами з білих штучних квітів із дзеркальцями. Дружби та прапороносець одягнуті однаково, за винятком, що прикраси з білих штучних квітів менші, ніж у нареченого. На весіллі дружби мають при собі топірець, на якому калач, маленькі гілочки барвінку (*Vinca minor L.*) і червоні, білі, сині та зелені стрічки.

До 1960-х років більшість чоловіків носили постоли, онучі з білої шерсті, штани (гачі) з вовняної шерсті, білої або пофарбованої в коричневий колір до цегляного (як кориця) дубовою та вільховою корою, лекрек, суман (сардак) з вовняної тканини, пофарбованої в коричневий колір (як кориця) та широкий пояс (ремінь), влітку носили білі кожухи.

З середини XVIII століття до 1980-х років жінки і чоловіки носили на свята довгі чорні шкіряні чоботи.

Festivalul Obiceiuri Pastorale la Ucraineni – Mira la Huțuli

Ukrainian Pastoral Customs Festival – The Hutsuls's Mira

Фестиваль українських пастирських звичаїв – Мира в Гуцулів

Port Popular din Bistra

Traditional folk costume from Bistra

Народний одяг с. Бистрий

Dealul Mohnata, Vârful Măgura Arșiței, 893 m
Bazinul Bistra
Muntele Muncelașu, 1318 m

Пагорб Мохната, вершина
Магура Аршиці, 893 м
Базін Бістра.
Гора Мунчелашу 1318 м

Dealul Mohnata, Vârful Măgura Arșiței, 893 m
Mohnata Hill, Măgura Arsītei Peak, 893 m
Пагорб Мохната, вершина Магура Аршиці, 893 м

Dealul Tocarnea, Vârful Tocarnea, 887 m
Tocarnea Hill, Tocarnea Peak, 887 m
Пагорб Токарня, вершина Токарня, 887 м

Traseul turistic: Localitatea Bistra – Dealul Tocarnea

Traseu turistic tematic.
Marcaj: punct galben pe fundal alb, traseu în circuit.
Lungimea traseului: 7 km.
Durată: 4-5 ore.
Dificultate: medie, dificil iarna - nerecomandat.

Traseul pornește de la ieșirea din localitatea Bistra spre Defileul Vișeului, traversează Râul Vișeu pe podul ce duce la Valea Tocarnea și urmează drumul din dreapta, apoi trece peste Pârâul Tocarnea și urcă o creastă abruptă și stâncoasă până la un punct de belvedere. De la punctul de belvedere se coboară pe același traseu până la o bifurcare a potecii, de unde o ia la dreapta până în șaua Tocarnea, de aici traseul coboară ușor pe o potecă și pe drumul de lângă Pârâul Tocarnea, până în localitate.

Pe acest traseu și în zona Dealului Tocarnea pot fi vizitate peșteri, abrupturi, stânci din calcar și pot fi observate plante și animale rare.

Tourist route Bistra Locality - Tocarnea Hill

Thematic touristic route

Marking: yellow dot on white background, round circuit.

Route length: 7 km

Duration: 4-5 hours

Difficulty: medium, difficult in winter - not recommended

The route starts from the exit from the town of Bistra towards the Vișeu Gorge, crosses the Vișeu River on the bridge leading to the Tocarnea Valley and follows the road on the right, then crosses the Tocarnea Stream and climbs a steep and rocky ridge to a lookout point. From here, it descends on the same route up to a bifurcation of the path, from where it turns right to the Tocarnea Saddle, from here the route descends gently along a path and on the road next to Pârâul Tocarnea, until we arrive to the village.

On this route and in the Tocarnea Hill area, you can visit caves, cliffs, limestone cliffs and you can observe rare plants and animals.

Dealul Tocarnea - stâncă din calcar

Coordinate GPS: 47°52'51.7N; 24°10'12.2"E.

Punctul de belvedere spre Defileul Vișeului și Munțele Muncelașu

Tocarnea Hill-Limestone rock

GPS coordinates: 47°52'51.7N; 24°10'12.2"E.

The lookout point towards the Vișeu Gorge and the Muncelașu Mountain

Пагорб Токарня - Вапнякова скеля

GPS координати: 47°52'51.7N; 24°10'12.2"E.

Оглядовий майданчик на ущелину Вішеулуй і гору Мунчелашу

Dealul Tocarnea
Abrupt din calcar

Tocarnea Hill
Steep from limestone

Пагорб Токарня
Схил із вапняку

Туристичний маршрут: с. Бистрий - Пагорб Токарня

Тематичний туристичний маршрут.

Маркування: жовта крапка на білому тлі, маршрут кільцевий.

Довжина маршруту: 7 км.

Тривалість: 4-5 годин.

Складність: середня, складний взимку - не рекомендується.

Маршрут починається при виїзді с. Бистрий в напрямку ущелини Вишів, перетинає річку Вишівки по мосту, що веде до долини Токарня, прямує по дорозі праворуч, потім перетинає потік Токарня і піднімається на крутий скелястий хребет до оглядового майданчика. Від оглядового майданчика спускається тим же маршрутом до розвилки стежки, звідки повертає праворуч до сідловини Токарня, звідси маршрут плавно спускається по стежці та по дорозі поруч із потічком Токарня до населеного пункту. На цьому маршруті та в районі пагорба Токарня можна відвідати печери, скелі, вапнякові скелі, спостерігати за рідкісними рослинами та тваринами.

Dealul Tocarnea
Стâncă din calcar

Tocarnea Hill
Limestone rock

Пагорб Токарня
Вапнякова скеля

Peștera mică în marne din Dealul Tocarnea

Peștera se află la S de Vârful Tocarnea, sub creastă, la altitudinea de 785 m, coordonate GPS: 47°52'56.6"N; 24°09'40.1"E.

Peștera a fost cartată de Clubul de Speologie Montană Baia Mare în anul 2002. (Bibliografie: 7, 8).

Peștera este formată în marne, gresii și calcare eocene. Peștera are 15,3 m dezvoltare și – 1,6 m denivelare (Bibliografie: 7, 8).

Intrarea în peșteră este îngustă și descendentală, după care urmează o galerie mare, orizontală care are o înălțime de circa 2 m și lungime 13 m.

Peștera este o galerie săpată de om, la sfârșitul secolului al XIX-lea, probabil ca adăpost.

În zona de contact dintre gresii și calcare (contact litologic) pot fi admirate mici stalactite și draperii parietale.

Small cave in marl from Tocarnea Hill

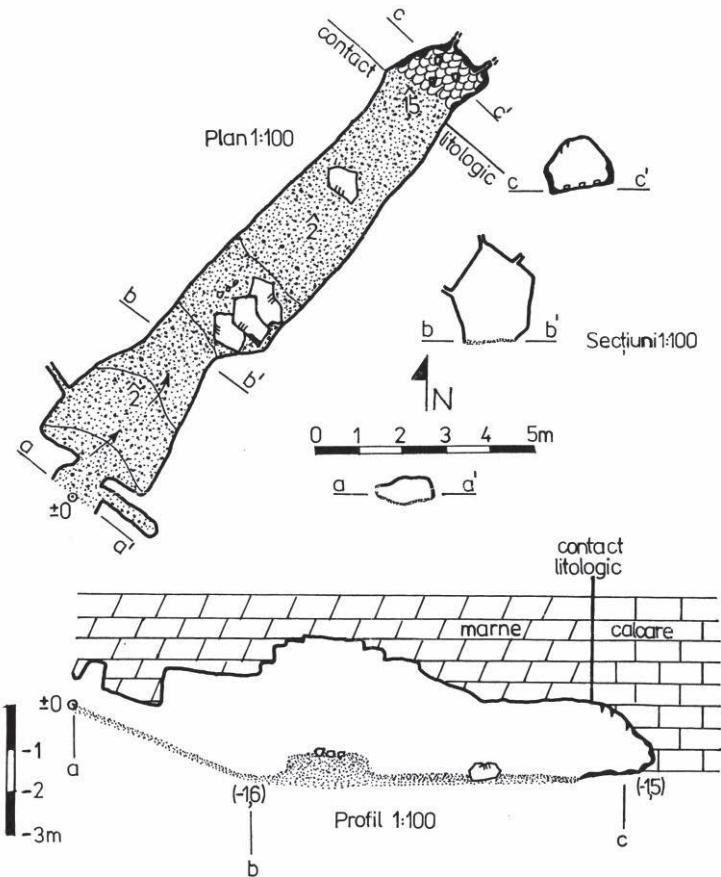
The cave is located South of Tocarnea Peak, below the ridge, at an altitude of 785 m, GPS coordinates: 47°52'56.6"N; 24°09'40.1"E.

The cave was charted by the Baia Mare Mountain Caving Club in 2002 (Bibliografie: 7, 8).

The cave is formed in Eocene marls, sandstones and limestones. The cave has 15.3 m development and – 1.6 m unevenness (Bibliografie: 7, 8).

The entrance to the cave is narrow and descending, followed by a large, horizontal gallery that is about 2 m high and 13 m long. The cave is a gallery dug by man at the end of the 19th century, probably as a shelter.

In the contact zone between the sandstone and the limestone (lithological contact) small stalactites and parietal draperies can be admired.

Невелика печера в мергелі з пагорба Токарня

Печера розташована на півдні від вершини Токарня, нижче хребта, на висоті 785 м, координати GPS: 47°52'56.6"N; 24°09'40.1"E.

У 2002 році печера була занесена на карту Баямарським гірським спелеологічним клубом (Bibliografie: 7, 8).

Печера утворена в еоценових вапняках, мергелях і пісковиках. Печера має 15,3 м довжини і 1,6 м глибини.

Вхід до печери вузький і спускається, за ним йде велика горизонтальна галерея висотою близько 2 м і довжиною 13 м (Bibliografie: 7, 8).

Печера являє собою галерею, викопану людиною в кінці 19 століття, ймовірно, як укриття.

У зоні контакту пісковика і вапняку (літологічний контакт) можна помилуватися невеликими сталактитами і відкладенням кальциту, які вистилають стіни.

Peștera nr. 1 din Dealul Tocarnea

Peștera se află la N de Vârful Tocarnea, sub creastă, la altitudinea de 853 m, coordonate GPS: 47°52'51.5"N; 24°10'08.1"E. Peștera are codul 1002/1 și a fost cartată de Clubul de Speologie Montana Baia Mare în anul 1978. Peștera este dezvoltată pe o diaclază, descendantă, formată în calcar eocen. Întrarea în peșteră este într-un mic perete de calcar. Intrarea în peșteră are 0,5-0,7 m lățime și 2 m înălțime. Peștera are 19 m dezvoltare și - 6 m denivelare (Bibliografie: 7, 8).

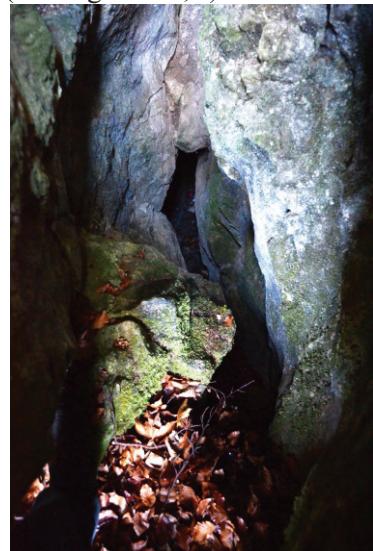
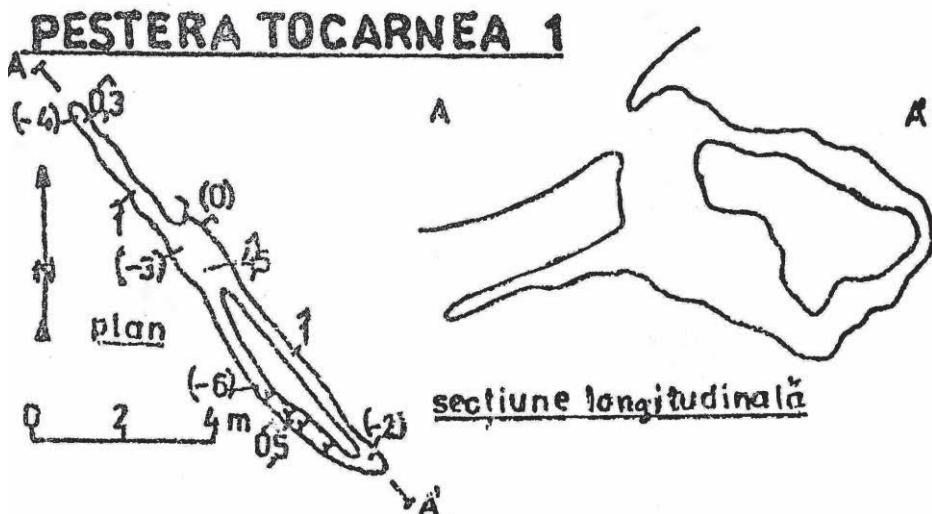
Печера № 1 від пагорба Токарnea

Печера розташована на північ від пік Токарnea, під хребтом, на висоті 853 м, координати GPS: 47°52'51.5"N; 24°10'08.1"E. Печера має код 1002/1 і була занесена на карту спелеологічним клубом Монтана Бая-Маре в 1978 році. Печера розвинута на діаклазі, що знижується, сформованому в еоценових вапняках. Вхід до печери знаходиться в невеликій вапняковій стіні шириною 0,5-0,7 м і висотою 2 м. Печера має висоту розвитку 19 м і нерівність - 6 м (Bibliografie: 7, 8).

Cave no. 1 from Tocarnea Hill

The cave is located North of Tocarnea Peak, below the ridge, at an altitude of 853 m, GPS coordinates: 47°52'51.5"N; 24°10'08.1"E.

The cave has the code 1002/1 and was charted by the Baia Mare Mountain Caving Club in 1978. The cave is developed on a descending joint, formed in Eocene limestone. The entrance to the cave is in a small limestone wall and is 0.5-0.7 m wide and 2 m high. The cave has 19 m development and - 6 m unevenness (Bibliografie: 7, 8)..

Cave no. 2 from Tocarnea Hill

The cave is located North of Tocarnea Peak, next to a limestone wall, in a depressed area, at an altitude of 885 m, GPS coordinates: $47^{\circ}52'51.5''N$; $24^{\circ}10'05.4''E$. The cave has the code 1002/2 and was charted by the Baia Mare Mountain Caving Club in 1978. The cave is descending and consists of several joints, shafts and halls formed in Eocene limestone. It is the largest and most spectacular cave in the area. The entrance to the cave is 1-1.2 m wide, 2 m long and it descends vertically about 4 m, after which there is a horizontal section about 5 m long, 0.5-07 m wide and 0.7-1 high. At the end of this section, you pass through a narrowing 0.3 m wide, 0.5 high, 0.7 m long and you reach a large hall of about 6 m and 7-8 m high. The cave has a development of 52 m and -19 m elevation (Bibliografie: 7, 8).

Печера № 2 з пагорба Токарня

Печера розташована на північ від вершини Токарня, поруч із вапняковою стіною, в улоговині, на висоті 885 м, координати GPS: $47^{\circ}52'51.5''N$; $24^{\circ}10'05.4''E$. Печера має код 1002/2, була занесена на мапу Баямарським гірським спелеологічним клубом у 1978 році. Печера складається з кількох діаклазів, криниць і заливів, утворених в еоценовому вапняку. Це найбільша і найкрасивіша печера цих країв

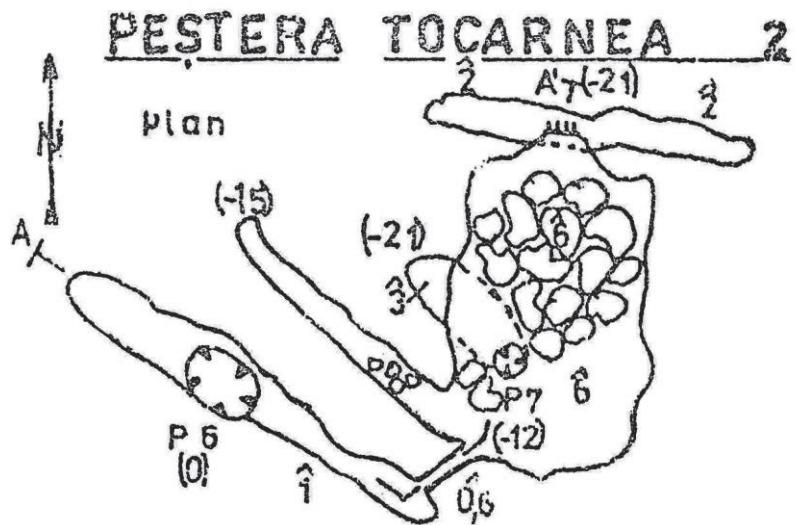
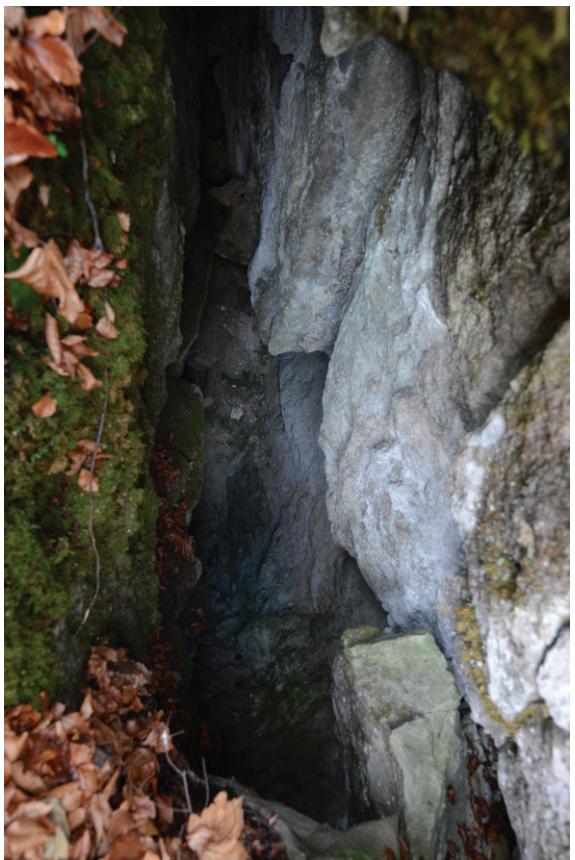
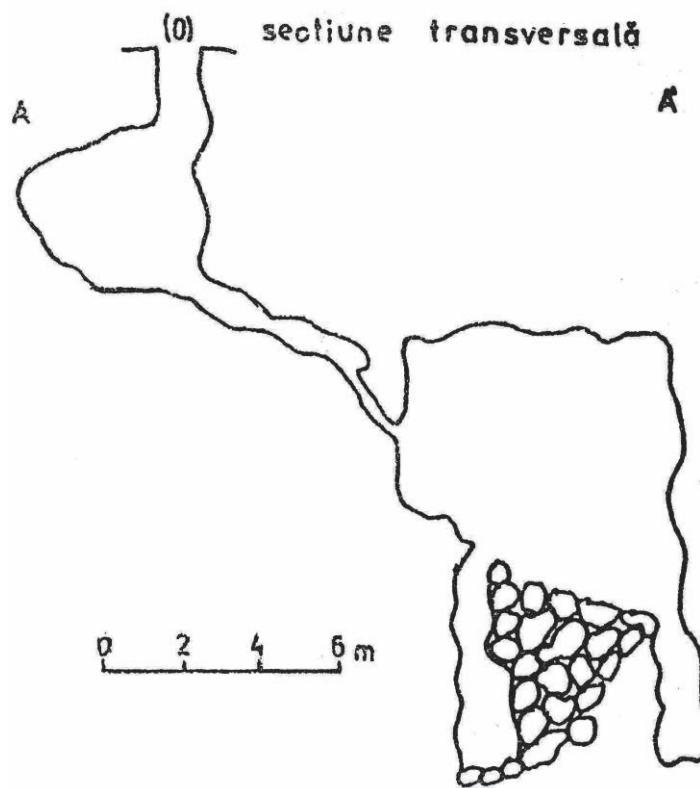
Peștera nr. 2 din Dealul Tocarnea

Peștera se află la N de Vârful Tocarnea, lângă un perete din calcar, într-o zonă depresionară, la altitudinea de 885 m, coordonate GPS: $47^{\circ}52'51.5''N$; $24^{\circ}10'05.4''E$. Peștera are codul 1002/2 și a fost cartată de Clubul de Speologie Montana Baia Mare în anul 1978.

Peștera este descendentală și este formată din mai multe diaclaze, puțuri și săli formate în calcar eocen.

Este cea mai mare și spectaculoasă peșteră din zonă. Intrarea în peștera este 1-1,2 m lățime, 2 m lungime și se coboară vertical circa 4 m, după care urmează o porțiune orizontală de circa 5 m lungime, 0,5-07 m lățime și 0,7-1 înălțime. În capătul acestei porțiuni se trece printr-o îngustare de 0,3 m lățime, 0,5 înălțime, 0,7 m lungime și se ajunge într-o sală mare de circa 6 m și înaltă de 7-8 m care comunică cu săli mai mici.

Peștera are o dezvoltare de 52 m și -19 m denivelare (Bibliografie: 7, 8).

Ширина входу в печеру – 1-1,2 м, довжина – 2 м, спускається по вертикалі приблизно 4 м, після чого йде горизонтальна ділянка довжиною близько 5 м, шириною 0,5-07 м і висотою 0,7-1. У кінці цієї ділянки ви проходите через звуження 0,3 м завширшки, 0,5 заввишки, 0,7 м завдовжки, і добираєтесь до великого приміщення приблизно 6 м і 7-8 м заввишки, яке зв'язане з меншими приміщеннями (Bibliografie: 7, 8).

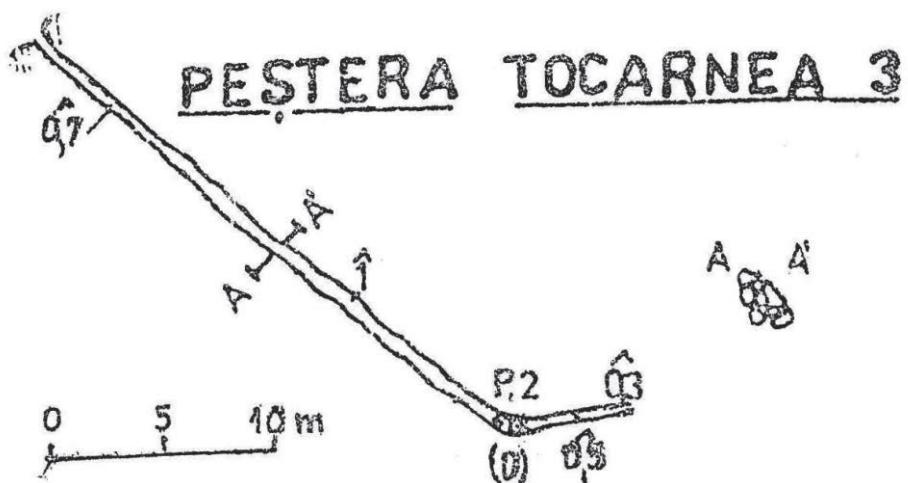
Cave no. 3 from Tocarnea Hill

The cave is located North of Tocarnea Peak, under the ridge in a small depressed area, at an altitude of 843 m, GPS coordinates: $47^{\circ}52'52.4"N$; $24^{\circ}10'06.2"E$.

The cave has the code 1002/3 and was charted by the Baia Mare Mountain Caving Club in 1978.

The cave is descending and is a joint formed in Eocene limestone. The cave is 30 m long and - 2 m uneven (Bibliografie: 7, 8).

The entrance to this cave is covered with earth.

Peștera nr. 3 din Dealul Tocarnea

Peștera se află la N de Vârful Tocarnea, sub creastă într-o mică zonă depresionară, la altitudinea de 843 m, coordonate GPS: $47^{\circ}52'52.4"N$; $24^{\circ}10'06.2"E$.

Peștera are codul 1002/3 și a fost cartată de Clubul de Speologie Montana Baia Mare în anul 1978.

Peștera este descendantă și este o diaclază formată în calcar eocen. Peștera are o lungime de 30 m și - 2 m denivelare (Bibliografie: 7, 8).

Intrarea în această peșteră este acoperită cu pământ.

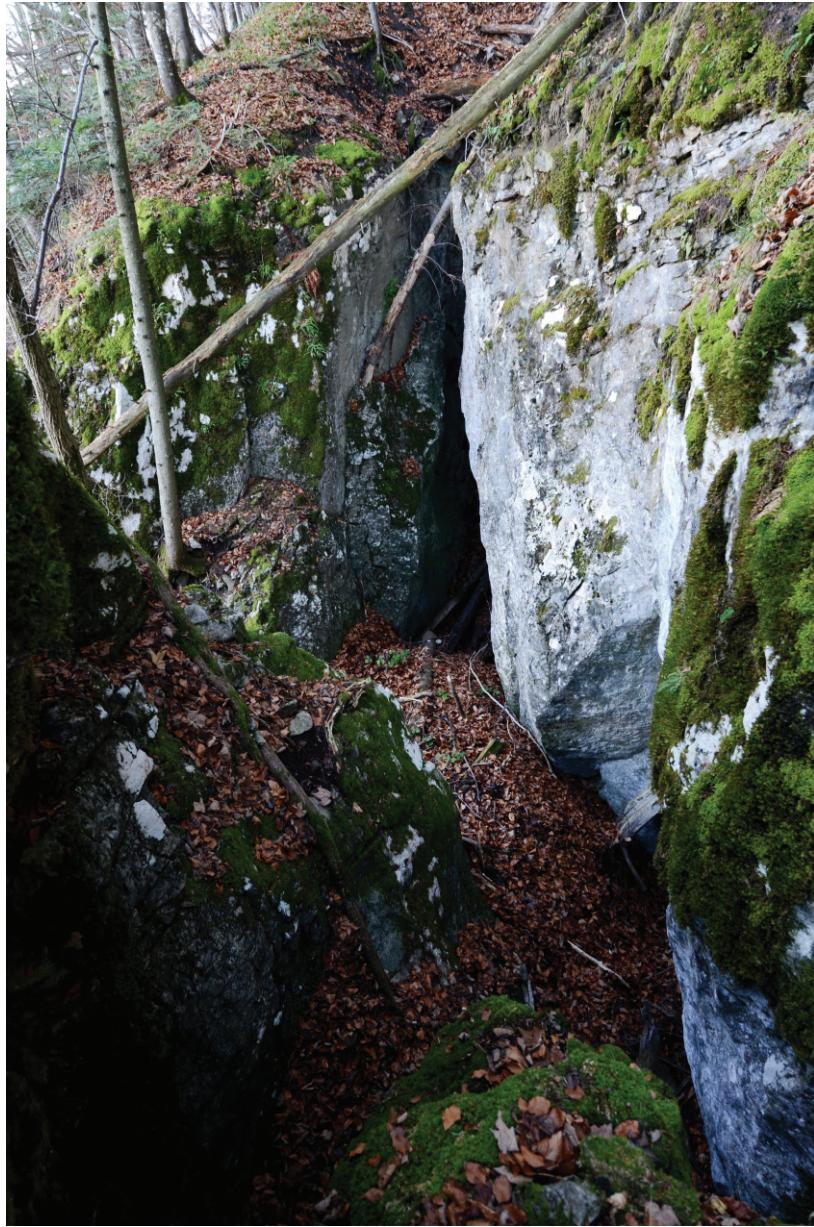
Печера № 3 з пагорба Токарня

Печера розташована на північ від вершини Токарня, під хребтом у невеликій улоговині, на висоті 843 м, координати GPS: $47^{\circ}52'52.4"N$; $24^{\circ}10'06.2"E$.

Печера має код 1002/3, була занесена на карту Баямарським гірським спелеологічним клубом у 1978 році.

Печера спускається вниз і являє собою діаклаз, утворений в еоценових вапняках. Довжина печери – 30 м, глибина – 2 м (Bibliografie: 7, 8).

Вхід до цієї печери засипаний ґрунтом.

Печера № 4 з пагорба Токарня

Печера розташована на північ від вершини Токарня, під хребтом, над вапняковою скелею, в ущелині, на висоті 840 м, координати GPS: 47°52'58.5"N; 24°09'57.4"E.

Peștera nr. 4 din Dealul Tocarnea

Peștera se află la N de Vârful Tocarnea, sub creastă, deasupra unei abrupte de calcar, într-o despicătură, la altitudinea de 840 m, coordonate GPS: 47°52'58.5"N; 24°09'57.4"E.

Peștera are codul 1002/4 și a fost cartată de Clubul de Speologie Montana Baia Mare în anul 1978.

Peștera este descendenta și este o diaclază formată în calcar eocen.

Peștera are 54 m dezvoltare și - 19 m denivelare.

Este cea mai spațioasă peșteră din zonă, intrarea are 1-1,5 m lățime și 7-11 m înălțime (Bibliografie: 7, 8).

Cave no. 4 from Dealul Tocarnea

The cave is located North of Tocarnea Peak, under the ridge, above a limestone cliff, in a cleft, at an altitude of 840 m, GPS coordinates: 47°52'58.5"N; 24°09'57.4"E.

The cave has the code 1002/4 and was charted by the Baia Mare Mountain Caving Club in 1978.

The cave is descending and is a joint formed in Eocene limestone. The cave has 54 m development and - 19 m unevenness.

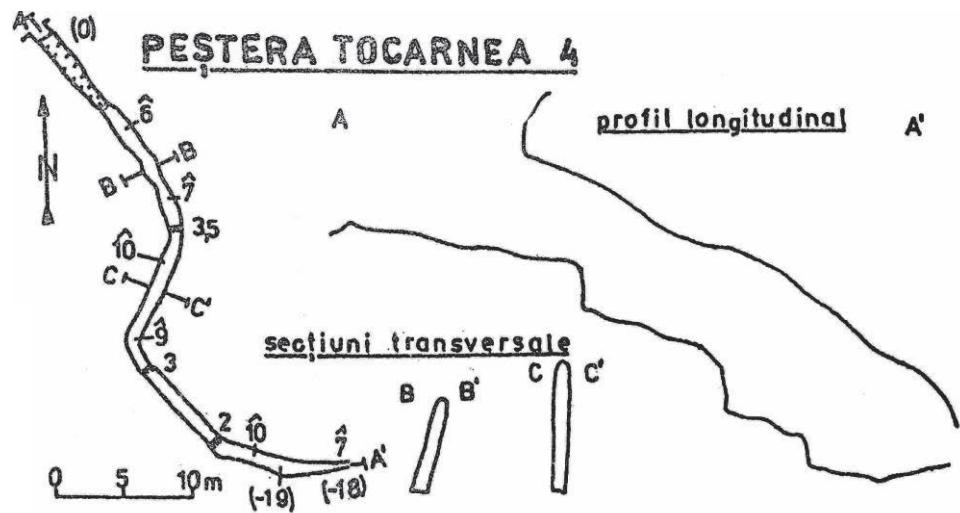
It is the largest cave in the area, it is 1-1.5 m wide and 7-11 m high (Bibliografie: 7, 8).

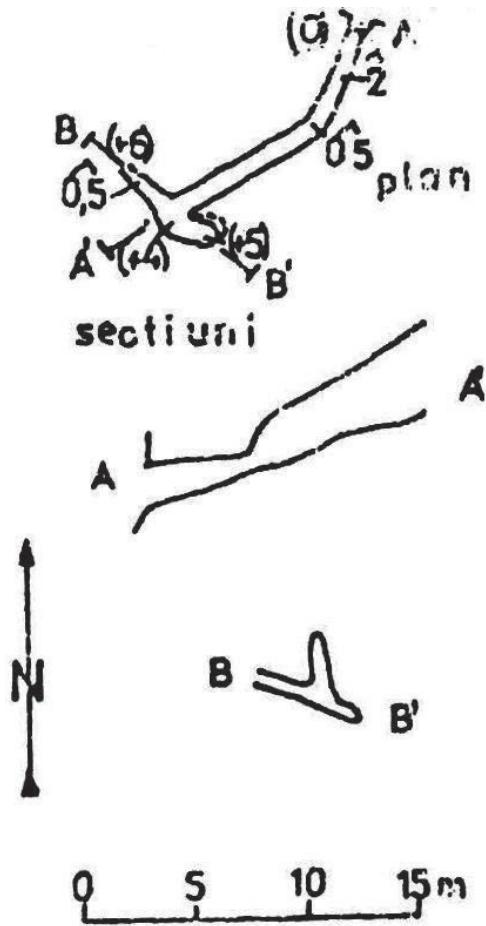
Печера має код 1002/4, була занесена на карту Баямарським гірським спелеологічним клубом у 1978 році.

Печера спускається і являє собою діаклаз, утворений в еоценових вапняках.

Довжина печера – 54 м, глибина – 19 м.

Це найпросторіша печера в районі, вхід має ширину 1-1,5 м і висоту 7-11 м (Bibliografie: 7, 8).

Peștera nr. 5 din Dealul Tocarnea

Peștera se află la N de Vârful Tocarnea, sub creastă, în baza unui perete din calcar la altitudinea de 818 m, coordonate GPS: $47^{\circ}52'58.4"N; 24^{\circ}09'58.1"E$.

Peștera are codul 1002/5 și a fost cartată de Clubul de Speologie Montana Baia Mare în anul 1979.

Peștera este ușor ascendentă și este o diaclază formată în calcar eocen. Peștera are 18 m dezvoltare și + 6 m denivelare.

(Bibliografie: 7, 8).

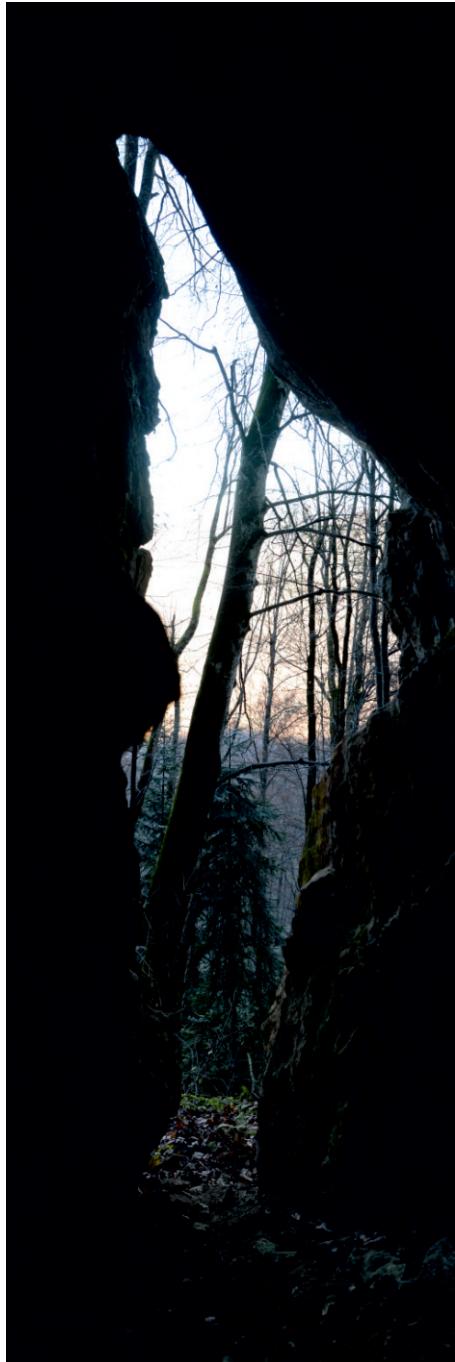

Cave no. 5 from Tocarnea Hill

The cave is located North of Tocarnea Peak, under the ridge, at the base of a limestone wall at an altitude of 818 m, GPS coordinates: $47^{\circ}52'58.4"N; 24^{\circ}09'58.1"E$.

The cave has the code 1002/5 and was charted by the Baia Mare Mountain Caving Club in 1979.

The cave is slightly ascending and is a joint formed in Eocene limestone. The cave has 18 m development and + 6 m unevenness (Bibliografie: 7, 8).

Печера № 5 з пагорба Токарня

Печера розташована на північ від вершини Токарня, під хребтом, біля основи вапнякової стіни на висоті 818 м, координати GPS: 47°52'58.4"N; 24°09'58.1"E.

Печера має код 1002/5, була занесена на мапу Баямарським гірським спелеологічним клубом у 1979 році.

Печера злегка піднімається і являє собою діаклаз, утворений в еоценових вапняках. Довжина печери – 18 м, глибина – +6 м.
(Bibliografie: 7, 8).

**Cave no. 6
from
Tocarnea Hill**
The cave is located North of Tocarnea Peak, under the ridge, in the middle of a limestone wall, at an altitude of 830 m, GPS coordinates: 47°52'53.4"N; 24°09'58.1"E. The cave is descending and is a joint formed in Eocene limestone.

Access to the cave is easy through a joint 0.7-1 m wide and 0.8-1 m high and can be visited but a helmet and flashlight are needed. There is also a narrow pit cave near the entrance to the cave.

Peștera nr. 6 din Dealul Tocarnea

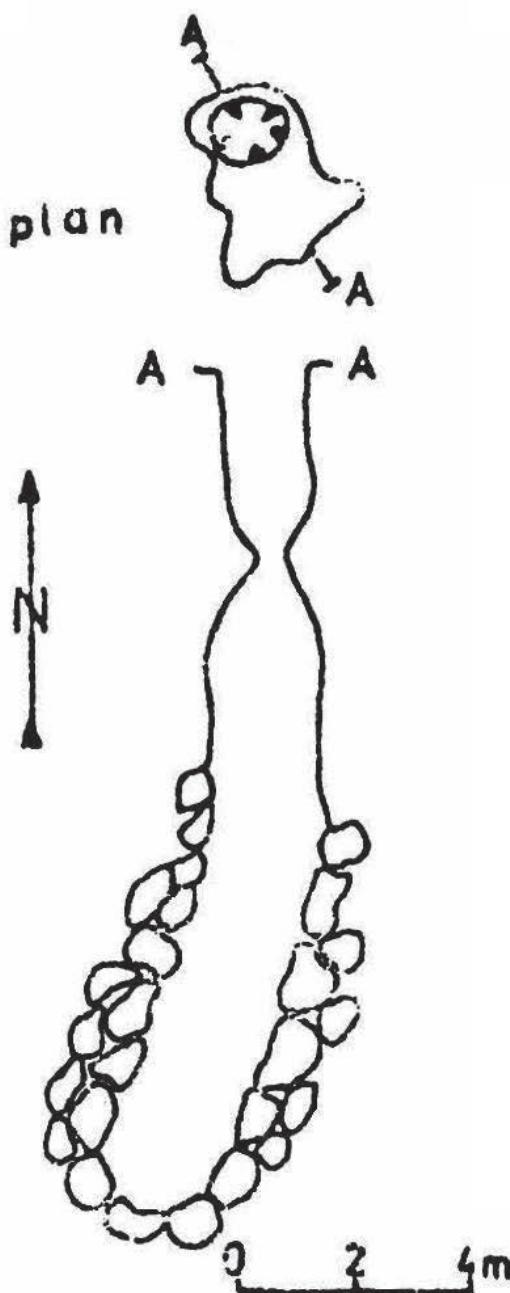
Peștera se află la N de Vârful Tocarnea, sub creastă, în mijlocul unui perete din calcar, la altitudinea de 830 m, coordonate GPS: 47°52'53.4"N; 24°09'58.1"E.

Peștera este descendantă și este o diaclază formată în calcar eocen. Accesul în peșteră se face ușor printr-o diaclază de 0,7-1 m lățime și 0,8 - 1 m înălțime și poate fi vizitată fiind nevoie de o cască și lanternă. Lângă intrarea în peșteră este și un aven îngust.

Печера №6 з пагорба Токарня

Печера розташована на північ від вершини Токарня, під хребтом, посеред вапнякової стіни, на висоті 830 м, координати GPS: 47°52'53.4"N; 24°09'58.1"E.

Печера спускається і являє собою діаклаз, утворений в еоценових вапняках. Доступ до печери простий, через діаклаз шириною 0,7-1 м і висотою 0,8-1 м, відвідати її можна, маючи при собі шолом та ліхтарик. Біля входу в печеру є також вузька вертикальна печера.

Avenul Tocarnea

Avenul se află la N de Vârful Tocarnea, sub creastă, la altitudinea de 868 m.

Avenul are codul 1002/6 și a fost cartat de Clubul de Speologie Montana Baia Mare în anul 1979.

Avenul are 16 m dezvoltare și - 14 m denivelare.

(Bibliografie: 7, 8).

Tocarnea Pit Cave

The pit cave is located North of Tocarnea peak, below the ridge, at an altitude of 868 m.

The pit cave has the code 1002/6 and was charted by the Baia Mare Mountain Caving Club in 1979.

The pit cave has 16 m development and - 14 m unevenness.
(Bibliografie: 7, 8).

Вертикальна печера Токарня

Вертикальна печера розташований на північ від вершини Токарня, нижче хребта, на висоті 868 м.

Вертикальна печера має код 1002/6, була занесена на карту Баямарським гірським спелеологічним клубом у 1979 році.

Довжина – 16 м, глибина – 14 м.
(Bibliografie: 7, 8).

Muntele Muncelașu,
Vârful Muncelașu, 1318 m
Văzut din punctul de
belvedere de pe Dealul
Tocarnea

Muncelașu Mountain,
Muncelașu Peak, 1318 m
Seen from the lookout
point on Tocarnea Hill

Гора Мунчелашу,
вершина Мунчелашу,
1318 м
Вид з оглядового
майданчика пагорба
Токарня

**Defileul Vișeului și satul
Valea Vișeului**
Râul Vișeu, Valea Runcul
Mic, Valea Runcul Mare
Văzut din punctul de
belvedere de pe Dealul
Tocarnea

Viseu Gorge
Seen from the lookout
point on Tocarnea Hill

**Ущелина Вішеу та с.
Вишівська Долина**
Вид з оглядового
майданчика пагорба
Токарня

Zona de protecție integrală Dealul Tocarnea, Defileul Vișeului

În această zonă se află traseul turistic punct galben pe fond alb, localitatea Bistra-Dealul Tocarnea, punctul de belvedere, stânci spectaculoase din calcar, peșterile din Dealul Tocarnea, specii de plante calcifile și papucul doamnei (*Cypripedium calceolus*), specie protejată de lege.

Природоохоронна територія пагорб Токарня, ущелина Вишів

У цьому районі знаходитьться туристичний маршрут жовта крапка на білому тлі, с. Бистрий-пагорб Токарня, оглядовий майданчик, вражаючі вапнякові скелі, печери з пагорба Токарня, кальцифільні види рослин і зозулині черевички справжні (*Cypripedium calceolus*), вид, що перебуває під охороною міжнародних конвенцій.

Papucul doamnei (*Cypripedium calceolus* L.)

Specie ocrotită, declarată monument al naturii în România.

Specie protejată

Directiva Habitare: Anexe IIb și IVb

OUG 57/2007 (Legea 49/2011): Anexe 3 și 4A

Dealul Tocarnea este singurul loc unde crește această plantă în Parcul Natural Munții Maramureșului.

Bulbuci (*Trollius europaeus* L. ssp. *transsilvanicus* (Schur) Domin)

Specie ocrotită, declarată monument al naturii în România.

Specia este prezentă în Dealul Tocarnea și sub creasta Vârfului Poloninca.

Globe Flower (*Trollius europaeus* L. ssp. *transsilvanicus* (Schur) Domin)

It is a protected species declared a monument of nature in Romania

The species is present in Tocarnea Hill and under the ridge of the Poloninca Peak.

Зозулині черевички справжні (*Cypripedium calceolus* L.)

Вид, що охороняється законом, оголошений пам'яткою природи в Румунії.

Види, що охороняються

Директива про охорону природних середовищ існування: Додатки IIb та IVb

ПУ 57/2007 (Закон 49/2011): Додатки 3 і 4A

Пагорб Токарня — єдине місце Природного парку Марамороські гори, де зустрічаємо цю рослину.

Вовча лапа звичайна (*Trollius europaeus* L. ssp. *transsilvanicus* (Schur) Domin)

Вид, що охороняється законом, оголошений пам'яткою природи в Румунії.

Вид зустрічаємо на пагорбі Токарня та під хребтом вершини Полонінка.

Cariera Șenderschi
Calcar eocen
Din această zonă s-a
extras calcar din care s-a
făcut var, de la sfârșitul
secolului al XIX-lea
până în anul 1996.

Şenderschi quarry
Eocene limestone

Кар'єр Шендерські
Еоценовий вапняк

Peștera lui Coreniuc de la cariera Șenderschi

Peștera se află pe versantul stâng al Văii Senderschi, lângă cariera de calcar, în partea stângă, la altitudinea de 587 m, coordonate GPS: 47°52'32.2"N; 24°12'25.8"E.

Peștera are codul 1002/15 și a fost cartată de Clubul de Speologie Montană Baia Mare în anul 1986.

Peștera este formată în calcar eocen și are 81 m dezvoltare și - 10 m denivelare (Bibliografie: 8).

Intrarea în peșteră este mică de circa 0,5/1,10 m și se coboară vertical circa 4 m într-o sală mare.

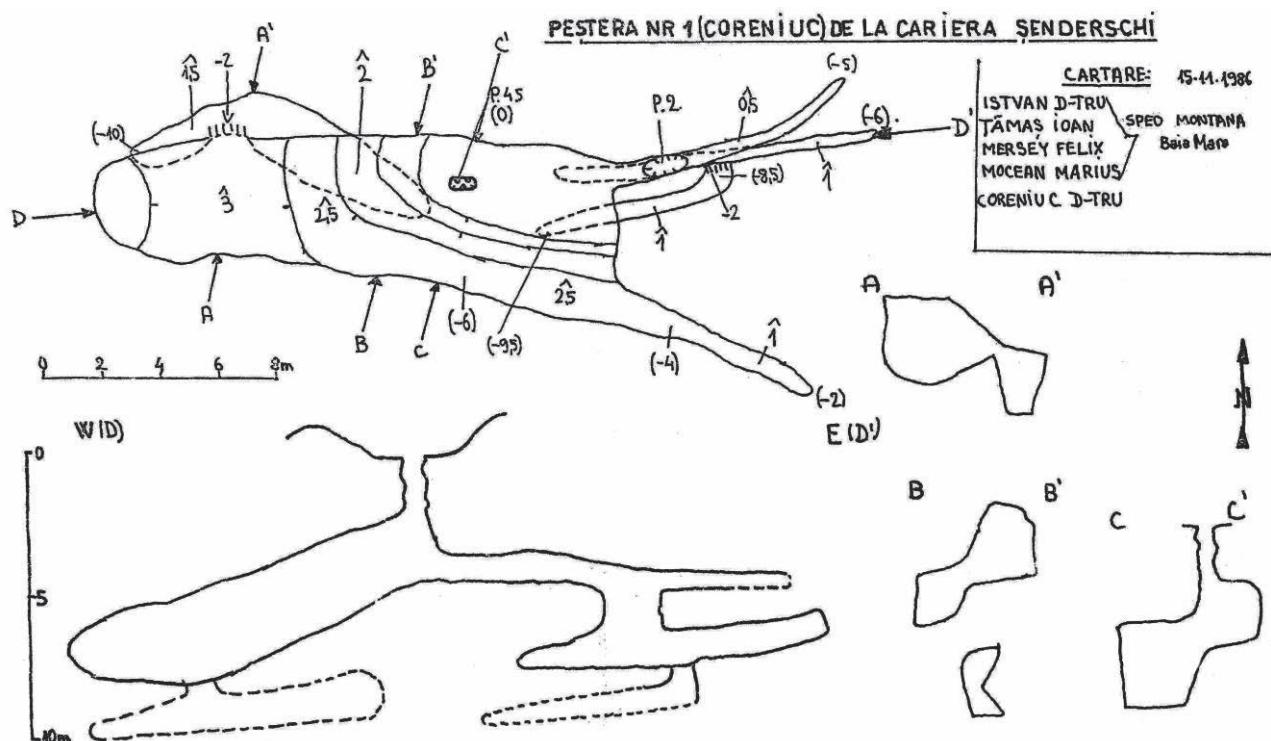
Coreniuc's cave from the Senderschi quarry

The cave is located on the left slope of the Senderschi Valley, next to the limestone quarry, on the left side, at an altitude of 587 m , G P S c o o r d i n a t e s : 47°52'32.2"N; 24°12'25.8"E.

The cave has the code 1002/15 and was charted by the Baia Mare Mountain Caving Club in 1986.

The cave is formed in Eocene limestone and has 81 m development and - 10 m unevenness (Bibliografie: 8).

The entrance to the cave is small, about 0.5/1.10 m, and it descends vertically about 4 m into a large hall.

Печера Коренюка з кар'єру Шендерські

Печера розташована на лівому схилі долини Шендерські, поруч із вапняковим кар'єром, з лівого боку, на висоті 587 м, координати GPS: 47°52'32.2"N; 24°12'25.8"E.

Печера має код 1002/15, була занесена на карту Баямарським гірським спелеологічним клубом у 1986 році (Bibliografie: 8).

Печера утворена в еоценових вапняках, довжина – 81 м, глибина – 10 м. Вхід до печери невеликий, близько 0,5/1,10 м, спускається вертикально приблизно на 4 м у великий зал.

Peștera nr. 2 de la cariera Șenderschi

Peștera se află pe versantul stâng al Văii Senderschi, la 15 m de Peștera lui Coreniuc, în partea stângă, la altitudinea de 590 m, coordonate GPS: 47°52'31.9"N; 24°12'25.8"E. Peștera are codul 1002/16 și a fost cartată de Clubul de Speologie Montana Baia Mare în anul 1986.

Peștera este descendenta și este o diaclază formată în calcar eocen. Peștera are 13 m dezvoltare și - 3 m denivelare.

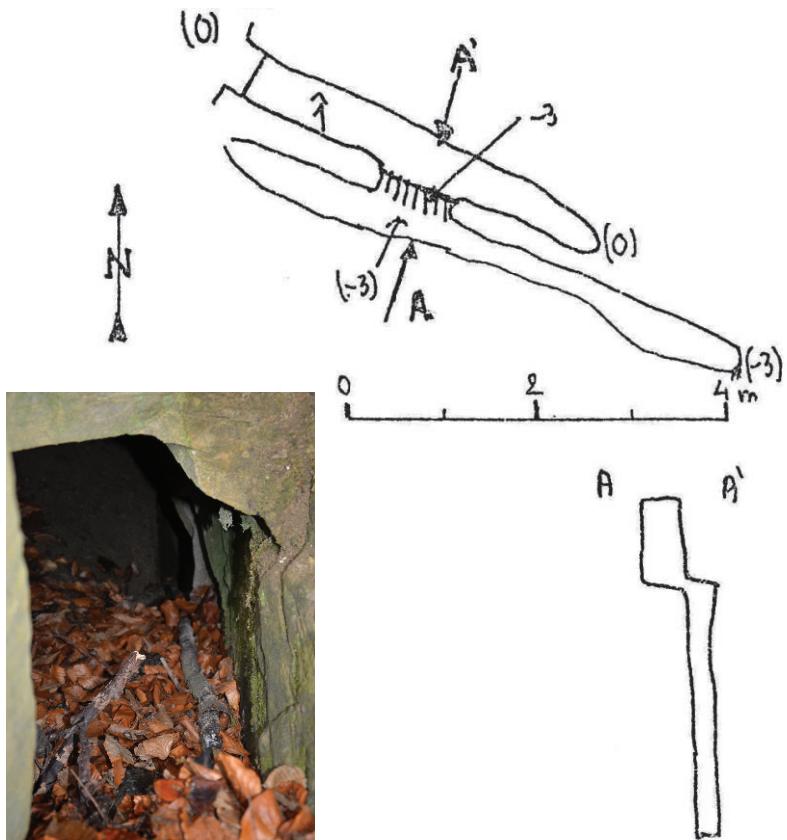
(Bibliografie: 8).

Cave no. 2 from the Șenderschi quarry

The cave is located on the left slope of the Senderschi Valley, 15 m from the Coreniuc Cave, on the left side, at an altitude of 590 m, GPS coordinates: 47°52'31.9"N; 24°12'25.8"E.

The cave has the code 1002/16 and was charted by the Baia Mare Mountain Caving Club in 1986.

The cave is descending and is a joint formed in Eocene limestone. The cave has 13 m development and - 3 m unevenness (Bibliografie: 8).

Печера № 2 з кар'єру Шендерські

Печера розташована на лівому схилі долини Шендерські, в 15 м від печери Коренюка, ліворуч, на висоті 590 м, координати GPS: 47°52'31.9"N; 24°12'25.8"E.

Печера має код 1002/16, була занесена на мапу Баямарським гірським спелеологічним клубом у 1986 році.

Печера спускається вниз і являє собою діаклаз, утворений в еоценових вапняках. Довжина печери сягає 13 м, глибина – 3 м (Bibliografie: 8).

Печера № 3 з кар'єру Шендерські

Печера розташована на лівій сторони долини Шендерські, в 5 м від печери № 2, ліворуч, на висоті 590 м, координати GPS: 47°52'31.9"N; 24°12'25.8"E. Печера являє собою горизонтальний діаклаз, утворений в еоценових вапняках. Висота печери сягає 140 см, ширина – 60 см, довжина – 8 м.

Доступ до печери простий, її можна відвідати, маючи при собі шолом та ліхтарик.

Ця печера не картографована та не інвентаризована.

Cave no. 3 from the Şenderschi quarry

The cave is located on the left side of Senderschi Valley, 5 m from Cave no. 2, on the left side, at an altitude of 590 m, GPS coordinates: 47°52'31.9"N; 24°12'25.8"E.

The cave is a horizontal diaclase formed in Eocene limestone. The cave is 140 cm high, 60 cm wide and 8 m long.

Access to the cave is easy and it can be visited, requiring a helmet and flashlight.

This cave is not mapped and inventoried.

Peștera nr. 3 de la cariera Şenderschi

Peștera se află pe versantul stâng al Văii Senderschi, la 5 m de Peștera nr. 2, în partea stângă, la altitudinea de 590 m, coordonate GPS: 47°52'31.9"N; 24°12'25.8"E.

Peștera este o diaclază orizontală formată în calcar eocen.

Peștera are 140 cm înălțime, 60 cm lățime și 8 m lungime.

Accesul în peșteră se face ușor și poate fi vizitată, fiind necesare o cască și lanterna.

Această peșteră nu este cartată și inventariată.

Avenul Șenderschi

Avenul se află pe versantul drept al Văii Senderschi, la altitudinea de 585 m.

Avenul are codul 1002/7 și a fost cartat de Clubul de Speologie Montana Baia Mare în anul 1979.

Avenul are două intrări, este format în calcar eocen, are 17 m dezvoltare și - 8 m denivelare (Bibliografie: 8).

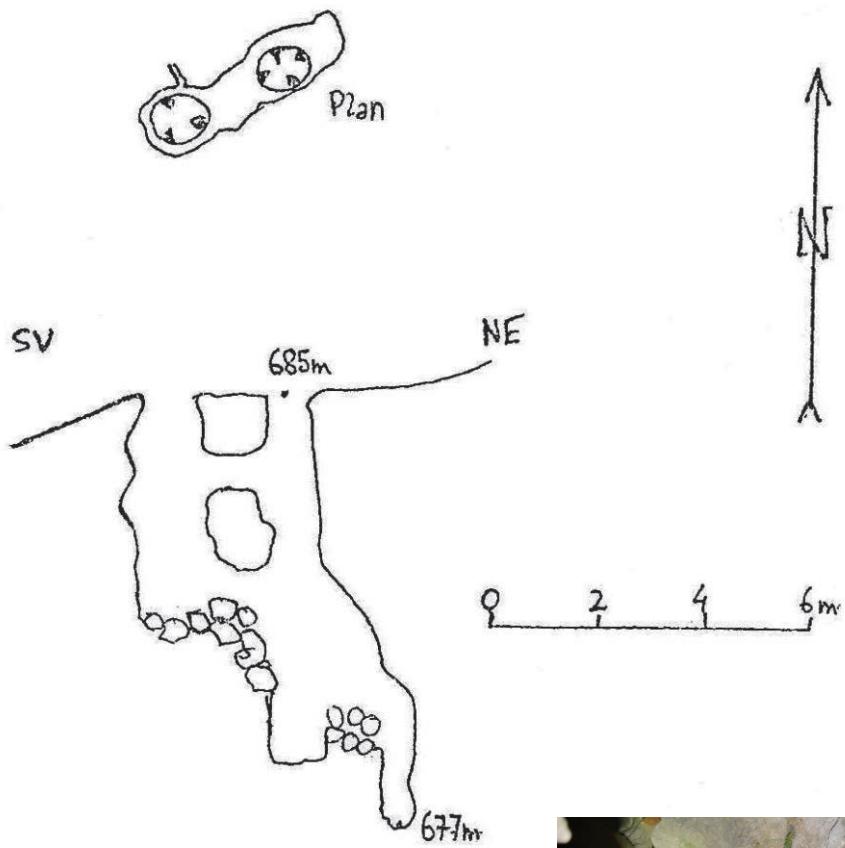
Coordinate GPS: 47°52'32.2"N; 24°12'11.1"E.

Senderschi Pit cave

The pit cave is located on the right side of the Senderschi Valley, at an altitude of 585 m.

Avenul has the code 1002/7 and was chartered by the Baia Mare Mountain Caving Club in 1979.

The pit cave has two entrances, it is formed in Eocene limestone, it has 17 m of development and - 8 m of unevenness. (Bibliografie: 8).

Вертикальна печера Шендерські

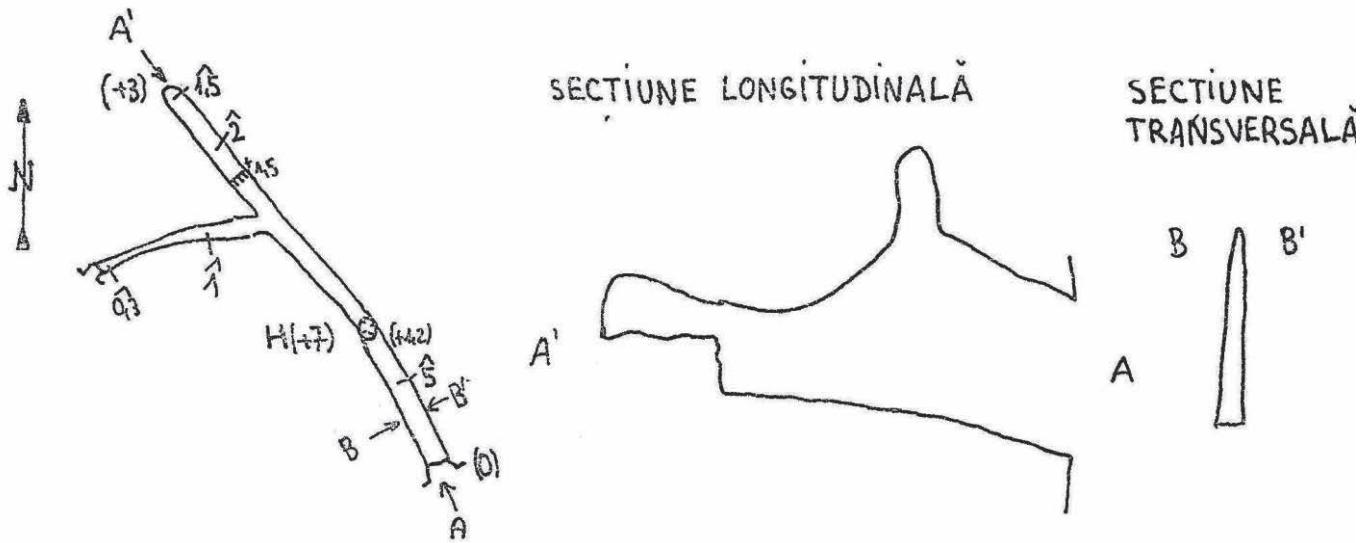
Вертикальна печера розташована на правій стороні долини Шендерські, на висоті 585 м.

Вертикальна печера має код 1002/7, була занесена на карту Баямарським гірським спелеологічним клубом у 1979 році.

Вертикальна печера має два входи, сформовані в еоценових вапняках, довжина печери сягає 17 м, глибина – 8 м (Bibliografie: 8).

GPS координати: $47^{\circ}52'32.2''\text{N}$; $24^{\circ}12'11.1''\text{E}$.

Peștera din Stilo

Peștera se află pe versantul stâng al Văii Senderschi, în zona Stilo, sub Vârful Muncelașu, la altitudinea de 1040 m.

Peștera are codul 03-100/1 și a fost cartată de Clubul de Speologie Montana Baia Mare în anul 1987.

Peștera este ascendentă și este o diaclază formată în gresie. Peștera are 17 m lungime, 12 m extensie și + 2 m denivelare. (Bibliografie: 8).

The cave of Stilo

The cave is located on the left side of the Senderschi Valley, in the Stilo area, under the Muncelașu Peak, at an altitude of 1040 m.

The cave has the code 03-100/1 and was charted by the Baia Mare Mountain Caving Club in 1987.

The cave is ascending and is a diaclase formed in the sandstone. The cave is 17 m long, 12 m wide and + 2 m uneven. (Bibliografie: 8).

Печера Стіло

Печера розташована на лівій стороні долини Шендерські, в районі Стіло, під вершиною Мунчелашу, на висоті 1040 м.

Печера має код 03-100/1, була занесена на карту Баямарським гірським спелеологічним клубом у 1987 році.

Печера висхідна і являє собою діаклаз, утворений у пісковику. Довжина печера – 17 м, ширина – 12 м, глибина + 2 м (Bibliografie: 8).

Valea Bistra

Vârful Muncelașu (1318 m)
– Vârful Poloninca (1622 m)
– Vârful Șerban (1794 m)
– Claia – Vârful Stâna
(1513 m) – Vârful Paltinul
(1711 m)

Bistra Valley

Muncelașu Peak (1318 m) –
Poloninca Peak (1622 m) –
Şerban Peak (1794 m) –
Claia (Haystack) – Stâna
Peak (1513 m) – Paltinul
Peak (1711 m)

Долина Бистрий

Вершина Мунчелашу
(1318 м) – Вершина
Полонінка (1622 м) –
Вершина Шербан (1794
м) – Клая – Вершина
Стина (1513 м) – Вершина
Палтінул (1711 м)

Şaua Tocarnea

Localitatea Bistra
Dealul Olohhii, Vârful Olohhii
(948 m), Vârful Dobruci
(747 m)

Tocarnea saddle

The town of Bistra
Olohhii Hill, Olohhii Peak
(948 m), Dobruci Peak (747
m)

Сідловина Токарня

Населений пункт Бистрий
Пагорб Ологій, Вершина
Ологій (948 м), Вершина
Добруч (747 м)

**Muntele Muncelașu,
Vârful Muncelașu (1318
m)**

**Muncelașu Mountain,
Muncelașu Peak (1318 m)**

**Гора Мунчелашу, пік
Мунчелашу (1318 м)**

Valea Bistra

Vârful Șerban (1794 m) –
Claia – Vârful Stâna (1513
m) – Vârful Pop Ivan (1937
m) – Vârful Râpa (1869 m)

Bistra Valley

Şerban Peak (1794 m) –
Claia (Haystack) – Stâna
Peak (1513 m) – Pop Ivan
Peak (1937 m) – Râpa Peak
(1869 m)

Долина Бистрий

Вершина Шербан (1794
м) – Кляя – Вершина
Стина (1513 м) –
Вершина Піп Іван (1937
м) – Вершина Рипа (1869
м)

Долина Бистрий

Долина Бистрий бере початок у Марамороських горах, з-під вершини Шербан. Її вододіл має площу 28 км² і довжину близько 9 км. Ліві притоки: долина Арделянка і долина Кічурка (долина Згар). Праворуч: Джерело Шербана, долина Барісянка, долина Тополеу, долина Шушніца, долина Глюбока, долина Скородна та долина Шендерські.

На йозефінській мапі округу Марамуреш 1782-1785 рр долина Бистрий називається Корбан Вгат (долина Шербан), на військовій мапі імперії Габсбургів 1819-1869 рр., вона називається Krasznansky potok (Краснанський поток), а на військовій мапі імперії Габсбургів періоду 1869-1887 років – Долина Бістра.

Valea Bistra

Valea Bistra izvorăște de sub Vârful Șerban din Munții Maramureșului. Bazinul său hidrografic are o suprafață de 28 km² și o lungime de circa 9 km. Afluenții din stânga pe care îi colectează sunt: Valea Ardeleanca și Valea Chiciurca (Valea Zhar). Afluenții din dreapta pe care îi colectează sunt: Izvorul lui Șerban, Valea Bariseanca, Valea Topoleu, Valea Şușnița, Valea Hliuboca, Valea Scorodna și Valea Senderschi.

Valea Bistra pe harta Iozefină a Comitatului Maramureș, din perioada 1782-1785 este numită Corban Vhat (Valea Șerban), pe harta militară a Imperiului Habsburgic, din perioada 1819-1869 este numită Krasznansky potok (Valea Crăsnicioara) și pe harta militară a Imperiului Habsburgic, din perioada 1869-1887 este numită Valea Bistra.

Bistra Valley

The Bistra Valley springs from under the Șerban Peak in the Maramureș Mountains. Its watershed has an area of 28 km² and a length of about 9 km. The left tributaries it collects are: Valea Ardeleanca and Valea Chiciurca (Valea Zhar). The tributaries on the right that it collects are: Izvorul lui Șerban, Valea Bariseanca, Valea Topoleu, Valea Şușnita, Valea Hliuboca, Valea Scorodna and Valea Senderschi.

Muntele Poloninca,
Vârful Poloninca, 1622 m

Poloninca Mountain,
Poloninca Peak, 1622 m

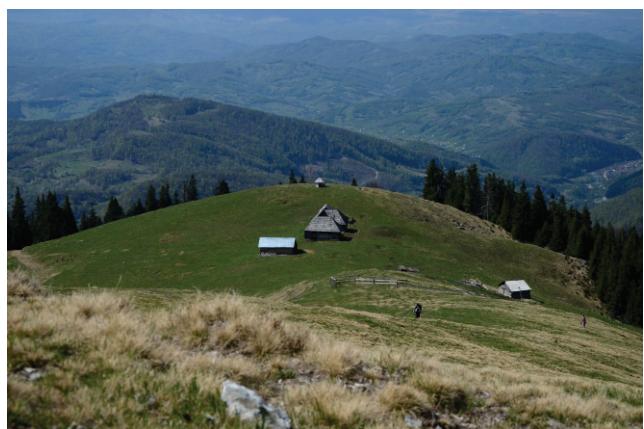
Гора Полонінка,
Вершина Полонінка, 1622 м

Vârful Poloninca, 1622 m

Poloninca Peak, 1622 m

Вершина Полонінка, 1622 м

Stână din Muntele Poloninca

Sheepfold from Poloninca Mountain

Стайня з гори Полонінка

Muntele Poloninca – Poiana Lungă - Vârful Muncelașu, 1318 m
Localitatea Valea Vișeului, România – Localitatea Trebușa (Tribușeni, Dilove, Ділове), Ucraina

Mount Poloninca – Poiana Lungă (The Long Glade) – Muncelașu Peak, 1318 m
Valea Vișeului locality, Romania – Trebușa locality (Tribușeni, Dilove, Ділове), Ukraine

Гора Полонінка – Пояна Лунги – Вершина Мунчелашу, 1318 м
Населений пункт Валя Вишеулуй (Румунія) – Населений пункт Ділове (Трибушани або Требушани, Україна)

Vârful Șerban (1794 m) –
Claia – Vârful Pop Ivan
(1937 m)

Şerban Peak (1794 m) –
Claia – Pop Ivan Peak
(1937 m)

Вершина Щербан (1794
м) – Клая – Вершина
Піп Іван (1937 м)

Vârful Șerban (1794 m) –
Claia – Vârful Stâna
(1513 m)

Şerban peak (1794 m) –
Claia – Stâna peak (1513
m)

Вершина Щербан (1794
м) – Клая – вершина
Стина (1513 м)

Satul Valea Vișeului
The village of Valea Vișeului
Вишівська Долина

Satul Valea Vișeului (Вишівська Долина)

Satul Valea Vișeului este așezat în Bazinetul Valea Vișeului, o zonă depresionară aflată la confluența Râului Vișeu cu Râul Tisa, la poalele Vârfului Mincil (Muncelașu, 1318 m) din Munții Maramureșului și a Vârfului Măgura Obcini (901 m), Vârfului Obcina Pogur (572 m) din Dealurile Maramureșului.

Accesul auto în Valea Vișeului se face pe drumul județean DJ 185 din localitatea Bistra prin Defileul Vișeului și din localitatea Lunca la Tisa, cu autoturisme de teren, pe drumul județean (DJ 185, nemodernizat), care trece prin Defileul Tisei.

Accesul cu trenul în Valea Vișeului se face pe calea ferată Sighetu Marmației - Valea Vișeului - Salva.

În localitatea Valea Vișeului este un punct de trecere a frontierei de stat pe calea ferată. Valea Vișeului se face legătura cu orașul Rahău (Raxib), Ucraina.

Etimologia numelui localității

Numele localității provine de la numele Râului Vișeu, din substantivul „Vale” + „Vișeu”.

Date despre istoricul localității Valea Vișeului

Localitatea Valea Vișeului a fost întemeiată la începutul secolului al XVI-lea prin colonizarea populație slave de huțuli din Pocuția.

Populația din localitatea Valea Vișeului s-a așezat în această zonă în secolul al XVI-lea, o dată cu întemeierea satului Trebușa și au format cătunul Bilenka Polyana. Localitatea Trebușa (Trebușeni, Dilove, Ділове) a fost întemeiată în secolul al XVI-lea prin noi colonizări de ruteni (ucraineni) aduși din Pocuția, în Maramureș, de noii stăpâni ai domeniului Dragieștii (1, pg. 93-98).

La începutul secolului al XVII-lea s-a înființat și cătunul Rona-Polyana ce a aparținut de Rona de Sus.

În anul 1730 în Valea Vișeului exista o turnătorie de fontă, pe partea stângă a râului Tisa, în locul numit „Hâhta” (Гихта), azi în Ucraina, minereul era scos și adus din minele de fier de la Dovharuni (Довегарунь) (2, pg. 49), Valea Vișeului și Bistra.

Pe harta Iozefină a Comitatului Maramureș, din perioada 1782-1785, pe coala XXXV, secțiunea VI, localitatea Valea Vișeului apare cu denumirea Felsö Rona și toponimele: gehörig, hauser, Theis Flus (Râul Tisa), Viso Fl. (Râul Vișeu), Hlachey Vhat (Valea Luhei), Jalenha b., Menciu b., Poguro B., Zawalo b, Megura Czubel B. Pe hartă, în localitate sunt trecute gospodării răzlețe, o gospodărie la vârsarea Văii Luhei, o gospodărie pe Valea Runcu Mic și cimitirul din zona Pojarnița „Vivsennița”, cătunul Bilenka Polyana (10).

Pe harta militară a Imperiului Habsburgic, din perioada 1819-1869, localitatea Valea Vișeului apare cu denumirea Rohna Pojanka, mai apare cimitirul de pe poderei (aici a fost cimitirul Romano-Catolic, iar azi este cimitirul sinucigașilor și cimitirul martorii lui Iehova) și toponimele: Plaj, Noricza, Dupelnacska, Menczul (Vf. Muncelașu), Viptsina, Makovia, Arziza B., Vr. Odsina (11).

Pe harta militară a Imperiului Habsburgic, din perioada 1869-1887, localitatea Valea Vișeului apare cu denumirea Rona poyana, apare cimitirul de pe poderei (fost cimitirul Romano-Catolic, azi cimitirul sinucigașilor și cimitirul martorii lui Iehova) și toponimele: meglă, poderei, Plaj, Runkul, Menczul (Vf. Muncelașu), Obczina, Magura iudeleva, Runkul velki, Runkul ml (12).

Pe harta Comitatului Maramureș (Máramoros vármegye) din anul 1876, este trecută localitatea Ronapolyana. Pe această hartă apare o mină pe valea Luhei de unde se exploata fier și un puț pe terasa Pojarnița, de unde se exploata țăței (kökolaj és gyantaeljőöet) (7).

La sfârșitul secolului al XVIII-lea pe teritoriul actual al localității Valea Vișeului erau din două cătune: Rona Polyana și Bilenka Polyana (2, pg. 50). Cătunul Rona-Polyana de la întemeiere și până în anul 1925 a aparținut de comuna Rona de Sus. Cătunul Bilenka-Polyana de la întemeiere și până în anul 1921 a aparținut de comuna Trebuscha (Trebușeni, Dilove-Ucraina), iar din anul 1921, după unire, de România.

În anul 1860 limita administrativă dintre cătunul Rona-Polyana, localitatea Rona de Sus și cătunul Bilenka-Polyana, localitatea Trebușeni (Dilove) era pârâul Izvorul Alb (Bilei patak) și zona unde este actuala calea ferată.

În cimitirul din zona Pojarnița „Vivsennița” (Cătunul Poleana, Bilenska-Polyana), în anul 1880 a fost ridicată o cruce din fontă cu inscripția în limba slavonă „Сооружен доброльнимз пожертованіемъ н цвною 80.30 Л. автр. общества Бвланскаго. 1880 года” (Construită prin donație benevolă și cu prețul de 80,30 lăvici austrieci, de comunitatea din Bilenskei, în anul 1880). Acest cimitir apare pe harta Comitatului Maramureș (Máramoros vármegye) din anul 1876.

În perioada 1893-1894 guvernul austriac și ungar, sub domnia împăratului Franz Joseph I, a construit gara CFR Valea Vișeului și calea ferată Sighetu Marmației – Frasin. Calea ferată a fost inaugurată la data de 15 decembrie 1894, iar lucrările au fost coordonate de inginerul Friedrich Bischoff von Klamenstein.

În anul 1893 în Valea Vișeului a fost amenajat cimitirul Romano-Catolic (coordonate GPS: 47°54'35.9"N; 24°08'57.5"E.). Aici au fost înmormântați locuitori, funcționari și muncitori, care au lucrat la construcția căilor ferate Sighetu Marmației-Valea Vișeului-Frasin (1893-1894) și Valea Vișeului-Borșa (1913). După anul 1990 toate pietrele funerare din acest cimitir au dispărut. Pe o piatră funerară care a fost dusă în cimitirul din zona Pojarnița „Vivsennița” este scris în limba germană „Hier ruhe Hermine Horok 1899” (Aici se odihnește Hermine Horok 1899). În prezent cimitirul este împărțit în două, pe jumătate se înmormântează cei care se sinucid iar pe cealaltă jumătate martorii lui Iehova.

În cimitirul din Zaveșiva se află o piatră funerară din anul 1893. Pe piatra de mormânt se află inscripția „OVDIPOCIVA TELO POKOJNOC CHCURA KNEZA ROD 1849 UMRO 1893 (Aici odihnește trupul răposatului Domn Chcura, născut 1849, decedat 1893).

În cătunul Rona-Polyana, ce aparținea de localitatea Rona de Sus, în cimitirul din Zaveșiva, în locul numit Cușnircă, la sfârșitul secolului al XIX a fost construită o bisericuță mică (capelă) de comunitatea Greco-Catolică. În anul 1901 bisericuța este înzestrată cu un clopot turnat în atelierul lui Ferenc Egry din Kisgejöc (azi Mali Геївци, Mali Hejivci, regiunea Transcarpatia, Ucraina). Pe clopot se află inscripția în limba maghiară „ÖINTÖTTE EGRY FERENC K-GEJÖCEEI 1901” (Produs de Ferenc Egry, K-Gejöceei 1901).

În cătunul Bilenska-Polyana (Poleana), ce aparținea de localitatea Trebușa (Trebușeni, Dilove, Ділове), în cimitirul din zona Pojarnița „Vivsennița”, în anul 1903 a fost construită o bisericuță mică (capelă) de comunitatea Greco-Catolică. Biserica are două clopote unul din anul 1903 și altul din anul 1910, produse în atelierul lui Ferenc Egry din Kisgejöc (azi Mali Геївци, Mali Hejivci, regiunea Transcarpatia, Ucraina). Pe clopote se află inscripția în limba maghiară „ÖNTÖTTE EGRY FERENC KISGEJÖCÖN 1903” (Produs de Ferenc Egry, Kisgejöcön 1903) și „ÖNTÖTTE EGRY FERENCZ KISGEJÖCÖN 1910” (Produs de Ferenc Egry, Kisgejöcön, 1910).

În perioada 1905-1938 școală din Valea Vișeului a funcționat lângă gara CFR, într-o casă de lemn, închiriată de la evreul Iumen din Rona de Sus, care la sfârșitul anului 1938 a fost incendiată de evrei, în urma disputelor avute cu autoritățile locale privind vânzarea clădirii (2, pg. 129).

În data de 22 martie 1910 se naște poetul ucrainean Havrelo Iurievici Klempuș din Valea Vișeului, moare în data de 5 ianuarie 1990 la vîrstă de 80 ani.

În satul Valea Vișeului în anul 1910 știau să citească 104 persoane iar în anul 1934, 203 persoane (3, pg. 137).

Din anul 1913 localitatea se numește Visóvölgy (Valea Vișeului).

În anul 1913 a fost dată în folosință calea ferată Valea Vișeului – Borșa.

În anul 1914 prim-pretorul Simion Pop din Vișeu de Sus, intenționa să construiască o hidrocentrală, în cadrul planului de electrificare a Maramureșului, amonte de localitatea Valea Vișeului (4, pg. 543). În acest scop s-au făcut prospectări geologice, fiind săpate în stâncă trei galerii, care sunt accesibile și azi.

După unirea Maramureșului cu România în anul 1918, localitatea Trebușeni trece din anul 1921 în compoziția Cehoslovaciei iar cătunul Bilenska-Polyana rămâne în compoziția statului Român.

În perioada 1920 -1925 a fost construită biserică din lemn din Valea Vișeului, care avea 19,40 m lungime, 7,30 m lățime și 14,45 m înălțime (2, pg. 104).

Biserica a fost construită de credincioșii Greco-Catolici și a avut hramul „Pogorârea Spiritului Sfânt”.

În anul 1922 Președintele Consiliului de Miniștrii I. C. Brătianu a propus înființarea unei șosele naționale între comuna Bocicoiu Mare și comuna Valea Vișeului, fiind făcut proiectul și devizul (8).

În anul 1925 se înființează primăria comunei Valea Vișeului, în urma aplicării legii Unificării Administrative din anul 1925.

În data de 5 martie 1926, la Sighetu Marmației s-a semnat un protocol cu privire la regimul proprietăților, încheiat între România și Cehoslovacia în data de 16 aprilie 2025. În acest protocol se prevede că locuitorii de pe o rază de 15 km pot trecere frontieră de stat cu certificate de trecere a frontierei. Prin punctul de trecere a frontierei din comuna Valea Vișeului, locuitorii puteau trece pentru munci agricole și procesiuni religioase (8).

În anul 1931 în ședința din 28 februarie a Consiliului Județean Maramureș, prin Hotărârea nr. 3071 s-a decis marcarea animalelor din speciile „boului și bivolului”, pe corn, în afara cornului stâng cu o marcă arsă cu fierul roșu. Pentru comuna Valea Vișeului marca este 1839 (18-județul, 3-plasa, 9- Valea Vișeului) (8).

În anul 1934 în satul Valea Vișeului era primărie, biserică greco-catolică, sinagogă, școală primară, gară, poștă, telefon, telegraf și punct de trecere peste frontieră (3, pg. 150).

În anul 1934 în satul Valea Vișeului sunt recenzate și consemnate 381 vite, 16 cai, 655 oi și capre, 5 porci, 823 păsări de curte și 29 familii de stupi (3, pg. 127).

În data de 13 octombrie 1944 au fost distruse cele două poduri, podul rutier de peste râul Tisa și podul de cale ferată de peste pârâul Norița, de către armata germană în retragere, pentru a întârziu înaintarea Armatei Roșii. În acea zi Armata Roșie eliberează localitatea Valea Vișeului (2, pg. 51). Podul rutier de peste râul Tisa a fost construit în perioada 1860-1865. Podul de cale ferată de pe pârâul Norița a fost construit în perioada 1893-1894.

În perioada 1945-1949 se construiește școală din lemn, pe vechiul amplasament lângă gară. Școala avea trei săli de clasă, direcțiune, o sală profesorală, un hol și două camere pentru locuința învățătorului. Școala a fost demolată în anul 1979 (2, pg. 132).

În anul 1948 biserică Greco-Catolică Ucraineană este desființată și este înființată Biserica Ortodoxă Ucraineană.

În anul 1951 comuna Valea Vișeului se desființează și devine sat care este arondat la comuna Bistra (2, pg. 52).

În anul 1960 începe construcția școlii din cărămidă cu 4 săli de clasă.

În perioada 1991-2002 este construită biserică Ortodoxă Ucraineană cu hramul „Pogorârea Sfântului Duh”, la inițiativa preotului Sacaloș Gheorghe. Biserică este construită din cărămidă și este pictată de pictori: Bolag Gheorghe, Brejac Vladimir (Mukacevo, Ucraina) și Pavlovici Ivan (Berezanka, Ucraina). Biserică a fost sfântită la data de 01.09.2002. În turnul bisericii se află trei clopote. Clopotul mic a fost donat de biserică Greco-Catolică din Bistra în anul 1925, bisericii de lemn din Valea Vișeului și este din anul 1870, pe clopot se află inscripția în limba maghiară „A B I S Z T R A I L A K O C S S Á G EGYNEHANY JÓLTEVÖJE ÁLTAL ÖNTETTE 1870 441 SZÁM” (a fost comandat de câțiva binefăcători din localitatea Bistra, în anul 1870. Numărul 441. Satu Mare). Clopotul mijlociu este din anul 1910, pe clopot se află inscripția în limba maghiară „ÖNTÖTTE EGER FERENCZ KISGEJÖCZÖN. 1910” (Produs de Eger Ferencz, Kisgejöc. 1910) și a fost turnat de Eger Ferencz la Kisgejöc, județul Ung, Ungaria (azi Malí Geívci, Mali Hejivci, raionul Ujhorod, regiunea Transcarpatia, Ucraina). Clopotul mare a fost turnat în anul 1953 și nu are inscripție.

În anul 2000 se înființează Asociația Compozessorală Bistra, sat Valea Vișeului, președinte Mișulec Nicolae. Asociația are circa 80 de membri din Valea Vișeului și o suprafață de 325 ha pădure și 56,7 ha pășune.

În data de 8 mai 2000 se înființează parohia Greco-Catolică Ucraineană din Valea Vișeului cu binecuvântarea PS Ioan Șișestean, episcopul de Maramureș.

În anul 1960 începe construcția școlii din cărămidă cu 4 săli de clasă.

În perioada 2000-2001 este construită biserică de lemn cu hramul „Preasfânta Euharistie”, de comunitatea greco-catolică, preot Colopelnic Vasile.

În anul 2001 este turnat clopotul mare la turnătoria „GUTINUL” din Baia Mare. Pe clopot de afă inscripția „DONAT DE PREOTII GODENCIUC IURA SI VASILE PENTRU BISERICA UCRAINEANA UNITA CU ROMA GRECO-CATOLICA VALEA VISEULUI PREOT PAROH COLOPELNIC VASILE, CORATOR TRAISTA NICOLAE TURNAT LA „GUTINUL,, BAIA MARE PATRON FITIGAU VASILE ANUL DOMNULUI 2001”.

În anul 2005 este turnat clopotul mic la turnătoria din Satul Nou de Sus, Maramureș. Pe clopot de afă inscripțiile „CLOPOTUL SF ANDREI TURNAT ÎN SATUNOU DE SUS MM PENTRU PAROHIA GRECO CATOLICA UCRAINEANA DIN LOC VALEA VISEULUI PRIN JERTFA CREDINCIOSILOR IN TIMPUL PASTORIRII PREOTULUI ANDRY TSESLIV A CORATORULUI SI A CANTORULUI PITULEC NICOLAE,, și „POKYBOHCOPO 2005”.

În perioada 2020-2023 a fost amenajată „Casa Memorială a poetului huțul Havrelo Klempuș”, prin proiectul „Promovarea culturii etniei Hutsul în regiunea transfrontalieră România-Ucraina”, primar Duciuc Vasile.

Istoricul numelui localității

Localitatea Valea Vișeului în decursul timpului a avut denumirea de: Felsö Rona (1782-1785), Rohna Pojanka (1819-1869), Rona poyana (1869), Ronapolyana (1876), Rona poyana (1887, 1889), Gura Tisei (1904), Rona poyana (1910), Visóvölgy (1913), Valea Vișeului (1922, 1926), Gura Vișeului (1934-1935), Valea Vișăului (1935), Valea Vișeului (1940), Visóvölgy (1940-1944) și Valea Vișeului (din 1944).

În limba ucraineană localitatea se numește Вишівська Долина.

În limba maghiară localitatea se numește Visóvölgy.

Manifestări culturale

Festivalul „Sărbătoarea cântecului de nuntă la ucraineni”.

Activitatea economică a locuitorilor

Principala activitate a locuitorilor din satul Valea Vișeului este creșterea animalelor și exploatarea lemnului. Animalele crescute în gospodăria locuitorilor sunt: bovine (Brună de Maramureș), ovine (Turcana), caprine, porcine, cabaline, păsări (găini) și albine. Cultivarea terenurilor se face pe suprafețe mici și doar pentru consum propriu. În localitate se cultivă: cartofi, fasole, ceadă, morcov și rar porumb și cereale (ovăz). Exploatarea și prelucrarea primară a lemnului se face de către firmele din localitate. Alte activități din localitate sunt comerțul cu amănuntul.

Date despre populația localității Valea Vișeului

Populația localității din Valea Vișeului este majoritară de etnie ucraineană și face parte din grupul etnografic al huțulilor din Carpații Orientali de pe teritoriul Ucrainei și României.

Locuitori din Valea Vișeului sunt numiți „Vișovelti”, iar porecla „Mlennyky” (morari).

The village of Valea Vișeului

The village of Valea Vișeului is located in the Valea Vișeului Basin, a basin located at the confluence of the Tisza River with the Vișeu River, at the foot of Mincil Peak (Muncelașu, 1318 m) in the Maramureș Mountains and of Măgura Obcinii Peak (901 m), Obcina Pogur Peak (572 m) from the Maramureș Hills.

Car access to Valea Vișeului is possible on the county road DJ 185 from Bistra and from Lunca la Tisa, with off-road vehicles, on the forest road (DJ 185, not modernized), which passes through the Gorge of Tisza. Access by train to Valea Vișeului is done on the Sighetu Marmației - Valea Vișeului - Salva railroad. In Valea Vișeului there is a state border crossing point, from Romania to the city of Rahău (Raxiib), Ukraine.

Etymology of the town name

The name of the locality comes from the name of the Vișeu River and from the noun "Vale" (Valley) + Vișeu.

Populația localității Valea Vișeului în perioada 1930-2021, după etnie (5, pg. 26), (9).

a - recensământul după limba maternă
n - recensământul după naționalitate

The population of Valea Vișeului in the period 1930-2011, by ethnicity (5, pg. 26), (9).

a - census by mother tongue

n - census by nationality

Anul/ Year Pék/ Év	Total/ In total Сумма/ Összesen									
1910	759									
1930 a	975	-	-	74	10	795	4	75	4	-
1930 n	975	-	-	82	10	789	2	75	4	-
1941 a	1109	-	-	11	248	771	1	72	-	6
1941 n	1109	-	-	3	399	627	1	73	-	6
1956 n	1347	-	-	-	-	-	-	-	-	1347
1966 a	1612	-	-	65	7	1537	-	-	-	3
1966 n	1612	-	-	67	3	1535	-	-	-	7
1977 n	1652	-	-	61	-	1588	-	-	-	3
1992 a	1754	-	-	47	3	1704	-	-	-	-
2002 n	1646	-	-	54	2	1590	-	-	-	-
2011	1491	778	713	46	2	1392	-	-	1	50
2021	1223	628	595							

Населення с. Валя Вішеулуй у період 1930-2021 рр. за етнічною приналежністю.

Populația localității Valea Vișeului în perioada 1930-2021, după religie (6, pg. 26), (9)

The population of Valea Vișeului in the period 1930-2011, by religion (6, pg. 26), (9)

Населення с. Валя Вішеулуй у період 1930-2021 рр. за віросповіданням.

Anul/ Year Pék/ Év	Total/ In total Сумма/ Összesen									
1910	759									
1930	975	43	817	13	10	3	83	-		
1941	1109	-	1005	26	5	-	73	-	-	
1956	1347	-	-	-	-	-	-	-	-	1347
1966	1612	-	-	-	-	-	-	-	-	1612
1977	1652	-	-	-	-	-	-	-	-	1652
1992	1754	1661	21	5	-	-	-	4	1	-
2002	1646	1527	75	-	-	-	-	6	3	-
2011	1491	1340	59	7	-	-	-	1	4	-
2021	1223							26	4	-

În anul 2023 în localitatea Valea Vișeului sunt menționate 163 de nume de familii.
In the year 2023, 163 family names are mentioned in the town of Valea Vișeului.

У 2023 році в селі Валя Вішеулуй зафіксовано 164 прізвища.

Nr.	Nume de familie	Ім'я	Nr.	55	FRASZIN	ФРАСІН	4	111	PAPADIUC	ПАПАДІОК	1
1	ACHITEI	АКІТЕЙ	2	56	GAJNA	ГІЙНИ	1	112	PAAPAREGA	ПАПАРЕГА	1
2	AFLOREI	АФЛОРЕЙ	1	57	GLAVATCHI	ГЛАВАЦЬКІ	13	113	PAPARIGA	ПАПАРІГА	8
3	AGAPCIUC	АГАПЧУК	4	58	GLODEAN	ГЛОДЯН	1	114	PETRUT	ПЕТРУЦ	1
4	AMORTOAE	АМОРТОАС	2	59	GODENCA	ГОДЕНКА	5	115	PEREJUC	ПЕРЕЖУК	2
5	ANDREICA	АНДРЕЙКА	3	60	GODENCIUC	ГОДЕНЧУК	22	116	PEROJUC	ПЕРОЖУК	6
6	ANIȘORAC	АНИШОРАК	4	61	GRIJAC	ГРІЖАК	7	117	PETRETCHI	ПЕТРЕЦЬКІ	20
7	ARDELEAN	АРДЕЛЯН	4	62	HARASENIUC	ГАРАСЕНЮК	2	118	PISUC	ПІСУК	2
8	BALEA	БАЛЯ	1	63	HAVRILEȚ	ГАВРІЛЕЦЬ	1	119	PITULEAC	ПІТУЛЯК	6
9	BANIENSCHI	БАНІЕНСЬКІ	2	64	HERA	ГЕРА	18	120	POINAR	ПОІНАР	5
10	BENZAR	БЕНЗАР	7	65	HERBIL	ГЕРБІЛ	14	121	POPADIUIC	ПОПАДІОК	29
11	BOCICOREC	БОЧКОРЕК	4	66	HLISTEI	ГЛІСТЕЙ	4	122	POPESCU	ПОПЕСКУ	1
12	BODNARIUC	БОДНАРЮК	13	67	HORVATH	ГОРВАТ	1	123	POPIUC	ПОП'ЮК	7
13	BOCIUC	БОЙЧУК	40	68	HOȘCIUC	ГОШЧУК	5	124	POPOVICI	ПОПОВІЧ	7
14	BOOT	БООТ	7	69	HRIN	ГРІН	11	125	PRODANIUC	ПРОДАНІОК	12
15	BORES	БОРЕС	2	70	HRINI	ГРІНЬ	2	126	PRONIUC	ПРОНІОК	16
16	BOUT	БОУТ	3	71	HRITUC	ГРІЦУК	5	127	PYLYP	ПИЛИП	1
17	BURNAR	БУРНАР	2	72	IAVORISZKI	ЯВОРИСЬКІ	5	128	RAHOVAN	РАГОВАН	12
18	BUZULECIU	БУЗУЛЕЧУ	2	73	IAVOROSCHI	ЯВОРОСЬКІ	18	129	ROMANIUC	РОМАНІОК	17
19	CAIA	КАЯ	2	74	IOICALIUIC	ЙОІКАЛЮК	7	130	ROȘCA	РОШКА	2
20	CALENA	КАЛЕНА	10	75	IURA	ЮРА	1	131	RUSNAC	РУСНАК	9
21	CEPELIUC	ЧЕПЕЛЮК	5	76	IURAC	ЮРАК	7	132	SACALA	САКАЛА	15
22	CHIFOR	КІФОР	5	77	IURCUȚ	ЮРКУЦ	33	133	SACALAŞ	САКАЛАШ	2
23	CHIOREAN	КІОРЯН	1	78	KLEPA	КЛЕПА	3	134	SACALĂ	САКАЛИ	7
24	CHITU	КІЦУ	1	79	KOPA	КОПА	4	135	SACALOŞ	САКАЛОШ	22
25	CIFRAK	ЦІФРАК	1	80	KOŞAN	КОШАН	2	136	SAMBOR	САМБОР	16
26	CIORNEI	ЧОРНЕЙ	1	81	KRAUS	КРАУС	3	137	SAUCIUC	САУЧУК	18
27	CIUBICA	ЧУБІКА	1	82	LABICI	ЛАБІЧ	1	138	SELUJEC	СЕЛУЖЕК	2
28	CLEMPUŞ	КЛЕМПУШ	8	83	LAURIUC	ЛАУРІОК	15	139	SEMENIUC	СЕМЕНОК	33
29	CLEPA	КЛЕПА	4	84	LAVITA	ЛАВІЦА	6	140	SEMOTA	СЕМОТА	1
30	COMIATI	КОМ'ЯТИ	1	85	LEVA	ЛЕВА	3	141	SLAVITA	СЛАВІТА	6
31	COPA	КОПА	6	86	LITVAK	ЛІТВАК	1	142	SLAVITĂ	СЛАВІЦІ	1
32	CORJUC	КОРЖУК	8	87	LOGOŞ	ЛОГОШ	10	143	SMULEAC	СМУЛЯК	2
33	COROLI	КОРОЛЬ	2	88	LUPŞAC	ЛУПШАК	35	144	SORBAN	СОРБАН	3
34	COSAN	КОСАН	2	89	LUPSANIUC	ЛУПШАНЮК	4	145	SPIVALIUC	СІПВАЛЮК	36
35	COSTEA	КОСТЯ	2	90	LUȚAC	ЛУЦАК	20	146	STANCU	СТАНКУ	1
36	CRAUS	КРАУС	23	91	MARICEC	МАРІЧЕК	4	147	STURZU	СТУРЗУ	1
37	CSEPELYUK	ЧЕПЕЛЮК	3	92	MARTIN	МАРТИН	1	148	SURDUC	СУРДУК	12
38	CURELEAC	КУРЕЛЯК	11	93	MATCIUC	МАТЧУК	7	149	SEMOTA	ШЕМОТА	1
39	CURILEAC	КУРІЛЯК	10	94	MATEAȘCIUC	МАТЕЯШЧУК	8	150	ŞIMON	ШІМОН	3
40	CVASCIUC	КВАСЧУК	4	95	MATEASCSUK	МАТЕЯШЧУК	3	151	ŞIPOS	ШІПОС	2
41	CZIFRAK	ЦІФРАК	5	96	MATIAȘCIUC	МАТЕЯШЧУК	13	152	ŞMULEAC	ШІМУЛЯК	1
42	DELISTAN	ДЕЛІСТАН	2	97	MATICIUIC	МАТИЧУК	9	153	ŞORBAN	ШОРБАН	2
43	DEMIAN	ДЕМ'ЯН	1	98	MIHALCA	МІГАЛКА	1	154	TAFICIUC	ТАФІЧУК	13
44	DOBIRN	ДОБРІН	1	99	MIHALI	МІГАЛІ	1	155	TOMENIUC	ТОМЕНІОК	1
45	DOBROSCHI	ДОБРОСКІ	7	100	MIŞULYEK	МІШУЛСК	1	156	TRAISTA	ТРАЙСТА	20
46	DOBROȚCHI	ДОБРОЦЬКІ	41	101	MIŞULEC	МІШУЛЕК	2	157	TİFRAC	ЦІФРАК	8
47	DODA	ДОДА	14	102	MOIŞ	МОЙШ	1	158	TOLA	ЦОЛА	1
48	DOMBROVSCHI	ДОМБРОВСЬКІ	5	103	MOLDOVAN	МОЛДОВАН	1	159	ULICI	УЛЧ	1
49	DROZD	ДРОЗД	2	104	MOOE	МООЕ	1	160	URDA	УРДА	2
50	DUBIUC	ДУБЮК	5	105	NEAMCIUC	НЯМЧУК	37	161	VECIUNCA	ВЕЧУНКА	2
51	DUNĂREANU	ДУНИРЯНУ	1	106	NIAMCIUC	НЯМЧУК	2	162	VOLOSCIUC	ВОЛОЩУК	1
52	FİRİŞCEC	ФІРІШЧЕК	19	107	ONIUJEC	ОНОЖЕК	2	163	ZARĀ-ROŞU	ЗАРИ-РОШУ	1
53	FERIŞCEC	ФЕРІШЧЕК		108	ONIUJEC	ОНОЖЕК	8	164	ZERNI	ЗЕРНІ	1
54	FRASIN	ФРАСІН	3	109	OPRİSAN	ОПРІШАН	7				
				110	PANCEC	ПАНЧЕК	9				

Data about the history of Valea Vișeului

Valea Vișeului was formed by the union of two hamlets, Bilenska Polyana which belonged to the town of Trebușa (Tribușeni, Dilove, Дилове) and the hamlet Rona-Polyana which belonged to the commune of Rona de Sus.

The village of Trebușa (Tribușeni, Dilove, Дилове) was founded in the 16th century by new colonizations of Ruthenians (Ukrainians) brought from Pokuttia, to Maramureș, by the new owners of the Dragfiestii domain (1, pg. 93-98). The population from Valea Vișeului settled in this area in the 16th century, during the time of the foundation of the village of Trebușa, and they formed the hamlet of Bilenska Polyana. Later, at the beginning of the 18th century, the village of Rona-Polyana was established, which belonged to Rona de Sus.

In the year 1730 there was a cast iron foundry in Valea Vișeului, on the left side of the Tizsa river, in the place called "Hâhta" (Гихта), the ore was extracted and brought from the mines of Dovharuni (Довегарунь) (2, pg. 49), Valea Vișeului and Bistra.

The locality of Felsö Rona appears on the Iozefina map of Maramureș County, from the period 1782-1785, on page XXXV, section VI.

The hamlet of Ronapolyana is marked on the map of Maramureș County (Máramoros vármegye) from 1876. On this map there is a mine in the Luhei Valley from where iron was mined and a well on the Pojarnița terrace where crude oil was mined (kőolaj és gyantaelőjövet).

At the end of the 18th century, the territory of Valea Vișeului consisted of two hamlets: Rona Polyana and Bilenska Polyana (4). The Rona-Polyana from its foundation and until 1926 belonged to the commune of Rona de Sus. The village of Bilenska-Polyana, from its foundation until 1921, belonged to the Trebușa commune, and from 1921 to Romania.

In the cemetery in the Pojarnița area "Vivsennița" (Poleana Village, Bilenska-Polyana), a cast iron cross was placed in 1880 with the inscription in Slavonic "Сооружен доброволнимз пожертвованиемз н цвною 80.30 Л. abstr. общества Бланского. 1880 года" (Built by voluntary donation and at the price of 80.30 Austrian Ludwigs, by the community of Bilenskei, in 1880). This cemetery appears on the map of Maramureș County (Máramoros vármegye) from 1876.

In the period 1893-1894 the Austrian and Hungarian government, under the reign of Emperor Franz Joseph I, the Valea Vișeului railway station and the Sighetu Marmației – Frasin railroad were built. The railway was inaugurated on 15th December 1894, and the works were coordinated by the engineer Friedrich Bischoff von Klammstein.

The oldest tombstone in the locality dates from 1893 and is located in the Zaveșiva cemetery. On the tombstone is the inscription "OVDIPOCIVA TELO POKOJNOC CHCURA KNEZA ROD 1849 UMRO 1893 (Here rests the body of the late Lord Chcura, born 1849, died 1893). He worked on the construction of the railway and died as a result of the cholera epidemic that occurred during that time.

In the hamlet of Rona-Polyana, which belonged to Rona de Sus, in the cemetery of Zaveșiva, in the place called Cușnircă, at the end of the 19th century, a small church (chapel) was built by the Greek-catholic community. In 1901 the church was endowed with a bell cast in the workshop of Ferenc Egry in Kisgejőc (today Мали Геївци, Mali Hejivci, Transcarpathia region, Ukraine). On the bell is the inscription in Hungarian "ŐITÖTTE EGRY FEREIC K-GEJÖCEEI 1901" (Made by Ferenc Egry, in Kisgejőc, 1901).

In the period 1905-1938, the school in Valea Vișeului operated near the railway station, in a wooden house, rented from the Jew Iumen from Rona de Sus, which at the end of 1938 was set on fire by the Jews, following disputes with the local authorities regarding the sale of the building (2, pg. 129).

On 22nd March 1910, the Ukrainian poet Havrelo Iurievichi Klempus was born in Valea Vișeului, and he died on 5th January 1990 at the age of 80.

In the village of Valea Vișeului in 1910, 104 people could read and in 1934, 203 people (3, pg. 137).

In 1913, the Valea Vișeului - Borșa railway was put into use.

In 1914, the first praetor Simion Pop from Vișeu de Sus, intended to build a hydroelectric power plant, as part of the Maramureș electrification plan, upstream from the town of Valea Vișeului (4, pg. 543). For this purpose, geological prospecting was done, two galleries were dug into the rock, which are still accessible today.

After the union of Maramureș with Romania in 1918, the locality of Tribușeni became part of Czechoslovakia in 1921 and the hamlet of Bilenska-Polyana remained part of the Romanian state.

Between 1920 and 1925, the wooden church was built, which was 19.40 m long, 7.30 m wide and 14.45 m high (8). The church was built by the Greek-Catholic believers and was dedicated to the "Descent of the Holy Spirit".

In 1922 the President of the Council of Ministers Mr. I. C. Brătianu proposed the establishment of a national road between the commune of Bocicoiu Mare and the commune of Valea Vișeului, the estimate and the project being done (8).

On March 5, 1926, in Sighetu Marmației, a protocol was signed regarding the property regime, concluded between Romania and Czechoslovakia on April 16, 1925. In this protocol, it is stipulated that residents within a radius of 15 km can cross the state border with border crossing certificates. Through the border crossing point in Valea Vișeului commune, residents could pass for agricultural work and religious processions (8).

On 5th March 1926, the two hamlets Rona-Polyana and Bilenska-Polyana (2, pg. 51) unite and form the Valea Vișeului commune.

In 1931, in the February 28 meeting of the Maramureș County Council, by Decision no. 3071 it was decided to mark animals of the "ox and buffalo" species, on the horn, outside the left horn with a mark burned with a red iron. For Valea Vișeului commune, the mark is 1839 (18-county, 3-plaza, 9- Valea Vișeului) (8).

In 1934, the village of Valea Vișeului had a town hall, a Greek-catholic church, a synagogue, a primary school, a train station, a post office, a telephone, a telegraph and a border crossing point (3, pg. 150).

In 1934, in the village of Valea Vișeului, 381 cattle, 16 horses, 655 sheep and goats, 5 pigs, 823 poultry and 29 beehive families were reviewed and recorded (3, pg. 127).

In 1939, the mayor of Valea Vișeului was Traistă Vasile.

On March 15, 1940, the town hall of the Valea Vișeului commune had in its inventory 215 acres of wooded pasture, 77 acres of mountain clearing and a 5 km paved road. Frasin Nicolae was the mayor (8).

In the period 1940-1944, Iurcuț Petru is mayor and Frasin Nicolae receives the position of instructor within the Hungarian paramilitary organization "Levente" (2, pg. 51).

On 13th October 1944, the two bridges, the road bridge over the Tisza river and the railway bridge over the Norita stream, were destroyed by the retreating German army, in order to delay the advance of the Red Army. On that day the Red Army liberated the town of Valea Vișeului (2, pg. 51).

In the period 1945-1949, the wooden school was built on the old site near the station. The school had three classrooms, a directorate, a teacher's room, a hall and two rooms for the teacher's residence. The school was demolished in 1979 (2, pg. 12).

In 1948, the Ukrainian Greek-Catholic Church was dissolved and the Ukrainian Orthodox Church was established.

In 1951, the Valea Vișeului commune was dissolved and became a village that was ascribed to the Bistra commune (2, pg. 52).

In 1960 began the construction of the brick school with 4 classrooms.

In the period 1991–2002, the Ukrainian Orthodox church dedicated to the "Descent of the Holy Spirit" was built, at the initiative of the priest Gheorghe Sacaloș. The church is built of brick and it is painted by: Bolag Gheorghe, Brejac Vladimir (Mukacevo, Ukraine) and Pavlovic Ivan (Berezanka, Ukraine). The church was consecrated on 1st September 2002. There are three bells in the church tower. The small bell was donated by the Greek-catholic church in Bistra in 1925 to the wooden church in Valea Vișeului and is from 1870, on the bell is the inscription in Hungarian "A BISZTRAI LAKOCSSÁG EGYNEHANY JÓLTEVÖJE ÁLTAL ÖNTETTE 1870 441 SZÁM"

(commissioned by several benefactors from the locality of Bistra, in 1870. Number 441. Satu Mare). The middle bell is from 1910, on the bell is the inscription in Hungarian "ÖNTÖTTE EGER FERENCS KISGEJÖCZÖN. 1910" (Produced by Eger Ferencz, Kisgejöc. 1910) and was cast by Eger Ferencz at Kisgejöc, Ung County, Hungary (today Малі Геївці, Mali Hejivci, Uzhhorod District, Transcarpathia Region, Ukraine). The large bell was cast in 1953 and has no inscription.

In 2000, the Bistra Composesorate Association was founded, Valea Vișeului village, president Mișulec Nicolae. The association has about 80 members from Valea Vișeului and an area of 325 ha of forest and 56.7 ha of pasture.

On 8th May 2000, the Greek-catholic Ukrainian parish in Valea Vișeului was founded with the blessing of Ioan Șișesteian, the bishop of Maramureș. In the period 2000-2001, the wooden church dedicated to the "Holy Eucharist" was built by the Greek-catholic community, priest Colopelnic Vasile. In 2001, the big bell was cast at the "GUTINUL" foundry in Baia Mare. On the bell is the inscription "DONATED BY PRIESTS GODENCIUC IURA AND VASILE FOR THE UKRAINIAN GREEK-CATHOLIC CHURCH VALEA VISEULUI PARISH PRIEST COLOPELNIC VASILE, CORATOR TRAISTA NICOLAE MADE AT "GUTINUL" BAIA MARE BUSINESS OWNER FIȚIGAU VASILE YEAR OF THE LORD 2001". In 2005, the small bell was cast at the foundry in Satul Nou de Sus, Maramureș. On the bell are the inscriptions "THE BELL OF SAINT ANDREI CAST IN THE SATU NOU DE SUS MM FOR THE UKRAINIAN GREEK CATHOLIC PARISH FROM LOC VALEA VISEULUI THROUGH THE SACRIFICE OF THE BELIEVERS DURING THE PASTORATE OF PRIEST ANDRY TSESLIV AND THE CANTOR PITLEC NICOLAE" and "POKYДOCPОPO 2005".

In the period 2020-2023, the "Memorial House of the Hutsul poet Havrelo Klempuș" was arranged, through the project "Promoting the culture of the Hutsul ethnic group in the cross-border region Romania-Ukraine", mayor Duciu Vasile.

In the hamlet of Bilenska-Polyana (Poleana), which belonged to Trebușa (Tribușeni, Dilove, Дилове), in the cemetery of the Pojarnița "Vivsennița" area, in 1903 a small church (chapel) was built by the Greek-catholic community. The church has two bells, one from 1903 and another from 1910, produced in Ferenc Egry's workshop in Kisgejöc (today Малі Геївці, Mali Hejivci, Transcarpathia region, Ukraine). On the bells there are this Hungarian inscriptions "ÖNTÖTTE EGRI FERENC KISGEJÖCÖN 1903" (Produced by Ferenc Egry, in Kisgejöc, 1903) and "ÖNTÖTTE EGRI FERENCS KISGEJÖCZÖN 1910" (Produced by Ferenc Egry, in Kisgejöc, 1910).

History of the town name

The town of Valea Vișeului over time had the names: Felsö Rona (1782-1785), Rohna Pojanka (1819-1869), Rona poyana (1869), Ronapolyana (1876), Rona poyana (1887, 1889, 1910), Gura Tisei (1904), Visóvölgy (1913), Valea Vișeului (1922, 1926), Gura Vișeului (1934-1935), Valea Vișeului (1935), Valea Vișeului (1940), Visóvölgy (1940-1944) and Valea Vișeului (1944).

In Ukrainian, the locality is called Вишівська Долина.

In Hungarian, the locality is called Visóvölgy.

The economic activity of the inhabitants

The main activity of the inhabitants of the village of Valea Vișeului is animal breeding and wood exploitation.

The animals raised in the residents' households are: cattle (Brună de Maramureș), sheep (Turcana), goats, pigs, horses, birds (chickens) and bees.

Land cultivation is done on small areas and only for own consumption. The locality grows: potatoes, beans, onions, carrots and rarely corn and cereals (oats).

The exploitation and primary processing of wood is done by local companies.

Other activities in the locality are retail trade.

Data about the population of Valea Vișeului

The population of the town of Valea Vișeului is mostly of Ukrainian ethnicity and is part of the ethnographic group of Hutsuls from the Eastern Carpathians on the territory of Ukraine and Romania.

Residents of Valea Vișeului are called Vișovelți, and nicknamed Mlennyky (millers).

Село Валя Вішеулуй (Вишівська Долина)

Село Валя Вішеулуй розташоване в басейні Валя Вішеулуй, в улоговині, що біля впадіння річки Вішеу в річку Тиса, біля підніжжя вершини Мінчіл (Мунчелашу, 1318 м) Марамурешських гір і вершини Магура Обчині (901 м), вершини Обчіна Мугур (572 м) пагорбів Марамурешулуй.

Автомобільний в'їзд до села Валя Вішеулуй здійснюється по повітовій дорозі ДЖ 185 з населеного пункту Бістра та з населеного пункту Лунка-ла-Тіса (Луг), на позашляховиках по лісовій дорозі (ДЖ 185, не модернізована), яка проходить через ущелину Тиси.

До Валя Вішеулуй можна дістатися поїздом Сігету Мармацієй - Валя Вішеулуй - Салва.

У селі Валя Вішеулуй знаходиться пункт пропуску Валя Вішеулуй - Рахів, Україна.

Етимологія походження назви населеного пункту

Назва місцевості походить від назви річки Вішеу, від іменника «Vale (Долина)» + Vișeu (Вішеу).

Дані про історію населеного пункту Валя Вішеулуй

Село Валя Вішеулуй утворилося об'єднанням двох хуторів, а саме Біленська Поляна, що належала до села Требуша (Трибушени, Ділове), і хутору Рона-Поляна, що належав до села Рона-де-Сус.

Населений пункт Требуша (Трибушени, Ділове) було засноване в 16 столітті новою колонізацією русинів (українців) з Покутті, новими власниками маєтку Драгфіштій. Населення села Валя Вішеулуй осіло на цій території в XVI столітті, ймовірно, після заснування села Требуша, і утворило хутір Біленська Поляна. Пізніше, на початку XVIII століття, виник хутір Рона-Поляна, який належав до села Рона-де-Сус.

У 1730 році в селі Валя Вішеулуй, на лівому березі річки Тиса, в районі під назвою «Hâhta» (Гигта) існував чавуноливарний завод, руду добували і привозили з копальнь Довгарунь, Валя Вішеулуй та Бістра.

На Йозефінській мапі комітату Марамуреш періоду 1782-1785 рр., на аркуші XXXV, розділ VI, населений пункт Валя Вішеулуй з'являється під назвою Felsö Rona (Фелсо Рона) та топоніми: gehörig, hauser, Theis Flus (річка Тиса), Viso Fl (річка Вішеу), Hlachey Vhat (Долина Лугей), Jalenha b., Menciu b., Poguro B., Zawalo b, Megura Czubelu B. На карті населеного пункту знаходяться розкидані домогосподарства, одне господарство в гирлі річки Долини Лугей, інший будинок у Долині Рунку Мік і кладовище в районі Пожарниця «Вівсенніца».

На військовій карті Габсбурзької імперії періоду 1819-1869 рр. населений пункт Валя Вішеулуй появляється під назвою Рогна Пожанка, появляється також кладовище на хуторі (колишнє римо-католицьке кладовище, сьогодні це кладовище самогубців і Свідків Єгови) та топоніми: Plai (Плай), Noricza (Нориця), Dupelnacska (Дупилначка), Menczul (Вершина Мунчелашу), Viptsina (Віпціна), Makovia (Маковія), Arziza (Арзіза), Вершина Одсіна.

На військовій карті імперії Габсбургів періоду 1869-1887 рр. населений пункт Валя Вішеулуй з'являється під назвою Рона Поляна, з'являється також кладовище на хуторі (колишнє римо-католицьке кладовище, сьогодні кладовище самогубців і кладовище Свідків Єгови) і топоніми: Megla (Мигла), Poderei (Подирей), Plaj (Плай), Runkul (Рункул), Menczul (Вершина Мунчелашу), Obczina (Обчина), Magura iudeleva (Мигура юдилева), Runkul velki (Рункул великий), Runkul ml (Рункул малий)

На карті комітату Марамуреш (Máramoros vármegye) 1876 року позначено населений пункт Рона-Поляна. На цій карті зафіксована шахта в долині Лугей, де видобували залізо, і колодязь на терасі Пожарниця, де видобували сиру нафту (köolaj és gyantaeljööet).

Наприкінці XVIII століття територія населеного пункту Валя Вішеулуй складалася з двох хуторів: Рона Поляна та Біленська Поляна. Хутір Рона-Поляна від заснування і до 1926 року належав до села Рона-де-Сус. Хутір Біленська Поляна від заснування і до 1921 року належав до села Требушани, а з 1921 року до Румунії.

На цвинтарі району Пожарніца «Вівсеннеца» (хутір Поляна, Біленська Поляна) у 1880 р. встановлено чавунний хрест із написом слов'янською мовою «Сооружен добровольнимз пожертвованіемз н цвною 80.30 Л. автр. общества Бъланского. 1880 года» (Збудований на добровільні пожертви і ціною 80,30 австрійських Людвігів, громадою Біленського, 1880 р.). Це кладовище з'являється на карті Комітату Марамуреш (Máramoros vármegye) 1876 року.

У період 1893-1894 рр. уряд Австрії та Угорщини, за правління імператора Франца Йосифа I, побудував залізничну станцію Валя Вішеулуй та залізницю Сігету Мармацієй – Фрасін. Залізницю урочисто відкрили 15 грудня 1894 року, а координував роботи інженер Фрідріх Бішоф фон Кламмштайн.

У 1899 р. у Валя Вішеулуй (GPS-координати: 47°54'35.9"N; 24°08'57.5"E.) існувало римо-католицьке кладовище. Тут були поховані жителі, службовці та робітники, які працювали на будівництві залізниць Сігету-Мармацієй-Валя-Вішеулуй-Фрасін (1893-1894 рр.) та Валя-Вішеулуй-Борша (1913 р.). Після 1990 року на цьому кладовищі зникли всі надгробки. На одному зруйнованому надгробку написано німецькою мовою «Hier ruhe Hermine Horok 1899» (Тут покоїться Герміне Горок 1899). Зараз кладовище поділено на дві частини: одна половина для тих, хто покінчив життя самогубством, а інша — для Свідків Єгови.

На кладовищі Завешіва знаходиться надгробок 1893 р. На надгробку напис «OVDIOPCIVA TELO РОКОЛНОС CHCURA KNEZA ROD 1849 UMRO 1893». (Тут спочиває тіло покійного пана Чкура, 1849 р.н., помер 1893 р.). Чкура працював на будівництві залізниці та помер від епідемії холери, що виникла в цей період.

У хуторі Рона-Поляна, який належав с. Рона-де-Сус, на цвинтарі Завешіва, в місці під назвою Кушнірки, наприкінці XIX століття греко-католицькою громадою була побудована церква (каплиця). У 1901 році церква була оснащена дзвоном, відлитим у майстерні Ференца Егri в Кісгейці (сьогодні Малі Геївці Закарпатської області, Україна). На дзвоні знаходиться напис угорською мовою «ÖINTÖTTE EGRY FEREICS K-GEJÖCEEI 1901» (Produs de Ferenc Egry, K-Gejöceei 1901).

У хуторі Біленська-Поляна, що належав до с. Требуша (Требушени, Ділове), на цвинтарі району Пожарніца «Вівсенниця», у 1903 році греко-католицькою громадою була побудована невелика церква (каплиця).

У церкві є два дзвони, один 1903 року, а другий 1910 року, виготовлені в майстерні Ференца Егri в Кісгейці (сьогодні Малі Геївці Закарпатської області, Україна). На дзвонах напис угорською мовою «ÖNTÖTTE EGRY FERENC KISGEJÖCÖN 1903» (Produs de Ferenc Egry, Kisgejöcön 1903) та «ÖNTÖTTE EGRY FERENCS KISGEJÖCZÖN 1910» (Produs de Ferencz Egry, Kisgejöczön, 1910).

У період 1905-1938 рр. школа с. Валя Вішеулуй діяла біля залізничної станції, у дерев'яному будинку, орендованому в єврея Юмена з Рона-де-Сус, який наприкінці 1938 р. підпалили євреї після суперечок з місцевою владою щодо продажу будівлі.

22 березня 1910 року в с. Валя Вішеулуй народився український поет Гаврило Юрійович Клемпуш, який помер у віці 80 років 5 січня 1990 року.

У 1910 р. в селі Валя Вішеулуй вміли читати 104 особи, а в 1934 р. — 203 особи.

У 1913 році була введена в експлуатацію залізниця Валя Вішеулуй - Борша.

У 1914 році начальник поліції Сіміон Поп з м. Вішеу-де-Сус мав намір побудувати гідроелектростанцію, як частину плану електрифікації Марамурешу, вище за течією від села Валя Вішеулуй. Для цього було проведено геологорозвідувальні роботи, в скелі викопано дві галереї, які доступні й сьогодні.

Після приєднання Марамурешу до Румунії в 1918 році, населений пункт Трибушани увійшло до складу Чехословаччини в 1921 році, а хутір Біленська-Поляна залишилося частиною румунської держави.

У 1920-1925 рр. була збудована дерев'яна церква, довжина якої становила 19,40 м, ширина - 7,30 м, висота - 14,45 м.

Храм побудований віруючими греко-католиками і присвячений «Зісланню Святого Духа».

У 1922 році голова Ради міністрів І. К. Бритяну запропонував прокласти національну дорогу між селищами Бочкою-Маре та Валя-Вішеулуй, бюджет і проект були складені.

5 березня 1926 року в м. Сігету Мармацієй був підписаний протокол про режим власності, укладений між Румунією та Чехословаччиною 16 квітня 2025 року. У цьому протоколі передбачено, що жителі в радіусі 15 км можуть перетинати кордон держави з довідками про перетин кордону. Через пункт пропуску Валя Вішеулуй жителі могли перетинати кордон для сільськогосподарських робіт і релігійних процесій.

5 березня 1926 року хутори Рона-Поляна та Біленська-Поляна об'єднуються і утворюють селище Валя Вішеулуй.

На засіданні 28 лютого 1931 р. Марамороської повітової ради було прийнято рішення № 3071 щодо таврування тварин виду «віл і буйвол», на розі, зовні лівого рогу, розпеченим залізом. Для селища Валя-Вішеулуй позначкою було 1839 (18-повіт, 3-пласа, 9- Валя-Вішеулуй).

У 1934 році в селі Валя Вішеулуй існувала сільрада, греко-католицька церква, синагога, початкова школа, залізнична станція, пошта, телефон, телеграф і прикордонний пункт.

У 1934 році в селі Валя Вішеулуй було переглянуто та зареєстровано 381 голів великої рогатої худоби, 16 коней, 655 голів малої рогатої худоби, 5 свиней, 823 птиці та 29 бджолиних сімей.

У 1939 році головою сільради Валя Вішеулуй був Трайста Васіле.

15 березня 1940 року сільрада Валя Вішеулуй мала в своєму інвентарі 215 акрів лісистих пасовищ, 77 акрів гірських галявин і 5 км дороги з твердим покриттям. Сільським головою був Фрасін Ніколає.

У період 1940-1944 рр. Юркуц Петру займає посаду сільського голови, а Фрасін Ніколає – посаду інструктора в угорській парамілітарній організації «levente (левенте)».

13 жовтня 1944 року німецькі війська, що відступали, знищили два мости — автомобільний — через річку Тису та залізничний — через річку Норица, щоб затримати наступ Червоної Армії. Того дня Червона Армія звільняє с. Валя Вішеулуй.

У 1945-1949 роках, на старому місці біля вокзалу, була побудована дерев'яна школа. Школа нараховувала три навчальні приміщення, дирекцію, учительську, хол і дві кімнати для проживання вчителя. Школу було зруйновано в 1979 р.

У 1948 році було ліквідовано Українську Греко-Католицьку Церкву і створено Українську Православну Церкву.

У 1951 році селище Валя Вішеулуй було розпущене і стала селом, входячи до селища Бістра.

У 1960 році розпочато будівництво цегляної школи з 4 навчальними приміщеннями.

За ініціативи священика Георге Сакалоша, у 1991–2002 роках була збудована Українська православна церква «Зіслання Святого Духа». Церква побудована з цегли та розписана художниками: Болаг Георге, Брежак Володимир (Мукачево, Україна) та Павлович Іван (Березанка, Україна). Освячення церкви відбулося 01.09.2002 року. На вежі храму три дзвони. У 1925 році Греко-католицька церква с. Бістра подарувала дерев'яній церкві с. Валя Вішеулуй малий дзвін, виготовлений 1870 року, на дзвоні знаходитьться напис угорською мовою «A BISZTRAI LAKOCSSÁG EGYNEHANY JÓLTEVÖJE ÁLTAL ÖNTETTE 1870 441 SZÁM» (на замовлення кількох благодійників с. Бістра, 1870 р. Номер 441. Сату Маре). Середній дзвін, виготовлений 1910 року, на дзвоні знаходитьться напис угорською мовою «ÖNTÖTTE EGER FERENCS KISGEJÖCZÖN. 1910» (реалізовано Егером Ференцем, Кісгейоц. 1910) і відлитий Егером Ференцем у Кісгейоці, округ Унг, Угорщина (сьогодні Малі Геївці, Ужгородський район, Закарпатська область, Україна). Великий дзвін відлитий у 1953 році, немає напису.

У 2000 році була заснована Асоціація компосесорали (спільногоправління) Бістра, село Валя Вішеулуй, голова асоціації Мішулек Ніколає. Асоціація нараховує близько 80 членів із с. Валя Вішеулуй, 325 га лісу та 56,7 га пасовищ.

8 травня 2000 року Греко-католицька українська парафія с. Валя Вішеулуй була заснована з благословенням Йоана Шистяна, єпископа Марамурешського. У 2000-2001 роках дерев'яну церкву «Пресвятої Євхаристії» збудувала греко-католицька громада, під керуванням священика Колопельник Василь. У 2001 році великий дзвін був відлитий на ливарному заводі "GUTINUL" в м. Бая-Маре. На дзвоні напис «DONAT DE PREOTII GODENCIUC IURA SI VASILE PENTRU BISERICA UCRAINEANA UNITA CU ROMA GRECO-CATOLICA VALEA VISEULUI PREOT PAROH COLOPELNIC VASILE, CORATOR TRAISTA NICOLAE TURNAT LA „GUTINUL,, BAIA MARE PATRON FITIGAU VASILE ANUL DOMNULUI 2001 (ПОЖЕРТОВУВАЛИ СВЯЩЕНИКИ ГОДЕНЧУК ЮРА ТА ВАСИЛЬ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ, ОБЄДНАНОЇ З ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИМ РИМОМ ВАЛЯ ВІШЕУЛУЙ ПАРОХ КОЛОПЕЛЬНИК ВАСИЛЬ, КОРАТОР ТРАЙСТА НІКОЛАЄ ВИГОТОВЛЕНО В «ГУТИНУЛ» м. БАЯ МАРЕ ПІДПРИСМЕЦЬ ФІЦІГАУ ВАСІЛЕ РІК ГОСПОДНІЙ 2001)). Малий дзвін був відлитий на ливарному заводі с. Сатул Ноу де Сус, Марамуреш у 2005 році. На дзвоні написи «CLOPOTUL SF ANDREI TURNAT ÎN SATU NOU DE SUS MM PENTRU PAROHIA GRECO CATOLICA UCRAINEANA DIN LOC VALEA VISEULUI PRIN JERTFA CREDINCIOSILOR IN TIMPUL PASTORIRII PREOTULUI ANDRY TSESLIV A CORATORULUI SI A CANTORULUI PITULEC NICOLAE,, și „POKY ȘOCOPO 2005 (ДЗВІН СВ. АНДРІЯ ВІДЛІТИЙ у САТУ Ноу де Сус ММ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ПАРАФІЇ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ ВАЛЯ ВІШЕУЛУЙ ЗАВДЯКИ ПОЖЕРТВУВАННЯ АРАФІЯН ПІД ЧАС СВЯЩЕННИКА АНДРІЯ ЦЕСЛІВА ТА ДЯКА ПІТУЛИКА НІКОЛАЯ» та «POKY ȘOCOPO 2005)».

У період 2020-2023 років було облаштовано «Меморіальний будинок-музей гуцульського поета Гаврила Клемпуша» в рамках проекту «Просування культури гуцульської етнічної групи в транскордонному регіоні Румунія-Україна», міський голова Дучук Васіле.

Походження назви села

На протязі певних періодів село Валя Вішеулуй називалося: Felsö Rona (1782-1785), Rohna Pojanka (1819-1869), Rona poyana (1869), Ronapolyana (1876), Rona poyana (1887, 1889, 1910), Gura Tisei (1904), Rona poyana (1910), Visóvölgy (1913), Valea Vișeului (1922, 1926), Gura Vișeului (1934-1935), Valea Vișeului (1935), Valea Vișeului (1940), Visóvölgy (1940-1944) та Valea Vișeului (Валя Вішеулуй) (1944).

Українською мовою місцевість називається Вишівська Долина. Угорською мовою місцевість називається Visóvölgy.

Господарська діяльність мешканців

Основною діяльністю мешканців села Валя Вішеулуй є тваринництво та лісозаготівля. Тварини, які розводять у домогосподарствах жителів: велика рогата худоба (Бура карпатська), вівці (Цуркані), кози, свині, коні, птахи (кури) і бджоли. Землі обробляються невеликими ділянками і тільки для власного споживання. В місцевості вирощують: картоплю, квасолю, цибулю, моркву, рідше кукурудзу та зернові (овес). Лісозаготівлю та первинною обробкою деревини займаються місцеві підприємства. Інші види діяльності в районі – роздрібна торгівля.

Дані про населення с. Валя Вішеулуй

Населення с. Валя Вішеулуй переважно українського походження і входить до етнографічної групи горян Східних Карпат території України та Румунії.

Мешканців с. Валя Вішеулуй називають Вішовельці, на прізвисько Мленники (мельники).

NOTE/BIBLIOGRAFIE

1. Marius Diaconescu, Colonizarea rutenilor în Maramureş în sec. XV-XVI, Studii și Comunicări, Muzeul Județean Satu Mare, vol. XIII, 1996, pag. 93-98.
2. Vasile Cureleac, Ilie Gherhes, Vasile Bumbar, Stelian Gigel Borlan, Mihai Petrechi, Adrian Toader Mandric, Vasile Oniujec, Dumitru Coreniuc – Comuna Bistra, Județul Maramureş, Editura Eurotip, Baia Mare, 2011

3. I. Dermer, Ioan Marin - Maramureşul Românesc, studiu de geografie, editura Cartea Românească, Bucureşti, 1934
4. Laura Temian, Lazăr Temian, Valentin Băințan, Zamfir Dragomir, Laviniu Ardelean, File de cronică, Ținuturile Chioar, Codru, Lăpuș, Maramureș, vol. I, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare, 2016
5. Varga E. Árpád, Máramaros megye településeinek etnikai (anyanyelvi/nemzetiségi) adatai, 1850/1869-2002
6. Varga E. Árpád, Máramaros megye településeinek felekezeti adatai, 1850/1869-2002
7. Máramoros vármegye, 1876, Harta Comitatului Maramureş
8. *** Arhivele Naționale Maramureş, fondul Prefectura județul Maramureş, 1928, nr. 1, inv. 1045, 1926, nr. 70, inv. 1045, 1932, nr. 72, vol. II, 1940, nr. 75, inv 1006
9. *** <https://www.recensamantromania.ro>
10. *** Harta Iosefină a Comitatului Maramureş, 1782-1785
11. *** Harta militară a Imperiului Habsburgic, 1819-1869
12. *** harta militară a Imperiului Habsburgic, 1869-1887

**Localitatea Valea Vișeului
Bazinul Valea Vișeului**

**The village of Valea Vișeului
Valea Vișeului basin**

**Населений пункт Валя Вішеулуй
Басейн Валя Вішеулуй**

Biserica Ortodoxă Ucraineană cu hramul „Pogorârea Sfântului Duh”

Biserica a fost construită în perioada 1991–2002 la inițiativa preotului Sacaloș Gheorghe și a fost sfînțită în data de 01.09.2002.

Biserica este construită din cărămidă, are un plan treflat cu abside laterale cu cinci pereți mici și altar poligonal cu trei pereți micu. Turnurile clopotniță sunt acoperite cu coifuri specifice bisericilor ucrainene. Turnurile laterale sunt pătrate, cu foișoare deschise și baza coifului pătrată. Turnul clopotniță din centru este mai înalt, cu foișor poligonal și are baza coifului poligonală.

Ukrainian Orthodox Church dedicated to the "Descent of the Holy Spirit"

The church was built between 1991 and 2002 at the initiative of priest Gheorghe Sacaloș and was consecrated on 01.09.2002.

The church is built of brick, has a flat plan with lateral apses with five narrow walls and polygonal altar with three narrow walls. The bell towers are covered with helmets specific to Ukrainian churches. The side towers are square, with open arches and the base of the spire square. The bell tower in the center is taller, with a polygonal bower and has a polygonal buttress base.

Українська Православна Церква на честь «Зіслання Святого Духа»
Церква була побудована з 1991 р. по 2002 р. за ініціативи священика Юри Сакалоша, будучи освячена 01.09.2002 р. Церква мурівана, має плаский план із бічними п'ятистінними апсидами та багатокутним вітarem із трьома стінками. Дзвіниці вкриті характерними для українських церков шоломами. Бічні вежі квадратні, з відкритими арками та основою шпilia квадратної форми. Дзвіница, що посередині – вища, з багатокутною вежею, маючи багатокутну основу шпилі.

Pictură din biserică.

Pictura a fost realizată de pictori: Gheorghe Bolag, Vladimir Brejac (Mukacevo, Ucraina) și Ivan Pavlovici (Berezanka, Ucraina).

Painting from the church.

The painting was made by the painters: Gheorghe Bolag, Vladimir Brejac (Mukacevo, Ukraine) and Ivan Pavlovic (Berezanka, Ukraine).

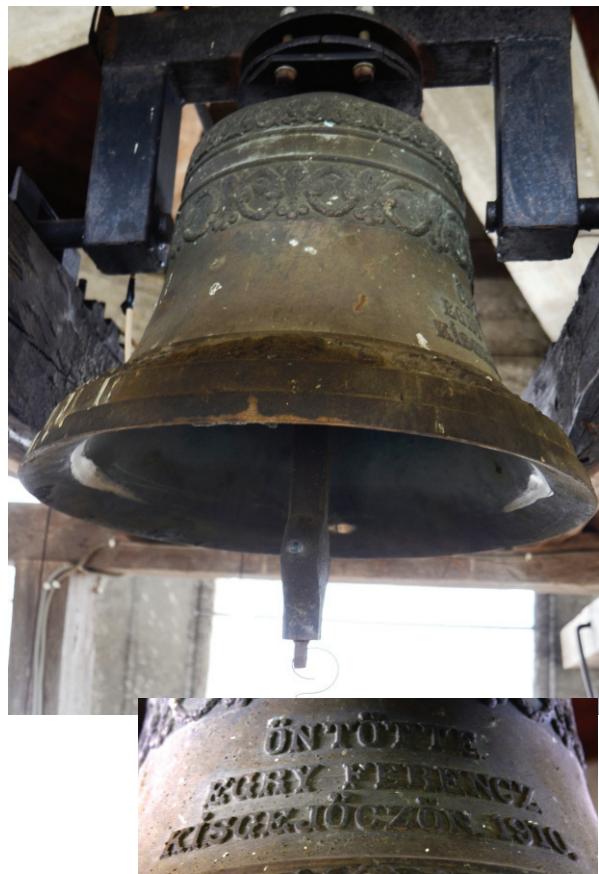

Розпис церкви.

Розпис виконано художниками: Георге Болаг, Володимир Брежак (Мукачево, Україна) та Іван Павлович (Березанка, Україна).

Bell from 1910

On the bell is the inscription in Hungarian "ÖNTÖTTE EGER FERENCZ KISGEJÖCZÖN. 1910" (produced by Eger Ferencz, Kisgejöczön 1910). It was cast by Eger Ferencz at Kisgejöc, Ung County, Hungary (today Mali Hejivci, Mali Hejivci, Ujhord District, Transcarpathian Region, Ukraine)

Clopot din anul 1910

Pe clopot se află inscripția în limba maghiară „ÖNTÖTTE EGER FERENCZ KISGEJÖCZÖN. 1910” (produs de Eger Ferencz, Kisgejöczön 1910) A fost turnat de Eger Ferencz la Kisgejöc, județul Ung, Ungaria (azi Mali Геївці, Mali Hejivci, raionul Ujhord, regiunea Transcarpatia, Ucraina)

Дзвін, відлитий 1910 року

На дзвоні знаходиться напис угорською мовою «ÖNTÖTTE EGER FERENCZ KISGEJÖCZÖN. 1910» (виробництво Eger Ferencz, Kisgejöczön 1910). Відлито Егером Ференцем у Кісгейоці, Угорщина (нині Мали Геївці, Ужгородський район, Закарпатська область, Україна).

Дзвін, відлитий 1870 року

На дзвоні знаходиться напис угорською мовою «A BISZTRAI LAKOCSSÁG EGYNEHANY JÓLTEVÖJE ÁLTAL ÖNTETTE 1870 441 SZÁM» (Замовлено благодійниками с. Бістра в 1870 році. Номер 441.) Дзвін був відлитий у м. Сату-Маре.

The big bell
It was cast in 1953.

Clopotul mare

A fost turnat în anul 1953.

Великий дзвін

Був відлитий у 1953 році.

Clopot din anul 1870

Pe clopot se află inscripția în limba maghiară „A BISZTRAI LAKOCSSÁG EGYNEHANY JÓLTEVÖJE ÁLTAL ÖNTETTE 1870 441 SZÁM” (A fost comandat de câțiva binefăcători din localitatea Bistra, în anul 1870. Numărul 441.) Clopotul a fost turnat în Satu Mare.

Bell from 1870

On the bell is the inscription in Hungarian "A BISZTRAI LAKOCSSÁG EGYNEHANY JÓLTEVÖJE ÁLTAL ÖNTETTE 1870 441 SZÁM" (It was commissioned by some benefactors from the town of Bistra, in the year 1870. Number 441.) The bell was cast in Satu Mare.

Biserica Greco-Catolică Ucraineană cu hramul „Preasfânta Euharistie”

Biserica a fost construită în perioada 2000-2001, la inițiativa comunității greco-catolice și a preotului Colopelnic Vasile.

Biserica este construită din lemn de molid, are un plan treflat cu abside laterale poligonale cu cinci pereți și altar poligonal. În față, biserica are un pridvor deschis prevăzută cu doi stâlpi. Turnul clopotniță este scund și este prevăzut cu foișor deschis care este acoperit cu o fleșă (coif) înaltă.

Clopotniță din lemn. În clopotniță sunt două clopote.

Ukrainian Greek-Catholic Church dedicated to the "Holy Eucharist"

The church was built in the period 2000-2001, at the initiative of the Greek-Catholic community and the priest Vasile Colopelnic.

The church is built of spruce wood, has a fluted plan with polygonal side apses with five walls and a polygonal altar. In front, the church has an open porch with two pillars. The bell tower is short and has an open bow that is covered with a tall flech (helmet). Wooden bell tower. There are two bells in the belfry.

Українська Греко-Католицька Церква «Пресвятої Євхаристії»
Церква була збудована у 2000-2001 роках за ініціативи греко-католицької громади та священика Василя Колопельника.

Церква збудована зі смерекового дерева, має канелюрний план із багатокутними бічними і п'ятистінними апсидами та багатокутним вівтарем. Спереду церква має відкритий притвор з двома стовпами. Невисока дзвіниця з відкритою вежею, покритою високим шоломом. Дерев'яна дзвіниця. У дзвіниці два дзвони.

Clopot din anul 2001

Pe clopot se află inscripția în limba română
„DONAT DE PREOTII GODENCIUC IURA SI
VASILE PENTRU
BISERICA UCRAINEANA UNITA CU ROMA
GRECO-CATOLICA
VALEAVISEULUI
PREOT PAROH COLOPELNIC VASILE, CORATOR
TRAISTA NICOLAE
TURNAT LA „GUTINUL,, BAIA MARE PATRON
FIȚIGAU VASILE
ANUL DOMNULUI 2001”

Bell from 2001

On the bell there is this inscription in Romanian, which can be translated like this:

“ DONATED BY PRIESTS IURA AND VASILE
GODENCIUC
TO THE UKRAINIAN GREEK CATHOLIC CHURCH
OF VALEAVISEULUI
PARISH PRIEST VASILE COLOPELNIC, TRUSTEE
TRAISTA NICOLAE
MADE AT THE COMPANY "GUTINUL" IN BAIA
MARE (OWNER FIȚIGAU VASILE)
2001”

Дзвін, відлитий 2001 року

На дзвоні знаходиться напис румунською мовою

«ПОЖЕРТОВУВАЛИ СВЯЩЕНИКИ ГОДЕНЧУК ЮРА ТА ВАСИЛЬ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВІ, ОБЄДНАНОЇ З ГРЕКО-КАТОЛІЦЬКИМ РИМОМ ВАЛЯ ВІШЕУЛУЙ ПАРОХ КОЛОПЕЛЬНІК ВАСИЛЬ, КОРАТОР ТРАЙСТА НІКОЛАЄ ВИГОТОВЛЕНО В «ГУТИНУЛ» м. БАЯ МАРЕ ПІДПРИЄМСТВОМ ФІЦГАУ ВАСІЛЕ РІК ГОСПОДНІЙ 2001»

Clopot din anul 2005

Pe clopot se află inscripția în limba română „CLOPOTUL SF ANDREI TURNAT ÎN SATU NOU DE SUS MM PENTRU PAROHIA GRECO CATHOLICA UCRAINEANADIN LOC VALEA VISEULUI PRIN JERTFA CREDINCIOSILOR IN TIMPUL PASTORIRII PREOTULUI ANDRY TSESLIV A CORATORULUI SIA CANTORULUI PITULEC NICOLAE” „POKY BOOCICOPRO 2005”

Дзвін, відлитий 2005 року

ДЗВІН СВ. АНДРІЯ ВІДЛІТИЙ у САТУ НОУ ДЕ СУС ММ для УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛІЦЬКОЇ ПАРАФІЇ НАСЕЛЕНого ПУНКТУ ВАЛЯ ВІШЕУЛУЙ ЗА ВДЯКИ ПОЖЕРТВУВАННЯ АРАФІЯН ПІД ЧАС СВЯЩЕННИКА АНДРІЯ ЦЕСЛІВА ТА ДЯКА ПІТУЛИКА НІКОЛАЯ» та «POKY BOOCICOPRO 2005»

Bell from 2005

On the bell is this inscription in Romanian, which can be translated as follows: "THE BELL OF SAINT ANDREI CAST IN SATU NOU DE SUS MM FOR THE UKRAINIAN GREEK CATHOLIC PARISH OF VALEA VIŞEULUI THROUGH THE SACRIFICE OF THE BELIEVERS IN THE TIME OF THE PASTORATE OF PRIEST ANDRY TSESLIV, AND OF CORATOR AND CANTOR PITULEC NICOLAE" „POKY BOOCICOPRO 2005”

Bisericuța (capela) din zona Pojarnița „Vivsennița”.

Coordinate GPS: 47°54'40.0N; 24°09'28.0"E.

Bisericuța a fost construită în anul 1903 de comunitatea Greco-Catolică Ucraineană în Cătunul Poleana (Bilenska-Polyana), ce a aparținut de localitatea Trebușa (Tribușeni, Dilove, Ділове), până în anul 1921. Bisericuța este construită după un plan simplu, fiind prevăzută cu pridvor în față și o încăpere care are în continuare altarul, în formă poligonală. Pereții bisericii sunt din bârne de brad care au fost tăiate cu fierăstrăul (draici) și finisate (cioplite) pe alocuri cu bardă pe toate cele patru părți. Sistemul de îmbinare a bârnelor este în coadă de rândunică. Lumina pătrunde în bisericuță prin trei ferestre mici. Turnul clopotniță este mic, prevăzut cu trei deschideri pe fiecare latură unde sunt amplasate clopotele, și este acoperit cu o fleșă (coif) foarte scundă, care are baza pătrată. Acoperișul este din tablă. Bisericuța în față are un pridvor deschis prevăzut cu patru stâlpi de susținere.

Bisericuța are 4,55 m lățime, 6,5 m lungime (1,2 m pridvor + 3,8 m încăperea + 1,5 m altarul) și 8 m înălțime (0,4 m fundația + 2,4 m butea + 3 m turnul clopotniță + 1 m fleșă + 1,2 m crucea). Bârnele sunt în medie de 12cm /28 cm. Bisericuța are două clopote.

The church (chapel) from the Pojarnita "Vivsennița" area.

GPS coordinates: 47°54'40.0N; 24°09'28.0"E.

The church was built in 1903 by the Ukrainian Greek-Catholic community in the hamlet of Poleana (Bilenska-Polyana), which belonged to the locality of Trebușa (Tribușeni, Dilove, Дилове), until 1921.

The church is built according to a simple plan, being provided with a porch in front and a room that still has the altar, in a polygonal shape.

The walls of the little church are made of fir beams that were cut with a saw (draici) and finished (carved) in places with barda on all four sides. The beam joint system is dovetailed. Light enters the little church through three small windows. The belfry is small, with three openings on each side where the bells are placed, and is covered with a very short flech (helmet) which has a square base. The roof is made of tin. The church in front has an open porch with four supporting pillars.

The church is 4.55 m wide, 6.5 m long (1.2 m porch + 3.8 m room + 1.5 m altar) and 8 m high (0.4 m foundation + 2.4 m butea + 3 m bell tower + 1 m arrow + 1.2 m cross). The beams are on average 12cm/28 cm. The church has two bells.

Clopot din anul 1903

Pe clopot se află inscripția în limba maghiară „ÖNTÖTTE EGRY FERENC KISGEJÖCÖN 1903” (produs de Egry Ferenc, Kisgejöcön, 1903).

A fost turnat de Egry Ferenc în atelierul lui din Kisgejöc, județul Ung, Ungaria (azi Malí Geívci, Mali Hejivci, raionul Uzhhorod, regiunea Transcarpatia, Ucraina)

Дзвін, відлитий 1903 року

На дзвоні знаходиться напис угорською мовою «ÖNTÖTTE EGRY FERENC KISGEJÖCÖN 1903» (виробництво Egry Ferenc, Kisgejöcön, 1903).

Його відлив Егрі Ференц у своїй майстерні в Кісгейоц, округ Унг, Угорщина (сьогодні Малі Геївци, Ужгородський район, Закарпатська область, Україна).

Церква (каплиця) з району Пожарніца «Вівсеніця».

GPS-координати: 47°54'40.0N; 24°09'28.0"E. Церква збудована в 1903 році українською греко-католицькою громадою на хуторі Поляна (Біленська-Поляна), який до 1921 року належав до с. Требуша (Трибушени, Ділове). Церква збудована за простим планом, притвор попереду та приміщення, яке все ще має вівтар, у багатокутній формі. Стіни маленької церкви зроблені з ялицевих брусів, які були вирізані драчем і оброблені (різьблени) місцями бардою з усіх чотирьох сторін. Система з'єднання балок — «ластівчин хвіст». Світло проникає в церкву через три віконця. Дзвіниця невелика, з трьома отворами з обох боків, де розміщаються дзвони, і покрита дуже низьким шоломом, що має квадратну основу. Дах покритий бляхою. Церква спереду має відкритий притвор із чотирма опорними стовпами.

Ширина церкви – 4,55 м, довжина – 6,5 м (притвор – 1,2 м + приміщення – 3,8 м + 1,5 м – вівтар), висота – 8 м (фундамент – 0,4 м + бутей – 2,4 м + дзвіниця – 3 м + шолом – 1 м + хрест – 1,2 м). Балки в середньому 12 см / 28 см. Церква має два дзвони.

Bell from 1903

On the bell is the inscription in Hungarian "ÖNTÖTTE EGRY FERENC KISGEJÖCÖN 1903" (produced by Egry Ferenc, in Kisgejöc, 1903).

It was cast by Egry Ferenc in his workshop in Kisgejöc, Ung County, Hungary (today Mali Geívci, Mali Hejivci, Uzhhorod District, Transcarpathian Region, Ukraine)

Clopot din anul 1910

Pe clopot se află inscripția în limba maghiară „ÖNTÖTTE EGRY FERENCZ KISGEJÖCZÖN 1910” (produs de Egry Ferencz, Kisgejöczön, 1910).

A fost turnat de Egry Ferenc în atelierul lui din Kisgejöc, județul Ung, Ungaria (azi Mali Геївці, Mali Hejivci, raionul Ujhgorod, regiunea Transcarpatia, Ucraina)

Дзвін, відлитий 1910 року

На дзвоні знаходиться напис угорською мовою «ÖNTÖTTE EGRY FERENCZ KISGEJÖCZÖN 1910» (виробництво Egry Ferencz, Kisgejöczön, 1910). Його відлив Егрі Ференц у своїй майстерні в Кісгейоц, округ Унг, Угорщина (сьогодні Малі Геївці, Ужгородський район, Закарпатська область, Україна).

Bell from 1910

On the bell is the inscription in Hungarian "ÖNTÖTTE EGRY FERENCZ KISGEJÖCZÖN 1910" (produced by Egry Ferencz, Kisgejöczön, 1910). It was cast by Egry Ferencz in his workshop in Kisgejöc, Ung County, Hungary (today Mali Геївци, Mali Hejivci, Uzhgorod District, Transcarpathian Region, Ukraine)

Cruce din cimitirul Pojarnița „Vivsennița”.

Coordonate GPS: 47°54'40.0N; 24°09'28.0"E.
Crucea este confecționată din fontă și are 3,75 m înălțime. Crucea este amplasată pe un postament din piatră și beton de 0,95/1,10 m și 0,45 m înălțime.

Inscriptiția de pe cruce este în limba slavonă (slavă v e c h e) „С о о р у ж е н ь д о б р о в о л ь н и м пожертвованiem іціною 80.30 Л. авст. общества Біланского. 1880 года” (Construită prin donație benevolă și cu prețul de 80,30 ludvici austrieci, de comunitatea din Bilenskei, în anul 1880).

Acest cimitir a aparținut de comunitatea ucraineană din Cătunul Poleana (Bilenska-Polyana), ce a aparținut de localitatea Trebușa (Tribușeni, Dilove, Ділове), până în anul 1921.

Cimitirul este menționat în anul 1876, pe harta Comitatului Maramureș (Máramoros vármegye).

Хрест із Пожарницького цвинтаря «Вівсенніца».

GPS-координати: 47°54'40.0N; 24°09'28.0"E.
Хрест чавунний, висота 3,75 м. Хрест встановлено на кам'яно-бетонному постаменті 0,95/1,10 м і висотою 0,45 м. На хресті знаходиться напис слов'янською (старослов'янською) мовою «Сооружень добровольним пожертвованiem іціною 80.30 Л. авст. общества Біланского. 1880 года» (Збудована на добровільні пожертви і ціною 80,30 австрійських Людвігів, Біленською громадою, 1880 р.). Це кладовище до 1921 року належало українській громаді хутору Поляна (Біленська-Поляна), який належав до с. Требуша (Трибушени, Dilove). Цвинтар згадується в 1876 році на карті Мараморошського повіту (Máramoros vármegye).

Cross from Pojarnița "Vivsennița" cemetery.

GPS coordinates: 47°54'40.0N; 24°09'28.0"E.

The cross is made of cast iron and is 3.75 m high. The cross is placed on a stone and concrete plinth of 0.95/1.10 m and 0.45 m high. The inscription on the cross is in Slavonic (Old Slavonic) language "Сооружень добровольним пожертвованием іціною 80.30 Л. Aust. общества Біланского. 1880 года" (Built by voluntary donation and at the price of 80.30 Austrian Ludwigs, by the community of Bilenskei, in 1880).

This cemetery belonged to the Ukrainian community from the Poleana Hamlet (Bilenska-Polyana), which belonged to the Trebusa locality (Tribușeni, Dilove, Ділове), until 1921.

The cemetery is mentioned in 1876, on the map of Maramureș County (Máramoros vármegye).

Bisericuța (capela) din cimitirul Zaveșiva (Cușnircă).

Coordinate GPS: 47°54'34.2N; 24°08'36."E.

Bisericuța a fost construită de comunitatea Greco-Catolică Ucraineană, la sfârșitul secolului al XIX-lea în cătunul Rona-Polyana, ce a aparținut de Rona de Sus până în anul 1926. În anul 1901 bisericuța a fost înzestrată cu un clopot.

Bisericuța este construită după un plan simplu, fiind prevăzută cu pridvor în față și o încăpere care are în continuare altarul, în formă poligonală.

Pereții bisericuței sunt din bârne de stejar care au fost tăiate cu fierastrăul (draici) și finisate (cioplite) pe alocuri cu bardă pe toate cele patru părți. Sistemul de îmbinare a bârnelor este în coadă de rândunică. Lumina pătrunde în bisericuță prin trei ferestre mici. Turnul clopotniță este mic, prevăzut cu trei deschideri pe fiecare latură unde este amplasat clopotul, și este acoperit cu o fleșă (coif) foarte scundă, care are baza pătrată. Acoperișul este din tablă. Bisericuța în față are un pridvor deschis prevăzut cu patru stâlpi care susțin grinda.

Bisericuța are 2,97 m lățime, 5,2 m lungime (0,8 m pridvor + 3,25 m încăperea + 1,15 m altarul) și 7,07 m înălțime (0,27 m fundația + 2,35 m butea + 2,65 m turnul clopotniță + 1,1 m fleșă + 0,7 m crucea). Bârnele sunt în medie de 12 cm/24 cm.

The church (chapel) in the Zaveşiva (Cuşnircă) cemetery.

GPS coordinates: 47°54'34.2N; 24°08'36."E.

The church was built by the Ukrainian Greek-Catholic community at the end of the 19th century in the hamlet of Rona-Polyana, which belonged to Rona de Sus until 1926. In 1901, the church was endowed with a bell.

The church is built according to a simple plan, being provided with a porch in front and a room that still has the altar, in a polygonal shape.

The walls of the little church are made of oak beams that have been sawed (draici) and finished (carved) in places with barda on all four sides. The beam joint system is dovetailed. Light enters the little church through three small windows. The belfry is small, with three openings on each side where the bell is placed, and is covered with a very short flech (helmet) which has a square base. The roof is made of tin. The church in front has an open porch provided with four pillars supporting the beam.

The church is 2.97 m wide, 5.2 m long (0.8 m porch + 3.25 m room + 1.15 m altar) and 7.07 m high (0.27 m foundation + 2.35 m butea + 2.65 m bell tower + 1.1 m arrow + 0.7 m cross). Beams average 12cm/24cm.

Дзвін, відлитий 1901 року

На дзвоні знаходиться напис «ÖITÖTTE EGRY FEREIC K-GEJÖCEEI 1901» (виробник Егрі Ференц, К-Гејоцей, 1901).

Його відлив Ференц Егрі у своїй майстерні в Кісгейоці (сьогодні Малі Геївці, Закарпатська область, Україна).

Clopot din anul 1901

Pe clopot se află inscripția „ÖITÖTTE EGRY FEREIC K-GEJÖCEEI 1901” (produs de Egry Ferenc, K-Gejöcee, 1901). A fost turnat de Ferenc Egry în atelierul lui din Kisgejőc (azi Mali Geivci, Mali Hejivci, regiunea Transcarpatia, Ucraina).

Bell from 1901

On the bell is the inscription "ÖITÖTTE EGRY FEREIC K-GEJÖCEEI 1901" (produced by Egry Ferenc, K-Gejöcee, 1901). It was cast by Ferenc Egry in his workshop in Kisgejőc (today Mali Geivci, Mali Hejivci, Transcarpathian region, Ukraine).

Церква (каплиця) на цвинтарі Завешіва (Кушнірка).

GPS-координати: 47°54'34.2N; 24°08'36."E.

Церкву збудувала українська греко-католицька громада наприкінці XIX століття на хуторі Рона-Поляна, який до 1926 р. належав до с. Рона-де-Сус. У 1901 р. храм був оснащений дзвоном.

Церква побудована за простим планом, забезпечена притвором попереду та приміщенням, у якому ще є вівтар, багатокутної форми.

Стіни маленької церкви зроблені з дубових брусів, які були подекуди розпиляні драчем і оброблені (різьблени) з бардою з усіх чотирьох сторін. Система з'єднання балок — «ластівчин хвіст». Світло проникає в церкву через три віконця. Дзвіниця невелика, з трьома отворами з обох боків, де розміщено дзвін, і покрита дуже низьким шоломом, що має квадратну основу. Дах покритий бляхою. Церква спереду має відкритий притвор, з чотирма стовпами, що підтримують балку.

Ширина церкви 2,97 м, довжина 5,2 м (0,8 м притвор + 3,25 м приміщення + 1,15 м вівтар), та висота 7,07 м (0,27 м фундамент + 2,35 м бутей + 2,65 м дзвіниця + 1,1 м шпиль + 0,7 хрест). Балки в середньому 12 см/24 см.

Надгробок, поставленний 1893 року.

Надгробок знаходиться на цвинтарі Завешіва (Кушнірка), на ній написано «OVDIPOCIVA TELO POKOJNOC CHCURA KNEZA ROD 1849 UMRO 1893» (Тут спочиває тіло покійного пана Чкури, народився 1849, помер 1893). Чкура працював на будівництві залізниці і помер у с. Валя Вішеулуй через епідемію холери, що сталася в той час.

Надгробок виготовлений з пісковика, має форму обеліска висотою 1,20 м, ширину в основі 0,42/0,22 м і у вершині 0,27/0,17 м, поставлений на кам'яному постаменті 0,50/0,30 м, висотою 0,10 м.

Це найстаріший надгробок у населеному пункті.

Piatră funerară din anul 1893.

Piatra funerară se află în cimitirul Zaveşiva (Cuşnircă), fiind inscripționată „OVDIPOCIVA TELO POKOJNOC CHCURA KNEZA ROD 1849 UMRO 1893 (Aici odihnește trupul răposatului Domn Chcura, născut 1849, decedat 1893). Chcura a lucrat la construirea căii ferate și a murit în localitatea Valea Vișeului din cauza epidemiei de holeră apărută în acea perioadă.

Piatra funerară este confectionată din gresie și are forma unui obelisc de 1,20 m înălțime, lățimea la bază 0,42/0,22 m și sus 0,27/0,17 m și este amplasată pe un postament din piatră de 0,50/0,30 m și înălțime de 0,10 m.

Este cea mai veche piatră funerară din localitate.

Gravestone from 1893.

The tombstone is in the Zaveşiva cemetery (Cuşnircă), being inscribed "OVDIPOCIVA TELO POKOJNOC CHCURA KNEZA ROD 1849 UMRO 1893 (Here rests the body of the late Lord Chcura, born 1849, died 1893). He worked on the construction of the railway and died in the town of Valea Vișeului due to the cholera epidemic that occurred at that time.

The tombstone is made of sandstone and has the shape of an obelisk 1.20 m high, width at the base 0.42/0.22 m and top 0,27/0,17 m and is placed on a stone plinth 0.50/ 0.30 m and height of 0.10 m.

It is the oldest tombstone in the locality.

Cimitiru Zaveşiva (Cuşnircă)
Zaveşiva Cemetery (Cuşnircă)
Цвинтар Завешіва (Кушнірка)

Хрест 1909 року
Спочатку хрест був поставлений на римо-католицькому цвинтарі, який згодом розформували. На цьому місці було створено кладовище для самогубців і Свідків Єгови.

Знаходиться на кладовищі смертників.

Загальна висота чавунного хреста становить 3,35 м (0,28 м фундамент + 1,15 м цоколь + 1,92 м хрест).

Cross from 1909

It is located in the cemetery of those who killed themselves. The cross is made of cast iron and has a total height of 3.35 m (0.28 m foundation + 1.15 m pedestal + 1.92 m cross).

Cruce din anul 1909

Înîială crucea a fost amplasată în cimitirul Romano-Catolic, care între timp a fost desființat. Pe acest loc s-a înființat cimitirul sinucigașilor și cimitirul martorii lui Iehova.

Este amplasată în cimitirul sinucigașilor.

Crucea este confecționată din fontă și are o înălțime totală de 3,35 m (0,28 m fundație + 1,15 m postament + 1,92 m cruce).

Цвинтар, що біля Української православної церкви

Cimitirul de
l â n g ă
Biserica
Ortodoxă
Ucraineană

T h e
cemetery
near the
Ukrainian
Orthodox
Church

Cimitirul Romano-Catolic.

Coordinate GPS: 47°54'35.9"N; 24°08'57.5"E.

Aici au fost înmormântați locuitori, funcționari și muncitori, care au lucrat la construcția căilor ferate Sighetu Marmației-Valea Vișeului-Frasin (1893-1894) și Valea Vișeului-Borșa (1913).

Cu timpul toate pietrele funerare din acest cimitir au dispărut.

În prezent cimitirul este împărțit în două, pe jumătate se înmormântăază cei care se sinucid iar pe cealaltă jumătate martorii lui Iehova.

Roman Catholic Cemetery.

GPS coordinates: 47°54'35.9"N; 24°08'57.5"E.

Residents, officials and workers who worked on the construction of the Sighetu Marmații-Valea Vișeului-Frasin (1893-1894) and Valea Vișeului-Borșa (1913) railways were buried here.

Over time all the tombstones in this cemetery disappeared.

Currently, the cemetery is divided into two, one half is for those who commit suicide and the other half for Jehovah's Witnesses.

Римо-католицький цвинтар.

GPS-координати: 47°54'35.9"N; 24°08'57.5"E.

Тут були поховані жителі, службовці та робітники, які працювали на будівництві залізниці Сігету-Мармація-Валя-Вішеулуй-Фрасін (1893-1894 рр.) та Валя-Вішеулуй-Борша (1913 р.).

З часом усі надгробки на цьому кладовищі зникли.

На одному надгробку написано «Тут спочиває Герміне Горок 1899»

Зараз кладовище поділено на дві частини: одна половина для тих, хто покінчив життя самогубством, а інша — для Свідків Єгови.

Ultima piatră funerală a fost dusă, și se află în cimitirul de lângă Bisericuța (capela) din zona Pojarnița „Vivsennița”

Pe piatră se află inscripția:

„Hier ruhe Hermine Horok
1899”

Aici se odihnește Hermine Horok“

Troiță din „Pitpoghir”

Coordinate GPS: 47°54'03.7N;
24°08'00.1"E.

Spre veșnica slăvire a lui
Dumnezeu!

Din partea prof. V. Hrin și a
fratelui său N. Hrin.

M - P. Trifac

M - P. Surduc

08.06.1994

Roadside crucifix from "Pitpoghir"

GPS coordinates: 47°54'03.7N;
24°08'00.1"E.

To the eternal glory of God!

From Prof. V. Hrin and his brother
N. Hrin.

M - P. Trifac

M - P. Surduc

08.06.1994

Розп'яття з «Пітпогір»

GPS-координати: 47°54'03.7N;
24°08'00.1"E.

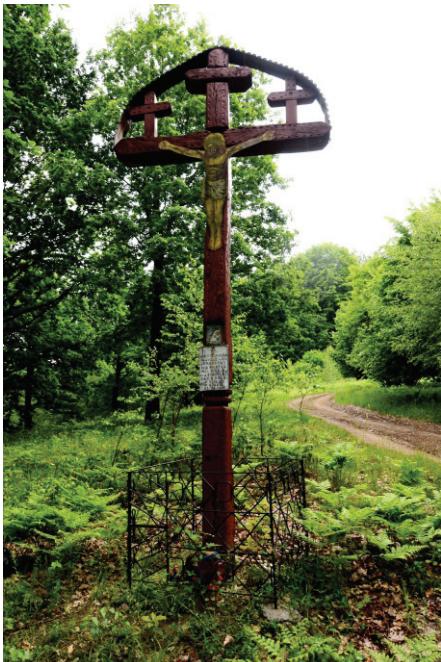
На вічну славу Божу!

Від учителя В. Гріна та його брата Н.
Гріна.

М - П. Ціфрак

М - П. Сурдук

08.06.1994

Troiță din fața Bisericii Greco-Catolice Ucrainene

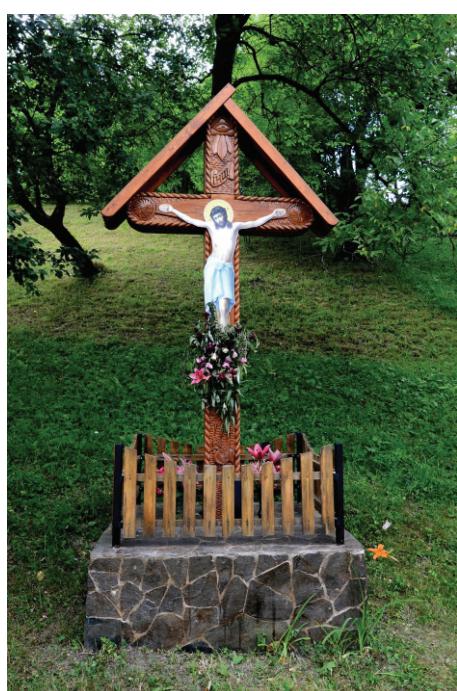
Roadside crucifix in front of the Ukrainian Greek Catholic Church

Розп'яття, що перед Украйнською Греко-Католицькою Церквою

Troiță din cimitirul Zaveșiva (Cușnircă).

Roadside crucifix from the Zaveșiva cemetery (Cușnircă).

Розп'яття з цвинтаря Завешива (Кушнірка).

Troiță Roadside crucifix Розп'яття

Troiță de la intrarea în Valea Vișeului
A fost amplasată în anul 1987

Roadside crucifix at the entrance to Valea Vișeului
It was placed in 1987

Розп'яття при в'їзді до с. Валя Вішеулуй
Його поставили в 1987 році

Troiță din Norița
Coordinate GPS: 47°55'10.6N;
24°09'58."E.

Roadside crucifix from Norița
GPS coordinates: 47°55'10.6N;
24°09'58."E.

Розп'яття з Норіци
GPS-координати: 47°55'10.6N;
24°09'58."E.

Troiță de la Biserica Ortodoxă Ucraineană
Roadside crucifix from the Ukrainian Orthodox Church
Розп'яття при Українській Православній Церкві

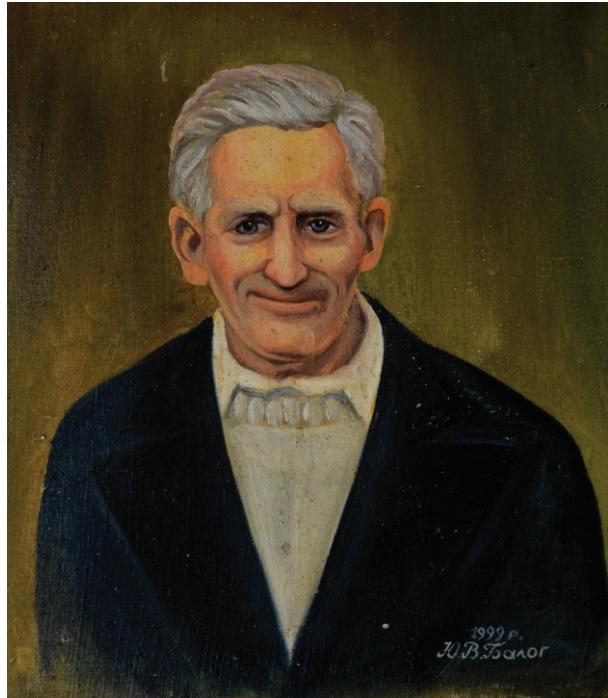
Poetul Havrelo Klempuș s-a născut în data de 22 martie 1910 în Valea Vișeului, Comitatul Maramureș, Regatul Ungariei, într-o familie de țărani, tatăl Iura Klempuș, știutor de carte și mama Maria Popadiuc. Azi localitatea Valea Vișeului aparține de județul Maramureș, România. Havrelo Klempuș, învață să citească și să scrie cu tatăl său din carte de rugăciuni „Tatăl Nostru” și din volumul de poezii „Cobzarul” a poetului național ucrainean Taras Sevcenko și la școala din Valea Vișeului. A fost înrolat în anul 1932, unde începe stagiu militar obligatoriu la Centrul de Instruire nr. 2 de Jandarmi din Oradea. În perioada 1932-1935, aflat în armată, scrie poezii, din cauza cărora este arestat în anul 1936 și închis 3 luni în închisoarea de la Sighetu Marmației. În anul 1938, în prag de război este mobilizat la Batalionul de muncă în Basarabia, de unde trupele române se retrag în anul 1940. Havrelo Klempuș se îmbolnăvește și rămâne internat în spitalul din Bălți, Republica Moldova. De aici, ajunge la Cernăuți, unde rămâne o perioadă de timp și cunoaște intelectuali și scriitori, printre care și pe scriitoarea Olha Kobileanska. Se înscrie la Institutul Pedagogic din Cernăuți unde studiază o perioadă de timp, dar din lipsa banilor renunță la studii. Perioada cât a stat la Cernăuți a fost cea mai importantă din viața sa, aici s-a format ca poet.

În anul 1948 revine în localitatea Valea Vișeului pentru tot restul vieții și se căsătorește cu o văduvă cu patru copii, va avea cu ea trei copii, Iaraslov, Volodemer și Bogdan. Volodemer moare la vîrstă fragedă. În anul 1953 datorită lipsei de învățători, Havrelo Klempuș este angajat ca învățător pe o perioadă scurtă, în localitatea Valea Vișeului, apoi se angajează și până la pensionare lucrează ca muncitor țapinar în pădurile din zona localității Valea Vișeului. În această perioadă scrie poezii și colaborează cu ziarul în limba ucraineană „Novyi Vik”, care apare la București.

Havrelo Klempuș este primul poet huțul ucrainean din Maramureș, care a scris versuri kolomeika, despre muncitorii forestieri, intrând astfel în memoria literaturii ucrainene din România ca poetul-țapinar.

În timpul vieții a publicat două volume de poezii Moji batkiescyni spivanky (Patrie dedic cântecele mele) și Verchovenska sopilka (Fluturașul munților) și a lăsat numeroase manuscrise.

Poetul Havrelo Klempuș s-a stins din viață în localitatea Valea Vișeului, județul Maramureș, România, la data de 5 ianuarie 1990 la vîrstă de 80 ani.

The poet **Havrelo Klempuș** was born on March 22nd 1910 in Valea Vișeului, Maramureș County, Kingdom of Hungary, in a peasant family, father Iura Klempuș, literate and mother Maria Popadiuc. Today the town of Valea Vișeului belongs to the county of Maramureș, Romania. Havrelo Klempus, learns to read and write from his father using the prayer book "Our Father" and the volume of poems "Cobzarul" by the Ukrainian national poet Taras Sevcenko and at the school in Valea Vișeului. He was enlisted in 1932, when he began his mandatory military training at the Training Center no. 2 Gendarmes from Oradea. During the period 1932-1935, while in the army, he wrote poems, because of which he was arrested in 1936 and imprisoned for 3 months in Sighetu Marmației prison. In 1938, on the verge of war, he was mobilized to the Labor Battalion in Bessarabia, from where the Romanian troops withdrew in 1940.

Havrelo Klempuș fell ill and remained hospitalized in Bălți, Republic of Moldova. From here, he arrives in Chernivtsi, where he stays for a while and meets intellectuals and writers, including the writer Olha Kobileanska. He enrolls at the Pedagogical Institute in Chernivtsi, where he studies for a while, but due to lack of money, he abandons his studies. The period he stayed in Chernivtsi was the most important in his life, here he trained as a poet. In 1948 he returned to Valea Vișeului where he remained for the rest of his life and married a widow with four children. He had three children with her: Iaroslav, Volodemer and Bogdan. Volodemer died at a young age. In 1953, due to the lack of teachers, Havrelo Klempuș was employed for a short period as a teacher, in the village of Valea Vișeului, then he changed his job and until his retirement worked as a worker in the forests of the area of Valea Vișeului. During this period he writes poems and collaborates with the Ukrainian-language newspaper "Novyi Vik", which appears in Bucharest.

Havrelo Klempuș is the first Ukrainian hut poet from Maramureș, who wrote kolomeika verses, about the forest workers, thus entering the memory of Ukrainian literature in Romania as the woodworker poet.

During his lifetime he published two volumes of poems Moji batkiescyni spivanki (To my country I dedicate my songs) and Verchovenska sopilka (The mountain butterfly) and left numerous manuscripts.

The poet Havrelo Klempuș died in Valea Vișeului, Maramureș county, Romania, on January 5th 1990 at the age of 80.

Поет Гаврило Клемпуш народився 22 березня 1910 року в селі Валя Вішеулуй, повіт Марамуреш, Королівство Угорщина, в селянській родині, від батька Юри Клемпуша, писемного, і матері Марії Попадюк. Сьогодні село Валя Вішеулуй належить до повіту Марамуреш, Румунія. Гаврило Клемпуш, вчиться читати й писати разом із батьком із молитовника «Отче наш», тома віршів «Кобзар» українського народного поета Тараса Шевченка та в школі села Валя Вішеулуй. Він був призваний у 1932 році, де розпочав обов'язкову військову підготовку в Навчальному жандармському центрі № 2 з м. Орадея. У 1932-1935 роках, перебуваючи в армії, писав вірші, через що в 1936 році був заарештований і ув'язнений 3 місяці у в'язниці Сігету-Мармацієй. У 1938 році, на порозі війни, його мобілізували до Трудового батальону в Бессарабії, звідки румунські війська вийшли в 1940 році. Гаврило Клемпуш захворів і залишився в госпіталі в м. Бельці, Республіка Молдова. Звідси він приїжджає до Чернівців, де зупиняється на деякий час і зустрічається з інтелектуалами та письменниками, зокрема з письменницею Ольгою Кобилянською. Вступає до Чернівецького педінституту, де деякий час навчається, але через фінансові проблеми залишає навчання. Період, який він провів у Чернівцях, був найважливішим у його житті, тут він сформувався як поет.

У 1948 році він повернувся до с. Валя Вішеулуй, де залишається до кінця свого життя, та одружується на вдові з чотирма дітьми, у нього було троє дітей: Ярослав, Володимир і Богдан. Володимир помирає в молодому віці. Через брак вчителів, у 1953 році Гаврило Клемпуш на короткий час працював учителем у с. Валя Вішеулуй, потім влаштувався на роботу і до виходу на пенсію працював у лісозаготівлі в лісах району с. Валя Вішеулуй. У цей період пише вірші та співпрацює з україномовною газетою «Новий вік», яка виходить у Бухаресті.

Гаврило Клемпуш — перший український гуцульський поет з повіту Марамурешу, який написав вірші-коломийки про лісових робітників, увійшовши в пам'ять української літератури в Румунії як поет-цапінар (лісоруб).

На протязі життя він видав два томи віршів «Мої рідні батьківщині співанки співаю» та «Верховинська сопілка», залишив також численні рукописи.

Поет Гаврило Клемпуш помер у віці 80 років 5 січня 1990 року в с. Валя Вішеулуй, повіт Марамуреш, Румунія.

Casa Memorială a poetului huțul Havrelo Iurievici Klempuș

Coordinate GPS: 47°54'36.3N; 24°09'12.2"E.
Havrelo Iurievici Klempuș a fost poet ucrainean din Valea Vișeului, Maramureș care a trăit în perioada 1910-1990.

The Memorial House of the Hutsul poet Havrelo Iurievici Klempus

GPS coordinates: 47°54'36.3N; 24°09'12.2"E.
Havrelo Iurievici Klempus was a Ukrainian poet from Valea Vișeului, Maramureș who lived in the period 1910-1990.

Меморіальний будинок гуцульського поета Гаврила Юрійовича Клемпуша

GPS координати: 47°54'36.3N; 24°09'12.2"E.
Гаврило Юрійович Клемпуш був українським поетом із с. Валя Вішеулуй, Марамуреш (1910-1990).

Casa poetului Havrelo Iurievici Klempuș a fost construită la mijlocul secolului al XX-lea, din lemn de molid, și este o construcție mare pentru acea vreme.

Casa este compusă din: cameră mare, cameră mică, tindă, cămară, beci sub camera mică, prispa (șatră) și târnaț în față. Camera mare și camera mică sunt prevăzute cu două ferestre mari iar cămara are o fereastră mică. Ușa de la intrare este prevăzută cu două ferestre și este sculptată cu viță de vie (plantă sacră) și o vasă cu flori. Camera mare este amenajată tradițional specific perioadei 1960-1975, cu rudă, mobilier, cuptor tradițional, ceramică, icoane pe sticlă, fotografii și obiecte ce au aparținut poetului. În tindă se află biblioteca poetului.

Casa este construită din bârne de brad care au fost tăiate cu fierastrăul (draici) și finisate (cioplite) pe alocuri cu bardă pe toate cele patru părți. Sistemul de îmbinare a bârnelor la colțurile peretilor este în coadă de rândunică iar peretele din spatele casei, la mijloc este îmbinat în şaranț, datorită lungimii peretilor. Acoperișul casei este în patru ape, prevăzut cu două lucarne mici în față care au rol de a lăsa să pătrundă lumina și de a evacua fumul din pod.

Casa este acoperită cu șindrilă (draniță). Casa în față este prevăzută cu o prispa (șatră) deschisă, prevăzută cu patru stâlpi în față care susțin grinda. Ulterior în față șatrei a fost adăugat un târnăț mic susținut de trei stâlpi prevăzuți cu doi chituri.

The house of the poet Havrelo Iurievici Klempus was built in the middle of the 20th century, from spruce wood, and is a large construction for that time.

The house is composed of: a large room, a small room, atrium, pantry, cellar under the small room, prispa (tent) and front porch. The large room and the small room have two large windows and the pantry has a small window. The entrance door has two windows and is carved with vines (sacred plant) and a vase of flowers. The large room is traditionally furnished for the period 1960-1975, with relatives, furniture, traditional oven, ceramics, icons on glass, photographs and objects that belonged to the poet. In the atrium is the poet's library.

The house is built from fir beams that have been sawed (draici) and finished (carved) in places with barda on all four sides. The beam joining system at the corners of the walls is dovetailed and the wall behind the house, in the middle, is joined in the groove, due to the length of the walls. The roof of the house is hipped, provided with two small skylights in front which have the role of letting in light and evacuating smoke from the attic. The house is covered with shingles. The house in front is provided with an open prispa (tent), provided with four posts in front supporting the beam. Later, a small gallows was added in front of the tent supported by three posts provided with two putties.

Будинок поета Гаврела Юрійовича Клемпуша був побудований в середині 20 століття із смерекового дерева і є великою для того часу спорудою.

Хата складається з: великої кімнати, малої кімнати, сіни, комори, підвалу, розміщеного під малою кімнатою, і передньої шатри. Велика кімната та мала кімната мають два великі вікна, а комора — маленьке віконце. Вхідні двері з двома вікнами, на них вирізблена виноградна лоза (священна рослина) та ваза з квітами. Велика кімната — в традиційному стилі періоду 1960-1975 років, з грядкою, меблями, традиційною піччю, керамікою, іконами на склі, фотографіями та предметами, які належали поетові. У сінях знаходиться бібліотека поета.

Будинок побудований із смерекових брусів, які були розпиляні драчем і оброблені (різьблени) місцями з бардою з усіх чотирьох сторін. Система з'єднання балок на кутах стін — «ластівчин хвіст», а стіна за будинком, посередині, з'єднується в паз, через довжину стін. Дах будинку чотирисхилий, забезпечений двома невеликими мансардними вікнами спереду, які пропускають світло та відводять дим із горища. Хата покрита гонтом. Будинок попереду має відкриту шатру, з чотирма стовпами попереду, які підтримують балку. Згодом шатру було оббито дошкою, яку підтримували три стовпи, на яких були повішені дві замазки.

Satul Hmeliiv (Хмелів),
Ucraina - Râul Tisa - Satul
Valea Vișeului - Mâgla -
Poderei - Defileul Tisei -
Munții Maramureșului

Село Хмелів, Україна -
Річка Тиса - Село Валя
Вишеулуй - Мегла -
Подерей - Ущелина Тиси
–Марамурешські гори

Satul Valea Vișeului -
Biserica Greco-Catolică
Ucrauneană - Defileul
Tisei

Село Валя Вишеулуй -
Українська Греко-
Католицька Церква -
Ущелина Тиси

Căminul Cultural din Valea Vișeului

The Cultural Home from Valea Vișeului

Будинок культури с. Валя Вішеулуй

Scoala gimnazială Valea Vișeului

Valea Vișeului Secondary school

Школа І-ІІ ступеня с. Валя Вішеулуй

Gara CFR Valea Vișeului
Podul de cale ferată din Valea Vișeului
Gara și podul au fost construite în perioada
1893-1894

Valea Vișeului railway station
The railway bridge in Valea Vișeului
The station and the bridge were built in 1893-
1894

Залізнична станція с. Валя Вішеулуй
Залізничний міст с. Валя Вішеулуй
Залізнична станція і міст були побудовані в
1893-1894 роках

Залізничних пунктів пропуску
Залізниця веде до м. Рахів, Україна

The state border crossing point.
The railway connects the city of Rahau (Raxiv) in Ukraine.

Podul de cale
ferată de peste
pârâul Norița.

Punctul de trecere
pe calea ferată a
frontierei de stat.
Calea ferată face
legătura cu orașul
Rahău (Raxiv) din
Ucraina.

Foto: Nicolae Maricec

Ruinele podului de peste râul Tisa

Coordonate GPS: 47°54'55.3"N; 24°08'52.7"E.

Podul a fost construit în perioada 1860-1865 și făcea legătură cu localitatea Trebuscha, azi localitatea Trebușeni (Dilove), Ucraina. Terenul pe care s-a construit podul, atât partea dreaptă cât și partea stângă a râului Tisa aparținea de localitatea Trebușuni. În anul 1860 limita administrativă dintre cătunul Rona-Polyana, localitatea Rona de Sus și cătunul Bilenska-Polyana, localitatea Trebușeni (Dilove) era pârâul Izvorul Alb (Bilei patak) și zona unde se află calea ferată.

Lângă acest pod a functionat un punct de vama cu Cehoslovacia în perioada 1921-1939.

În data de 13 octombrie 1944 au fost distruse cele două poduri, podul rutier de peste râul Tisa și podul de cale ferată de peste pârâul Norița, de către armata germană în retragere, pentru a întârzierea înaintarea Armatei Roșii.

Portul popular din localitatea Valea Vișeului

Portul este specific grupului etnografic, al huțulilor din Ucraina și România, dar are și o individualitate proprie, specifică localității Valea Vișeului.

Multe piese din portul popular vechi au dispărut, iar altele au suferit modificări în decursul timpului, azi (2023) doar unele piese din portul popular se poartă de sărbători sau cu ocazia unor evenimente.

Portul popular azi la fete și femei.

Fetele și femeile, de sărbători, poartă în picioare, uneori, opinci (postole) de culoare cărămizie (roșiatic) și ciorapi (capciuri) din lână albă.

Cămașa „huțulca” de culoare albă este de două tipuri: cu guler în jurul gâtului, lat de 1,5-2,5 cm și deschizătură în față prevăzută cu șnur cu ciucure (ghetițe) și bumbi (nasturi) sau cu gura rotundă și strânsă cu șnur cu ciucure (ghetițe). Aceste cămăși sunt brodate cu motive geometrice și florale, în jurul gâtului, pe guler, pe umăr și pe manșeta de la mânci, preponderent de culoare roșie, verde și galben.

Cămașa „sorocika” are influențe maramureșene și este de culoare albă, cu gura (deschizătura) pătrată la gât prevăzută cu colțisori, are mâncă strânsă prin încrățire care se terminată prin bezeri cu colțisori mari sau mici sau bartă (manșetă) cu colțisori mici. Cămașa are bentițe late de 1,5-4 cm, brodate cu motive geometrice și florale în jurul gâtului, pe umăr și pe manșeta de la mânci.

Începând cu anii 1920-1925 la unele cămăși, broderia cu motive geometrice și florale este făcută din mărgelă mici colorate.

Pengil (poalele) sunt albe și în partea de jos au colțisori (cipke) sau dantelă.

Sukne (fuste, sumne) sunt înflorate și au culoarea preponderent roșie, verde sau albastră.

Cojocul (kojuch) este de culoare albă, fără mâncă și brodat cu motive geometrice și florale în față, în jurul gâtului (guler), în zona buzunarelor, predominant culoarea roșie și neagră. Pe broderia din față sunt ciucuri (ghetițe) mici și rotunzi.

Pe cap poartă șerincă (batic) înflorat de culoare roșie, verde și albastră iar femeile mai în vîrstă poartă baticuri de culoare închisă și puțin înflorate.

La înmormântare se poartă haine negre și șerincă (batic) neagră.

Iarna portul este identic cu cel de vară, dar pe cap poartă șerincă groasă (batic).

Portul popular la mireasă (moloda) este același însă pe cap poartă vinok (coroniță) din flori artificiale de culoare albă și roșie și voal (peremitca). Domnișoara de onoare (drușca, drujca) are același port ca mireasa, însă pe cap poartă coroniță (vinok) fără voal.

La gât unele fete poartă zgărdan (partca) din mărgelă mici, cu motive florale sau geometrice, late de 1-2 cm.

Portul popular azi la feciori și bărbați.

Cămașa „huțulca” de culoare albă cu guler în jurul gâtului, lat de 1,5-2,5 cm, are o deschizătură mare în față, prevăzută cu șnur cu ciucure (ghetițe) și bumbi (nasturi) este brodată cu motive geometrice și florale în jurul gâtului (guler), în față și pe manșeta de la mânci, preponderent cu roșu și albastru.

Cămașa „sorocika” de culoare albă cu guler întors, are o deschizătură mare în față prevăzută cu șnur cu ciucure (ghetițe) și bumbi (nasturi) și este brodată cu motive geometrice și florale, preponderent de culoare roșie și albastră, în față, pe gulerul și pe manșeta de la mânci.

Începând cu anii 1920-1925 la unele cămăși, broderia cu motive geometrice și florale este făcută din mărgelă mici colorate.

Cojocul (kojuch) este de culoare albă, fără mâncă și brodat cu motive geometrice și florale în față, în jurul gâtului (guler) și buzunare, unde predominant culoarea roșie și neagră. Pe broderia din față sunt ciucuri (ghetițe) mici și rotunzi.

Pe cap poartă clop, pălărie (kresane) de culoare închisă sau verde.

Iarna portul popular este identic cu cel de vară, dar pe cap poartă căciulă (șepka) din blană de miel de culoare neagră și gri (sur).

Portul popular la mire (molodei) este același, diferă doar pălăria (kresane) care este împodobită (înstrățată) cu ramuri de rozmarin și flori artificiale de culoare albă și roșie.

Domnișorii de onoare (drujba) și stegarul au același port, doar struțul de la pălărie este mai mic decât la mire. La nuntă domnișorii de onoare poartă un baltag, pe care se află un colăcel și panglici roșii, albe, albastre și verzi.

Până în anii 1960 majoritatea bărbaților purtau opinci (postole), vara purtau gatii de culoare albă iar iarna purtau cioareci (haci) din pânură de lână albă, de sărbători și gri în celealte zile.

Până în anii 1960 fetele, femeile și bărbații purtau obiele (unuci) din pânură albă, sardak (lecric) din pânură de culoare gri (în cătunul Rona-Polyana) și din piele de oaie de culoare albă cu guler la gât și mâncă (în cătunul Bilenska Polyana).

De la mijlocul secolului al XVIII-lea și până prin anii 1980 femeile și bărbații purtau de sărbători cizme lungi din piele (schireni ciobote) de culoare neagră.

The traditional folk costume in Valea Vișeului

The traditional folk costume in Valea Vișeului is typical of the ethnographic group of the Hutsuls living in Ukraine and Romania, but it also has its own characteristics that are unique to this settlement.

Many components of the old national costume have disappeared, others have changed over time, today (2023) only some pieces of it are worn on holidays or during events.

Today's women's folk costume.

Sometimes on holidays, girls and women wear brick (red) opanaks (postole) and white woolen stockings (capciuri).

The white "huțulca" shirt is of two types: with a 1.5-2.5 cm collar around the neck and an opening at the front, with tassels and a string with buttons, or with a round mouth and a gathered lace tassels. These shirts were embroidered with geometric and floral motifs around the neck, collar, shoulder and sleeve cuffs, mostly in red, green and yellow.

The "sorocika" shirt is similar to those worn in Maramureș, white in colour, with a square neck, equipped with corners, and wrinkled sleeves. The shirt has 1.5-4 cm wide, geometric and floral embroidered ribbons on the neck, shoulder and sleeve cuffs.

Between 1920-1925, some shirts were embroidered with geometric and floral motifs made with small coloured beadss.

The petticoats (pengil) are white with lace decorations at the bottom.

The skirts (sukne) have floral patterns and are mostly red, green or blue.

The vest (kojuch) is white, sleeveless, embroidered with geometric and floral motifs on the front, around the neck, and on the pockets, and the dominant colours are red and black. There are small round tassels on the front embroidery.

On their heads they wear red, green and blue flowered headscarves, and the older women wear dark coloured and slightly less flowered ones.

They wear black clothes and black headscarves at funerals.

The winter dress is similar to the summer dress, but the women wear a thick scarf (sherinca) on their heads.

The bridal (moloda) dress is the same, but on her head she wears a crown (vinok) made of white and red artificial flowers and a veil (peremita). The bridesmaid (drușca, drujca) has the same dress as the bride, but she does not wear a veil on her head, only the flower wreath (vinok).

Around the neck, some girls wear a 1-2 cm wide necklace (partca) made of small pearls, decorated with floral or geometric motifs.

Today's men's folk costume.

The white "huțulca" shirt has a 1.5-2.5 cm collar, a large opening at the front, a drawstring with tassels and buttons, and is embroidered with geometric and floral motifs around the neck, on the front and on the sleeve cuffs, mostly in red and blue.

The white "sorocika" shirt with a turn-down collar has a large opening at the front, a drawstring with tassels and buttons, and is embroidered with geometric and floral motifs, predominantly red and blue on the front, collar and sleeve cuffs.

Between 1920-1925, some shirts were embroidered with geometric and floral motifs made with small coloured beads.

The vest (kojuch) is white, sleeveless, embroidered with geometric and floral motifs on the front, around the neck (collar), and the colours red and black predominate. There are small round tassels on the front embroidery.

They wear a dark or green hat (kresane) on their head.

During winter, the national costume is the same as during summer, but on the head they wear a hat made of black and gray sheep fur.

The dress of the groom (molodei) is the same as the ordinary men's dress, except for the hat (kresane), which is decorated with sprigs of rosemary and white and red artificial flowers. The best man and his helpers wear the same clothes, the only difference is the decoration on the hat which is smaller. At the wedding, the groomsmen wear an ax with a cake and red, white, blue and green ribbons on it.

Until the 1960s, on holidays, most men wore postole, white hemp pants during summer and white wool pants during winter, and gray pants on other days.

Until the 1960s, girls, women and men wore white wool footcloth, a gray wool coat (on the Rona-Polyana hamlet) and a white sheepskin coat around the neck and finger collar (on the Bilenska Polyana hamlet).

From the mid-18th century until the 1980s, on holidays, women and men wore long black leather boots (shireni ciobote).

Народний одяг с. Валя Вішеулуй

Народний одяг специфічний для етнографічної групи гуцулів України та Румунії, але він також має свою індивідуальність, характерну для населеного пункту Валя Вішеулуй.

Багато деталей давнього народного одягу зникли, а інші зазнали змін з часом, сьогодні (2023 р.) лише деякі елементи народного костюма одягають на свята або з нагоди якихось подій.

Сьогодній народний жіночий одяг.

Дівчата й жінки на свята іноді вдягають цегляні (червонуваті) опінці (постоли) і шкарпетки (капчури) з білої вовни.

Біла сорочка «гуцулка» буває двох видів: з коміром навколо шиї 1,5-2,5 см і вирізом спереду, з шнуром з китицями і гудзиками або з круглим і стягнутим отвором з мотузкою з китицями. Ці сорочки вишиті геометричними та квітковими мотивами навколо шиї, коміра, плечей та манжетів рукавів, переважно червоного, зеленого та жовтого кольорів.

Сорочка білого кольору має марамурешський вплив, з квадратним отвором на шиї, з кутами, має зібраний рукав, який закінчується беззерами з великими або маленькими кутами або бартою (манжетом) з маленькими кутами. На шиї, на плечах і манжетах сорочки вишиті геометричні та квітчасті мотиви шириною 1,5-4 см. З 1920-1925 рр. на деяких сорочках дрібним кольоровим бісером виконано вишивку з геометричними та рослинними мотивами.

Фартухи білі і внизу мають кутики (чіпки) або мереживо.

Спідниці, сумна (сукня) квітчасті і бувають переважно червоного, зеленого або синього кольорів.

Кожух білого кольору, без рукавів, вишитий геометричними та квітчастими мотивами спереду, на шиї (комірі), в області кишень, переважає червоно-чорний колір. На вишивці спереду маленькі круглі китиці.

На голові вони одягають червону, зелену та синю квітчасту хустку, а старші жінки носять темні та злегка квітчасті хустки.

На похорони одягають чорний одяг і чорну хустку.

Взимку плаття ідентичне літньому, але на голові одягається товста хустка (шерінка).

Народне вбрання нареченої (молодої) таке ж, але на голові вона носить вінок зі штучних білих і червоних квітів і вуаль (перемітка). Дружка (друшка) має такий же одяг, як і наречена, але на голові вона носить вінок (вінок) без фати.

Деякі дівчата носять на шиї намисто (селенку) з дрібного бісеру, з квітковими або геометричними мотивами, шириною 1-2 см.

Сьогоденний чоловічий народний одяг.

Біла сорочка «гуцулка» з коміром навколо шиї 1,5-2,5 см, має великий отвір спереду, із шнурком з китицями і гудзиками, вишиті геометричними та квітковими мотивами, навколо комірка, на переді та на манжеті рукава, основні кольори – червоний і синій.

Біла сорочка з відкладним коміром має великий виріз спереду, з китицями і гудзиками, вишита геометричними та квітчастими мотивами, переважно червоного та синього кольорів, спереду, на комірі та на манжеті рукава.

З 1920-1925 рр. на деяких сорочках виконано вишивку геометричними та квітчастими мотивами з дрібним кольоровим бісером.

Кожух (кептарик) білого кольору, без рукавів, вишитий геометричними та квітчастими мотивами спереду, на комірі, в області кишень, переважає червоно-чорний колір. На вишивці спереду – маленькі круглі китиці.

На голові носять зелену або чорну кресаню. Взимку народний костюм ідентичний із літнім, за винятком, що на голові носять шапку (шепку) з чорного або білого хутра ягняті.

Народне вбрання нареченого (молодого) однакове, відрізняється лише кресаня, прикрашена гілочками розмарину та прикрасами з білих штучних квітів. Дружби і пропороносці однаково одіті, тільки прикраса на крисані менша, ніж у нареченого. На весіллі дружки мають при собі топірець, на якому калац і червоні, білі, сині та зелені стрічки.

До 1960-х років більшість чоловіків носили постоли, влітку вони носили білі гаті (штані), а взимку вони носили гаті з білої вовни, на свята та сірі в інші дні.

До 1960-х років дівчата, жінки та чоловіки носили білі вовняні онучі, сірі вовняні сардаки (на хуторі Рона-Поляна) та шкіряні білі з овечки з комірцем та наруковниками (на хуторі Біленська Поляна).

Із середини XVIII століття до 1980-х років жінки і чоловіки одягали на свята довгі чорні шкіряні чоботи (*shireni ciobote*).

Cojoc (kojuch)

Sheepskin coat (kojuch)

Кожух

Cămașă de fete „huțulca”

„Huțulca” girls' shirt

Сорочка для дівчинки «гуцулка»

Cămașă de fete „sorocika”

"Sorocika" girls shirt

Сорочка для дівчинки «сорочка»

Cămașă de bărbați „huțulca”
„Huțulca” men's shirt
Чоловіча сорочка
«гутулка»

Cămașă de bărbați „sorocika” Чоловіча сорочка «сорочка»

„Sorocika”
men's shirt

Festivalul „Sărbătoarea
cântecului de nuntă la
ucraineni”

Festival "Ukrainian
wedding song celebration"

Фестиваль «Свято
української весільної
пісні»

Port popular din Valea
Vișeului

Traditional clothes from
Valea Vișeului

Народний одяг с. Валя
Вишеулуї

Procesiune din Valea Vișeului

Procession from Valea Vișeului

Процесія с. Валля Вішеулуй

Port popular din Valea Vișeului

Traditional clothes from Valea Vișeului

Народний одяг с. Валля Вішеулуй

Viflaim din Valea Vișeului
Нativity play from Valea Vișeului

Mihai Florin Calena, Nicolae Feriscec, Lucas Boiciuc, Petru Boiciuc,
Ionel Agapciuc, Marian Urda, Marian Agapciuc, Adrian Maticiuc,
Gabi Balea, Denis Spivaliuc, Marian Balea, Dănuț Andreica.

Borcutu (apa minerală) din „Pitpoghir”

Borcutu se află la altitudinea de 584 m, coordonate GPS: 47°54'09.4"N; 24°07'55.2"E.

Fântâna este pietruită și acoperită cu o lespede de piatră, are 0,53 m lățime, 0,70 m lungime și 0,40 m adâncimea apei.

Apa este oligominerală, sulfuroasă și conține: Cl, SO₄, HCO₃, Na, K, Ca, Mg, Fe, CO₂ și are pH de 6,5-7.

Borcutu (Mineral Water Spring) from "Pitpoghir"

Borcutu is at an altitude of 584 m, GPS coordinates: 47°54'09.4"N; 24°07'55.2"E.

The well is cobbled and covered with a stone slab, it is 0.53 m wide, 0.70 m long and 0.40 m the depth of the water.

The water is trace mineral, sulfurous and it contains: Cl, SO4, HCO3, Na, K, Ca, Mg, Fe, CO2 and has a pH of 6.5-7.

Джерельна газована вода (Боркут) з «Пітпогір»

Джерело знаходиться на висоті 584 м, GPS-координати: 47°54'09.4"N; 24°07'55.2"E.

Колодязь кам'яний і покритий кам'яною плитою, ширина 0,53 м, довжина 0,70 м і глибина 0,40 м.

Вода мікромінеральна, сірчista, містить: Cl, SO4, HCO3, Na, K, Ca, Mg, Fe, CO2, з pH 6,5-7.

Borcutu (apa minerală) din Luhei

Borcutu este amplasat la 1 m de drumul ce urcă pe Valea Luhei, la altitudinea de 400 m, coordonate GPS: 47°53'41.5"N; 24°08'57.0"E.

Fântâna este amenajată și întreținută, are 0,40 m lățime, 0,30 m lungime și 0,10 m adâncimea apei.

Apa este oligominerală, sulfuroasă și conține: Cl, SO₄, HCO₃, Na, K, Ca, Mg, Fe, CO₂ și are pH de 6,5-7.

Borcutu (Mineral Water Spring) from Luhei

Borcutu is located 1 m from the road going up the Luhei Valley, at an altitude of 400 m, GPS coordinates: 47°53'41.5"N; 24°08'57.0"E.

The well is landscaped and maintained, and has these dimensions 0.40 m/0.30 m/0.10 m deep. The water is trace mineral, sulfurous and contains: Cl, SO4, HCO3, Na, K, Ca, Mg, Fe, CO2 and has a pH of 6.5-7.

Джерельна газована вода (Боркут) з Лугей

Джерело знаходиться на відстані 1 м від дороги, що веде вгору по долині Лугей, на висоті 400 м, GPS-координати: 47°53'41.5"N; 24°08'57.0"E.

Колодязь доглянутий, ширина 0,40м, довжина 0,30м, глибина 0,10м. Вода мікромінеральна, сірчista, містить: Cl, SO4, HCO3, Na, K, Ca, Mg, Fe, CO2, з pH 6,5-7.

Confluența Râului Tisa cu
Râul Vișeu

The confluence of the Tisa
River with the Vișeu River

Злиття річки Тиса з
річкою Вішеу

Valea Luhei
Măgura Judeleva, Vârful
Judeleva (939 m)

Luhei Valley
Măgura Judeleva, Judeleva
Peak (939 m)

Долина Лугей
М а г у р а Ж у д е л е в а ,
Вершина Жуделева (939 м)

Peștera Haiducul Doboș din Bendivskei

Peștera se află pe partea dreaptă a Văii Runcu Mare, în zona Bendivskei, la 10 m sub culme, într-o stâncă din gresie, la altitudinea de 734 m, coordonate GPS: 47°54'17.7"N; 24°10'46.7"E.

Peștera are circa 7-8 m lungime și este o diaclază, descendantă formată în gresii. Intrarea în peșteră este de 0,45-0,50 m lățime și 1,2 m înălțime. Accesul în peșteră se face ușor pe o lungime de 2,7 m, după care peștera este descendantă și se strâmtează fiind mai greu accesibilă. Pentru vizitare sunt necesare o cască și lanternă.

Haiducul Doboș, pe numele Olexa Doboș este cel mai renumit haiduc de etnie ucraineană (huțul) din zona Ceremușului, Ucraina, ce a activat în perioada 1734-1745 în Bucovina, Maramureș, Precarpatia și Galitia. Peștera nu este cartată.

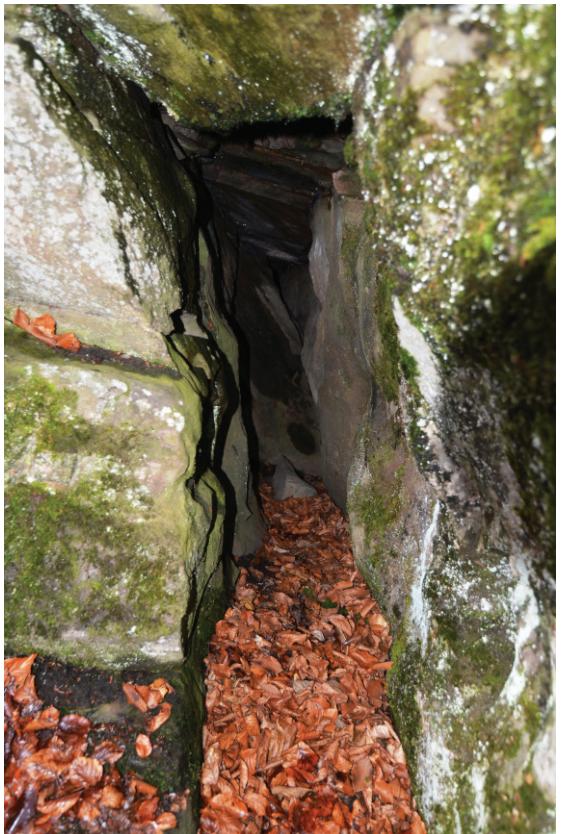
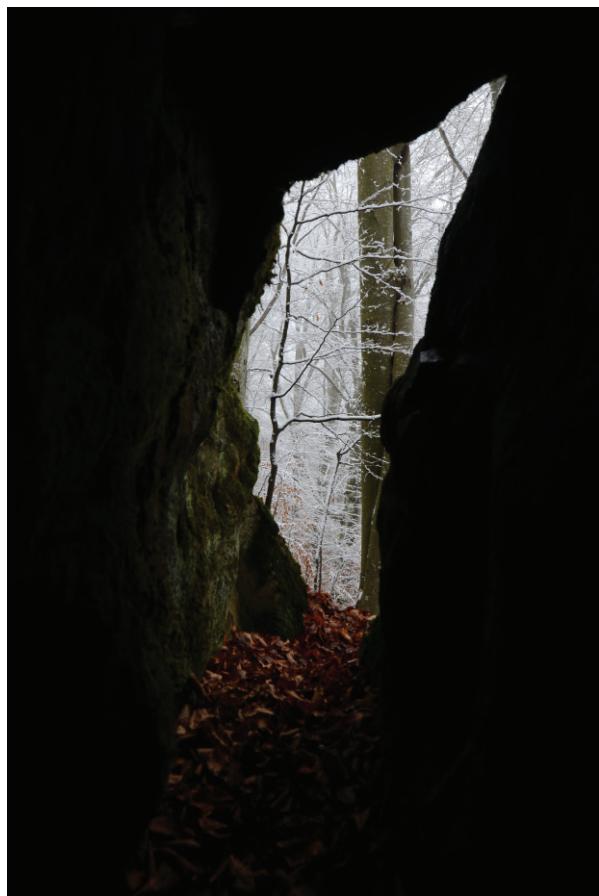
Semne

The Outlaw Doboş cave in Bendivskei

The cave is located on the right side of the Runcu Mare Valley, in the area of Bendivska, 10 m below the peaks, in a sandstone rock, at an altitude of 734 m, GPS coordinates: 47°54'17.7"N; 24°10'46.7"E. It is. The cave is about 7-8 m long and is a descending joint, formed in sandstones.

The cave entrance is 0.45-0.50 m wide and 1.2 m high. Access to the cave is easy over a length of 2.7 m, after which the cave descends and narrows, being more difficult to access. A helmet and flashlight are required for the visit.

The outlaw Doboş, named Olexa Doboş, is the most famous outlaw of Ukrainian ethnicity (hutsul) from the Ceremus area, Ukraine, who was active in the period 1734-1745 in Bucovina, Maramureş, Precarpathia and Galicia. The cave is not charted.

Печера опришка Довбуша в Бендівському

Печера розташована на правій стороні долини Рунку-Маре, в районі Бендівський, 10 м нижче вершин, у скелі з пісковика, на висоті 734 м, GPS координати: 47°54'17.7"N ; 24°10'46.7"E.

Довжина печери близько 7-8 м і являє собою діаклаз, що спускається вниз, утворений пісковиками.

Ширина входу в печеру 0,45-0,50 м, висота 1,2 м. Доступ до печери легкий протягом 2,7 м, після чого печера спускається вниз і звужується, стає більш важкодоступною. Для відвідування обов'язкові шолом і ліхтарик.

Опришок Довбуш, на ім'я Олекса Довбуш — найвідоміший розбійник української етнічної приналежності (гуцул) із району Черемошу, Україна, який діяв у період 1734-1745 років на Буковині, Марамуреші, Прикарпатті та Галичині. Печера не нанесена на карту.

Galeria încalcar din Valea Vișeului

Galeria se află pe partea dreaptă a Râului Vișeu, la intrare în localitate, lângă traseul turistic triunghi roșu pe fundal alb.

Intrarea în galerie este la 20 m de calea ferată, lângă un abrupt din calcar, la altitudinea de 360 m, coordonate GPS: 47°54'05.6"N; 24°09'24.4"E.

Este o galerie orizontală săpată de om la începutul secolului al XX-lea, în calcar eocen.

Intrarea în galerie este mică de 0,60-0,70 m lățime, 0,9 m înălțime și descendentală, după care urmează o galerie orizontală mare de 1,70 m lățime, 10 m lungime și 1,9 m înălțime. Pentru vizitare sunt necesare o cască și lanterna.

The gallery from Valea Vișeului

The gallery is located on the right side of the Vișeu River, at the entrance to the locality, next to the red triangle on a white background tourist route.

The entrance to the gallery is 20 m from the railway, next to a limestone cliff, at an altitude of 360 m, GPS coordinates: 47°54'05.6"N; 24°09'24.4"E.

It is a horizontal gallery dug by man at the beginning of the 20th century, in Eocene limestone. The entrance to the gallery is small 0.60-0.70 m wide, 0.9 m high and descending, followed by a large horizontal gallery 1.70 m wide, 10 m long and 1.9 m high. A helmet and flashlight are required for the visit.

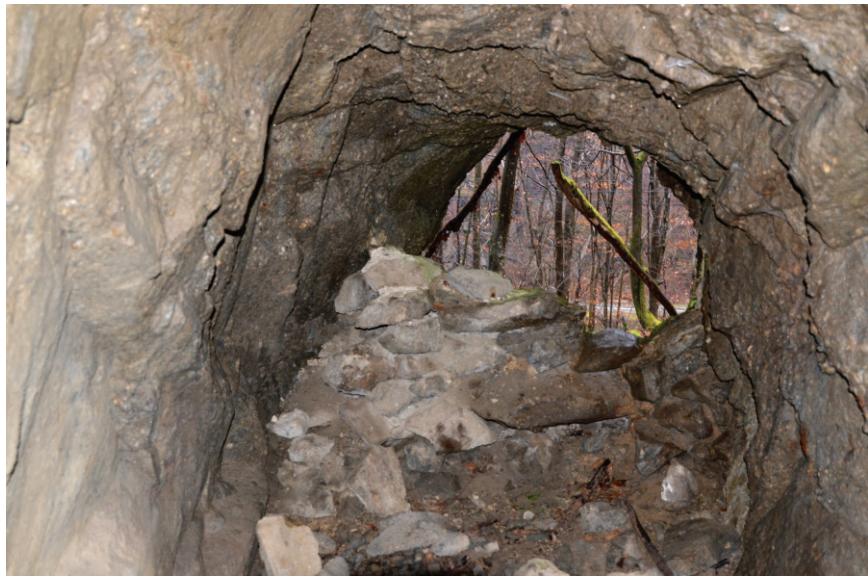

Галерея із с. Валя Вішеулуй

Галерея знаходиться на правому березі річки Вішеу, на в'їзді в населений пункт, поруч із туристичним маршрутом червоного трикутника на білому тлі.

Вхід до розтину знаходиться за 20 м від залізниці, біля вапнякової скелі, на висоті 360 м, GPS координати: 47°54'05.6"N; 24°09'24.4"E.

Це горизонтальна галерея, викопана людиною на початку 20 століття в еоценовому вапняку. Вхід до галерей невеликий: шириноро 0,60-0,70 м, висотою 0,9 м, похилий, за ним йде велика горизонтальний розтин шириноро 1,70 м, довжиною 10 м і висотою 1,9 м. Для візиту обов'язкові шолом і ліхтарик.

Galeria de prospectare geologică din Defileul Vișeului

Galeria se află pe partea stângă a Râului Vișeu

Galeria se află la altitudinea de 367 m, coordonate GPS: $47^{\circ}53'42.8''N$; $24^{\circ}10'03.9''E$.

Este o galerie orizontală mare de 2,10 m lățime, 7 m lungime și 1,8 m înălțime. Pentru vizitare este nevoie de o cască și lanternă.

Geological prospecting gallery in the Gorge of Vișeu

The gallery is located on the left side of the Vișeu River

The gallery is located at an altitude of 367 m, GPS coordinates: $47^{\circ}53'42.8''N$; $24^{\circ}10'03.9''E$.

It is a large horizontal gallery 2.10 m wide, 7 m long and 1.8 m high. A helmet and flashlight are required for the visit.

Геологорозвідувальна галерея в ущелині Вішеулуй

Галерея розташована на лівому березі річки Вішеу, на висоті 367 м, GPS-координати: $47^{\circ}53'42.8''N$; $24^{\circ}10'03.9''E$.

Це велика горизонтальна галерея шириною 2,10 м, довжиною 7 м і висотою 1,8 м. Для візиту обов'язкові шолом і ліхтарик.

Geological prospecting gallery in the Gorge of Vișeu

The gallery is located on the right side of the Vișeu River

The gallery is located at an altitude of 438 m, GPS coordinates: $47^{\circ}53'41.2"N$; $24^{\circ}10'11.3"E$. It is a gallery of geological prospecting, made in conglomerates at the beginning of the 20th century, probably in 1914, when the first praetor Simion Pop from Vișeu de Sus, intended to build a hydroelectric plant, as part of the electrification plan of Maramureș, upstream of the town of Valea Vișeului. It is a large horizontal gallery 2.10 m wide, 10 m long and 2 m high. A helmet and flashlight are required for the visit.

Геологорозвідувальна галерея в ущелині Вішеулуй

Галерея розташована на правому березі річки Вішеу, на висоті 438 м, координати GPS: $47^{\circ}53'41.2"N$; $24^{\circ}10'11.3"E$. Це галерея геологічних робіт, зроблених у конгломератах на початку 20-го століття, ймовірно, у 1914 році, коли начальник поліції Сіміон Поп із м. Вішеу-де-Сус мав намір побудувати гідроелектростанцію в рамках плану електрифікації Марамурешу, вище за течією від с. Валя Вішеулуй.

Це велика горизонтальна галерея шириною 2,10 м, довжиною 10 м і висотою 2 м. Для візиту обов'язкові шолом і ліхтарик.

Galeria de prospectare geologică din Defileul Vișeului

Galeria se află pe partea dreaptă a Râului Vișeu

Galeria se află la altitudinea de 438 m, coordonate GPS: $47^{\circ}53'41.2"N$; $24^{\circ}10'11.3"E$.

Este o galerie de prospectare geologică, făcută în conglomerate la începutul secolului al XX-lea, probabil în anul 1914, când prim-pretorul Simion Pop din Vișeu de Sus, intenționa să construiască o hidrocentrală, în cadrul planului de electrificare a Maramureșului, amonte de localitatea Valea Vișeului.

Este o galerie orizontală mare de 2,10 m lățime, 10 m lungime și 2 m înălțime. Pentru vizitare sunt necesare o cască și lanterna.

Galeria de prospectare geologică din Defileul Vișeului

Galeria se află pe partea stângă a Râului Vișeu

Galeria se află la altitudinea de 420 m, coordonate GPS:
 $47^{\circ}53'39.9''N$; $24^{\circ}10'10.4''E$.

Este o galerie orizontală mare de 2,3 m lățime, 9,3 m lungime și 2,1 m înălțime. Pentru vizitare este nevoie de o cască și lanternă.

Geological prospecting gallery in the Gorge of Vișeu

The gallery is located on the left side of the Vișeu River

The gallery is located at an altitude of 420 m, GPS coordinates: $47^{\circ}53'39.9''N$; $24^{\circ}10'10.4''E$.

It is a large horizontal gallery 2.3 m wide, 9.3 m long and 2.1 m high. A helmet and flashlight are required for the visit.

Геологорозвідувальна галерея в ущелині Вішеулуй

Галерея розташована на лівому березі річки Вішеу, на висоті 420 м, GPS-координати: $47^{\circ}53'39.9''N$; $24^{\circ}10'10.4''E$.

Це велика горизонтальна галерея шириною 2,3 м, довжиною 9,3 м і висотою 2,1 м. Для візиту обов'язкові шолом і ліхтарик.

Culmea Bendivskei
Gospodărie de vară

The Peak of Bendivska
Summer household

Вершина Бендівської
Літнє господарство

Stână de pe Muntele
Muncelaşu

Sheepfold from Mount
Muncelaşu

Вівчарня на горі
Мунчелашу

Localitatea Valea Vișeului
Bazinul Valea Vișeului

The village of Valea Vișeului
Valea Vișeului basin

Село Валя Вішеулуй
Басейн Валя Вішеулуй

Muntele Muncelașu – Vârful Muncelașu
(1318 m)

Muncelașu Mountain – Muncelașu Peak
(1318 m)

Гора Мунчелашу – Вершина Мунчелашу
(1318 м)

Traseul turistic: Localitatea Valea Vișeului – Defileul Vișeului – Localitatea Bistra – Valea Bistra – Preluca lui Ionaș – Valea Frumușaua – Valea Tomnatec – Șaua Tomnatecului - Dealul Cetina – Borcutu Tomnatec – Valea Tomnatec – Valea Repedea – Localitatea Repedea Marcaj: triunghi roșu pe fundal alb.

Lungimea traseului: 26 km. Durată: 10 - 13 ore

Dificultate: medie, nerecomandat iarna-dificil.

Traseul pornește din apropierea gării CFR Valea Vișeului, trece prin Defileul Vișeului, localitatea Bistra și urcă pe Valea Bistra până în Preluca lui Ionaș. De aici coboară în Valea Furmușaua, iar de la Cabana Paltinul, urcă pe Valea Tomnatec până în Șaua Tomnatecului, de aici coboară pe o potecă până la Borcutu Tomnatec, pe Valea Tomnatec și Valea Repedea și ajunge în Localitatea Repedea.

Pe acest traseu și în zonă pot fi vizitate comunitățile locale, muzeul poetului ucrainean Havrelo Iurievici Klempuș, biserici, defilee, cascade, ape minerale (borcuturi) și pot fi observate plante și animale rare.

Tourist route: Valea Vișeului – The Gorge of Vișeu – Bistra –Bistra Valley – Preluca lui Ionaș – Frumușaua Valley – Tomnatec Valley– The Saddle of Tomnatec – Cetina Hill –Tomnatec Mineral Water Spring –Tomnatec Valley – Repedea Valley – Repedea

Marking: red triangle on a white background

Route length: 26 km. Duration: 10 - 13 hours

Difficulty: medium, not recommended in winter-difficult
The route starts from near the Valea Vișeului train station, passes through the Gorge of Vișeu, Bistra and goes up Bistra Valley to Preluca lui Ionaș. From here it descends into the Furmușaua Valley, and from the Paltinul Hut, it goes up the Tomnatec Valley to the Saddle of the Tomnatec, from here the path descends to Borcutu Tomnatec, the Tomnatec Valley and the Repedea Valley and reaches Repedea.

On this route and in the area, local communities, the museum dedicated to the Ukrainian poet Havrelo Iurievich Klempus, churches, gorges, waterfalls, mineral waters (borcuturi) can be visited and rare plants and animals can be observed.

Туристичний маршрут: Валя Вішеулуй – Ущелена Вішеулуй – Бістра – Долина Бістра – Прелука луй Йонаш – Долина Фрумушауа – Долина Томнатик – Сідловина Томнатикулуй – Пагорб Четіна – Боркут Томнатек – Долина Томнатек – Долина Репедя – Село Репедя

Маркування: червоний трикутник на білому тлі.

Довжина маршруту: 26 км.

Тривалість: 10 - 13 годин

Складність: середня, не рекомендується взимку - складний.

Маршрут починається біля залізничної станції Валя Вішеулуй, проходить через Ущелену Вішеулуй, село Bistra та піднімається Долиною Бістра до Прелука луй Йонаш. Звідси він спускається в долину Долиною Фурмушауа, а від садиби Палтинул піднімається долиною Томнатек до сідловини Томнатикулуй, звідси спускається по стежці до Боркуту Томнатек, долини Томнатек і долини Репедя і доходить до населеного пункту Репедя.

На цьому маршруті та в районі можна відвідати місцеві громади, музей українського поета Гаврила Юрійовича Клемпуша, церкви, ущелини, водоспади, джерельні води (боркут) та спостерігати за рідкісними рослинами і тваринами.

Satul Crasna Vișeului

The locality of Crasna Vișeului

Вишівська Красна

Satul Crasna Vișeului (Вишівська Красна)

Satul Crasna Vișeului este așezat pe cursul inferior al Văii Frumușaua (denumit de hutuli Crasna) și la confluența cu Râul Vișeu, la poalele Munților Maramureșului și a Glacisului Vișeu.

Accesul auto în Crasna Vișeului se face din drumul național DN 18, pe drumul comunal DC 7 din localitatea Petrova, din DN 18 pe drum comunal ce trece prin cătunul Hrihoreț și din localitatea Bistra pe drumul comunal.

Etimologia numelui localității

Numele localității provine de la numele văii Crasna, în limba slavă, din hidronimul „Crasna” + „Vișeu” și este o traducere a denumirii românești a Văii Frumoase, azi Valea Frumușaua.

Date despre istoricul localității Crasna Vișeului

Urme ale locuirii umane pe teritoriul localității sunt din epoca bronzului târziu cu continuitate în perioadele următoare. În zona „După Oloha” la altitudinea de 669 m, pe o terasă, a fost descoperit un depozit de bronzuri în anul 1986 de Grigore Mihalca. Depozitul format din celturi, brățări și fragmente de brățări se păstrează la Muzeul Județean de Arheologie și Istorie, Muzeul Maramureșan Sighetu Marmației și la Școala generală din Petrova (1, pg. 237-238).

Localitatea Crasna Vișeului a fost întemeiată în secolul Ia XVI, prin colonizarea populație slave de hutuli și ruteni din Pocuția și Maramureș.

Localitățile Bistra și Crasna Vișeului în secolele XVI-XVIII, făceau parte din domeniul feudal al localității Petrova (2, pg. 45).

În localitatea Crasna Vișeului pe harta Iozefină a Comitatului Maramureș, din perioada 1782-1785, pe coala XXXV, secțiunea VI apar toponimele: Tomnatik Vhat (Valea Tomnatec = Valea Frumușeaua), Pop Ivan b. (Vf. Pop Ivan). În localitate este menționată o moară, două gospodării, două gospodării la izvarele văii Notisca, o gospodărie pe dealul Sveneiul Mare și două gospodării la confluența Valea Tomnatic cu Valea Frumușeaua (zona Paltin) (12)

Localitatea Crasna Vișeului pe harta militară a Imperiului Habsburgic, din perioada 1819-1869 apare cu denumirea de Kraszna și toponimele: Vervu dlouhy (Vf. Olohii), Vf. Arsiza mică, Vervu NSSI, Vr. Borsany, Svenicsel mare (Sveneul Mare), Pop Iwan (Vf. Pop Ivan), Rippa (Vf. Paltinu), Tomnatek (Vf. Tomnatic), Vyzi B. (Dealu Văji), Hudya B. (Dl. Hodea), Werlu B. (Dl. Vârlău), Kotyhnyszcze, Jasinis B., Veroudén (Vf. Vivodinul), Lazu Steptuluj (Lazul soloșteanu), Djalu mare (Dl. Morii), Val. Nossa, Kraszna Bach (valea Frumușeaua), Val. Fenilor (Valea Hrehoreț) (14).

Localitatea Crasna Vișeului pe harta militară a Imperiului Habsburgic, din perioada 1869-1887, apare cu denumirea de Krasna, Frumsieua și toponimele: Hajuski, V. Olohii, Klczerkwa, Nosia, Dobruci, Snineu micu, Snineu mare, Bursucini, Paltiun mare, Serban, Pop Ivan, Paltin, Plai, Tomnatecu, Vezi, Plitka, Bukowanka, V. Vîivodinu, Lazu Slofronianului, Dealu Morii, Riu Frumsieua, Krasna p., Pareu Tomnaticu, Maidanului, V. Svineu, Isvoru Paltinului (15).

În anul 1847 a fost construită biserică de piatră cu hramul „Ocrotirea Maicii Domnului” (3, pg. 146) de comunitatea Greco-Catolică din Crasna Vișeului. Biserică a fost construită în stil gotic, avea formă de navă cu spațiu unitar (tip sală). Iconostasul (azi în capela din Caransebeș) a fost pictat în anul 1944 de pictorul Leahovici Andrei. Pictura bisericii a fost realizată în anul 1973 de pictorul Gavrilean Nicolae din Gura Humorului.

În anul 1870 comunitatea greco-catolică din Crasna a finanțat două clopote care sunt turnate la Satu Mare. Pe clopote se află inscripția în limba maghiară „ÖNTÖTTE PAP ANTAL SZATMÁRON 1870. 440 SZÁM.” (a fost turnat de Pap Antal la Satu Mare. Numărul 440) și „ONTETTE MARCTIS IVAN KRASZNARA 1870” (A fost turnat (comandat) de Marctis Ivan din Crasna în anul 1870).

Avocatul Vissoi Papp Zsigmond în anul 1886 a finanțat și comandat un clopot, care a fost turnat de Thury J. și fiul B. din Pesta (Budapesta), în amintirea familiei, pentru localitatea Petrova (probabil pentru biserică Greco-Catolică din Crasna Vișeului). Acest clopot a fost în biserică de piatră din Crasna Vișeului, construită în anul 1847 cu hramul „Ocrotirea Maicii Domnului”. Azi acest clopot se află în biserică de lemn din Sfâneiu Mare (Maidan).

Pe clopot se află inscripția în limba maghiară „VIISOI PAPP ZSIGMOND ÜGYVÉD ÉS E MEGYE ELSÖ BIRTOKOSSA FEJE SZÉPFALUSI SRETBR EMMA ÉL. GYERMEKEI. IRMA ÉL. FÉRJEZETT BÁRÓ JONÁS ÖDÖNNÉ. SIMON NÖTLEN ÉL. ÁRPÁD BLHALT. EMMA ÉL, FERJEZETT DR. MUNKÁCSY PÁINE. AZ OTÓKORNAK MEGÖRÖKITENI KIVÁNJÁ. KRIPTÁJA ILLÉTVE KÁPOLNÁJA EMLÉKÉT E HARANGONI FELIRAT ÁLTÁI MÁRMATOS MEGYE PETROVÁN 1886.” (Vissoi Papp Zsigmond avocat și prim-latifundiar al acestui județ soția lui Szépfalusi Sréter Emma, trăiește. Copiii Irma, trăiește, căsătorită, sub numele Baron Jónás Ödönné. Simon, necăsătorit, trăiește. Árpád decedat. Emma trăiește, căsătorită, sub numele de dr. Munkácsy Pálné. Cripta, ca și capela dorește ca amintirea lor să fie păstrată pentru posteritate, prin inscripția de pe acest clopot. Județul Maramureș, Petrova, 1886) și inscripția unde a fost turnat clopotul „ÖNTÖTTE ÉS FELSZERELTE THURY J ÉS FIA B. PESTEN 1886.” (Turnat și montat Thury J. și fiul B. Pesta 1886).

În anul 1896 a fost construită o clădire din piatră lângă biserică, în care a funcționat școala împreună cu casa cantorală (3, pg. 146).

În perioada 1 decembrie 1918 – 25 iulie 1921, pe Muntele Pop Ivan din Munții Maramureșului, pe Vârful Pop Ivan (Pop Ivan Marmaroshyi, Піп Іван) a fost construită o bornă de frontieră (obelisc), care a avut drept scop fixarea graniței între România și Cehoslovacia (4, pg. 344-349).

În anul 1926 cătunul Frumoșaua (Crasna Vișeului) aparținea de comuna Petrova (10).

În anul 1932 în ședința din 7 aprilie a Comisei interimare a județului Maramureș, prin Hotărârea nr. 4177, la inițiativa lui Boiciuc Fedor și a 117 familiei să-a delegat o comisie în vederea propunerii de dezlipire a cătunului Crasna de comuna Petrova și constituirea unei comune (10).

Localitatea Crasna Vișeului de la întemeierea și până în anul 1945 a fost cătun și sat, care a aparținut de comuna Petrova.

În anul 1945 se înființează primăria comunei Krasna-Vișeului.

În data de 10 iunie 1946 primăria Krasna-Vișeului, avea în inventar pășune împădurită 80,6 ha, pășune alpină 142,3 ha și pădure comunală 48,08 ha. Biserica greco-catolică ruteană avea teren arător, curte cu grădină și două cimitire, iar comunitatea evreiască din Petrova avea teren arător și cimitir (10).

În anul 1948 biserică Greco-Catolică Ucraineană cu hramul „Ocrotirea Maicii Domnului” este desființată și devine Biserică Ortodoxă Ucraineană cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”.

În anul 1956 este terminată școala din Crasna centru și elevii sunt mutați de la școala parohială (2, pg. 148).

În anul 1961-1962 este terminată școala din Maidan.

În anul școlar 1961-1962 în Crasna Vișeului funcționa școala din Crasna centru cu școlile afiliate: Hrihoreț de Jos, Hrihoreț de Sus, Lunci și școala din Maidan cu școlile afiliate: Maidanul de Sus (Sfâneiul Mare), Noșa, Houdea (2, pg. 149).

În perioada 1961-1995 pe valea Hrihoreț lângă două izvoare minerale (borcuturi) au funcționat Băile Crasna. Prin anii 1980 pe timp de vară, aici făceau baie uneori și 20 de oameni pe zi, fiind percepută și o taxă de 3 lei/baie. Aceste băi erau folosite pentru tratamentul bolilor reumatice. Clădirea băilor era amplasată amonte de al doilea izvor, pe partea stângă și erau o clădire din lemn, probabil de 2m/2m, pe o fundație din piatră, unde erau două vane din lemn pentru îmbăiat. În anul 1995 se construiesc băile noi, lângă drumul ce merge în Hrihoreț, aceste băi nu au fost date în folosință (5, pg. 197-200).

În data de 31 mai 1968, prin reorganizarea administrativ-teritorială este desființată comuna Crasna Vișeului și devine sat ce aparține de comuna Bistra.

În anul 1970 este desființată calea ferată forestieră cu ecartament îngust care făcea legătura între Petrova-Crasna Vișeului-Paltin.

În anul 1978 este construit lăcașul de cult pentru Biserica Creștină Adventistă de Ziua a șaptea, de către credincioșii din localitatea Crasna Vișeului și Petrova.

În anul 1982 se construiește biserica de lemn în cimitirul din Sfâneiu Mare (Maidan), de către frații Boiciuc Iura și Ivan (Hafien), lângă o bisericuță mică (capelă) care a fost construită prin anii 1950 (2, pg. 101) și care a fost demolată ulterior.

În anul 1986 este adus clopotul mare la Biserică Ortodoxă Ucraineană cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”. Clopotul a fost finanțat de Mocerneac Nicolaie, Mocerneac Iuliana și comunitatea ortodoxă din localitate, preot paroh Cucu Gheorghe. Pe clopot este trecută inscripția în limba română „TURNATU-S-A ACEST CLOPOT IN SEAMA PAR. ORT. UCRAINIENE CRASNA VIȘEULUI DIN CONTRIBUTIA BENEVOLA A CREDINCIOȘILOR DONATORI PRINCIPALI: MOCERNEAC NICOLAE MOCERNEAC IULIANA ÎN TIMPUL PREOT PAROH CUCU GHEORGHE ANUL DOMNULUI 1986”.

În perioada 1995 – 1996 a fost construită biserică din cărămidă cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, preot Ardelean Vasile.

În data de 15 septembrie au fost mutate Sfintele Moaște din biserică veche în cea nouă, de către IPS Adam din Polonia. Biserică a fost pictată de profesorul universitar Marcovici Konstantin din Liov, Ucraina.

În anul 1996 biserică de piatră veche, construită în anul 1847, datorită stării de degradare, a fost demolată.

În anul 2002 Maica Heruvima face demersurile și obține autorizația de construcție, de la Mitropolia Ortodoxă de Stil Vechi Slătioara din Suceava și Ministerul Cultelor pentru construirea Mănăstirii Ortodoxă de Stil Vechi „Sfânta Treime” din localitatea Crasna Vișeului, în zona Hrihoreț.

În primăvara anului 2004, Mitropolia Ortodoxă de Stil Vechi din Slătioara, județul Suceava îl împuternicește pe monahul Ioachim Bumbar din Ruscova, care începe construirea mănăstirii în anul 2005. Clopotul a fost adus în anul 2006, pe el se află inscripția „ACEST CLOPOT S-A TURNAT DIN DONAȚIILE CREDINCIOȘILOR ANUL DOMNULUI 2006”. În anul 2007 se săvârșește prima slujbă de către PS Iosif și un sobor de preoți. Pictura din biserică a fost executată de pictorul Valer Curcan din localitatea Slătioara, în perioada 2017-2018.

În anul 2011 a fost amplasat Monumentul Eroilor din Crasna Vișeului într-un parc amenajat pe partea dreaptă a drumului, în centrul localității. Monumentul este închinat Eroilor din Primul și al Doilea Război Mondial și tuturor eroilor din această localitate (6, pg. 73).

În perioada 2017-2022 a fost construit Căminul Cultural din Crasna Vișeului, primar Duciuc Vasile (7).

Istoricul numelui localității

Localitatea Crasna Vișeului în decursul timpului a avut denumirea de: Kraszna (1819-1869), Krasna, Frumsieva (1869-1887), Kraszna (1870), Krasna (1889, 1910), Petrovakraszna (1913), Frumoșaua (1926), Crasna Vișeului (1936), Crasna-Petrovei (1936, 1939), Petrovakraszna (1940-1944), Krasna-Vișeului (1945, 1946), Crasna Vișeului (1946, 1950).

În limba ucraineană localitatea se numește Вишівська Красна. În limba maghiară localitatea se numește Petrovakraszna.

Activitatea economică a locuitorilor

Principala activitate a locuitorilor din satul Crasna Vișeului este creșterea animalelor și exploatarea lemnului. Animalele crescute în gospodăria locuitorilor sunt: bovine (Brună de Maramureș), ovine (Țurcana), caprine, porcine, cabaline, păsări (găini) și albine. Cultivarea terenurilor se face pe suprafețe mici și doar pentru consum propriu. În localitate se cultivă: cartofi, fasole, ceadă, morcov și rar porumb și cereale (ovăz). O activitate sezonieră este culesul fructelor (afine, zmeură, mure) și a ciupercilor din natură.

Exploatarea și prelucrarea primară a lemnului se face de către firmele din localitate. Alte activități din localitate sunt comerțul cu amănuntul. În localitate există o pensiune turistică Pensiunea Felicia.

Date despre populația localității Crasna Vișeului

Populația localității din Crasna Vișeului este majoritară de etnie ucraineană și face parte din grupul etnografic al huțulilor din Carpații Orientali de pe teritoriul Ucrainei și României.

Locuitorii din Crasna Vișeului sunt numiți: crăsneni, crăsnean, crăsneană, crăsnene, crăsnence, crasneancă, în ucraineană „Crasnjyn” (7).

Porecla locuitorilor din Crasna Vișeului este „Tuluky”, „Medvedi” (ursuleți, urși), pentru că locuiau în zone izolate, retrase, împădurite și coborau rar în centrul localității (7).

Populația localității Crasna Vișeului în perioada 1910-2021, după etnie (8, pg. 26), (11).

a - recensământul după limba maternă
n - recensământul după naționalitate

The population of Crasna Vișeului in the period 1910-2021, by ethnicity (8, pg. 26), (11).

Населення с. Красна Вішеулуй у період 1910-2021 рр. з а національністю (8, pg. 26), (11)..

Populația localității Crasna Vișeului în perioada 1910-2021, după religie (9, pg. 39), (11).

The population of Crasna Vișeului in the period 1910-2021, by religion (9, pg. 39), (11)..

Населення с. Красна Вішеулуй у період 1910-2021 рр. з а віросповіданням (9, pg. 39), (11)..

Anul/ Year Pék/ Év	Total/ In total Сумма/ Összesen	- Sex masculin/ Males Чоловіча стуль/ Férfiak	- Sex feminin/ Females Жіноча сталь Nők	- Romanians Румуни/ Románok	1 Maghiari/ Hungarians Угорьськи/ Magyarok	407 Ukraineni/ Ukrainianians Українці/ Ukránok	85 Germani/ Germans Німці/ Németek	- Evrei/ Jews Євреї/ Zsidók	- Informație nedisponibilă Інформація недоступна Missing information Egyéb
1910 a	493	-	-	-	1	407	85	80	1468
1936	1548	-	-	-	-	-	-	-	-
1956 n	2014	-	-	-	-	-	-	-	2014
1966 a	2577	-	-	502	-	2072	-	-	3
1966 n	2577	-	-	498	-	2077	-	-	2
1977 n	2199	-	-	248	-	1950	-	-	1
1992 a	2011	-	-	346	-	1663	2	-	-
2002 n	1461	-	-	217	-	1243	1	-	-
2002 a	1461	-	-	214	-	1247	-	-	-
2011	1666	880	786	299	-	1330	-	-	37
2021	1550	809	741	-	-	-	-	-	-

Anul/ Year Pék/ Év	Total/ In total Сумма/ Összesen	Orthodox/ Orthodox Church Православний/ Ortodox egyház	Greco-catholic/Greek-catholicism Греко-католик/ Görög-katolikus egyház	Romano-catholic/ Roman-catholicism Романо-католик/ Római-katolikus egyház	Reformata/ Reformed Church Реформованний/ Református egyház	Unitariana/ Unitarianism Уніярність/ Unitáriánus egyház	Mozaičā/ Judaism Мозаїка/ Zsidó vallásúak	Adventistă/ Adventism Адвентист/ Adventista egyház	Pentecostală/ Pentecostalism Пентекосталь/ Pünkösdí egyház Пятидесятники	Alte religii/ Other religions Інші релігії/ Más vallásúak	Fără religie/ No religions Відсутні/ Без релігії	Informație nedisponibilă Інформація недоступна Missing information Egyéb
1910	493	-	408	-	-	-	85	-	-	-	-	-
1936	1548	8	1460	-	-	-	80	-	-	-	-	-
1941	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1992	2011	1930	-	1	6	3	-	71	-	-	-	-
2002	1461	1399	1	-	-	-	-	60	1	-	-	-
2011	1666	1573	-	-	-	-	-	52	-	4	-	37
2021	1550	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

În anul 2023 în localitatea Crasna Vișeului sunt menționate 152 de nume de familii. У 2023 році в с. Красна Вішеулуй
In the year 2023, 152 family names are mentioned in the town of Crasna Vișeului. зафіковано 152 прізвища.

Nr.	Nume de familie	Ім'я	Nr.	52	GLODEAN	ГЛОДЯН	1	102	NEGREA	НЕГРЯ	13
1	AILINCA	АЙЛІНКА	2	53	GODENCA	ГОДЕНКА	1	103	NEMȚANU	НЕМЦАНУ	2
2	ARDELEAN	АРДЕЛЯН	71	54	GODENKA	ГОДЕНКА	2	104	NYAMCSUK	НЯМЧУК	14
3	ARGYLEAN	АРГЕЛЯН	7	55	GODINCA	ГОДІНКА	3	105	NYORBA	НЬОРБА	3
4	AXENYUK	АКСЕНЮК	1	56	GORGAN	ГОРГАН	60	106	ONUJEC	ОНУЖЕК	4
5	BABIUC	БАБІУК	13	57	GREDJUC	ГРЕДЖУК	4	107	ORZA	ОРЗА	7
6	BAIAS	БАЯС	2	58	GRIGOR	ГРИГОР	1	108	PALCUȘ	ПАЛКУШ	2
7	BALEMBA	БАЛЕМБА	4	59	HARASENIUC	ГАРАСЕНЮК	7	109	PAPARIGA	ПАПАРИГА	5
8	BANENSCHI	БАНЕНСЬКІ	4	60	HLINA	ГЛІНА	2	110	PAŞCA	ПАШКА	1
9	BANIANSCHI	БАНЯНСЬКІ	8	61	HLUSMANIUC	ХЛУШМАНЮК	5	111	PALCUȘ	ПИЛКУШ	2
10	BANYANSZKI	БАНЯНСЬКІ	3	62	HREȚIUC	ХРЕЦЮК	1	112	PĂTRĂUȘ	ПИТРИУШ	2
11	BARANIUC	БАРАНЮК	7	63	HRITUC	ХРІЦУК	16	113	PERNPEINTER	ПЕРНПЕИНТЕР	1
12	BEJERA	БЕЖЕРА	33	64	IACOBCIU	ЯКОБЧУК	5	114	PETREȚCHI	ПЕТРЕЦЬКІ	20
13	BENZAR	БЕНЗАР	6	65	IOACHIM	ЙОАКІМ	1	115	POENAR	ПОСНАР	10
14	BIBOL	БІБОЛ	2	66	IONAŞ	ЙОНАШ	1	116	POPOVICI	ПОПОВІЧ	2
15	BILANIUC	БІЛАНЮК	21	67	IURAC	ЮРАК	2	117	PRODANIUC	ПРОДАНЮК	6
16	BOCICOREC	БОЧКОРЕК	15	68	IURCUT	ЮРКУЦ	38	118	ROMAN	РОМАН	4
17	BOCSKOREK	БОЧКОРЕК	2	69	IURCUTI	ЮРКУЦЬ	12	119	ROMANIUC	РОМАНЮК	24
18	BODNAR	БОДНАР	1	70	IURKUC	ЮРКУК	1	120	ROPAN	РОПАН	1
19	BODNARIUC	БОДНАРЧУК	3	71	IUROVICI	ЮРОВІЧ	4	121	ROSUŞ	РОСУШ	34
20	BOICIUC	БОЙЧУК	62	72	KOŞA	КОША	1	122	ROZOVLEAN	РОЗОВЛЕАН	4
21	BOICSU	БОЙЧУК	8	73	KOŞAN	КОШАН	3	123	RUSINAC	РУСІНАК	2
22	BORZIDAN	БОРЗІДАН	4	74	KURELYAK	КУРЕЛЯК	15	124	SAVU	САВУ	13
23	BOTA	БОТА	1	75	LAUDIȘ	ЛАУДІШ	1	125	SÂRBU	СИРБУ	1
24	BRATU	БРАТУ	1	76	LAURIUC	ЛАУРЮК	17	126	SEMENIUC	СЕМЕНЮК	34
25	BUMBAR	БУМБАР	9	77	LAVER	ЛАВЕР	10	127	SILAGHI	СИЛАЙ	1
26	BURAGA	БУРАГА	1	78	LEORDEAN	ЛЕОРДЯН	5	128	ŞMULIAC	ШМУЛЯК	1
27	CACIUC	КАЧУК	15	79	LOGOS	ЛОГОЩ	1	129	SORBAN	СОРБАН	6
28	CALIMANDRIUC	КАЛИМАНДРЮК	2	80	LUCACIU	ЛУКАЧУ	2	130	SPIVALIUC	СПІВАЛЮК	1
29	CERBIC	ЧЕРБІК	4	81	LULA	ЛУЛА	1	131	STANCU	СТАНКУ	1
30	CINAR	ЧІНАР	7	82	LUNGU	ЛУНГУ	1	132	ŞTELIAC	ШТЕЛЯК	1
31	CIONTOŞ	ЧОНТОШ	2	83	MANEA	МАНЯ	1	133	ŞORBAN	ШОРБАН	20
32	CIUBICA	ЧУБІКА	1	84	MANOLE	МАНОЛЕ	1	134	TCACIUC	ТКАЧУК	7
33	CLIEPI	КЛІПЕЙ	13	85	MARINESCU	МАРІНЕСКУ	2	135	TIREAN	ТІРЯН	6
34	COŞA	КОША	9	86	MARTENIUC	МАРТЕНЮК	33	136	TODEA	ТОДЯ	2
35	COVACI	КОВАЧ	4	87	MARTINIUC	МАРТИНЮК	14	137	TOMENIUC	ТОМЕНЮК	23
36	COZUPLEAN	КОЗУПЛЯН	1	88	MARTIŞ	МАРТИШ	20	138	TOPAC	ТОПАК	8
37	CRASUC	КРАСУК	5	89	MASNIȚA	МАСНИЦА	2	139	TURCIN	ТУРЧІН	1
38	CRAUCIUC	КРАУЧУК	6	90	MICULICIAN	МІКУЛІЧАН	2	140	TURCINIUC	ТУРЧІНЮК	4
39	CULCIAR	КУЛЧАР	6	91	MIHALCA	МІГАЛКА	22	141	ULICI	УЛІЧ	12
40	CURAC	КУРАК	4	92	MIHALI	МІГАЛІ	2	142	UNGUREANU	УНГУРЯНУ	2
41	CURELEAC	КУРЕЛЯК	7	93	MIRCEA	МІРЧА	2	143	VANCEA	ВАНЧА	1
42	CURILEAC	КУРІЛЯК	6	94	MOCERNAC	МОЧЕРНАК	10	144	VASILIU	ВАСІЛІУ	1
43	DAVID	ДАВІД	1	95	MOCERNAK	МОЧЕРНАК	3	145	VĂCEAN	ВИЧАН	1
44	DECEANU	ДЕЧАНУ	2	96	MOGIRZAN	МОГІРЗАН	1	146	VĂSIEŞ	ВІСІЄШ	1
45	DEMIAN	ДЕМ'ЯН	67	97	MOLDOVAN	МОЛДОВАН	2	147	VENGER	ВЕНГЕР	9
46	DEMYAN	ДЕМ'ЯН	9	98	MOROCILA	МОРОЧІЛА	15	148	VENGHER	ВЕНГЕР	5
47	DOHOTAR	ДОГОТАР	3	99	MOVILĂ	МОВІЛИ	1	149	VLAD	ВЛАД	1
48	DUCIUC	ДУЧУК	18	100	MURARU	МУРАРУ	1	150	ZĂVODU	ЗІВОДУ	2
49	FILIPCIUC	ФІЛІПЧУК	2	101	NEAMCIUC	НЯМЧУК	5	151	ZELENCIUC	ЗЕЛЕНЧУК	3
50	GAVA	ГАВА	45					152	ZERNI	ЗЕРНІ	48
51	GHERASIM	ГЕРАСІМ	1								

Crasna Vișeului Village

The village of Crasna Vișeului is located on the lower course of the Frumușaua Creek (called Crasna by the Hutsuls), at its confluence with the Vișeu River, at the foot of the Maramureș Mountains and of the Vișeu Glacis.

Car access to Crasna Vișeului is from the national road DN 18, on the communal road DC 7 from Petrova, from DN 18 on the communal road that passes through the hamlet of Hrihoreț and from Bistra on the communal road.

Etymology of the town name

The name of the locality comes from the name of the Crasna valley, in the Slavic language, the water name Crasna + Vișeu, and the Romanian name of the Frumușaua valley.

Data about the history of Crasna Vișeului

Traces of human habitation on the territory of the locality are from the Late Bronze Age with continuity in the following periods. In the area called "After Oloha", at an altitude of 669 m, on a terrace, a deposit of bronzes was discovered in 1986 by Grigore Mihalca. The deposit consisting of bronze axes, bracelets and fragments of bracelets and is kept at the County Museum of Archeology and History, at Muzeul Maramureșan Sighetu Marmației and at the general school in Petrova (1, pg. 237-238).

Bistra and Crasna Vișeului in the 16th-18th centuries were part of the feudal domain of Petrova (2, pg.45).

In 1847, the stone church dedicated to the "Protection of the Mother of God" (5) was built by the Greek-catholic community of Crasna Vișeului. The church was built in Gothic style, it had the shape of a ship with a unitary space (hall type). The iconostasis (today in the chapel in Caransebeș) was painted in 1944 by the painter Andrei Leahovici. The painting of the church was done in 1973 by the painter Găvrilean Nicolae from Gura Humorului.

In 1870, the Greek-Catholic community in Crasna finances two bells that are cast in Satu Mare. On the bells there are these inscriptions in Hungarian "ÖNTÖTTE PAP ANTAL SZATMÁRON 1870. 440 SZÁM." (it was cast by Pap Antal in Satu Mare. Number 440) and "ONTETTE MARCTIS IVAN KRASZNARA 1870" (It was cast (ordered) by Marctis Ivan from Crasna in the year 1870).

The lawyer Vissoi Papp Zsigmond in 1886 financed and commissioned a bell, which was cast by Thury J. and son B. from Pesta (Budapest), in memory of the family, for the village of Petrova (for the Greek-Catholic church in Crasna Vișeului). This bell was in the stone church in Crasna Vișeului, built in 1847 dedicated to the "Protection of the Mother of God". Today this bell is in the wooden church in Sfâneiu Mare (Maidan). On the bell is the inscription in Hungarian "VIISOI PAPP ZSIGMOND ÜGYVÉD ÉS E MEGYE ELSÖ BIRTOKOSSA NEJE SZÉPFALUSI STREBER EMMA ÉL. GYERMEKEI. IRMA EL. FÉRJEZETT BÁRÓ JONÁS ÖDÖNNÉ. SIMON NÖTLEN EL. ÁRPÁD ELHALT. EMMA ÉL, FERJEZETT DR. MUNKÁCSY BREAD. AZ OTÓKORNAK MEGÖRÖKÍTENI KIVÁNJÁ. KRIPTÁJA ILLETVE KÁPOLNÁJA EMLÉKÉT E HARANGONI FELIRAT ÁLTÁI MÁRMATOS MEGYE PETROVÁN 1886." (Vissoi Papp Zsigmond lawyer and first landowner of this county Szépfalus Sréter's wife Emma, living. Children Irma, living, married, under the name Baron Jónás Ödönné. Simon, unmarried, living. Árpád deceased. Emma living, married, under the name Dr. Munkácsy Pálné. The crypt, like the chapel, wants their memory to be preserved for posterity, through the inscription on this bell. Maramureș County, Petrova, 1886) and the inscription where the bell was cast "ÖNTÖTTE ÉS FELSZERELTE THURY J ÉS FIA B .PESTEN 1886." (Cast and mounted Thury J. and son B. Pesta 1886).

In 1896, a stone building was built next to the church, where the school functioned together with the cantoral house (3, pg. 146).

Between 1st December 1918 and 25th July 1921, a border post (obelisk) was built on Mount Pop Ivan in the Maramureș Mountains, on Pop Ivan Peak (Pip Ivan Marmaroshyi, Піп Іван), which had the purpose of fixing the border between Romania and Czechoslovakia (4, pg. 344-349).

In 1926 the Frumoșaua hamlet (Crasna Vișeului) belonged to Petrova commune (10).

In 1932, in the April 7 meeting of the Maramureş County Interim Commission, by Decision no. 4177, at the initiative of Boiciuc Fedor and 117 families, a commission was delegated to propose the separation of the Crasna hamlet from the Petrova commune and the establishment of a new commune (10).

The locality of Crasna Vișeului from its founding until 1945 was a hamlet and a village, which belonged to the commune of Petrova.

In 1945, the commune of Crasna Vișeului was founded.

On 10th June 1946, the town hall of Crasna Vișeului had in its inventory 80.6 ha of wooded pasture, 142.3 ha of alpine pasture and 48.08 ha of communal forest. The Ruthenian Greek Catholic Church had arable land, a garden yard and two cemeteries, and the Jewish community in Petrova had arable land and a cemetery (10).

In 1948, the Ukrainian Greek-Catholic church dedicated to the "Protection of the Mother of God" is abolished and it becomes the Ukrainian Orthodox Church dedicated to the "Holy Apostles Peter and Paul".

In 1956, the school in Crasna centre was finished and the students were moved from the parochial school (2, pg. 148).

In 1961-1962, the school in Maidan was completed.

In the 1961-1962 school year in Crasna Vișeului, the central school from Crasna operated with the affiliated schools: Hrihoreț de Jos, Hrihoreț de Sus, Lunci and the school from Maidan with the affiliated schools: Maidanul de Sus (Sfâneiul Mare), Noșa, Houdea (2, pg. 149).

In the period 1961-1995, the Crasna Baths operated in the Hrihoreț valley near two mineral springs. In the 1980s during the summer, sometimes up to 20 people a day bathed here, and a fee of 3 lei/bath was charged. These baths were used for the treatment of rheumatic diseases. The bath building was located upstream of the second spring, on the left side, and was a wooden building, probably 2m x 2m, built on a stone foundation, with two wooden tubs for bathing. In 1995, the new bath buildings were built, near the road that goes to Hrihoreț, but these were never put into use (5, pg. 197-200).

On 31st May 1968, through the administrative-territorial reorganization, the commune of Crasna Vișeului is abolished and becomes a village belonging to the commune of Bistra.

In 1970, the narrow-gauge forest railway connecting Petrova-Crasna Vișeului-Paltin was abolished.

In 1978, the believers of Seventh-day Adventist Christian Church of Crasna Vișeului and Petrova built their place of worship.

The Boiciuc brothers, Iura and Ivan (Hafien), built a wooden church in the Sfâneiul Mare (Maidan) cemetery in 1982 (2, pg. 101) next to a small church (chapel) built in the 1950s and later demolished.

In 1986, the big bell was brought to the Ukrainian Orthodox church dedicated to "Holy Apostles Peter and Paul". The bell was financed by Mocerneac Nicolaie, Mocerneac Iuliana and the local Orthodox community, at the initiative of parish priest Cucu Gheorghe. On the bell there is an inscription in Romanian: "THIS BELL WAS MADE FOR THE UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH. MAIN DONORS WERE MOCERNEAC NICOLAIE AND MOCERNEAC IULIANA. A.D. 1986 DURING THE TIME OF CUCU GHEORGHE'S PARISH".

Between 1995 and 1996, was built the brick church dedicated to the "Holy Apostles Peter and Paul", priest Ardelean Vasile. On 15th September the Holy Relics were moved from the old church to the new one, by archbishop Adam from Poland. The church was painted by university professor Konstantin Markovich from Lviv, Ukraine.

In 1996, the old stone church, built in 1847, was demolished due to its state of disrepair.

In 2002, Mother Heruvima took the steps and obtained the construction permit from the Old Style Orthodox Metropolis of Slătioara in Suceava and the Ministry of Cults for the Old Style Orthodox Monastery "Holy Trinity" from Crasna Vișeului locality, in the Hrihoreț area.

In the spring of 2004, the bishop of Slătioara empowers the monk Ioachim Bumbar from Ruscova, who begins the construction of the monastery in 2005. The bell was brought in 2006, on it is the inscription "THIS BELL WAS CASTED FROM THE DONATIONS OF THE BELIEVERS IN THE YEAR OF THE LORD 2006". In 2007, the first service was performed by bishop Iosif and a council of priests. The painting in the church was executed by the painter Valer Curcan from the town of Slătioara, Suceava county, during 2017-2018.

In October 2009, the bridge over the Vișeu river, Crasna Vișeului-Petrova, destroyed by the floods of June 2008, was inaugurated, mayor Vasile Bumbar.

In 2011, the Monument to the Heroes of Crasna Vișeului was placed in a park on the right side of the road, in the centre of the village. The monument is dedicated to the Heroes of the First and Second World Wars and to all the heroes of this locality. The monument was erected at the initiative of the mayor Bumbar Vasile with the financial support of the Bistra town hall (6, pg. 73).

In the period 2017-2022, the Cultural Home in Crasna Vișeului was built, mayor Duciuc Vasile.

History of the town name

The town of Crasna Vișeului over time had the names: Kraszna (1819-1869), Krasna, Frumsieva (1869-1887), Kraszna (1870), Krasna (1889, 1910), Petrovakraszna (1913), Frumoșaua (1926), Crasna Vișeului (1936), Crasna-Petrovei (1936, 1939), Petrovakraszna (1940-1944), Krasna-Vișeului (1945, 1946), Crasna Vișeului (1946, 1950).

In Ukrainian, it is called Вишівська Красна.

In Hungarian, it is called Petrovakraszna.

The economic activity of the inhabitants

The main activity of the inhabitants of the village of Crasna Vișeului is animal breeding and wood exploitation.

The animals raised in the residents' households are: cattle (Brună de Maramureş), sheep (Turcana), goats, pigs, horses, poultry (chickens) and bees.

Land cultivation is done on small areas and only for own consumption. In the locality potatoes, beans, onions, carrots and rarely corn and cereals (oats) are grown.

The exploitation and primary processing of wood is done by local companies.

Another activity in the village is retail trade.

In the locality there is a tourist guesthouse called Pensiunea Felicia.

Data about the population of Crasna Vișeului

The population of the village of Crasna Vișeului is mostly of Ukrainian ethnicity and is part of the ethnographic group of the Hutsuls of the Eastern Carpathians living on the territory of Ukraine and Romania.

The inhabitants of Crasna Vișeului are called: crăsneni, crăsnean, crăsneană, crăsnene, crăsnence, crăsneancă, in Ukrainian Crasnyn, and the nickname Tuluky or Medvedi (bears or bears), because they lived in isolated, secluded, wooded areas and rarely went down to the village.

Село Красна Вішеулуй (Вишівська Красна)

Село Красна Вішеулуй розташоване в нижній течії долини Фрумушауа (гуцули називають Красна) і злитті річки Вішеу, у підніжжі гір Марамуреш та Гласісу Вішеу.

Автомобільний в'їзд до села Красна Вішеулуй здійснюється з національної дороги ДН 18, по селищній дорозі ДЖ 7 із населеного пункту Петрова, із НД 18 по селищній дорозі, яка проходить через хутір Грігорець, а також із населеного пункту Бістра по селищній дорозі.

Етимологія походження назви населеного пункту

Назва населеного пункту походить від назви долини Красна, слов'янською мовою, від гідроніма Красна + Вішеу – переклад румунської назви долини Фрумушауа, сьогодні Вала Фрумушауа.

Дані про історію населеного пункту Красна Вішеулуй

Сліди проживання людини на території населеного пункту відносяться до доби пізньої бронзи з продовженням у наступні періоди. У районі «За Олохую» на висоті 669 м, на терасі, у 1986 році Григоре Мігалка виявив родовище бронзи. Акумуляція, що складається з кельтів, браслетів і фрагментів браслетів, зберігається в Повітовому музеї археології та історії, Марамурешському музеї Сігету Мармацієй та в Петрівській загальноосвітній школі.

У населеному пункті Красна Вішеулуй, на карті Йозефіна Комітату Марамуреш періоду 1782-1785 рр., на сторінці XXXV, розділ VI, з'являються топоніми: Tomnatik Vhat (Долина Томнатик = Долина Фрумушауа), Pop Ivan b. (Вершина Поп Іван). У населеному пункті згадується млин, два домогосподарства, два домогосподарства на виході з долини Нотіска, одне домогосподарство на пагорбі Свенеюл Маре та два домогосподарства на місці злиття Долини Томнатік і Долини Фрумушауа (район Палтін).

На військовій карті імперії Габсбургів періоду 1819-1869 рр. населений пункт Красна Вішеулуй появляється під назвою Kraszna (Красна) та топонімами: Vervu dlouhy (Вершина Ологій), Vf. Arsiza mica (Вершина Аршица мала), Vervu Nssi (Вершина Hci), Vr. Borsany (Вершина Боршани), Svensicsel mare (Свенеюл Маре), Pop Iwan (Вершини Поп Іан), Rippa (Вершина Палтіну), Tomnatek (Вершина Томнатік), Vyzi B. (Пагорб Вижі), Hudya B. (Пагорб Годя), Werlu B. (Пагорб Вирлий), Kotyhnyszcze, Jasinis B., Veroudén (Вершина Віводінул), Lazu Steptuluj (Лаз Солоштяну), Djalu mare (Пагорб Морі), Val. Nossa, Kraszna Bach (Долина Фрумушауа), Val. Фенілор (Долина Грігорець).

На військовій карті імперії Габсбургів періоду 1869-1887 рр. населений пункт Красна Вішеулуй з'являється як Krasna-Красна, Frumsieua - Фрумушіева та топоніми: Hajuski - Гажускі, V. Olohii - В. Ологі, Klczeka - Клерка, Nosia - Носія, Dobruci - Добручь, Snineu micu - Сніни мік, Snineu mare - Сніни мари, Bursucini - Бурсучін, Paltiun mare - Палтіун мари, Serban - Шербан, Pop Ivan - Поп Іван, Paltin - Палтін, Plai - Плай, Tomnatecu - Томнатику, Vezi - Визь, Plitka - Плітка, Bukowanka - Букованка, Vívodinu - Вайводіну, Lazu Slofronianului - Лазу Слофонянулуй, Dealu Morii - Дялу Морі, Riu Frumsieua - Річка Фрумушауа, Krasna- Красна, Pareu Tomnatic - Томнатик, Maidanului - Майданулуй, V. Svineu - В. Свіниу, Isvoru Paltinului - Ізвору Палтінулуй.

У XVI-XVIII століттях населені пункти Бітра і Красна Вішеулуй були частиною феодального владіння населеного пункту Петрова.

У 1847 р. греко-католицька громада села Красна Вішеулуй збудувала кам'яну церкву «Покрови Пресвятої Богородиці». Церква побудована в готичному стилі, мала форму корабля з єдиним простором (зального типу). Іконостас (сьогодні в каплиці в Карансебеш) був розписаний у 1944 році художником Андрієм Ляховичем. Розпис церкви був виконаний у 1973 році художником Гиврілян Ніколає з Гура Гуморулуй.

У 1870 році греко-католицька громада села Красна профінансувала два дзвони, які були відлиті в м. Сату-Маре. На дзвонах знаходиться напис угорською мовою «ÖNTÖTTE PAP ANTAL SZATMÁRON 1870. 440 SZÁM» (відлито Папом Анталом у м. Сату-Маре. Номер 440) та «ONTETTE MARCTIS IVAN KRASZNARA 1870» (Відлито (замовлено) Марктісом Іваном із села Красна в 1870 році).

У 1886 році адвокат Віссой Папп Зігмунд замовив і профінансував дзвін, який був відлитий г. Ж. Тури і його сином Б. з Пешти (Будапешт), на згадку про родину, для населеного пункту Петрова (для греко-католицької церкви села Красна Вішеулуй). Цей дзвін знаходився у кам'яній церкві села Красна Вішеулуй, побудованій у 1847 році на честь «Покрови Пресвятої Богородиці». Сьогодні цей дзвін знаходиться в дерев'яній церкві в Сфінею Маре (Майдан). На дзвоні знаходиться напис угорською мовою «VIISOI PAPP ZSIGMOND ÜGYVÉD ÉS E MEGYE ELSÖ BIRTOKOSSA FEJE SZÉPFALUSI SRETBR EMMA ÉL. GYERMEKEI. IRMA ÉL. FÉRJEZETT BÁRÓ JONÁS ÖDÖNNÉ. SIMON NÖTLEN ÉL. ÁRPÁD BLHALT. EMMA ÉL, FERJEZETT DR. MUNKÁCSY PÁINE. AZ OTÓKORNAK MEGÖRÖKÍTENI KIVÁNJÁ. KRIPTÁJA ILLÉTVE KÁPOLNÁJA EMLÉKÉT E HARANGONI FELIRAT ÁLTÁI MÁRMATOS MEGYE PETROVÁN 1886.» (Віссой Папп Зігмунд, адвокат і перший землевласник цього округу, дружина Сефалуші Сретер Емма - жива. Діти Ірма, жива, одружена, під ім'ям Барон Йонаш Одонне. Сімон, неодружений, живий. Арпад помер. Емма жива, одружена, під ім'ям д-р Мункаче Палне. Крипта, як і каплиця, бажає, щоб пам'ять про них була збережена для нашадків через напис на цьому дзвоні. Повіт Марамуреш, Петрова, 1886) і напис, де був відлитий дзвін «ÖNTÖTTE ÉS FELSZERELTE THURY J ÉS FIA B. PESTEN 1886.» (Відлито та поставлено г. Ж. Тури і його сином Б. з Пешти 1886).

У 1896 р. при церкві було споруджено кам'яну будівлю, де разом із канторатом діяла школа. Из 1 грудня 1918 р. по 25 липня 1921 р. на горі Поп Іван у Марамурешських горах, на вершині Поп Іван (Піп Іван Мармароський), було споруджено прикордонний знак (obelisk), який мав на меті встановлення кордону між Румунією та Чехословаччиною.

У 1926 р. хутір Фрумушауа (Красна Вішеулуй) належав до селища Петрова.

У 1932 році на засіданні Тимчасової комісії Марамороського повіту 7 квітня, Рішенням № 4177 з ініціативи Бойчука Федора та 117 сімей була делегована комісія з метою запропонування відокремити хутір Красна від селища Петрова і заснувати селище.

Від свого заснування і до 1945 року населений пункт Красна Вішеулуй було хутором і селом, належачи до селища Петрова.

У 1945 році було засновано селище Красна Вішеулуй.

10 червня 1946 року Красна-Вішеуська сільрада мала в своєму інвентарі 80,6 га лісистих пасовищ, 142,3 га альпійських пасовищ і 48,08 га комунального лісу. Русинська (українська) греко-католицька церква мала ріллі, двір з городом і два цвинтарі, а єврейська громада села Петрова — ріллі та цвинтар.

У 1948 році Українська Греко-Католицька Церква «Покрови Пресвятої Богородиці» ліквідується і стає Українською Православною Церквою «Святих апостолів Петра і Павла».

У 1956 році в центрі с. Красна було добудовано школу, куди перевели учнів з парафіяльної школи.

У 1961-1962 роках добудовано школу в Майдані.

У 1961-1962 навчальному році в с. Красна Вішеулуй діяла школа в центрі села Красна-центр з афілійованими школами: Грігорець-де-Жос (Нижній Грігорець), Грігорець-де-Сус (Верхній Григорець), Лунч (Луги) та школа в Майдані з афілійованими школами: Майданул-де-Сус (Верхній Майдан), Ноша, Гоудя.

У 1961-1995 рр. в долині Грігорець, біля двох мінеральних джерел (боркут), діяла купальня Красна. У 1980-х роках, влітку, тут купалося іноді 20 осіб у день, і стягувалась плата 3 леї за ванну. Цю купальню використовували для лікування ревматичних захворювань. Будівля купальні була розташована вище за течією другого джерела, з лівого боку, і являла собою дерев'яну споруду розміром, ймовірно, 2м x 2м, на кам'яному фундаменті, де стояли два дерев'яні чани для купання. У 1995 році були побудовані нові ванні кімнати, біля дороги, що веде до Грігорця, ці ванні кімнати не були здані в експлуатацію.

31 травня 1968 року шляхом адміністративно-територіальної реорганізації статус селища Красна Вішеулуй скасовується і стає селом, яке належить до селища Бістра.

У 1970 році вузькоколійна лісова залізниця Петрова-Красна-Вішеулуй-Палтін була закрита.

У 1978 році віруючими населених пунктів Красна Вішеулуй і Петрова була побудована Церква адвентистів сьомого дня.

У 1982 році брати Бойчук Юра та Іван (Гафіен) збудували дерев'яну церкву на цвинтарі Сфінею Маре (Майдан), поряд із невеликою церквою (каплицею), яка була побудована в 1950-х роках і яку згодом було знесено.

У 1986 році до Української Православної Церкви привезли великий дзвін на честь «Святих апостолів Петра і Павла». Дзвін був профінансований Мочерняком Ніколаєм, Мочерняком Юліаною та місцевою православною громадою, парохом Куку Георге. На дзвоні знаходиться напис румунською мовою «TURNATU-S-A ACEST CLOPOT IN SEAMA PAR. ORT. UCRAINENE CRASNA VISEULUI DIN CONTRIBUTIA BENEVOLA A CREDINCIOSILOR DONATORI PRINCIPALI: MOCERNEAC NICOLAE MOCERNEAC IULIANA IN TEMPUL PREOT PAROH CUCU GHEORGHE ANUL DOMNULUI 1986 (ЦЕЙ ДЗВІН ВІДЛІТИЙ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ПАРАФІЇ КРАСНА ВІШЕУЛУЙ ІЗ ДОБРОЧИННОГО ПОЖЕРТВУВАННЯ ОСНОВНИХ ВІРНИХ: МОЧЕРНЯК НІКОЛАЄ МОЧЕРНЯК ЮЛІАНА ПІД ЧАС ПАРОХА КУКУ ГЕОРГЕ РІК ГОСПОДНІЙ 1986)».

У 1995-1996 роках була збудована мурована церква на честь «Святих Апостолів Петра і Павла», священик Арделян Василь.

15 вересня відбулося перенесення святих мощей зі старої церкви до нової, яку переніс Високопреосвященніший отець Адам з Польщі. Церкву розписав професор університету Костянтин Маркович зі Львова, Україна.

Через стан деградації в 1996 році було знесено стару кам'яну церкву, побудовану 1847 року.

У 2002 році Черниця Герувіма звернулася та отримала дозвіл на будівництво православного монастиря «Святої Трійці» в населеному пункті Красна Вішеулуй, в районі Грігорець, від Православної митрополії за старим стилем Слатіоара в Сучаві та Міністерства релігії.

Навесні 2004 року Слатіоарське єпископство уповноважує ченця Йоакіма Бумбара з Рускови, який розпочинає будівництво монастиря в 2005 році. Дзвін був привезений у 2006 році, на ньому знаходитьться напис «ACEST CLOPOT S-A TURNAT DIN DONAȚIILE CREDINCIOȘILOR ANUL DOMNULUI 2006 (ЦЕЙ ДЗВІН, ВІДЛІТИЙ ІЗ ПОЖЕРТВУВАНЬ ВІРУЮЧИХ У РІК ГОСПОДНІЙ 2006)». У 2007 році відбулося перше богослужіння отцем Йосифом та собором священиків. Розпис церкви виконав художник Валер Курцан із населеного пункту Слетіоара Сучавського повіту протягом 2017-2018 років.

У жовтні 2009 року голова сільради Васіле Бумбар урочисто відкрив міст через річку Вішеу, який був зруйнований повінню в червні 2008 року, що зв'язує населені пункти Красна Вішеулуй-Петрова,

У 2011 році в парку, що в центрі населеного пункту, встановлено пам'ятник Героям с. Красна Вішеулуй. Пам'ятник присвячений Героям Першої та Другої світових війн та всім героям цього населеного пункту. Пам'ятник встановлено за ініціативи сільського голови Бумбара Васіле, за фінансової підтримки Бістрянської сільської ради.

Протягом 2017-2022 рр. був побудований Будинок культури в с. Красна Вішеулуй, сільський голова Дучук Васіле.

NOTE/BIBLIOGRAFIE

- Carol Kacsó, Repertoriul Arheologic al Județului Maramureș, Editura Eurotip, Baia Mare, 2011
- Vasile Cureleac, Ilie Gherhes, Vasile Bumbar, Stelian Gigel Borlan, Mihai Petrețchi, Adrian Toader Mandric, Vasile Oniujec, Dumitru Coreniuc – Comuna Bistra, Județul Maramureș, Editura Eurotip, Baia Mare, 2011

Походження назви села

На протязі певних періодів населений пункт Красна Вішеулуй називалося: Kraszna (1819-1869), Krasna, Frumsieva (1869-1887), Kraszna (1870), Krasna (1889, 1910), Petrovakraszna (1913), Frumoșaua (1926), Crasna Vișeului (1936), Crasna-Petrovei (1936, 1939), Petrovakraszna (1940-1944), Krasna-Vișeului (1945, 1946), Crasna Vișeului (1946, 1950).

Українською мовою місцевість називається Вишівська Красна.

Угорською мовою місцевість називається Петровакрасна.

Господарська діяльність мешканців

Основною діяльністю мешканців села Красна Вішеулуй є тваринництво та лісозаготівля. Тварини, які розводять у домогосподарствах жителів: велика рогата худоба (Бура карпатська), вівці (Цуркані), кози, свині, коні, птахи (кури) і бджоли. Землі обробляються невеликими ділянками і тільки для власного споживання. У місцевості вирощують: картоплю, квасолю, цибулю, моркву, рідше кукурудзу та зернові (овес). Лісозаготівлею та первинною обробкою деревини займаються місцеві підприємства. Інші види діяльності в районі – роздрібна торгівля.

Дані про населення с. Красна Вішеулуй

Населення с. Красна Вішеулуй переважно українського походження і входить до етнографічної групи горян Східних Карпат території України та Румунії.

Мешканців с. Красна Вішеулуй називають: красняни, краснян, краснянка, краснене, краскенки, а прізвисько: Тулуки або Медведі (ведмеді), тому що вони жили в відокремлених, відлюдних, лісистих місцевостях і рідко спускалися до центру села.

3. Şematismul Veneratului Cler al Eparhiei Greco-Catolice Române a Maramureşului pe anul 1936, editura Surorilor Lauretane, Baia Mare, 2011
4. Vasile Timur Chiş – Borne de graniţă de pe vechea frontieră de stat dintre România şi Cehoslovacia, Acta Musei Maramorosiensis – XVI, 2020, p. 344–349
5. Chiş V. T., – „Băile locale din localitatea Crasna Vişeului, Maramureş”, Acta Musei Maramorosiensis, vol. X, p. 197-200, Muzeul Maramureşului, Sighetu Marmaťiei, 2014
6. Vasile Timur Chiş – Monumente închinante eroilor și martirilor din Primul și al Doilea Război Mondial din Țara Maramureșului, Editura Huțului, Repedea, 2021
7. Vasile Timur CHIŞ, Bistra Valea Vişeului Crasna Vişeului, Ghid turistic/Date monografice, Bistra Valea Vişeului Crasna Vişeului, Travel guide/Monographic data, Бистрий Вишівська Долина, Вишівська Красна, Путівник/Монографічні дані, Petrovabisztra Petrovakraszna, Visóvölgy, Útikalauz/Monográfiai adatok, Editura Muzeul Maramureşului, 2023
8. Varga E. Árpád, Máramaros megye településeinek etnika i (anyanyelvi/nemzetiségi) adatai, 1850/1869-2002
9. Varga E. Árpád, Máramaros megye településeinek felekezeti adatai, 1850/1869-2002, pag. 39 (18)
10. *** Arhivele Naționale Maramureş, fondul Prefectura judeţul Maramureş, 1936, nr. 18, vol. II, 1932, nr. 72, vol. II, 1940, nr. 75, inv. 1006
11. *** <https://www.recensamantromania.ro>
12. *** Harta Iosefină a Comitatului Maramureş, 1782-1785
13. *** Máramoros vármegye, 1876, Harta Comitatului Maramureş
14. *** Harta militară a Imperiului Habsburgic, 1819-1869
15. *** Harta militară a Imperiului Habsburgic, 1869-1887

Localitatea Crasna Vișeu
The locality of Crasna Vișeu
Населений пункт Красна Вішеулу́й

Valea Hrihoreş
Долина Грігорець
Hrihoret Valley

Biserica Ortodoxă Ucraineană cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”

Coordinate GPS: 47°49'53.9N; 24°13'36.3"E.

Biserica a fost construită în perioada 1995 – 1996 de comunitatea ortodoxă din localitate, la inițiativa preotului Ardelean Vasile. În data de 15 septembrie 1996 au fost mutate Sfintele Moaște din biserică veche în cea nouă, de către IPS Adam din Polonia.

Biserica a fost pictată de profesorul universitar Marcovici Konstantin din Liov. Biserica este construită din cărămidă, are un plan treflat cu abside laterale mici cu trei pereți și altar mic, decroșat și poligonal cu cinci pereți. Turnurile clopotniță sunt acoperite cu coifuri specifice bisericilor ucrainene. Turnurile laterale sunt pătrate cu foișoare deschise și baza coifului pătrată. Turnul clopotniță din centru este mai înalt, cu foișor poligonal închis, prevăzut cu ferestre și are baza coifului poligonală.

Ukrainian Orthodox Church dedicated to "The Holy Apostles Peter and Paul"

GPS coordinates: 47°49'53.9N; 24°13'36.3"E.

The church was built between 1995 and 1996 by the local Orthodox community, at the initiative of the priest Vasile Ardelean. On 15th September 1996, the Holy Relics were moved by archbishop Adam from Poland from the old church to the new one.

The church was painted by university professor Konstantin Markovici from Lviv. The church is built of brick, has a trefoil plan with small side apses with three walls and a small, open and polygonal altar with five walls. The bell towers are covered with helmets specific to Ukrainian churches. The side towers are square with open arches and the base of the spire square. The bell tower in the centre is taller, with an enclosed polygonal bower, fitted with windows, and has a polygonal buttress base.

Українська Православна Церква на честь святих апостолів Петра і Павла

GPS-координати: 47°49'53.9"N; 24°13'36.3"E.

Церква була побудована в 1995-1996 роках місцевою православною громадою за ініціативи священика Арделяна Василя. 15 вересня 1996 року Святі Мощі були перенесені зі старої церкви до нової, польським Високопреосвященнішим отцем Адамом. Розписав церкву професор університету Костянтин Маркович зі Львова.

Церква побудована з цегли, має в плані форму трилисника з невеликими бічними апсидами, з трьома стінами та малим, відкритим і багатокутним вівтарем з п'ятьма стінами. Дзвіниці вкриті характерними для українських церков шоломами. Бічні башти квадратні з розкритими арками та основою шпіля квадратної форми. Дзвіниця в центрі вища, із закритою багатокутною альтанкою, з вікнами, має багатокутну основу.

Clopot din anul 1986

Pe clopot este trecută inscripția în limba română
„TURNATU-S-AACEST CLOPOT IN SEAMA
PAR. ORT. UCRAINIENE CRASNA VIŞEULUI
DIN CONTRIBUTIA BENEVOLAA CREDINCIO
SILOR DONATORI PRINCIPALI: MOCERNEAC
NICOLAIE MOCERNEAC IULIANA
INTIMPUL PREOT PAROH CUCU GHEORGHE
ANUL DOMNULUI 1986”

Bell from 1986

This inscription in Romanian is written on the bell
"THIS BELL WAS MADE FOR THE UKRAINIAN
ORTHODOX CHURCH IN CRASNA VIŞEULUI. MAIN
DONORS WERE MOCERNEAC NICOLAIE AND
MOCERNEAC IULIANA.
A.D. 1986 DURING THE TIME OF CUCU
GHEORGHE'S PARISH PRIEST"

Дзвін, відлитий 1986 року

На дзвоні знаходиться напис
румунською мовою:
«ЦЕЙ ДЗВІН ВІДЛІТИЙ ДЛЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ
ПАРАФІЇ КРАСНА ВІШЕУЛУЙ ІЗ
ДОБРОЧИННОГО
ПОЖЕРТВУВАННЯ ОСНОВНИХ
ВІРНИХ: МОЧЕРНЯК НІКОЛАС
МОЧЕРНЯК ЮЛІАНА ПІД ЧАС
ПАРОХА КУКУ ГЕОРГЕ РІК
ГОСПОДНІЙ 1986»

Clopot din anul 1870

Pe clopot este trecută inscripția în limba maghiară „ONTETTE MARCTIS IVAN KRASZNARA 1870”

A fost turnat (comandat) de Marctis Ivan din Crasna în anul 1870

Bell from 1870

On the bell is the inscription in Hungarian "ONTETTE MARCTIS IVAN KRASZNARA 1870"

It was cast (ordered) by Ivan Marctis from Crasna in 1870

Дзвін, відлитий 1870 року

На дзвоні знаходитьться напис угорською мовою:

« ВІДЛІТО (ЗАМОВЛЕНО) МАРКТИСОМ
(МАРТИШОМ) ІВАНОМ ІЗ СЕЛА КРАСНА В 1870 РОЦІ»

Clopot din anul 1870

Pe clopot este trecută inscripția în limba maghiară „ÖNTÖTTE PAP ANTAL SZATMÁRON 1870. 440 SZÁM.”

A fost turnat de Pap Antal la Satu Mare. Numărul 440

Bell from 1870

On the bell is the inscription in Hungarian "ÖNTÖTTE PAP ANTAL SZATMÁRON 1870. 440 SZÁM."

It was cast by Antal Pap in Satu Mare. Number 440

Дзвін, відлитий 1870 року

На дзвоні знаходитьться напис угорською мовою:

«ВІДЛІТО ПАПОМ АНТАЛОМ У М. САТУ-МАРЕ.
НОМЕР 440»

Cruce din piatră din anul 1887

Stone cross from 1887

Кам'яний хрест 1887 року

Cruce din piatră din anul 1883

Este cea mai veche cruce din localitatea Crasna Vișeului

Stone cross from 1883

It is the oldest cross in the locality of Crasna Vișeului

Кам'яний хрест 1883 року

Найдавніший хрест у с. Красна Вішеулуй

Crucii din fontă de la începutul secolului al XX-lea

Cast iron crosses from the beginning of the 20th century

Чавунні хрести початку ХХ ст.

Biserica Ortodoxă Ucraineană din cătunul Sfâneiu Mare

Coordinate GPS: 47°50'54.7N; 24°15'53.2"E.

Biserica a fost construită în anul 1982 de către frații Boiciuc Iura și Ivan (Hafien).

Biserica este construită din lemn, are planul sub formă de sală și altar poligonal. În față biserică are un pridvor deschis, prevăzut cu șase stâlpi. Turnul clopotniță este scund, cu foișor patrat, prevăzut cu ferestre și acoperit cu un coif care are o cruce în vârf. Deasupra altarului se află un turnuleț mic.

The Ukrainian Orthodox Church from the hamlet of Sfâneiu Mare

GPS coordinates: 47°50'54.7N; 24°15'53.2"E.

The church was built in 1982 by the Boiciuc brothers, Iura and Ivan (Hafien).

The church is built of wood, its plan is in the form of a polygonal hall and altar. In front the church has an open porch with six pillars. The belfry tower is low, with a square bow, provided with windows and covered with a helmet that has a cross on top. Above the altar there is a small turret.

Українська Православна Церква з хутору Сфанею Маре
GPS-координати: 47°50'54.7N; 24°15'53.2"E.

Церкву збудували у 1982 році брати Бойчуки Юра та Іван (Гафієн).

Церква побудована з дерева, в плані має форму багатокутної зали та вівтар. Спереду церква має відкритий притвор із шістьма стовпами. Дзвіниця низька, квадратна, з вікнами, покрита шоломом із хрестом. Над вівтарем невелика башточка.

У церкві дзвін, відлитий 1886 року, привезений із церкви села.

Clopot din anul 1886

Pe clopot este trecută inscripția în limba maghiară:

„VIISOI PAPP ZSIGMOND ÜGYVÉD ÉS E MEGYE ELSÖ BIRTOKOSSA

FEJE SZÉPFALUSI SRETBR EMMA ÉL. GYERMEKEI. IRMA ÉL.
FÉRJEZETT BÁRÓ JONÁS ÖDÖNNÉ. SIMON NÖTLEN ÉL.
ÁRPÁD

BLHALT. EMMA ÉL, FERJEZETT DR. MUNKÁCSY PÁINE.

AZ OTÓKORNAK MEGÖRÖKITENI KIVÁNJÁ. KRIPTÁJA

ILLETVE KÁPOLNÁJA EMLÉKÉT E HARANGONI FELIRAT
ÁLTÁI

MÁRMATOS MEGYE PETROVÁN 1886.

(Viisoi Papp Zsigmond avocat și prim-latifundiar al acestui județ soția lui Szépfalusi Sréter Emma, trăiește. Copiii Irma, trăiește, căsătorită, sub numele Baron Jónás Ödönné. Simon, necăsătorit, trăiește. Árpád decedat. Emma trăiește, căsătorită, sub numele de dr. Munkácsy Pálné. Cripta, ca și capela dorește ca amintirea lor să fie păstrată pentru posteritate, prin inscripția de pe acest clopot. Județul Maramureș, Petrova, 1886)

Inscriptia unde a fost turnat clopotul „ÖNTÖTTE ÉS FELSZERELTE THURY JÉS FIA B. PESTEN 1886.” (Turnat și montat Thury J. și fiul B. Pesta 1886).

Biserica are un clopot din anul 1886, adus de la biserică din localitate.

Bell from 1886

On the bell there is this inscription in Hungarian:

“VIISOI PAPP ZSIGMOND ÜGYVÉD
ÉS E MEGYE ELSÖ BIRTOKOSSA
FEJE SZÉPFALUSI SRETBR EMMA
ÉL. GYERMEKEI. IRMA EL.

FÉRJEZETT BÁRÓ JONÁS ÖDÖNNÉ.
SIMON NÖTLEN EL. ÁRPÁD

BLHALT. EMMA ÉL, FERJEZETT DR.
MUNKÁCSY BREAD.

AZ OTÓKORNAK MEGÖRÖKITENI
KIVÁNJÁ. KRYPTÁJA

ILLETVE KÁPOLNÁJA EMLÉKÉT E
HARANGONI FELIRAT ÁLTÁI
MÁRMATOS MEGYE PETROVÁN
1886.

(Viisoi Papp Zsigmond lawyer and first landowner of this county, wife Szépfalusi Sréter Emma, live. Children Irma, lives, married, under the name Baron Jónás Ödönné. Simon, unmarried, lives. Árpád deceased. Emma lives, married, under the name of Dr. Munkácsy Pálné. The crypt, like the chapel, wishes their memory to be preserved for posterity, by the inscription on this bell. Maramureş County, Petrova, 1886)

The inscription where the bell was cast "ÖNTÖTTE ÉS FELSZERELTE THURY J ÉS FIA B.
BEFORE 1886." (Cast and mounted Thury J. and son B. Pesta 1886).

Дзвін, відлитий 1886 року

На дзвоні знаходиться напис угорською мовою:
«ВІССОЙ ПАПП ЗІГМУНД, АДВОКАТ І ПЕРШИЙ
ЗЕМЛЕВЛАСНИК ЦЬОГО ОКРУГУ, ДРУЖИНА
СЕФАЛУШІ СРЕТЕР ЕММА - ЖИВА. ДІТИ ІРМА,
ЖИВА, ОДРУЖЕНА, ПІД ІМ'ЯМ БАРОН ЙОНАШ
ОДОННЕ. СІМОН, НЕОДРУЖЕНИЙ, ЖИВИЙ.
АРПАД ПОМЕР. ЕММА ЖИВА, ОДРУЖЕНА, ПІД
ІМ'ЯМ Д-Р МУНКАЧЕ ПАЛНЕ. КРИПТА, ЯК І
КАПЛИЦЯ, БАЖАЄ, ЩОБ ПАМ'ЯТЬ ПРО НИХ
БУЛА ЗБЕРЕЖЕНА ДЛЯ НАЩАДКІВ ЧЕРЕЗ
НАПИС НА ЦЬОМУ ДЗВОНИ. ПОВІТ
МАРАМУРЕШ, ПЕТРОВА, 1886» і напис, де був
відлитий дзвін «ВІДЛITO ТА ПОСТАВLEНО Г. Ж.
ТУРИ І ЙОГО СИНОМ Б. З ПЕШТИ 1886».

Mănăstirea Ortodoxă de Stil Vechi „Sfânta Treime”

Coordinate GPS: 47°48'38.3N; 24°15'22.6"E.

Apartine de Mitropolia Ortodoxă de Stil Vechi Slătioara din Suceava.

Biserica de lemn a mănăstirii a fost construită și amenajată în perioada 2005 – 2007.

Mănăstirea are un clopot pe care se află inscripția
„ACEST CLOPOT S-A TURNAT DIN DONAȚIILE
CREDINCIOȘILOR ANUL DOMNULUI 2006”.

În anul 2007 se săvârșește prima slujbă de către PS Iosif și un sobor de preoți.

Pictura din biserică a fost executată de pictorul Valer Curcan din localitatea Slătioara, județul Suceava, în perioada 2017-2018

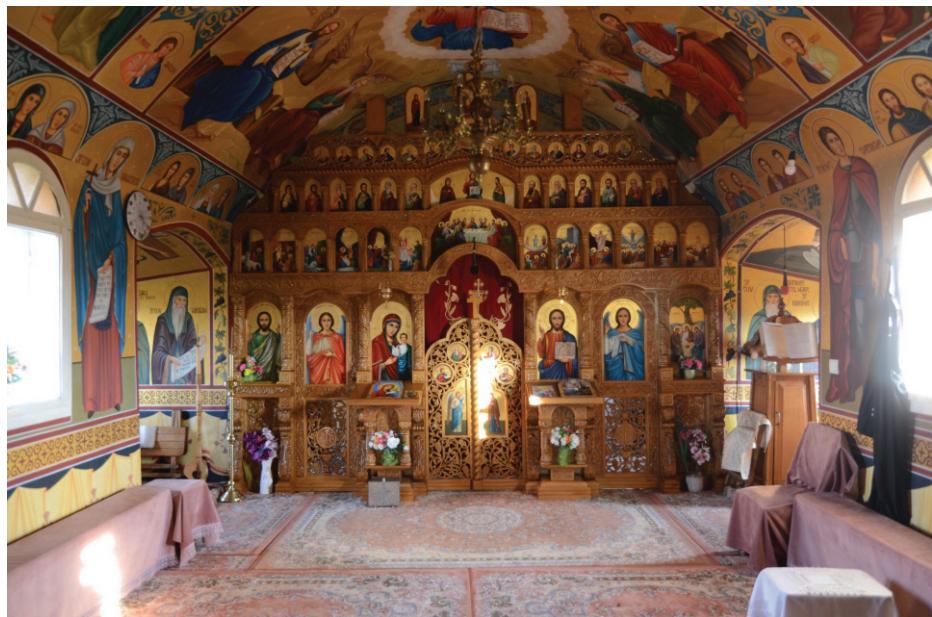
Old Style Orthodox Monastery "Holy Trinity"

GPS coordinates: 47°48'38.3N; 24°15'22.6"E.

It belongs to the Old Style Orthodox Metropolis of Slătioara from Suceava.

The wooden church of the monastery was built and furnished between 2005 and 2007.

The monastery has a bell with the inscription "THIS BELL WAS CASTED FROM THE DONATIONS OF THE BELIEVERS IN THE YEAR OF THE LORD 2006". In 2007, the first service was performed by the bishop Iosif and other priests. The painting in the church was executed by the painter Valer Curcan from the town of Slătioara, Suceava county, during 2017-2018.

Православний монастир за старим юліанським календарем «Святої Трійці»
GPS-координати: 47°48'38.3N; 24°15'22,6"E.

Належить до Православної Митрополії за старим юліанським календарем Слатіоара з Сучави.

Дерев'яна церква монастиря була збудована та облаштована у 2005-2007 роках.

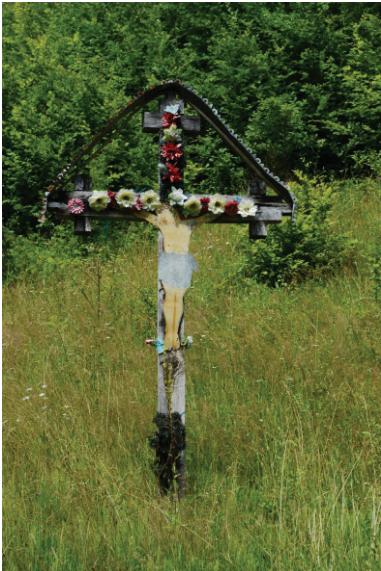
У монастирі знаходиться дзвін, на якому напис
«ЦЕЙ ДЗВІН, ВІДЛІТИЙ ІЗ
ПОЖЕРТВУВАНЬ ВІРУЮЧИХ
В РІК ГОСПОДНІЙ 2006».

У 2007 році було проведено перше богослужіння преосвященним Йосифом та собором священиків.

Розпис у церкві виконав художник Валер Курцан з населеного пункту Слетіоара Сучавського повіту протягом 2017-2018 років.

Troițe din Sfâneiu Mare

Розп'яття зі Сфінею Мапе

R o a d s i d e
crucifix from
the cemetery
near the
school

Troița din cimitirul de lângă școală

Розп'яття з цвинтаря біля школи

Troița din Maidan

Pe troiță se află o placă din metal pe care se află inscripția:

„Doamne, Te rog să îi alini, să îi ajut și să îi ocrotești pe toți cei ce se vor încrina la această CRUCE! Să le împlinești inimile cu iubirea, dragostea, credința și lumina TA. Să ai grija de toți cei în dureri și în necazuri de cei bolnavi și de toți cei care au nevoie de ajutorul TĂU. Dăruiește Doamne, sănătate tuturor credincioșilor din satul acesta! AMIN!”

Roadside crucifix from Maidan

“Lord, please comfort, help and protect all those who will worship this CROSS! Fill their hearts with YOUR love, faith and light. Take care of all those in pain and in trouble, of those who are sick and of all those who need YOUR help. God, grant health to all the believers in this village! AMEN!”

Розп'яття з Майдану

«Господи, благаю, потіш, допоможи і захисти всіх, хто поклоняється цьому ХРЕСТУ! Наповни їхні серця СВОЄЮ любов'ю, вірою і світлом. Береж всіх тих, хто страждає і в біді, тих, які хворі, і тих, хто потребує ТВОЄЇ допомоги. Дай, Боже, здоров'я всім віруючим цього села! АМІНЬ!»

Biserica Creștină Adventistă de Ziua a Șaptea
Coordinate GPS: $47^{\circ}50'06.2N$; $24^{\circ}13'51.3"E$.
Biserica a fost construită în anul 1978 de către
credincioșii din localitatea Crasna și Petrova.

Seventh-day Adventist Christian Church
GPS coordinates: $47^{\circ}50'06.2N$; $24^{\circ}13'51.3"E$.
The church was built in 1978 by believers from
Crasna and Petrova.

**Християнська церква адвентистів сьомого
дня**
GPS-координати: $47^{\circ}50'06.2N$; $24^{\circ}13'51.3"E$.
Церква збудована в 1978 році віруючими з с.
Красна та с. Петрова.

Monumentul Eroilor din Crasna Vișeului

Coordinate GPS: $47^{\circ}49'49.9\text{ N}$;
 $24^{\circ}13'44.2\text{ E}$.

Monumentul a fost amplasat în anul 2011, într-un parc amenajat pe partea dreaptă a drumului, în centrul localității.

Monumentul este închinat Eroilor din Primul și al Doilea Război Mondial și tuturor eroilor din această localitate.

Monumentul are o înălțime totală de 210 cm (postament + monument).

Postamentul este format din două trepte de: 200X160/25 cm, 140X100/25 cm din beton.

Monumentul este reprezentat de o stâncă din calcar de 105X80/160 cm.

Pe monument sunt 2 plăci din marmură albă, inscripționate de 90X75 cm și 62X43 cm.

Inscripția de pe monument:

„SLAVĂ ȘI RECUNOȘTINȚĂ VEŞNICĂ ÎNAINTAŞILOR NOŞTRI”

„PREȚUIRE VEŞNICĂ CELOR CE NU MAI SUNT”

„DAR URCĂ PRIN NOI LUMINÂNDU-NE CALEA”

Monument to the Heroes of Crasna Vișeului

GPS coordinates: $47^{\circ}49'49.9\text{ N}$;
 $24^{\circ}13'44.2\text{ E}$.

The monument was placed in 2011, in a park on the right side of the road, in the centre of the locality. The monument is dedicated to the Heroes of the First and Second World Wars and to all the heroes of this locality.

The monument has a total height of 210 cm (pedestal + monument).

The pedestal consists of two concrete steps: 200X160/25 cm, 140X100/25 cm.

The monument is represented by a 105X80/160 cm limestone rock.

On the monument there are 2 inscribed white marble slabs of 90X75 cm and 62X43 cm.

The inscription on the monument reads:

“GLORY AND ETERNAL GRATITUDE TO OUR ANCESTORS”

“ETERNAL GRATITUDE OF THOSE WHO ARE NO LONGER”

“BUT LIVE THROUGH US LIGHTING OUR WAY”

Пам'ятник Героям із с. Красна Вишеулуй

GPS-координати:
 $47^{\circ}49'49.9\text{ N}$;
 $24^{\circ}13'44.2\text{ E}$.

Пам'ятник встановлено у 2011 році парку в центрі села.

Пам'ятник присвячений Героям Першої та Другої світових війн та всім героям цього населеного пункту.

Загальна висота пам'ятника (постамент + пам'ятник) 210 см.

Постамент складається з двох бетонних плит: 200X160/25 см, 140X100/25 см.

Пам'ятник з вапнякової скелі розміром 105X80/160 см.

На пам'ятнику 2 білі мармурові плити з написом: 90X75 см і 62X43 см.

На пам'ятнику знаходиться напис:

«СЛАВА І ВІЧНА ВДЯЧНІСТЬ НАШИМ ПРЕДКАМ»

«ВІЧНА ЦІНУВАННЯ ТИХ, КОГО ВЖЕ НЕМА»

«АЛЕ ПІДНІМАСТЬСЯ КРІЗЬ НАС, ОСВІТЛЯЮЧИ НАМ ШЛЯХ»

Cimitirul evreiesc

Coordinate GPS: 47°49'39.9N; 24°13'48.9"E.

În acest cimitir sunt înmormântați evreii ce au locuit în localitatea Crasna Vișeului și Petrova

Єврейський цвинтар

GPS-координати: 47°49'39.9N; 24°13'48.9"E.

На цьому кладовищі поховані евреї, які проживали в с. Красна Вішеулуй і с. Петрова

The Jewish cemetery

GPS coordinates: 47°49'39.9N; 24°13'48.9"E.

Jews who lived in the locality of Crasna Vișeului and Petrova are buried in this cemetery

Căminul Cultural din
Crasna Vișeului

The Cultural Home
from Crasna Vișeului

Будинок культури с.
Красна Вішевуй

Școala Generală Crasna Maidan

Crasna Maidan General School

Загальноосвітня школа Красна - Майдан

Școala Generală Crasna Centru

Crasna Central General School

Загальноосвітня школа Красна - Центр

Procesiune din Crasna Vișeului

Procession from
Crasna Vișeului

Хресна хода с.
Красна Вішеулуй

Slujbă religioasă
Religious service

Богослужіння

Portul popular din Crasna Vișeului

Portul popular din Crasna Vișeului, azi este specific maramureșean de pe Valea Vișeului dar are și o individualitate specifică localității Petrova, precum și a localității Crasna Vișeului.

Majoritatea pieselor din portul popular vechi au dispărut, iar altele au suferit modificări sau au fost împrumutate în decursul timpului din alte localități, azi doar unele piese din portul popular se poartă de sărbători sau cu ocazia unor evenimente.

Portul popular azi la fete și femei

Fetele poartă azi de sărbători, în picioare, uneori, opinci (postole) de culoare cărămizie (roșiatic) și ciorapi (capciuri) din lână albă sau obiele (unuci) din pânură albă.

În Crasna se poartă cămașă maramureșeană numită „sorocika” scurtă cu bezeri de culoare albă cu gura (deschizătura) pătrată cu colțisori, prevăzut cu guriță (despicătură) la gât sau guriță falsă. Mâneca este largă, scurtă sau lungă, strânsă prin încrețire care se terminată cu bezeri cu colțisori mari sau bartă (manșetă) cu colțisori mici. Cămașa are bentițe late de 1,5-4 cm, brodate cu motive geometrice și florale în jurul gâtului, pe umăr și pe manșeta de la mânci. Cămașa maramureșeană (sorocika) lungă cu bezeri și poale (stan) se poartă foarte rar.

În Crasna fetele și femeile poartă rar cămașa „huțulca” sau „vyshyvanka”. Cămașa este de culoare albă cu guler în jurul gâtului, lat de 1,5-2,5 cm și deschizătură în față prevăzută cu șnur cu ciucure (ghetițe). Aceste cămași sunt brodate cu motive geometrice și florale, preponderent de culoare roșie, verde, galben, pe guler, pe umăr și pe manșeta de la mânci.

Incepând cu anii 1920-1925 la unele cămași „sorocika”, „huțulca” sau „vyshyvanka”, broderia cu motive geometrice și florale sunt făcute din mărgele mici colorate.

Sumna (sukne) este înflorată de culoare preponderent roșie, verde sau albastră

Zadiile (zapasche) sunt cu dungi late de-a curmezișul și au culoarea negru cu roșu sau negru cu galben.

Poalele (stan) sunt albe și în partea de jos au colțisori (cipke) sau ciur.

Pieptarul este fără mânci, din blană de miel (kojuch) specific localității Vișeu de Jos și mai nou localităților de pe valea Izei sau Mara și din pânură (kojușoc) neagră sau verde închis specific localității Petrova. Din anii 2015 pieptarul (kojușoc) se face și din barșon negru, care este ornamentat cu motive florale.

Pe cap poartă fustena (batic) înflorat de culoare roșie, verde sau albastru iar femeile mai în vîrstă poartă baticuri de culoare negră și mai puțin înflorate.

La înmormântare se poartă haine negre și batic (fustena) negru.

Iarna se poartă kabat (lecric) scurt din pânură neagră, verde închis, gri și mai recent albă.

Portul popular la mireasă (moloda) este același doar pe cap poartă coroniță (vinok) din flori albe. Domnișoara de onoare (drușca) are același port doar pe cap poartă în împletitura de păr, pe partea stângă sau dreapta un struț (coseței) din flori artificiale de culoare albă.

La gât unele fete poartă zgărdan (selinca) din mărgele mici, cu motive florale sau geometrice, late de 1-2,5 cm.

Portul popular azi la feciori și bărbați.

Bărbații poartă de sărbători, în picioare, uneori, opinci (postole) de culoare cărămizie (roșiatic) și obiele (unuci) din pânură albă.

În Crasna se poartă cămașă maramureșeană numită „sorocika” de culoare albă, cu guler întors, cu deschizătură în față prevăzută cu șnur cu ciucure sau bumbi (nasturi) și bartă (manșetă) la mâncă. Cămașa este brodată cu motive geometrice și florale la guler, la deschizătura din față, pe manșetă și în partea de jos a cămașii.

Bărbații poartă și cămașă specifică populației huțule „huțulca” sau „vyshyvanka” cu guler în jurul gâtului, lat de 1,5-2,5 cm sau guler întors, cu deschizătură în față, prevăzută cu șnur cu ciucure sau bumbi (nasturi). Cămașa este brodată cu motive geometrice și florale, în jurul gâtului (guler), în față și pe manșetă, preponderent cu roșu sau albastru.

Incepând cu anii 1920-1925 la unele cămași „huțulca” sau „vyshyvanka”, broderia cu motive geometrice și florale este făcută din mărgele mici colorate.

Pieptarul este fără mânci, din blană de miel (k o j u c h) s p e c i f i c localităților de pe valea Vișeului și mai nou localităților de pe valea Izei sau Mara sau din pânură (kojușoc) neagră sau verde închis specific localității Petrova.

Iarna se poartă lecric (kabat) scurt din pânură neagră, verde închis, gri sau albă și cioareci (holoșni) din pânură de culoare albă.

Pe cap iarna poartă cușmă (șepka) de culoare neagră, brumărie iar vara clop (kresane) de culoare neagră, verde și rar gri.

Portul popular la mire (molodei) este același, doar pe cap poartă pălărie (kresane) împodobită (înstrătuță) cu ramuri de rozmarin și struț (cosetei) din flori artificiale de culoare albă. Domnișorii de onoare, cavalerii (drujba) au același port cu mirele doar struțul de la pălărie este mai mic.

De la mijlocul secolului al XVIII-lea și până prin anii 1980 femeile și bărbații purtau de sărbători cizme lungi din piele (schireni ciobote) de culoare neagră.

The traditional costume of Crasna Vișeului

The traditional costume of Crasna Vișeului is now typical of the Vișeu valley in Maramureș, but it also has the characteristics of Crasna Vișeului.

Most of the pieces of the old national costume have disappeared, and others have been transformed or borrowed from other places over time, and now only some pieces of the national costume are worn on holidays or during events.

Today's women's folk costume

Nowadays, on holidays, girls wear brick (red) coloured opanaks (postole) and white wool stockings (capciuri).

In Crasna Vișeului, the white short typical shirt from Maramureș called "sorocika" has a square neckline. The sleeves are wide, short or long and gathered. The shirt has 1.5-4 cm wide, geometric and floral embroidered ribbons on the neck, shoulder and sleeve cuffs. Long Maramureș (sorocika) shirts with petticoats (stan) are very rarely worn.

In Crasna Vișeului, girls and women rarely wear the "huțulca" or "vyshyvanka" shirt. The shirt is white, with a 1.5-2.5 cm collar at the neck, a front opening, and a drawstring with tassels. These shirts are embroidered with geometric and floral motifs, mostly in red, green, yellow colours, on the collar, shoulder and cuffs of the sleeves.

Starting from 1920-1925, some "sorocika", "huțulca" or "vyshyvanka" shirts are embroidered with geometric and floral motifs made with small coloured beads.

The skirt has a flowery motif and is red, green or blue.

The zadie (zapasche) (wool apron-like garment) has broad parallel black and red or black and yellow stripes.

The petticoats are white, decorated with lace at the bottom.

The sleeveless vest is made of lamb fur (kojuch), which is typical for Vișeu de Jos and, more recently, for the localities of the Iza or Mara Valleys, and of black or dark green wool, which is typical of Petrova. Since 2015, the vest (kojușoc) can also be made of black velvet, decorated with floral motifs.

On their heads they wear red, green or blue flowered headscarves (fustene), and older women wear black and less flowered headscarves.

They wear black clothes and black headscarves at funerals.

In winter, they wear short black, gray, dark green, or more recently white, woolen coats.

The bridal dress is the same, only she wears a crown made of white flowers (vinok) on her head. The bridesmaid has the same dress, only she wears a white artificial flower decoration in her hair braid on the left or right side of her head.

Around the neck, some girls wear a 1-2.5 cm wide necklace (selinca) made of small pearls, decorated with floral or geometric motifs.

Today's men's folk costume.

On holidays, men sometimes wear brick-coloured (red) boskkor (postole) and white footcloth caps on their feet.

In Crasna Vișeului, they wear a white Maramureş type shirt called "sorocika" with a turned-down collar, an opening in the front, a cord with tassels and buttons, and cuffed sleeves. The shirt is embroidered with geometric and floral motifs on the collar, front opening, cuffs and bottom.

Men wear a "huțulca" or "vyshyvanka" shirt typical of the Hucul population, with a 1.5-2.5 cm collar or a turn-down collar, an opening in the front, and a cord with tassels or buttons. The shirt is embroidered with geometric and floral motifs around the neck, front and cuffs, mostly in red or blue.

Starting from 1920-1925, the embroidery decorated with geometric and floral motifs on some "huțulca" or "vyshyvanka" shirts is made with small coloured beads.

The sleeveless vest is made of sheep fur, which is typical of the Vișeu Valley and, more recently, the Iza or Mara Valleys. In Petrova it is made of black or dark green wool.

In winter, they wear a short coat made of black, dark green, gray or white wool and trousers made of white wool. In winter, they wear a black hat (șepka), and in summer a black, green or gray hat (kresane).

The groom's (molodei) attire is the same, only he wears a hat decorated with rosemary sprigs and decorations made of white artificial flowers. The best man and his attendants wear the same clothes as the groom, only the decoration on the hat is smaller.

From the mid-18th century until the 1980s, women and men wore long black leather boots (shireni ciobote) on holidays.

Народний одяг с. Красна Вішеулуй

Нинішній народний одяг с. Красна Вішеулуй характерний для Марамуреша з долини Вішеу, але він також має індивідуальність, характерну для с. Петрова, а також с. Красна-Вішеулуй.

Більшість деталей давнього народного костюма зникла, а інші зазнали змін або з часом були запозичені з інших місцевостей, сьогодні лише окремі частини народного одягу одягають на свята чи з нагоди якихось подій.

Сьогоденний народний жіночий одяг

На свята дівчата іноді вдягають цегляні (червонуваті) постоли і шкарпетки (капчури) з білої вовни або онучі з білої вовни.

У с. Красна одягають коротку марамурешську сорочку під назвою «сорочка» з білими складками, з квадратним отвором, з отвором на шиї або накладним отвором, з кутиками. Рукав широкий, короткий або довгий, зібраний у зборки, що закінчується складками з великими кутами або манжетом з маленькими кутами. На шиї, на плечах і манжетах сорочки, вишиті геометричні та квітчасті мотиви шириною 1,5-4 см. Довгу марамурешську сорочку зі складками та фартухом одягають дуже рідко.

У с. Красна дівчата та жінки рідко одягають сорочку «гуцулку» чи «вишиванку». Сорочка білого кольору з коміром 1,5-2,5 см на шиї та вирізом спереду, з китицями на шнурку. Ці сорочки вишиті геометричними та квітчастими мотивами, переважно червоним, зеленим, жовтим кольорами, на комірі, плечах та манжетах рукавів.

Починаючи з 1920-1925 рр. на деяких сорочках «сорочці», «гуцулці» чи «вишиванці» дрібним кольоровим бісером виконується вишивка з геометричними та квітчастими мотивами.

Сумна (сукне) квітчаста, переважно червоним, зеленим або синім кольорами

Запаски з широкими смугами, впоперек, чорного та червоного кольору або чорного та жовтого кольору.

Фартухи білі, внизу мають кути (чіпки) або сито.

Кептар без рукавів, виготовлений з ягнячого хутра (кожух), характерного для с. Вішеу-де-Жос, а останнім часом характерним для сіл долини Іза або Мара, виготовлених із чорної або темно-зеленої вовни (кожушки), характерно для с. Петрова. З 2015 року кептар також виготовляють з чорного бархату, який прикрашений квітковими мотивами.

На голові вони одягають червону, зелену або синю квітчасту хустку (фустену), а старші жінки – чорні та менш квітчасті хустки.

На похорони одягають чорний одяг і чорну хустку.

Взимку одягають короткий кептар (кабат) з чорного, темно-зеленого, сірого, а останнім часом і білого флісу.

Народний одяг нареченої (молода) такий же, тільки на голову вона одягає вінок з білих квітів. Дружка нареченої має таке ж вбрання, тільки на голові вона носить у косі, зліва чи справа, квітку зі штучних білих квітів.

Деякі дівчата носять на шиї намисто (селинку) з дрібного бісеру, з квітчастими або геометричними мотивами, ширинкою 1-2,5 см.

Сьогоденний чоловічий народний одяг.

У свята чоловіки іноді одягають на ноги постоли кольору цегли (червонуваті) і онучі з білої тканини.

У с. Красна одягають білу марамурешську сорочку, яка називається «сорочка», з відкинутим коміром, з вирізом спереду, з шнуром з китицями, гудзиками та манжетом на рукаві. Сорочка вищита геометричними та квітчастими мотивами на комірі, передньому вирізі, манжеті та низу сорочки.

Чоловіки також одягають типову для гуцулів сорочку «гуцулку» або «вишиванку» з коміром на шиї 1,5-2,5 см або відкладним коміром, з вирізом спереду, шнуром з китицями або гудзиками. Сорочка вищита геометричними та квітчастими мотивами навколо шиї (коміра), спереду та на манжетах, переважно червоного або синього кольорів.

Починаючи з 1920-1925 рр. на деяких сорочках «гуцулах» чи «вишиванках» дрібним кольоровим бісером виконується вишивка з геометричними та квітчастими мотивами.

Кептар без рукавів, виготовлений з ягнячого хутра (кожушок) характерного для сіл долини Вішеу та, нещодавно, сіл долини Іза або Мара, або з чорної чи темно-зеленої вовни (кожушок) специфічного для села Петрова.

Взимку одягають короткий кептар (кабат) з флісу чорного, темно-зеленого, сірого або білого кольору і холошні з флісу білого кольору.

Узимку вони одягають на голову чорну шапку (шепку), а влітку чорний капелюх (кресаня).

Народне вбрання нареченого (молодого) таке ж, тільки на голову він одягає капелюх (кресаню), прикрашений гілками розмарину та білими штучними квітами. Дружби мають таке ж вбрання, як і наречений, тільки прикраса з білих штучних квітів менша.

З середини XVIII століття до 1980-х років жінки і чоловіки одягали на свята довгі чорні шкіряні чоботи.

Cămașă „huțulca” sau „vyshyvanka”
"Huțulca" or "vyshyvanka" shirt
Сорочка «гуцулка» або
«вишиванка»

Pieptar din pânură (kojušoc)
Traditional folk vest made of wool (kojušoc)
Кептар з флису (којушоц)

Cioareci
(holoșni)
Wool
trousers
(holoșni)
Холошні

Fustena (batic)
Headscarf (fustena)
Хустка

Cămașă maramureșeană
„sorocika”

Traditional "sorochka"
shirt from Maramureş

М а р м у р е ш с ь к а
сорочка «сорочка».

Poale (stan) cu colțisori (cipke)
Underskirt (stan) with corners (cipke)
Фартух із куточками (чіпки)

Pieptar (kojuch) Traditional folk vest (kojuch)
Кептар (кожух)

Pieptar din pănură (kojușoc)
Traditional folk vest made of wool (kojușoc)
Кептар з флісу (којушоц)

Zadie (zapasche)
Zadie (apron) (zapasche)
Запаска

Sumnă (sukne)
Traditional skirt (sukne)
Спідниця (сукне)

Port popular din Crasna Vișeului

Народний одяг с. Красна Вішеулуй

Traditional folk clothes from Crasna Vișeului

Festivalul Cântecului și dansului ucrainean

Фестиваль української пісні і танцю

Ukrainian Song and Dance Festival

Viflaimul din Crasna Vișeului

Este cel mai mare viflaim din Maramureș și România

În acest viflaim 38 de tineri, fete și feciori, joacă această piesă de teatru care abordează Nașterea Domnului.

Personajele din viflaim sunt: Fecioara Maria, Iosif, Îngerul vestitor, Îngerul Gavriil, Înger I, Înger II, Irod, Căpitanul, Stration, Sfîlnicul, Preotul Izahar, Arhieoreul, Fariseul, Judecătorul, Coridon (păstor), Action (păstor), Miron (păstor), Baltazar (crai verde), Melchior (crai roșu), Gașpar (crai negru), Sărsăilă, Inspectorul, Ispravnicul, Înșelătorul, Moartea, Pruncul, Rahela, Mamele (11 fete îmbrăcate în negru).

Nativity play from Crasna Vișeului

It is the largest nativity play in Maramureș and in Romania

In this nativity play, 38 young people, girls and boys, perform the play that deals with the Nativity of God.

The characters in the nativity play are: the Virgin Mary, Joseph, the Heralding Angel, Gabriel Angel, the 1st Angel, the 2nd Angel, Herod, Captain, Stration, Sfîlnicus, Issachar Priest, the High Priest, the Pharisee, the Judge, Coridon (shepherd), Action (shepherd), Myron (shepherd), Balthasar (green king), Melchior (red king), Caspar (black king), Sărsăilă, the Inspector, the Steward, the Deceiver, the Death, the Infant, Rachel, the Mothers (11 girls dressed in black).

Вертеп с. Красна Вішеулуй

Це найбільший за кількістю осіб вертеп у повіті Марамуреш та Румунії

Вертеп нараховує 38 молодих осіб, дівчат і хлопців, які розігрують театральну виставу, присвячену Різдву Господньому.

Герої вертепу: Діва Марія, Йосип, Ангел-Вістник, Гавриїл, Ангел I, Ангел II, Ірод, Капітан, Стратіон, Сфільнік, Священик Іссахар, Первосвященик, Фарисей, Суддя, Коридон (пастух), Акціон (пастух), Мирон (пастух), Бальтазар (зелене цар), Мельхіор (червоний цар), Гаспар (чорний цар), Сарсайла, Ревізор, Управитель, Обманщик, Смерть, Немовля, Рахіла, Матері (11 дівчат, одягнених у чорному).

Tileguța.
Obicei de Anul Nou în Crasna
Vișeului

Tileguța
New Year's custom in Crasna
Vișeului

Телішка, новорічний звичай
с. Красна Вішеулуй

Valea Frumușaua
Culmea Șerban – Vârful Pop
Ivan (1937 m) – Vârful Râpa
(1869 m) – Culmea Plaiului

Frumușaua valley
Şerban Peak – Pop Ivan Peak
(1937 m) – Râpa Peak (1869
m) – Plaiului Peak

Долина Фрумушауа
Вершина Шербан – Вершина Поп
Иван (1937 м) – Вершина Рипа
(1869 м) – Вершина Плаюлуй

Bazinul Văii Frumușaua

Valea Frumușaua izvorăște de pe versantul sudic al Muntelui Pop Ivan și se formează prin unirea Văii Pop Ivan (Valea Râpa) cu Valea Criva. Bazinul său hidrografic are o suprafață de 52 km² și o lungime de circa 14 km. Afluenții din stânga pe care îi colectează sunt: Valea Tomnatec, Valea Paltinul Mic (Valea Bilașcu), Valea Malonicul Mare, Valea Malonicul Mic, Valea Dorneac, Valea Vârlău, Valea Plitca, Valea Bucovinca, Valea Ialinca și Valea Hrihoreț. Afluenții din dreapta pe care îi colectează sunt: Valea Zaslău, Valea Arșița, Valea Maidan și Valea Sveneiu Mic.

Frumușaua Creek basin

The Frumușaua Creek springs from the southern slope of the Pop Ivan Mountain and is formed by the union of the Pop Ivan Creek (Râpa Creek) with the Criva Creek. Its watershed has an area of 52 km² and a length of about 14 km. The tributaries that it collects from its left side are: Tomnatec, Paltinul Mic (Bilașcu), Malonicul Mare, Malonicul Mic, Dorneac, Vârlău, Plitca, Bucovinca, Ialinca and Hrihoreț Creeks. The tributaries collected from its right side are: Zaslău, Arșița, Maidan and Sveneiu Mic Creeks.

Басейн долини Фрумушауа

Долина Фрумушауа бере початок з південного схилу гори Поп-Іван і утворюється в результаті з'єднання долини Поп-Іван (долина Рипа) з долиною Кріва. Площа вододілу сягає 52 км², а довжина близько 14 км. Ліві притоки: Долина Томнакик, Долина Палтінул Мік (Долина Білашку), Долина Малонікул Маре, Долина Малонікул Мік, Долина Дорняк, Долина Вирлій, Долина Пітка, Долина Буковинка, Долина Ялинка та Долина Грігорець. Праворуч збираються притоки: Долина Заслиу, Долина Аршіца, Долина Майдан і Долина Свенеюл Мік.

Culmea Șerban
Stână tradițională
Vârful Stâna (1513 m) –
Claia – Vârful Șerban
(1794 m)

Вершина Шербан
Бівчарня
Вершина Стина (1513 м) – Кляя – Вершина Шербан (1794 м)

Şerban Peak
Sheepfold
Stâna Peak (1513 m) –
Claia (Haystack) – Șerban
Peak (1794 m)

Culmea Șerban
Claia – Vârful Șerban (1794 m)
Şerban Peak
Claia (Haystack) – Șerban Peak (1794 m)

Вершина Шербан
Кляя – Вершина
Шербан (1794 м)

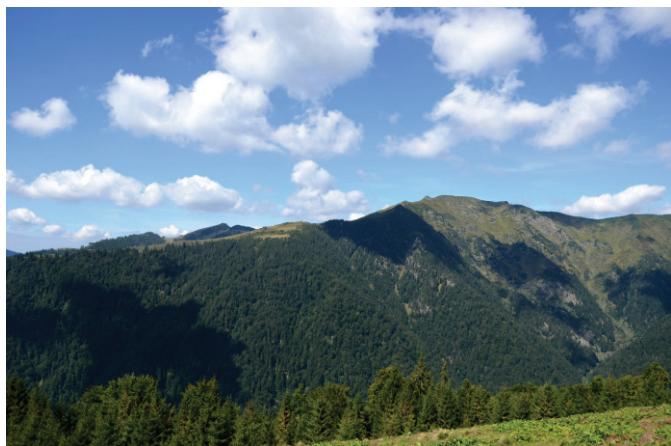

Culmea Șerban
Claia
Coordinate GPS:
47°54'32.8N;
24°17'55.4"E.

Șerban Peak
Claia (Haystack)
GPS coordinates:
47°54'32.8N;
24°17'55.4"E.

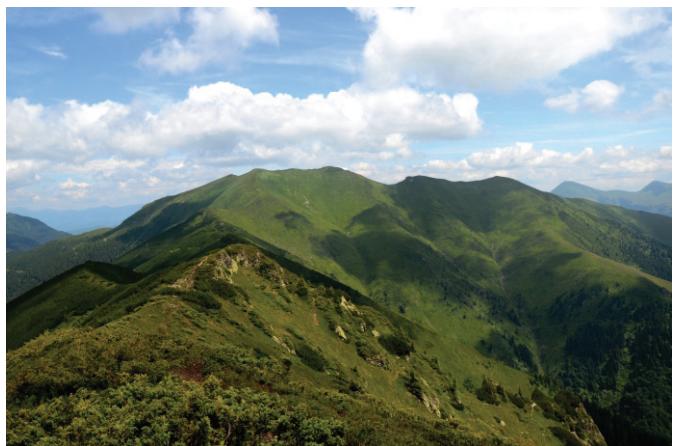
Вершина Шербан
Кляя
GPS-координати:
47°54'32.8N;
24°17'55.4"E.

Culmea Șerban
Vârful Stâna (1513 m) –
Claia – Vârful Șerban
(1794 m)

Șerban Peak
Stâna Peak (1513 m) –
Claia (Haystack) – Șerban
Peak (1794 m)

Вершина Шербан
Вершина Стена (1513 м) – Кляя – Вершина Шербан (1794 м)

Vârful Pop Ivan (1937 m) – Pop Ivan Peak (1937 m) –
Vârful Râpa (1869 m) – Râpa Peak (1869 m)

Вершина Поп Иван (1937 м) –
Вершина Рипа (1869 м)

Culmea Șerban

„Poarta”, despicătură între stânci folosită de păcurari pentru a trece cu stânele de oi de pe Muntele Șerban pe Muntele Pop Ivan.

C o o r d o n a t e G P S :
47°54'48.9N;
24°18'10.6"E.

Șerban Peak

The "Gate", a cleft between the rocks used by shepherds to pass with their flocks of sheep from Mount Șerban to Mount Pop Ivan.

G P S c o o r d i n a t e s :
47°54'48.9N;
24°18'10.6"E.

Вершина Шербан

«Ворота», ущелина між скелями, яку використовують пастухи, щоб проходили зі своїми отарами овець з гори Шербан на гору Поп Іван.

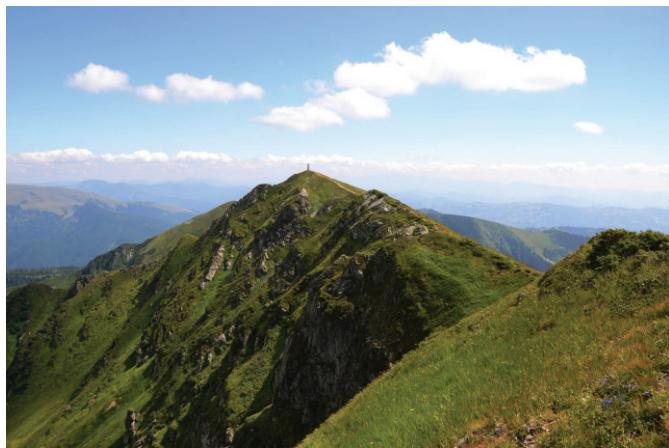
G P S к о о р д и н а т и :
47°54'48.9N;
24°18'10.6"E.

Claia – Vârful
Şerban (1794 m)
– Vârful Pop Ivan
(1937 m) – Vârful
Râpa (1869 m)

Claia – Şerban
Peak (1794 m) –
Pop Ivan Peak
(1937 m) – Râpa
Peak (1869 m)

Клай – Вершина
Шербан (1794
м) – Вершина
Поп Іван (1937
м) – Вершина
Рипа (1869 м)

Vârful Pop Ivan (1937 m)
Obeliscul (fosta bornă de
frontieră între România și
Cehoslovacia)

Pop Ivan peak (1937 m)
Обеліск (колишній
прикордонний знак між
Румунією та Чехословаччиною)

Vârful Râpa (1869 m)
Râpa Peak (1869 m)
Вершина Рипа (1869 м)

Obeliscul de pe vârful Pop Ivan

Coordonate GPS: 47°55'25.7N; 24°19'40.7"E.

Obeliscul se află pe Vârful Pop Ivan (Піп Іван Мармарошський, Піп Іван) la altitudinea de 1937 m, pe frontieră de stat dintre România și Ucraina. Administrativ aparține de comuna Bistra (Бистрий), sat Crasna Vișeului, Maramureș, România și localitatea Bogdan (Богдан), Transcarpatia, Ucraina. Obeliscul este construit din beton armat și are 400 cm înălțime, 85 cm lățime la bază și 45 cm lățime sus. Obeliscul în trecut a fost o bornă de frontieră între România și Cehoslovacia și a fost construit în perioada 1 decembrie 1918 – 25 iulie 1921.

Обеліск на вершині Поп Іван

GPS-координати: 47°55'25.7N; 24°19'40.7"E.

Обеліск розташований на вершині Поп Іван (Піп Іван Мармарошський) на висоті 1937 м, на державному кордоні між Румунією та Україною. Адміністративно належить до селища Бистра (Бистрий), села Красна Вішеулуй, Марамуреш, Румунія та населеному пункту Богдан, Закарпатська обл., Україна. Обеліск виготовлений із залізобетону, висоту 400 см, ширина в основі 85 см, у вершині 45 см.

У минулому обеліск був прикордонним знаком між Румунією та Чехословаччиною, побудування тривало з 1 грудня 1918 року і до 25 липня 1921 року.

The obelisk on the Pop Ivan peak

GPS coordinates:
47°55'25.7N;
24°19'40.7"E.

The obelisk is located on Pop Ivan Peak (Піп Іван Мармарошський, Піп Іван) at an altitude of 1937 m, on the state border between Romania and Ukraine. Administratively, it belongs to Bistra (Бистрий) commune, Crasna Vișeului village, Maramureș, Romania and Bogdan (Богдан) locality, Transcarpathia, Ukraine. The obelisk is constructed of reinforced concrete and is 400 cm high, 85 cm wide at the base and 45 cm wide at the top.

The obelisk in the past was a border post between Romania and Czechoslovakia and was built between 1st December 1918 and 25th July 1921.

Vârful Pop Ivan (1937 m)
Smirdar (*Rhododendron myrtifolium* Schott et Kotschy) specie ocreată ca monument al naturii

Pop Ivan Peak (1937 m)

Вершина Поп Іван (1937 м)
Рододендрон карпатський (чевона рута) (*Rhododendron myrtifolium* Schott et Kotschy) вид, що охороняється як пам'ятка природи

Vârful Pop Ivan (1937 m) - Caldera glaciară Râpa - Caldera (circ) glaciară Pop Ivan – Lacul glaciar Pop Ivan

Pop Ivan Peak (1937 m)
Pop Ivan Glacial Caldera (Circus) – Pop Ivan Glacial Lake

Вершина Поп Іван (1937 м) - Льодовикова кальдера Рипа – Льодовикова кальдера Поп Іван – Льодовикове озеро Поп Іван

Vârful Paltinu
(1711 m) -
Culmea Plaiului

Paltinu Peak
(1711 m) -
Plaiului Peak

Вершина
Палтіну (1711
м) - Вершина
Плаюлуй

Vârful Paltinu (1711 m)

Paltinu Peak (1711 m)

Вершина Палтіну (1711 м)

Vârful Tomnatec (1618 m)

Tomnatec Peak (1618 m)

Вершина Томнатек (1618 м)

Rezervația Naturală Poiana cu Narcise Tomnatec-Sehleanu

Coordinate GPS: 47°52'49.3N; 24°20'56.9"E.

Rezervația are o suprafață de 100 ha și se află pe teritoriul administrativ al localității Crasna Vișeului și Repedea. Este inclusă în categoria IV IUCN.

Este o rezervație floristică creată pentru a proteja narcisele (*Narcissus poeticus* L. ssp. *radiiflorus* (Salisb.) Baker).

Природний заповідник Нарцисова поляна- Томнатек-Сегляну

GPS-координати: 47°52'49.3N; 24°20'56.9"E.

Площа заповідника сягає 100 га і розташований на адміністративній території Красна Вішеулуй і Репедя. Він включений до IV категорії МСОП.

Це флористичний заповідник, створений для охорони нарцисів (*Narcissus poeticus* L. ssp. *radiiflorus* (Salisb.) Baker).

Tomnatec Sehleanu Daffodil Glade Reserve

GPS coordinates: 47°52'49.3N; 24°20'56.9"E.

The reserve has an area of 100 ha and is located on the administrative territory of the localities of Crasna Vișeului and Repedea. It is included in IUCN category IV.

It is a floristic reserve created to protect daffodils (*Narcissus poeticus* L. ssp. *radiiflorus* (Salisb.) Baker).

Valea Frumușaua

Cele peste 15 cascade și ghețarul nival din Valea Criva, fac ca această vale să fie una dintre cele mai frumoase văi din Maramureș și România.

Frumușaua Valley

With more than 15 waterfalls and the snow glacier in the Criva Valley make this valley one of the most beautiful valleys in Maramureș and Romania.

Долина Фрумушауа

Понад 15 водоспадів і сніговий льодовик Долини Кріва роблять її однією з найкрасивіших долин у Марамуреші та Румунії.

Valea Criva

Ghețarul nival de pe Valea Criva, se formează între altitudinea de 900 - 1150 m, prin acumularea zăpezii din avalanșele produse de pe Muntele Șerban și Muntele Pop Ivan.

Uneori, acest ghețar persistă de la un an la altul.

Criva Valley

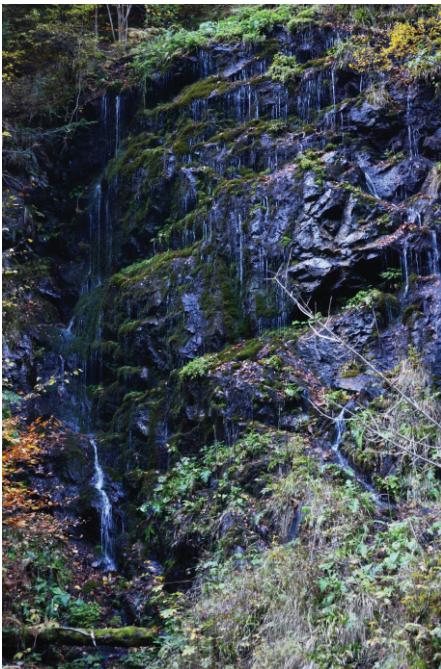
The snow glacier on the Criva Valley is formed between the altitude of 900-1150 m, by the accumulation of snow from the avalanches produced on Mount Șerban and Mount Pop Ivan.

Sometimes this glacier persists from year to year.

Долина Кріва

Сніговий льодовик долини Кріва утворюється на висоті 900-1150 м шляхом накопичення снігу з лавин, що утворюються на горах Шербан і Поп Іван. Іноді цей льодовик зберігається з року в рік.

Valea Frumușaua
Cascada Frumușaua
Cascada are o înălțime de circa 14 m.

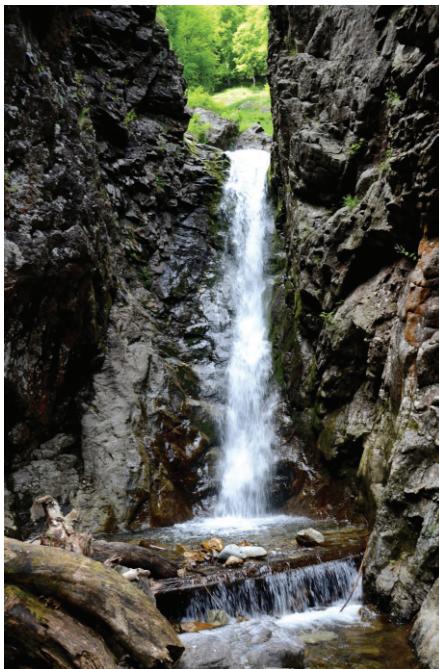
Frumușaua Creek
Frumușaua Waterfall
The waterfall is about 14 m high.

Долина Фрумушауа
Водоспад Фрумушауа
Висота водоспаду близько 14 м.

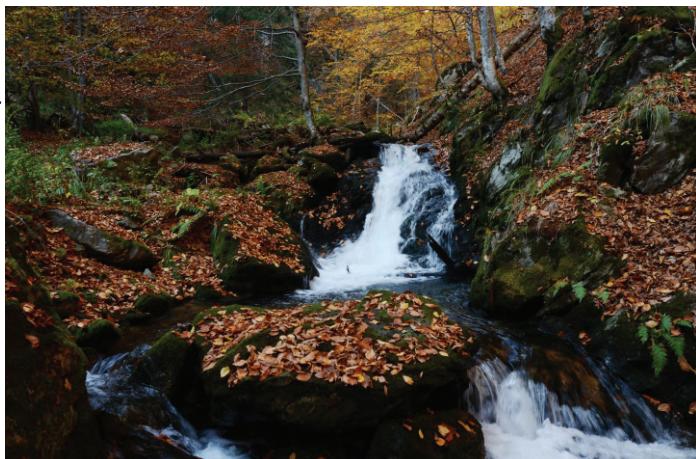
Valea Criva
Cascadă de circa 6 m
Coordonate GPS: 47°54'11.2"N;
24°18'52.1"E

Criva Valley
Waterfall of about 6 m

Долина Кріва
Водоспад висотою близько 6 м

Criva Valley
The Criva waterfall is the most beautiful waterfall in the Maramureş Mountains.
The waterfall is about 20 m high.
GPS coordinates: 47°54'29.04"N;
24°18'50.57"E

Valea Criva
Cascada Criva, este cea mai frumoasă cascadă din Munții Maramureșului.
Cascada are o înălțime de circa 20 m.
Coordonate GPS: 47°54'29.04"N;
24°18'50.57"E

Долина Крива
Водоспад Кріва є найкрасивішим водоспадом Марамурешських гір.
Висота водоспаду близько 20 м.
GPS-координати:
47°54'29.04"N;
24°18'50.57"E

Valea Criva, Pârâul Stâna

Cascadă de circa 5 m

Coordinate GPS : G P S coordinates :
47° 53' 59.7 " N ; 47°53'59.7"N; 24°18'53.8"E
24°18'53.8"E

Долина Крива, потік Стина

Водоспад висотою близько 5 м

GPS-координати: 47°53'59.7"N;
24°18'53.8"E

Valea Criva, Pârâul Stâna

Cascada Stâna

Cascadă de circa 12-13 m

Coordinate GPS: 47°53'59.8"N;
24°18'49.9"E

Criva Valley, Stâna Stream

Stâna waterfall

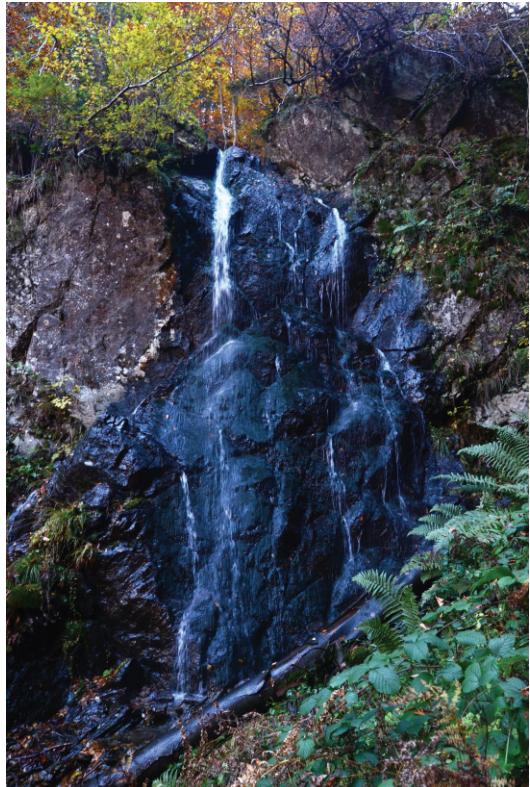
Waterfall of about 12-13 m

Долина Крива, потік Стина

Водоспад Стина

Водоспад висотою близько
12-13 м

G P S - координати :
47°53'59.8"N; 24°18'49.9"E

Valea Criva

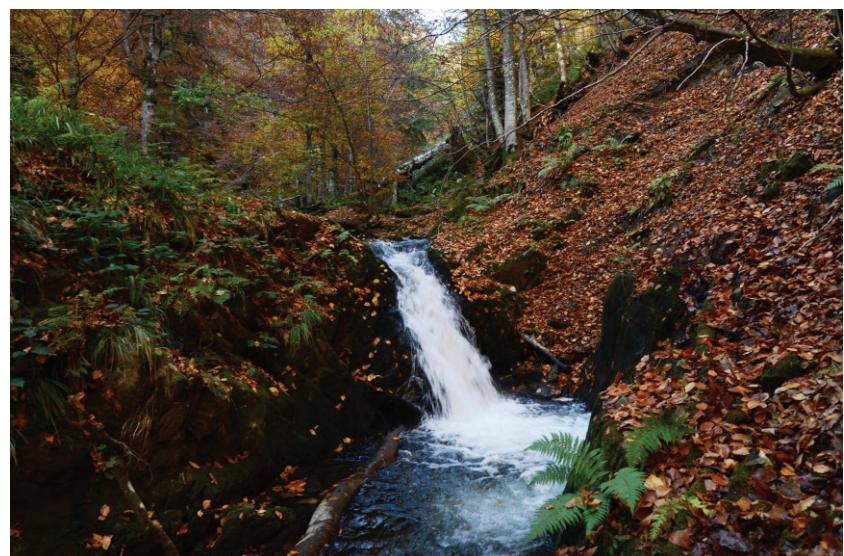
Cascadă de circa 6 m

Coordinate GPS:
47° 54' 03.7 " N ;
24°18'57.0"E

Долина Крива

Водоспад висотою близько 6 м

GPS-координати:
47°54'03.7"N; 24°18'57.0"E

Valea Pop Ivan
Cascada Pop Ivan

Долина Поп Іван
Водоспад Поп Іван

Pop Ivan Valley
Pop Ivan waterfall

Valea Pop Ivan
Cascadă în trepte

Pop Ivan Valley
Waterfall in steps

Поп Іван Долина
СхідчасДолина

Valea Pop Ivan
Cascadă de circa 5 m

Pop Ivan Valley
Waterfall of about 5 m

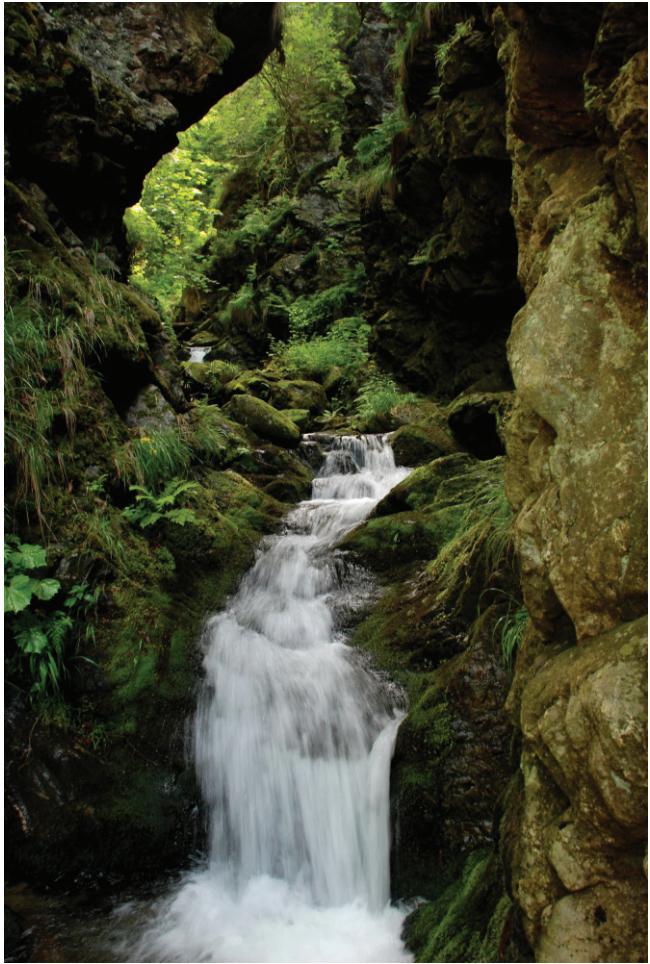
Долина Поп Іван
Водоспад висотою близько 5 м

Valea Pop Ivan
Cascadă de circa 6 m

Pop Ivan Valley
Waterfall of about 6 m

Долина Поп Іван
Водоспад висотою близько 6 м

Valea Tomnatec.

Cascadă de circa 5 m

Coordinate GPS: 47°52'47.1"N; 24°19'58.1"E,
altitudine 790 m.

Долина Томнатек

Водоспад Томнатек

Водоспад висотою близько 5 м

GPS - координати:
47°52'47.1"N; 24°19'58.1"E,
висота 790 м.

Cascada Tomnatec

Tomnatec Valley

Tomnatec waterfall

Waterfall of about 5 m

GPS coordinates:
47°52'47.1"N;
24°19'58.1"E, altitude
790 m.

Cascada Hututeanca

Cascadă în trepte de circa 6 m

Coordinate GPS: GPS coordinates:
47°52'47.1"N; 24°19'58.1"E, 47°52'47.1"N; 24°19'58.1"E,
altitudine 790 m.

Hututeanca waterfall

Waterfall in steps of about 6 m

GPS coordinates:
47°52'47.1"N; 24°19'58.1"E,
altitude 790 m.

Водоспад Гуцуцянка

Водоспад сходинками висотою близько 6 м

GPS - координати: 47°52'47.1"N;
24°19'58.1"E, висота 790 м.

Valea Frumușaua
Valea Dorneac
Cascada Dorneac
Cascadă de circa 10,5 m
Coordinate GPS: 47°51'28.1"N;
24°17'47.3"E, altitudine 580 m.

Frumușaua Valley
Dorneac Valley
Dorneac waterfall
Waterfall of about 10.5 m
GPS coordinates: 47°51'28.1"N;
24°17'47.3"E, altitude 580 m.

Долина Фрумушауа
Долина Дорняк
Водоспад Дорняк
Водоспад висотою близько 10,5 м
GPS-координати: 47°51'28.1"N;
24°17'47.3"E, висота 580 м.

Peștera din Plitca

Peștera se află pe versantul drept al Văii Plitca, la circa 50 m, în pădure, aproape de confluența cu Valea Frumușaua.

Peștera se află la altitudinea de circa 525 m, coordonate GPS: 47°50'44.1"N; 24°17'32.4"E.

Peștera este o diaclază de tracțiune gravitațională, ușor descendentală formată în gresii și marne și are circa 20 m lungime, 0,5-1 m lățime și 2-2,5 m înălțime.

Accesul în peșteră se face ușor și poate fi vizitată, fiind necesare o cască și lanterna.

Peștera nu este cartată.

The cave in Plitca

The cave is located on the right slope of the Plitca Valley, about 50 m, in the forest, close to the confluence with the Frumușaua Creek.

The cave is located at an altitude of about 525 m, GPS coordinates: 47°50'44.1"N; 24°17'32.4"E.

The cave is a gravitational pull joint, slightly descending, formed in sandstones and marls and is about 20 m long, 0.5-1 m wide and 2-2.5 m high.

Access to the cave is easy and it can be visited, requiring a helmet and flashlight.

The cave is not charted.

Печера з Плітці

Печера розташована на правому схилі долини Плітка, близько 50 м, у лісі, недалеко від місця злиття з долиною Фрумушауа.

Печера знаходиться на висоті близько 525 м, GPS-координати: 47°50'44.1"N; 24°17'32.4"E.

Печера являє собою гравітаційний діаклаз, дещо знижений, утворений у пісковиках і мергелях, довжина сягає близько 20 м, ширина 0,5-1 м і висота 2-2,5 м.

Доступ до печери простий, для відвідування необхідний шолом та ліхтарик.

Печера не нанесена на карту.

Borcutu din Tomnatec

Borcutu se află la altitudinea de circa 612 m, coordonate GPS: 47°52'30.8"N; 24°18'41.7"E.

Fântâna este betonată (puț de beton), are 60 cm lungime, 55 cm lățime și 110 cm înălțime, iar adâncimea apei în puț este de 75 cm. Fântâna este acoperită.

Apa minerală este oligominerală, sulfuroasă și conține: Cl, Br, SO₄, HCO₃, Na, K, Ca, Mg, Fe, CO₂ și are pH de 6,5-7

The Mineral Water Spring from Tomnatec

The Spring (Borcut) is located at an altitude of about 612 m, GPS coordinates: 47°52'30.8"N; 24°18'41.7"E.

The well is concreted (concrete well), it is 60 cm long, 55 cm wide and 110 cm high, and the water depth in the well is 75 cm.

The well is covered.

Mineral water is in trace mineral, sulfurous and contains: Cl, Br, SO₄, HCO₃, Na, K, Ca, Mg, Fe, CO₂ and has a pH of 6.5-7.

Боркут з Томнатеку

Боркут знаходитьться на висоті близько 612 м, GPS-координати: 47°52'30.8"N; 24°18'41.7"E. Бетонований колодязь (криниця), довжина 60 см, ширина 55 см, висота 110 см, глибина води в колодязі - 75 см.

Криниця окрита.

Мінеральна вода мікromінеральна, сірчista, містить: Cl, Br, SO₄, HCO₃, Na, K, Ca, Mg, Fe, CO₂, pH 6,5-7

Izvoarele minerale de pe pârâul Hrihoreț

Coordinate GPS: 47°49'29.9"N; 24°14'21.6"E, altitudinea 436 m.

Izvorul nr. 1 este amplasat pe partea dreaptă a văii și este captat într-o fântână săpată în versant, lângă vale și are 1,8 m lungime, 1,7 m lățime iar adâncimea apei minerale este de 20 cm.

Izvorul nr. 2 este amplasat pe partea stângă a văii, la 2 m amonte de primul izvor și este captat într-o fântână săpată în versant, lângă vale. Fântâna are 2,7 m lungime, 2,5 m lățime iar adâncimea apei minerale este de 80 cm. Apa minerală din cele două izvoare este oligominerală, sulfuroasă și conține: Cl, Br, SO₄, HCO₃, Na, K, Ca, Mg, Fe, CO₂ și are pH de 6,5-7.

Lângă izvoare se află ruinele unei clădiri mici din lemn, în care au funcționat Băile Crasna în perioada 1961-1995.

The mineral springs of the Hrihoreț Valley

GPS coordinates: 47°49'29.9"N; 24°14'21.6"E, altitude 436 m.

Source no. 1 is located on the right side of the valley and is captured in a well dug into the slope, near the valley and is 1.8 m long, 1.7 m wide and the depth of the mineral water is 20 cm.

Source no. 2 is located on the left side of the valley, 2 m upstream from the first spring and is captured in a well dug into the slope, near the valley. The fountain is 2.7 m long, 2.5 m wide and the depth of the mineral water is 80 cm. The mineral water from the two springs is in trace mineral, sulfurous and contains: Cl, Br, SO₄, HCO₃, Na, K, Ca, Mg, Fe, CO₂ and has a pH of 6.5-7.

Near the springs are the ruins of a small wooden building, in which the Crasna Baths operated between 1961-1995.

Мінеральні джерела на потоці Григорець

GPS-координати: 47°49'29.9"N; 24°14'21.6"E, висота 436 м.

Джерело № 1 знаходитьться з правого боку долини і стікає в колодязь, викопаний у схилі, біля долини, довжина 1,8 м, ширина 1,7 м, глибина мінеральної води 20 см.

Джерело № 2 знаходитьться з лівого боку долини, за 2 м вище за течією від першого джерела, стікає в колодязь, викопаний в схилі, біля долини. Довжина колодязя 2,7 м, ширина 2,5 м, глибина мінеральної води 80 см. Мінеральна вода з двох джерел є мікромінеральною, сірчистою та містить: Cl, Br, SO₄, HCO₃, Na, K, Ca, Mg, Fe, CO₂, pH 6,5-7.

Поруч з джерелами знаходяться руїни невеликої дерев'яної будівлі, в якій у 1961-1995 pp. працювала купальня «Красна».

Valea Maidan
Cimitirul din Maidan

Maidan Valley

Долина Майдан
Кладовище Майдан

Vârful Olohi (948 m) –
Vârful Dobruci (747 m)

Olohi Peak (948 m) –
Dobruci Peak (747 m)

Вершина Ологій (948 м) –
Вершина Добруші (747 м)

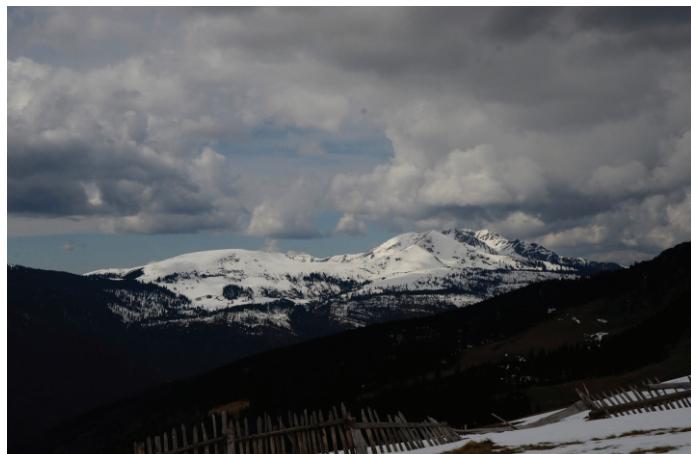
Traseul turistic: Cabana Centrul de Cercetare și Informare Paltin – Culmea Plaiului – Poiana Plaiului – Plai – Vârful Tomnatec – Rezervația Poiana cu Narcise Tomnatec Sehleanu – Șaua Tomnatecul – Dealul Cetina – Localitatea Repedea.

Marcaj: bandă galbenă pe fond alb.

Lungimea traseului: 15 km.

Durată: 5 - 7 ore.

Dificultate: medie, dificil - nerecomandat iarna.

Cabana Centrul de Cercetare și Informare Paltin
Coordinate GPS:
47°52'33.6N; 24°18'26.6"E.
Parcul Natural Munții Maramureșului

Paltin Research and Information CentreHut
GPS coordinates:
47°52'33.6N; 24°18'26.6"E.
Maramureș Mountains Natural Park

Котедж Науково-інформаційний центр Палтін
GPS-координати: 47°52'33.6N;
24°18'26,6"E.
Природний парк Марамурешських гір

Tourist route: Paltin Research and Information Centre Hut – Culmea Plaiului – Poiana Plaiului – Plai – Tomnatec Peak – Tomnatec Sehleanu Reserve Daffodil Glade Reserve – the Tomnatec Saddle – Cetina Hill – Repedea Locality. Marking: yellow band on a white background. Route length: 15 km. Duration: 5 - 7 hours. Difficulty: medium, difficult - not recommended in winter.

Туристичний маршрут: Котедж Науково-інформаційний центр Палтін – Вершина Плаюолуй – Пояна Плаюолуй – Плай – Вершина Томнатек – Заповідник Поляна Нарцисів Томнатек Сегляну – Сідловина Томнатекул – Пагорб Четіна – с. Репедя. Маркування: жовта смуга на білому тлі. Протяжність маршруту: 15 км. Тривалість: 5 - 7 годин. Складність: середня, складна – не рекомендується взимку.

Vârful Paltinu (1711 m) - Paltinu Peak (1711 m) - Vârful Pop Ivan (1937 m) Pop Ivan Peak (1937 m)

Вершина Палтіну (1711 м) -
Вершина Поп Іван (1937 м)

Valea Tomnatec

Tomnatec Valley

Долина Томнатек

Traseul turistic: Cabana Centrul de Cercetare și Informare Paltin – Culmea Plaiului – Poiana Plaiului – Plai – Vârful Tomnatec – Rezervația Poiana cu Narcise Tomnatec Sehleanu – Șaua Tomnatecul – Valea Tomnatec – Cabana Centrul de Cercetare și Informare Paltin.

Traseu turistic tematic

Marcaj: punct albastru pe fundal alb, traseu în circuit.

Lungimea traseului: 13 km. Durată: 5 - 7 ore.

Dificultate: medie, dificil - nerecomandat iarna.

Traseul pornește de la cabană și urcă pe traseul turistic punct albastru și bandă galbenă până în Poiana Plaiului, de aici pe culmea merge spre Vârful Tomnatec. Din Vârful Tomnatec coboară în Rezervația Poiana cu Narcise Tomnatec Sehleanu și în Șaua Tomnatec unde apare traseul marcat cu triunghi roșu. Din șa coboară pe Valea Tomnatec, trece pe lângă Cascada Tomnatec, Cascada Huțuteanca, Borcutul Tomnatec și ajunge la Cabana Centrul de Cercetare și Informare Paltin. Pe acest traseu pot fi observate plante, animale, cascade, ape minerale (borcut). Alte obiective turistice din zonă ar fi: Vârful Paltinu (1711 m), Vârful Tomnatec (1618 m) și văcăriștea din Tomnatec.

La Cabana Centrul de Cercetare și Informare Paltin se ajunge din localitatea Crasna Vișeului, pe drumul forestier Crasna Vișeului-Paltin.

Tourist route: Paltin Research and Information Centre Hut – Plaiului Peak – Plaiului Glade – Plai – Tomnatec Peak – Tomnatec Sehleanu Daffodil Glade Reserve – Tomnatecul Saddle – Tomnatec Valley – Paltin Research and Information Center Hut.

Thematic tourist route

Marking: blue dot on white background, route circuit.

Route length: 13 km

Duration: 5 - 7 hours

Difficulty: medium, difficult - not recommended in winter.

The trail starts from the hut and climbs along the blue dot and yellow band tourist trail to Poiana Plaiului, from here on the summit it goes to the Tomnatec Peak. From the Tomnatec Peak it descends to the Tomnatec Sehleanu Daffodil Glade Reserve and to the Tomnatec Saddle where the route marked with a red triangle appears. From the saddle, it goes down the Tomnatec Valley, it passes the Tomnatec Waterfall, the Huțuteanca Waterfall, the Tomnatec Mineral Water Spring and it reaches the Paltin Research and Information Centre Hut. Plants, animals, waterfalls, mineral waters can be observed on this route. Other tourist attractions in the area would be: Paltinu Peak (1711 m), Tomnatec Peak (1618 m) and the Tomnatec farmhouse.

The Paltin Research and Information Centre Hut can be reached from Crasna Vișeului, on the Crasna Vișeului-Paltin forest road.

Туристичний маршрут: Котедж Науково-інформаційний центр Палтін – Вершина Плаюлуй – Поляна Плаюлуй – Плай – Вершина Томнатек – Заповідник Нарцисова Поляни Томнатек Сегляну – Сідловина Томнатекул – Долина Томнатекул – Котедж Науково-інформаційний центр Палтін.

Тематичний туристичний маршрут

Маркування: синя крапка на білому тлі, кільцевий маршрут.

Довжина маршруту: 13 км. Тривалість: 5 - 7 годин.

Складність: середня, складна – не рекомендується взимку.

Стежка починається від будиночка і піднімається вздовж туристичної стежки з блакитною точкою та жовтою смугою до Поляни Плаюлуй, звідси на вершині вона веде до вершини Томнатек. Від вершини Томнатек спускається до заповідника Нарцисова Поляни Томнатек Сегляну і до сідловини Томнатек, де попадаємо на стежку, позначену червоним трикутником. Від сідловини спускається вниз по долині Томнатек, проходить водоспад Томнатек, водоспад Гуцуцянка, Боркутул Томнатек і доходить до Котеджу Науково-інформаційного центру Палтін. На цьому маршруті можна спостерігати за рослинами, тваринами, водоспадами, мінеральними водами (боркут). Інші туристичні визначні пам'ятки в цьому районі: Вершина Палтіну (1711 м), Вершина Томнатек (1618 м) і Хліви Томнатек.

До Котеджу Науково-інформаційний центр Палтіна можна дістатися з населеного пункту Красна Вішеулуй лісовою дорогою Красна Вішеулуй - Палтін.

Valea Tomnatec

Долина Томнатек
Tomnatec Valley

The bike path

Marking: Red "C" on a white background.

Route length: 20 - 30 km

Duration: 5 - 7 hours. Difficulty: medium

Paltin Research and Information Centre Hut – Tomnatec Valley – Hodea Hill – Lespedea Valley – Lespedea Village – DJ (county road) 187 – Drahmirov Valley or Vouci Valley – Maximu Peak– Roman's Peak – The Valley of the Wine or the Valley of the Fish – Vișeu de Sus.

Traseul de biciclete

Marcaj: „C” roșu pe fond alb.

Lungimea traseului: 20 - 30 km.

Durată: 5 - 7 ore. Dificultate: medie.

Cabana Centrul de Cercetare și Informare Paltin – Valea Tomnatec – Dealul Hodea – Valea Lespedea – Cătunul Lespedea – DJ 187 – Valea Drahmirov sau Valea Vouci – Vârful Maximu – Vârful lui Roman – Valea Vinului sau Valea Peștilor – Vișeu de Sus.

Велосипедний маршрут

Маркування: червона літера «С» на білому фоні.

Протяжність маршруту: 20 - 30 км.

Тривалість: 5 - 7 годин.

Складність: середня.

Котедж Науково-інформаційний центр Палтін – Долина Томнатек – Пагорб Ходя – Долина Леспедя – Хутір Леспедя – ДЖ 187 – Долина Драгміров або Долина Вовчі – Вершина Максіму – Вершина луй Роман – Долина Вінулуй або Долина Пештілор – Вішеу-де-Сус.

CUPRINS

Comuna Bistra	6
Bistra commune	10
Селище Бистра	14
Bibliografie	18
Satul Bistra	20
Bistra village	25
Село Бистрий	28
Bibliografie	31
Album foto satul Bistra - localitate	32
Portul popular din satul Bistra	47
The Bistra national costume	48
Щоденний народний жіночий одяг.	49
Album foto satul Bistra - natură	53
Satul Valea Vișeului	87
The village of Valea Vișeului	90
Село Валя Вішеулуй	96
Bibliografie	99
Album foto satul Valea Vișeului - localitate	101
Poetul Havrelo Klempuș	120
The poet Havrelo Klempuș	120
Поет Гаврило Клемпуш	121
Album foto satul Valea Vișeului - localitate	125
Portul popular din localitatea Valea Vișeului	130
The traditional folk costume in Valea Vișeului	131
Народний одяг с. Валя Вішеулуй	132
Album foto satul Valea Vișeului - natură	140
Satul Crasna Vișeului	152
Crasna Vișeului Village	157
Село Красна Вішеулуй	159
Bibliografie	162
Album foto satul Crasna Vișeului - localitate	162
Portul popular din Crasna Vișeului	180
The traditional costume of Crasna Vișeului	181
Народний одяг с. Красна Вішеулуй	182
Album foto satul Crasna Vișeului - natură	192

Stema Comunei Bistra

Colaboratorii/ Collaborators/Співавтори:

Fundația Ucrainenilor Huțuli din România
Fundation of Ukrainian Hutsuls in Romania
Фундація Українських Гуцулів у Румунії

Asociația Centrul de Ecologie și Turism Maramureș (C.E.T.M.)
Association of the Maramures Ecology and Tourism Centre (C.E.T.M.)
Асоціація центру екології та туризму Марамуреш (C.E.T.M.)

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Primăriei Bistra și a Consiliului Local Bistra
The content of this material does not necessarily represent the official position of the Bistra City Hall and of the Bistra Local Council

Зміст цього матеріалу не обов'язково відображає офіційну позицію мерії Бистри та місцевої ради Бистри

ISBN 978-606-94701-5-2